

Wethouders, waarachtige (ver)leiders

Dertien persoonlijke verhalen
over het wethouderschap

Petra Habets

Petra Habets

Wethouders, waarachtige (ver)leiders

Dertien persoonlijke verhalen
over het wethouderschap

Titel:

Wethouders, waarachtige (ver)leiders

Auteur:

Petra Habets

Illustraties:

Lex van Eijndhoven

Opmaak:

Lisanne Gottenbos van Designwise

Foto auteur:

Patrick van der Sande

© Petra Habets, Utrecht 2017 eerste druk

ISBN: 978-94-92870-00-1

Behoudens de door de wet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaardt de auteur geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houdt zij zich gaarne aanbevolen.

Voorwoord

Nadat ik in april 2002 voor het CDA wethouder in Zoetermeer werd, ontdekte ik tot mijn verbazing dat er door collega-wethouders weinig werd gesproken over de wederzijdse ervaringen als nieuwkomer in het ambt van wethouder. Zelf liep ik rond met de nodige aarzelingen, want ik wist absoluut niet wat er van mij werd verwacht of wat ‘normaal’ was in de rol van wethouder. Zelfs een inwerkprogramma ontbrak. Toen ik daarover aanvankelijk vooral met partijgenoten in het vak sprak, bleek dat zij vergelijkbare ervaringen en twijfels hadden. Na die constatering sprak ik er steeds vaker over met collega-wethouders, ook van buiten mijn eigen politieke partij. Bij deze collega's was het beeld niet anders. Op zoek naar een soort ‘handboek soldaat’ voor de wethouder bleek zoiets toen nog niet te bestaan. Sterker nog, er was tot dat moment verbazingwekkend weinig geschreven over ervaringen als wethouder. Na een wethouderschap van buiten in de gemeente Hilversum ben ik mij sinds 2011 als directeur van de Wethoudersvereniging gaan inzetten voor de verdere professionalisering van het wethouderschap. Daarbij stelde ik mij vooral deze vraag: “Wat zou mij geholpen hebben toen ik (pas) wethouder was?” Een belangrijk punt daarbij is het leren van de praktijkervaringen van andere wethouders. Over hun motivatie, werkwijze en aarzelingen, maar ook van hun ‘lessons learned’. Want het wethouderschap is bij uitstek een ambt dat je in de praktijk moet leren. Leren door fouten te maken, door jezelf te zijn en door er met vakgenoten over na te denken. Dit boek draagt ertoe bij dat meer inzicht ontstaat in het wethouderschap, zowel voor buitenstaanders als voor nieuwe, aankomende wethouders. De ervaringen en de daarbij behorende dilemma's van de dertien geïnterviewde (soms inmiddels voormalige) wethouders zijn informatief en leerzaam voor wie meer wil weten over het wethouderschap.

Ik verwacht dat dit boek voor iedere (nieuwe) wethouder ter lering en vermaak zal zijn. Maar ook voor geïnteresseerden van buiten het wethouderschap is het boek informatief en leerzaam. En als de lezer daarna vragen overhoudt, is mijn advies: praat daarover met wethouders in de praktijk. Dat advies geldt eens te meer voor de lezer, die zelf wethouder is of dit overweegt te worden.

Veel leesplezier gewenst.

Ton Roerig,
Directeur Wethoudersvereniging,
voormalig wethouder van Zoetermeer en Hilversum

Inhoudsopgave

Wethouders, waarachtige (ver)leiders	I
Voorwoord	3
Inleiding en leeswijzer	9
1 De aanloop	17
De gemeenteraadsverkiezingen	17
Persoonlijke afwegingen	22
Gesprekken over het mogelijke wethouderschap	23
Vorbereiding op het wethouderschap	24
2 Formatie en portefeuilleverdeling	31
De onderhandelingen	31
De ander wat gunnen	34
Als wethouderskandidaat aan de onderhandelingstafel	34
Bewegingsruimte binnen het coalitieakkoord	35
Affiniteit met de portefeuille	35
Ideologie binnen een portefeuille	38
De praktijk van de portefeuille	39
Het bijzondere van de portefeuille financiën	40
Portefeuille en omvang van de aanstelling	41
3 De eerste 100 dagen	45
Het inwerkprogramma	45
De realiteit van het wethouderschap	47
Als een vis in het water	53
De adviseurs	55
Adviezen	57
Trainingen	58
Coaching	59
Rolswitch	60
Terugblik op de eerste 100 dagen	61
Voornemens voor de rest van de periode	62
Functioneringsgesprek	64
Eigen ontwikkelpunten als startend wethouder	66

4 Het college	71
Een team van concurrenten	71
Besluitvorming in het college	76
Stijlen van collega's	78
Bezuinigingen	80
Afspraken over profilering	80
Minderheidsstandpunt	83
Vertrekkende collega's	83
5 De fractie	89
Een andere mening dan de fractie	89
Informatievoorsprong	91
Overleg met de fractie	92
Ervaring in de fractie	95
6 Duaal samenspel	101
Een spannende week	101
De raadsvergadering als hobbel	101
Discussiëren met de raad	103
Contact met raadsleden	105
Excuses aan de raad	106
Het risico de rit niet uit te zitten	109
Opereren in coalitieverband	113
Eigen ruimte voor de fractie en andere initiatieven uit de raad	116
Tijdens raadsvergaderingen	116
7 De buitenwereld	121
Verschillende belangen	121
Herkend en aangesproken worden op straat	121
Meningen van inwoners	123
Boodschapper van moeilijke besluiten	123
Optreden binnen de gemeenschap	125
Signalen uit de buitenwereld	126
Vervelende ervaringen	126
Omgang met de pers	131
Twitter	132
Het (regionale) netwerk	133
De partij	135

8 De ambtenaren	141
Het aansturen van ambtenaren	141
Loyaliteit	143
Politieke antenne van ambtenaren en onderbewuste continuïteit	144
Het ambtelijke en het bestuurlijke domein	145
De verdwijndriehoek	146
Spelregels	147
9 Tijd en prioriteit	153
De weekendmap	153
De lengte van de werkweek	153
Vrije avonden en weekends	154
De balans wethouderschap - privé	156
Prioriteit	162
10 Het glazen huis: het privéleven naast een publieke functie	169
Het thuisfront en de publieke functie	169
Inbreuk tijdens gezinsactiviteiten	171
Het effect van de bestuurlijke functie op privégedrag	172
11 Na de eerste collegeperiode	177
Beschikbaarheid voor een tweede termijn	177
Het ideale aantal collegeperiodes	178
Beschikbaar voor het lijsttrekkerschap	181
De verkiezingen van 2014	181
Verandering van portefeuille	182
Een nieuw college	186
Op weg naar de verkiezingen in 2018	188
Na het wethouderschap	189
<i>Een toekomst als burgemeester</i>	191
<i>Een toekomst als gemeentesecretaris</i>	193
<i>Een overstap naar het maatschappelijk middenveld</i>	193
<i>Een overstap naar de Tweede Kamer</i>	194
<i>Dromen van een plek in de regering</i>	194
<i>Een overstap naar Europa</i>	195
Het vertrek	195
Afscheid	197
Een lege agenda	200
Uit het oog	202
Binding met het gemeentehuis na vertrek	202
Meerwaarde van het wethouderschap voor de nieuwe functie	202

12 Reflectie	207
De waarde van het wethouderschap	207
Het mooiste en het lastigste van het wethouderschap	208
Heimwee naar het wethouderschap	209
Het zwaarste van het wethouderschap	210
Persoonlijke groei	211
Tips	211
<i>Over de aanloop</i>	212
<i>Over de formatie</i>	212
<i>Over de eerste 100 dagen</i>	212
<i>Over het college</i>	213
<i>Over de fractie</i>	213
<i>Over het duaal samenspel</i>	213
<i>Over de buitenwereld</i>	214
<i>Over het samenspel met de ambtenaren</i>	215
<i>Over tijd en prioriteit</i>	216
<i>Na de eerste collegeperiode</i>	216
<i>Algemeen</i>	217
Het privéleven na het wethouderschap	218
Bespiegelingen over het vak en competenties	219
 Naschrift: wethouders, waarachtige (ver)leiders	 225
 Verantwoording	 227
 Namenregister	 231
 De geïnterviewde wethouders: facts & figures	 233
 Verklarende woordenlijst	 234

Inleiding en leeswijzer

In dit boek staan de ervaringen van dertien wethouders centraal die na hun aantreden in 2010 of 2011 hebben meegewerkt aan een interviewproject, dat vervolgd is in 2017.

Dit boek volgt via hun verhalen losjes de chronologie van het wethouderschap, te beginnen met het moment waarop iemand in beeld komt als kandidaat-wethouder.

Of iemand daadwerkelijk wethouder wordt, is uiteraard afhankelijk van de verkiezingsuitslag, het onderhandelingsresultaat en het toeval.

In hoofdstuk 1 ‘De aanloop’ maakt u kennis met dertien wethouderskandidaten die daadwerkelijk wethouder zijn geworden. Ze nemen u mee in hun afwegingen en hun voorbereiding voorafgaand aan hun benoeming. Ook hun drijfveren komen aan de orde, waarbij het niet nodig is dat ze u overtuigen, dus hun ideologie laat ik zoveel mogelijk achterwege.

Centraal staan de persoonlijke verhalen, hun gedrevenheid om als mens een steentje bij te dragen. Daarbij zijn ze zich allemaal terdege bewust van het complexe krachtenveld, waarbinnen ze compromissen moeten sluiten en concessies moeten doen aan hun eigen idealen. Tegelijkertijd hebben ze allemaal in meer of mindere mate een missie die ze willen volbrengen en waarover ze in gesprek willen met hun omgeving: buiten in de samenleving en binnen in de politiek-bestuurlijke arena.

Ze beseffen ook dat hun baan per definitie tijdelijk is en dat ze resultaten moeten boeken om aan de wensen van hun achterban te voldoen.

Kortom, wethouders zoeken een route om zoveel mogelijk van hun idealen te verwezenlijken, zonder stuk te lopen op de belangen van anderen. Dat vraagt om leiderschap, waarbij verleiding een belangrijke troef is.

Bij verleiding staan immers de gezamenlijke wensen centraal. Dat betekent luisteren, zien en duidelijk maken waar je elkaar kunt vinden.

Iedere wethouder geeft hier een eigen invulling aan, maar wat opvalt: als ze ongeveer een jaar onderweg zijn, zijn de geïnterviewde wethouders zich ervan bewust dat alle interactie die dit vraagt – het schaken op vele borden, zoals Edo Haan, voormalig voorzitter van de Wethoudersvereniging, dat uitdrukt – het risico met zich meebrengt over eigen grenzen heen te gaan. Ze hechten belang aan authenticiteit en weten dat dit kan betekenen dat ze onder omstandigheden misschien de keuze moeten maken om af te treden. Dit dilemma wordt kort uitgewerkt in het naschrift en krijgt verdieping in de andere hoofdstukken.

Hoofdstuk 2 ‘Formatie en portefeuillevverdeling’ geeft een beeld over de rol van de kandidaat-wethouders in formatietijd en hun invloed op de portefeuille. Niet elke partij heeft in de onderhandelingen dezelfde ruimte, maar de ideale portefeuille bevat onderdelen die de partij graag wil en onderdelen waar de wethouder zelf affiniteit mee heeft.

Ook geeft dit hoofdstuk enkele aandachtspunten over de praktijk van de portefeuille: in hoeverre zijn bepaalde onderdelen electoraal aantrekkelijk, wat betekent een bepaalde portefeuille voor de agenda van de wethouder en in hoeverre biedt de portefeuille de ruimte om een eigen stempel te drukken?

Hoofdstuk 3 ‘De eerste 100 dagen’ schetst vervolgens de eerste 100 dagen van de wethouders. Het is voor alle wethouders wennen, maar een goed inwerkprogramma helpt. Ook is het nuttig om direct een goede regie op de agenda te voeren en te investeren in training en een goed netwerk. Tot slot behandelt dit hoofdstuk functioneringsgesprekken (die overigens niet vanzelfsprekend zijn), voornemens voor de rest van de periode en ontwikkelpunten.

In de daaropvolgende drie hoofdstukken staan de speelvelden centraal waarop wethouders acteren. Het krachtenveld binnen het college (hoofdstuk 4) en met de fractie (hoofdstuk 5) komt tot uitdrukking in het duale samenspel tussen coalitie en oppositie in de gemeenteraad (hoofdstuk 6).

Hoofdstuk 4 ‘Het college’ zoomt in op het bijzondere van een team waarvan de leden in elk geval eens in de vier jaar elkaars concurrenten zijn en ook gedurende de rest van de collegeperiode elk een eigen rugzakje met partijpolitieke idealen willen verwezenlijken binnen de coalitieafspraken.

Ook is in dit hoofdstuk aandacht voor de noodzaak tot gedragen besluiten te komen, de kwaliteiten van de collega’s te benutten en de meerwaarde van gezamenlijke reflectie en minderheidsstandpunten.

Hoofdstuk 5 ‘De fractie’ behandelt de informatieachterstand van de fractie, het gegeven dat standpunten kunnen verschillen en de wijze van afstemming.

Hoofdstuk 6 ‘Duaal Samenspel’ gaat over de interactie met de gemeenteraad en de afstemming binnen de coalitie. Daarbij komt het altijd op de loer liggende risico van te moeten aftreden aan de orde en wat het doet om excuses te maken voor zaken die onder de formele verantwoordelijkheid vallen, maar nauwelijks beïnvloedbaar zijn.

Hoofdstuk 7 ‘De buitenwereld’ gaat over de interactie met de samenleving, zowel tijdens vrolijke momenten als bij moeilijke besluiten. Ook komt de verongelijkte inwoner in diverse gedaanten naar voren, inclusief de excessen.

Verder wordt kort ingegaan op (sociale) media. Dit hoofdstuk geeft ook inzicht in de netwerken waar de wethouders deel van uit maken en het belang hiervan voor hun persoonlijk functioneren.

In hoofdstuk 8 ‘De ambtenaren’ staat het samenspel met de ambtenaren centraal. Aan de orde komen enerzijds de ervaren loyaliteit van ambtenaren en anderzijds de onderbewuste continuïteit, waardoor het leggen van politieke accenten soms lastig is. Daarnaast wordt stilgestaan bij de aansturing, het creëren van een zo gelijkwaardig mogelijke relatie en de spelregels die wethouders gaandeweg ontwikkelen.

De hoofdstukken 9 en 10 schetsen de dilemma’s van de agenda van de wethouder en geven inzicht in de impact van het publieke karakter van de functie voor het privéleven.

Hoofdstuk 9 ‘Tijd en prioriteit’ biedt in het eerste deel een inkijkje in de wekelijkse agenda’s van de wethouders en illustreert in het tweede deel de inhoudelijke speerpunten om daarbinnen een focus aan te brengen.

Hoofdstuk 10 ‘Het glazen huis’ behandelt het gegeven dat het wethouderschap een publieke functie is. Dit heeft invloed op zowel het gezinsleven als het privégedrag.

Hoofdstuk 11 ‘Na de eerste collegeperiode’ begint met de beelden die de wethouders kort na hun start hebben bij de periode na de eerste vier jaar wethouderschap: willen de wethouders een tweede of volgende termijn en zo ja onder welke voorwaarden en met welke portefeuille? Wat vinden ze het ideale aantal termijnen?

Vervolgens komt aan de orde hoe hun pad verlopen is en hoe ze hier in 2017 op terugkijken. Sommige wethouders hebben expliciet voor het lijsttrekkerschap gekozen, anderen zijn lijstduwer geweest of hebben op plek twee gestaan. Ze zijn met meer ervaring de onderhandelingen in gegaan. In hun tweede college zijn ze vaak de ervaren wethouder in een nieuw team, wat een andere rol met zich meebrengt tegenover collega’s.

Ook de toekomst na het wethouderschap komt in dit hoofdstuk aan de orde, de dromen die de wethouders vlak na hun start daarover hebben en de keuzes die ze gemaakt hebben om hier vorm aan te geven. Tot slot behandelt dit hoofdstuk het vertrek van diegenen die nu geen wethouder meer zijn.

Hoofdstuk 12 ‘Reflectie’ geeft een reflectie op het wethouderschap. Ondanks de zorg over voortijdig vertrekkende wethouders, de trends in de lokale politiek over polarisatie, afrekencultuur en de volatiliteit van verkiezingsuitslagen kijken

de geïnterviewde wethouders terug op een periode die ze niet hadden willen missen. In dit hoofdstuk geven ze tips en vertellen ze wat het wethouderschap voor hen bijzonder maakt.

Tenslotte twee opmerkingen over de gebruikte citaten. In dit boek komen vooral de wethouders zelf aan het woord. Het doel is om een zo breed mogelijk palet aan beelden, opvattingen en ervaringen te laten zien. De geïnterviewde wethouders zijn het zelden volledig eens en het lijkt de auteur niet gepast als scheidsrechter op te treden.

Wat voor de ene persoon in de gemeente prima werkt, hoeft geen aanbeveling voor een andere persoon in een andere context te zijn. Dat lijkt een open deur, maar de invulling van het wethouderschap is voor een groot deel situationeel bepaald. Door u als lezer mee te nemen in verschillende persoonlijke inkleuringen, voelt u vanzelf wat u in een dergelijke situatie zou passen.

De basis voor dit boek vormen de interviews die zijn afgenomen in 2011 en 2012, dat wil zeggen de interviews uit de beginperiode van het wethouderschap. De interviews uit 2017 bieden vooral een reflectie op deze eerste interviews. Daarnaast komen de ontwikkelingen in de tussenliggende jaren aan de orde. Deze laatste citaten zijn voorzien van het jaartal 2017, tenzij uit de context duidelijk blijkt dat de uitspraak niet afkomstig kan zijn uit 2011 of 2012.

Alblasserdam

Gemeenteraadszetels

Partij	2006	2010	2014
SGP	3	3	4
PvdA	6	4	3
CDA	4	3	3
D66	-	2	2
ChristenUnie	2	2	2
VVD	2	3	2
Leefbaar Alblasserdam	-	-	1
Totaal	17	17	17

A black and white portrait of Peter Verheij, a man with glasses, wearing a suit and tie, smiling. The portrait is positioned on the right side of the page, partially overlapping a red rectangular box.

Peter Verheij

1980 (SGP)

Alblasserdam

Aantal inwoners: 19.014 (2011), 20.008 (2017)

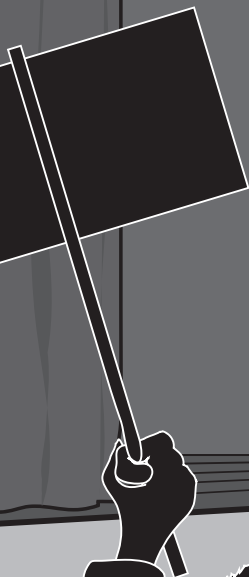
Samenstelling collegeperiode 2010-2014: PvdA (1), CDA (1), SGP (1).

Portefeuille in periode 2010-2014: Sociale Dienst Drechtsteden, Sociale werkvoorziening Drechtwerk, financiën, P&O en overige middelenfuncties en vastgoed, arbeidsmarkt en werkgelegenheid, verkeer en vervoer en onderwijs (incl. leerlingenvervoer).

Samenstelling collegeperiode 2014-...: SGP (1), PvdA (1), CDA (1).

Portefeuille in periode 2014-...: financiën en vastgoed, P&O en bedrijfsvoering, economie en werk (decentralisatie Participatiewet) en buitenruimte.

KIES LIJST2

1 De aanloop

De gemeenteraadsverkiezingen

Op 4 maart 2010 wordt **Lucas Vokurka** wakker met 86 sms'jes: felicitaties met het prachtige verkiezingsresultaat van D66 in Delft. Als lijsttrekker van de verse grootste partij belt hij de gemeentesecretaris met de vraag: "Kunnen we een kopje koffiedrinken Hans, hoe gaat zo'n proces?" D66 is in de periode daarvoor de op één na kleinste fractie en wordt nu de partij die het nieuwe college mag gaan formeren¹.

Omdat het in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen landelijk goed gaat met D66, wordt de D66-afdeling in Delft in het voorjaar van 2010 steeds levendiger: "Op een bepaald moment gingen we zitten dromen met elkaar en toen kwam de vraag 'wie wordt wethouder?' Ik had een mooie functie met veel dynamiek als directeur in het hoger onderwijs. Maar als iets gaat leven, dan hoop je dat het lukt.

De avond met de uitslag was het toch een verrassing, ik had veel verwacht maar dit niet. Dan moet je wat... je bent op zoek naar het 'handboek soldaat'."

De middag na de verkiezingen spreekt hij de gemeentesecretaris en samen gieten ze een proces in elkaar: "We hebben goede ondersteuning vanuit de organisatie gekregen, zo is er een secretariaat toegevoegd voor de onderhandelingen en zijn faciliteiten ter beschikking gesteld. Eerst een informatieronde en toen de formatie, daar heb ik iemand bijgehaald, omdat ik zelf ook mee wilde onderhandelen. Dat heeft goed geholpen, het ging redelijk snel, want op 22 april zijn we geïnstalleerd."

Ook **Raja Fick-Moussaoui** is op 4 maart 2010 redelijk zeker van een plek als wethouder. De VVD was in de periode daarvoor met negen zetels al de grootste fractie in Roermond en verstevigt deze positie met een verkiezingsuitslag van elf zetels, waarmee de VVD uiteindelijk drie wethouders levert. Gezien haar financiële achtergrond ziet men Raja Fick-Moussaoui binnen de VVD als de ideale wethouder financiën, dus als de formatie normaal verloopt, is ze verzekerd van een wethoudersplek. Daarvoor is ze afhankelijk van lijstduwer en zittend wethouder Jos van Rey, die namens de VVD de onderhandelingen leidt.

In 2017 zegt ze hierover: "Ik was niet heel erg zeker van een positie als wethouder. Er waren toen binnen de partij meer kandidaten voor het wethouderschap. Het enige waar ik op dat moment zeker van was, was dat ik 'nee' had gezegd tegen een plek op de lijst voor de Tweede Kamerverkiezingen². Zowel Mark Rutte als Ivo Opstelten wilden mij persoonlijk graag op de Tweede Kamerlijst

¹ Hoe een formatieproces start kan in elke gemeente anders zijn, er is geen algemene regel. Vaak start de grootste partij, maar elke route is denkbaar, mits door de meerderheid van de raad geaccepteerd.

² https://nl.wikipedia.org/wiki/Raja_Moussaoui: "Een plek op de verkiezingslijst van de Tweede Kamer wees ze in 2011 van de hand om eerst lokaal ervaring op te doen."

hebben. Ik had in hun ogen een ideaal profiel. Ik had op dat moment bijna alle VVD-trainingen die je maar kon volgen met goed gevolg afgerond, inclusief de topkadertraining, die niet voor iedereen was weggelegd. Ik had een hogere opleiding afgerond en ben van allochtone afkomst. Zelf wilde ik eerst lokaal ervaring opdoen, voordat ik mijn horizon zou verbreden. Daarom wilde ik graag de overstap van raad naar college maken.”

De combinatie van een goede verkiezingsuitslag en een goed onderhandelingsresultaat brengt een wethouderspositie dichterbij voor kandidaten die klaargestoomd zijn door hun partij, maar toeval speelt ook een belangrijke rol.

Johan Hamster, raadslid voor de ChristenUnie in Stadskanaal en student filosofie, is op 4 maart 2010 niet bezig met een eventueel wethouderschap. Hij verkeert op dat moment in de veronderstelling dat hij na zijn afstuderen zijn raadslidmaatschap gaat combineren met een functie als beleidsmedewerker. Voor het geval de ChristenUnie kan toetreden tot het college, staat een goede kandidaat-wethouder klaar.

Uit de onderhandelingen komt voor de ChristenUnie als derde partij een wethouderspositie van 0,6 fte naar voren. Omdat dit voor de kandidaat-wethouder een te sterke teruggang in salaris zou betekenen, trekt deze zich terug. Als reservekandidaat wordt Johan Hamster daardoor nog vóór zijn afstuderen wethouder.

De ChristenUnie is in Stadskanaal net als D66 in Delft een oppositiepartij. Waar D66 in Delft de grootste partij is, is de ChristenUnie in Stadskanaal echter de derde partij en de twee grootste partijen hebben in principe voldoende zetels om een coalitie zonder andere partijen te vormen. Het is de keuze van de formateur (de wethouder van de grootste partij) om expliciet de basis van de coalitie te verbreden met de ChristenUnie en Gemeentebelangen. **Johan Hamster** merkt op dat de ChristenUnie weliswaar oppositiepartij is, maar wel uit een eerdere periode college-ervaring heeft.

Diverse wethouders van politieke partijen die uit een oppositierol in het college terecht zijn gekomen, benadrukken dat hun constructieve opstelling in de oppositie tijdens de voorafgaande raadsperiode medebepalend is geweest om aan de onderhandelingstafel uitgenodigd te worden.

Ronald Mauer – op dat moment bijna acht jaar deelraadslid voor D66 in het stadsdeel Amsterdam Osdorp – heeft binnen zijn partij campagne moeten voeren om als voorkeurskandidaat in beeld te komen voor het lidmaatschap van het Dagelijks Bestuur (DB) van het nieuw te vormen stadsdeel Nieuw-West. Als troef noemt hij: “Als deelraadslid kreeg ik in de oppositie dan ook wat voor elkaar.” Meer dan anderen gaat hij in op de lange route tot dat punt: “Binnen D66 kreeg ik terug: ‘Je doet het goed, je bent betrokken, veel in beeld, veel op

straat' en wanneer je partij vervolgens groeit, is het niet vreemd dat je ook hiervoor in beeld komt. Dan moet er nog wat gebeuren. Je moet jezelf kandidaat stellen. Na jarenlang ambtenaar te zijn geweest, wilde ik wel bestuurder worden. Dan begint er een proces van voorbereiding. Eerst in je eigen partij, ik was uiteindelijk de enige kandidaat, die met 100 procent van de stemmen is gekozen. Daarna de verkiezingsstrijd, we hebben hier 25 debatten gehad, vervolgens hebben wij voldoende zetels opgehaald."

Karsten Klein, op dat moment CDA-raadslid en lijsttrekker in Den Haag, vertelt dat hij een realistische slag om de arm hield over zijn kansen: "We zaten in de oppositie, dus we leverden ook geen wethouder, het was nog toekomst-muziek."

Toch kan het ook als lid van de oppositie zeker "kriebelen". **Peter Verheij** op dat moment raadslid voor de SGP in Alblisserdam: "Ik vond het als lid van de jeugdgemeenteraad al een mooi vak. Toen ik in de raad zat, kreeg ik jeuk in mijn handen om het zelf te doen, vooral in de jaren 2006-2010. We zaten als SGP niet in het college. Toen gingen veel dingen niet goed, waarvan ik dacht: ik wil dat anders doen."

Mariëtte van Leeuwen van de Lijst Nawijn in Zoetermeer is niet bezig met een wethouderschap. Ze vindt de combinatie raadslidmaatschap en een baan (clientdirector bij KPN Getronics) ideaal, maar...: "Toen waren het weer vijf zetels en kwam de vraag: wie wordt er wethouder? Mij werd gevraagd: 'Wil jij?' Ik dacht: het is eigenlijk heel leuk! Ik ben er echt ingerold."

Andere geïnterviewden zijn geen raadslid op het moment dat ze in beeld komen als wethouderskandidaat. Daardoor is de overstap groter, omdat ze niet kunnen putten uit opgebouwde dossierkennis. Ook hebben ze, voordat ze in beeld komen als wethouder, geen voeling kunnen opbouwen met de andere fracties.

Frits Lintmeijer heeft nooit in de raad gezeten, maar heeft wel van 1981 tot en met 1989 in Utrecht gewerkt. Hier is hij ooit begonnen als dienstweigeraar en is "er toen een beetje ingerold." Daarna werkte hij voor de NS en was hij jarenlang adviseur met veel opdrachten in de publieke sector.

Als slapend lid van GroenLinks werd hij – toen Vleuten werd geannexeerd door Utrecht – voorafgaand aan de raadsverkiezingen van 2000 gebeld met de vraag of hij als inwoner van Vleuten op de lijst voor de gemeenteraad wilde. Dat wilde hij wel, mits hij op een niet-verkiesbare plek terecht kwam. Vanaf dat moment is hij met enige regelmaat gevraagd om af en toe mee te denken, op los-vast-basis, in werkgroepen en commissies. In 2005 is hij gevraagd deel te nemen aan de commissie om raadsleden te selecteren: "Dus ik riep altijd: 'Ik

ben een slapend lid', maar op een gegeven moment ging de wekker zo vaak dat ik niet meer kon zeggen dat ik sliep."

In 2010 wordt hij gevraagd om in gesprek te gaan met de zogenaamde wethouderscommissie. In 2005/2006 was hij al voorzichtig gepolst of hij wethouder zou willen worden. Op dat moment vond hij dat niet in zijn privésituatie passen. In 2010 is dat anders. In een aantal rondes worden kandidaten aan de fractie voorgesteld en daaruit maakt de fractie de keuze voor de twee kandidaten. Zo weet hij vóór de collegeonderhandelingen dat hij kandidaat is.

Toine Theunis weet pas dat hij wethouder wil worden op het moment dat de politiek leider van de Roosendaalse Lijst – waar hij overigens geen lid van was – hem belt: "De coalitie was al gevormd, maar toen ontstond bij de VVD een probleem over een wethoudersbenoeming, waardoor deze partij op het laatste moment uit de coalitie viel. Toen had mijn partij een tweede wethouder uit te nodigen."

Hij was eerder al een keer gevraagd, bij een coalitiebreuk: "Als ze je vragen kun je het beste 'nee' zeggen, want op het moment dat je aarzelt, ben je verkocht."

Hij aarzelt omdat hij in zijn loopbaan – op dat moment is hij raadsgriffier in Breda – altijd 'op de achtergrond' functioneert, dat vindt hij ook zijn sterkste kant: "Wethouder is toch vooral van de voorkant, van de publiciteit, ik wist niet of dat iets voor me zou zijn. Maar ik ben geboren en getogen Roosendaler, werken heb ik altijd op afstand gedaan en ik dacht: misschien wordt het tijd om iets voor je eigen stad te doen."

Ook **Maïta van der Mark** gaat pas denken over het wethouderschap, wanneer de SP in Diemen wordt benaderd om mee te doen aan de collegeonderhandelingen. Dat is pas tegen de zomer van 2010 en vrij onverwacht, nadat de poging van de VVD, GroenLinks en de PvdA om een college te vormen na drie maanden strandt. Op dat moment komt een coalitie van GroenLinks, PvdA, SP en D66 in beeld. Zij wordt gevraagd om mee te doen met de collegeonderhandelingen en tevens na te denken of ze wethouder wil worden. Dit laatste komt als een verrassing, omdat ook gedacht is aan mensen met raadservaring in Amsterdam.

Op dat moment is zij een jaar of zeven lid van de SP, eerst op de achtergrond in Amsterdam-Westerpark en na haar verhuizing naar Diemen is ze een van de drijvende krachten bij de oprichting van de lokale afdeling en tijdelijk voorzitter. In 2006 doet de SP voor het eerst mee aan de gemeenteraadsverkiezingen en komt met drie zetels in de raad. In 2010 gaat de SP – als gevolg van landelijke ontwikkelingen – terug van drie naar twee: "Met die twee zetels waren we heel tevreden gezien de context. En toen mochten we meedoen."

Henk Mirck had nooit de ambitie om wethouder te worden, maar wordt in 2009 door de partij Algemeen Belang Zwijndrecht gevraagd om zich kandidaat

te stellen voor de gemeenteraad van Zwijndrecht: “De vraag was: ‘Je hebt een hoop kennis op ICT-gebied en je bent bezig met duurzaamheid. Die kennis hebben wij nu niet in de fractie. Er speelt in de regio veel op het gebied van ICT. We gaan meer aan de slag met duurzaamheid en bestuurlijk is er binnen de gemeente Zwijndrecht veel te doen op het dossier van personeel en organisatie. Lijkt het jou niet leuk om lid te worden van de gemeenteraad?’

Ik stond op de kieslijst op plaats zes. Uiteindelijk kregen we vijf zetels in de raad en toen hield mijn korte politieke vrijage even op. Vervolgens benaderde de fractievoorzitter mij: ‘We zijn samen met de VVD de grootste partij geworden, dus we denken na over de vorming van het college. Zou jij het wethouderschap interessant vinden?’ Dat had ik van tevoren niet zo bedacht.

De fractievoorzitter van de VVD wilde wel nog weten ‘welk vlees we in de kuip hebben.’ Dat leidde tot een soort van sollicitatiegesprek met de fractievoorzitters van ABZ en de VVD als trekkers van het formatieproces.

Afgesproken is dat ik ook voorgesteld zou worden aan de rest van de fractievoorzitters. We zijn toen met elkaar gaan dineren. Om het kwartier zat ik met een andere fractievoorzitter naast me te praten over wie ik ben, wat mijn ambities zijn, welke ervaringen ik heb, hoe ik tegen politiek Zwijndrecht aankijk en tegen alles wat er moet gebeuren.

Voor mij voelde het duidelijk als een sollicitatiegesprek. Iedereen heeft zich daar een beeld kunnen vormen of ik de klus kon klaren. De fractievoorzitters hebben achteraf een terugkoppeling gegeven naar de fractievoorzitter van de VVD en van mijn partij. Als er negatieve signalen waren geweest, had men zich wel achter de oren gekrabd of ze dit proces wel wilden doorzetten.”

Op 10 maart 2010 maakt **Staf Depla** bekend dat hij na de Tweede Kamerverkiezingen van juni 2010 niet in het parlement zal terugkeren en dat hij zich als kandidaat-wethouder voor de PvdA in zijn woonplaats Utrecht heeft gemeld. Op 27 april 2010 wordt hij echter benoemd als wethouder in zijn geboorteplaats Eindhoven. In De Telegraaf van 23 april 2010 zegt hij daarover: “Een wethouderspost in Utrecht was mijn eerste keus. Daar heb ik nooit een geheim van gemaakt. In Utrecht is anders beslist. Eindhoven was daarna de beste keuze. Ik wilde ook wethouder worden in een stad waar ik een sterke binding mee heb. Eindhoven dus.”¹

De laatste wethouder in dit boek, **Jan Hoskam**, eigenaar van een juridisch adviesbureau en geboren en getogen Bosschenaar, start in 2010 nog niet als wethouder. Hij doet in 2010 wel de collegeonderhandelingen in zijn gemeente Den Bosch, omdat de VVD in Den Bosch altijd in duo's onderhandelt en hij als fractievoorzitter daarmee vanzelfsprekend bij de onderhandelingen aanschuift. Na de onderhandelingen blijft hij in de raad voor zijn vierde termijn. Hij is op

1 De Telegraaf, 23 april 2010

dat moment het op één na langst zittende raadslid van Den Bosch. In april 2011 volgt hij na negen jaar fractievoorzitterschap wethouder Bert Pauli op, die gedeputeerde wordt bij de provincie Noord-Brabant. Zelf is hij daar enigszins verbaasd over: “Ik was wel fractievoorzitter, maar ze hadden ook voor iemand anders als wethouderskandidaat kunnen kiezen.”

Persoonlijke afwegingen

Wethouderskandidaten gaan niet over één nacht ijs voordat ze kiezen voor het wethouderschap.

Peter Verheij wist al lang dat hij een betekenisvolle rol in het openbaar bestuur wilde vervullen: “Toen ik zestien was, kwam ik in de jeugdgemeenteraad. Eén van de leden van de fractie uit de jeugdgemeenteraad was tevens steunfractielid en op een gegeven moment was ik dat. Ik vond het politiek debat erg leuk. Jarenlang heb ik daar, ondanks herhaaldelijke vragen, geen concrete invulling aan gegeven, want ik heb gewerkt bij een accountantsbureau, waar strenge eisen waren ten aanzien van nevenfuncties, tot ik dacht: ik pas mijn baan aan mijn politieke ambities aan, want daar ligt mijn hart. Eerst ben ik gaan werken bij de Rekenkamer Rotterdam en daarna bij het ministerie van Financiën. Eind 2006 ben ik in de raad gekomen, omdat ik een vertrekkend raadslid kon opvolgen. Het openbaar bestuur betekent voor mij het goede doen voor je eigen dorp, ik heb er een goed gevoel bij dat ik op die manier een maatschappelijke bijdrage kan leveren met mijn kennis en expertise. Ik vind het ook leuk om te doen.”

Staf Depla wist al in 2005 dat hij wethouder wilde worden: “Ik wilde graag na het lidmaatschap van de Tweede Kamer wethouder worden. In 2005 kon het, omdat Hans Spekman naar Den Haag ging en dan zou ik naar Utrecht over kunnen stappen. Dat heb ik niet gedaan omdat ik met allerlei dingen die ik in Den Haag deed nog niet klaar was. Uiteindelijk ben ik tien jaar Kamerlid geweest. Er is een verschil tussen controleren en besturen, als lokaal bestuurder kun je als persoon mensen meer in beweging krijgen en dat is landelijk lastiger.”

Raja Fick-Moussaoui: “Het wethouderschap was nooit een doel, eerder een gelegenheid, een kans die zich voordeed en waarvan ik achteraf blij ben dat ik deze met beide handen gegrepen heb. De politiek leek me een mooie gelegenheid om echt iets te kunnen betekenen voor mijn omgeving. In de financiële wereld was het toch vaak doelen halen. Tv-werk¹ was erg leuk om mensen te boeien en het was leerzaam. Als voormalig miss Nederland was ik al bekend met ambassadeursfuncties, maar kreeg ik niet de kans om daadwerkelijk iets te kunnen doen, dat kan in de politiek wel.”

1 Raja Fick-Moussaoui was presentatrice voor een live tv-programma voor TV-Limburg.

Maïta van der Mark geeft aan een kleine maand te hebben nagedacht over het wethouderschap. Immers, ze heeft geen ervaring als raadslid: “Ik heb wel ervaring met leidinggeven en groepen meenemen, dus het ligt wel in mijn aard en in mijn persoonlijkheid. Maar ik kom niet uit een politiek gezin in die zin dat je om je heen raadsleden of wethouders hebt en dat je denkt van: oh ja dat is ook een beroep. Dat kun je ook doen. Nee.

Ik ben al heel lang maatschappelijk betrokken. Het viel me steeds meer op dat politiek nauwelijks een gespreksonderwerp was. Niet binnen de kennissenkring, niet op de universiteit, niet op het werk. Terwijl politiek allerlei keuzes voor jou maakt. Dus ik zeg altijd: ‘Je kunt je afzijdig houden van politiek, maar de politiek houdt zich niet afzijdig van jou. Wie besluit hoe jij naar je werk gaat, waar je kinderen naar school gaan, wat het minimumloon is, wat je gaat verdienen?’ Dat heeft me altijd gefascineerd. Dus ik had op mijn lijstje staan: als ik ooit de kans heb, dan wil ik het van binnenuit bekijken. Wie zijn die mensen die de besluiten nemen met effecten voor het dagelijks bestaan van duizenden anderen?

Van huis uit was ik links, maar ik heb alles gestemd, de SP kende ik niet zo. Toen ben ik gaan googelen en gaan lezen. Wat me aantrok, is het vertrouwen, het geloof dat je door samen dingen te doen op straat iets kunt veranderen. Politiek houdt niet op bij dat je eens in de vier jaar iemand kiest. Politiek betekent ook dat jij met anderen in de buurt denkt: dit klopt niet en hier gaan we samen wat aan doen. Dat geeft het gevoel dat je niet aan de zijlijn staat als burger. Je hoeft geen slachtoffer te zijn. Dat is natuurlijk het echte leven. In een gezin krijg je ook niet altijd je zin. Je moet het uitonderhandelen met elkaar. Gaan we nou naar het pretpark of naar het museum? Hoeveel geld hebben we dan? Zo basaal is het ook met politiek en de burger. De burger wil dit en de gemeente moet dat. Dan moet je blijven praten en onderhandelen. En zelfs dan: als het vandaag niet lukt, misschien wel over een jaar. Daarom heb ik voor de SP gekozen.”

Gesprekken over het mogelijke wethouderschap

Wethouderskandidaten proberen in hun omgeving te peilen of ze de stap wel of niet moeten nemen.

Karsten Klein: “Mijn vader is een goede sparringpartner, hij is nooit politiek actief geweest, maar heeft me wel absoluut geleerd maatschappelijke dingen in de gaten te houden en op cruciale momenten – dus ook toen ik hieraan begon – heeft hij me ervan overtuigd dat ik daar niet voor moest weglopen.

Verder heb je zoveel mensen waarmee je praat, maar er is niet één iemand bij wie ik regelmatig langsga. Het zijn mensen uit mijn partij, bijvoorbeeld oud-wethouders en oud-raadsleden waar ik regelmatig nog contact mee heb. Toen ik dacht: ben ik hier niet veel te jong voor, heb ik met Camiel Eurlings gesproken. Hij keek me met vurige ogen aan en zei: ‘Daar ben je nooit te jong voor, je bent

nu al lijsttrekker geweest en hebt heel dat beleid waar je voor staat verdedigd. Ik vind gewoon dat je dat nu ook moet uitvoeren. Je bent nooit te jong om die verantwoordelijkheid te nemen.'

Ik heb ook zeker nagedacht of ik die verantwoordelijkheid aan kan. Maar je voorbereiding moet wel goed zijn en dat ik vier jaar raadslid ben geweest heeft daar zeker aan bijgedragen."

Wethouder worden heeft impact voor de directe omgeving, **Johan Hamster** zegt daarover: "Mijn ouders zijn klankbord – dat kan op deze leeftijd nog – en mijn vrouw natuurlijk. Het heeft wel consequenties. Het klinkt wel mooi, zestig procent, maar het is eerder zestig uur, dat weten we. Dat is de keuze die we gemaakt hebben. Deze beslissing had ik niet alleen kunnen nemen."

Henk Mirck: "Thuis hebben we het natuurlijk wel gehad over de publieke rol die je gaat vervullen. Wat gaat dat doen voor je privésituatie? Daar hadden we onvoldoende beeld van op dat moment. Ook toen we erover nadachten wat dat zou gaan betekenen."

De vrouw van **Toine Theunis** antwoordt op de vraag of hij wethouder moet willen worden: "Dat moet je zelf weten."

Maïta van der Mark bevindt zich in de luxepositie dat ze als kandidaat-wethouder uitgenodigd wordt aan de onderhandelings tafel en deze periode kan benutten om af te tasten of ze het wethouderschap en haar toekomstige collega's ziet zitten: "Je bent toch een team gedurende een aantal jaren. Dus heb ik goed gekeken en goed geluisterd."

In 2017 zegt ze: "Twee van mijn collega's waren al jarenlang wethouder, ik heb daarom bewust in de onderhandelingen soms zaken scherp aangezet om te kijken hoe ze daarop zouden reageren en wat voor effect dat op mij had. Dat gaf mij het goede gevoel dat ik wel met deze mensen door een deur zou kunnen."

Vorbereiding op het wethouderschap

Ter voorbereiding op het wethouderschap heeft **Frits Lintmeijer**, naast de contacten met de partij en gesprekken met de voorgangers, de analyses en evaluaties over de vorige periode goed bestudeerd.

Ook **Karsten Klein** leest als voorbereiding, maar: "De beste voorbereiding is dat je vier jaar in de gemeenteraad hebt gezeten, ik denk wel dat dit een belangrijke succesfactor is in het begrijpen van hoe zo'n raad werkt: je weet wat voor beleid de afgelopen jaren is gevoerd en daardoor ken je de stad ook redelijk goed. Dat zou ik iedereen aanraden die wethouder wil worden: eerst raadslid en dan bestuurder worden."

Ik lees veel over hoe anderen het gedaan hebben en daar hangen er twee: politieke voorbeelden John F. Kennedy, oud-president van de VS en Helmut Schmidt, oud-bondskanselier van Duitsland.

Verder heb ik niets bijzonders gedaan, zoals ik ook niet de kaderschool van het CDA heb gedaan. Ik heb een goede studie, bestuurskunde en *operational auditing* die er ook buitengewoon aan bijdragen om dit te kunnen. Dit leer je verder in de praktijk, dit kun je niet in een cursus en ook niet op school leren. Als ik in wijken ben geweest waar ik mijn bezuinigingen heb toegelicht, wat je dan meemaakt, wat je dan ook aan den lijve voelt, dat maak je alleen in de praktijk mee. Die ervaring kun je ook alleen in de praktijk opdoen. Ik leer permanent, de leercurve is buitengewoon steil het afgelopen jaar. Wat het ook aantrekkelijk maakt.”

Staf Depla: “Als voorbereiding heb ik niets bijzonders gedaan. Als Kamerlid was ik al geïnteresseerd in de lokale agenda en heb allerlei (virtuele) netwerken opgebouwd tussen de PvdA landelijk en onze lokale mensen. Wanneer er een debat was, stuurde ik mijn inbreng naar een clubje wethouders op het gebied van wonen of onderwijs. Dat had meer met mijn werk te maken en niet ter voorbereiding op een mogelijk wethouderschap.”

Raja Fick-Moussaoui: “Ik was natuurlijk al raadslid. In die periode heb ik gebruik gemaakt van de mogelijkheid die de VVD biedt om jezelf verder te kunnen ontplooiën.”

Ter voorbereiding op het wethouderschap voert ze naast de VVD-trainingen gesprekken met een aantal jonge wethouders: “Ik heb ook mensen gesproken van andere partijen, bijvoorbeeld Geert Frische (Statenlid voor het CDA Limburg), gewoon omdat ik die mensen ken. Het echte leren begint weliswaar in de praktijk, maar je hebt een rugzakje met een basis.”

Peter Verheij: “Het is moeilijk om je op voor te bereiden. Ter voorbereiding op mijn wethouderschap heb ik niet echt iets gehad aan de partij, maar ik heb dat ook niet actief opgezocht. De ondersteuning daarvan is in de loop van de jaren vanuit de partij verder ontwikkeld. Er is nu een redelijk professioneel ondersteuningsprogramma.

Ik heb niet veel anders gedaan dan goed rondkijken en vooral aan de zijlijn gekeken hoe anderen het deden. Ik heb ook in de Drechtraad gezeten. Dan zie je meerdere bestuurders opereren en vraag jij je af: hoe zou ik het doen? Meer heb ik niet gedaan. Ik heb geen cursussen of trainingen gedaan, ik heb van tevoren ook weinig met mensen gesproken. Toen ik net wethouder was heb ik wel meer ervaren wethouders of oud-wethouders opgezocht. Hen heb ik gevraagd: ‘Jij had dit dossier ook, hoe deed jij dit of hoe zit dat precies?’ Ik

onderhoud nog steeds contact en probeer zo de continuïteit van ervaring te gebruiken, zowel op dossierniveau als voor reflectie en ervaringen probeer ik gebruik van hen te maken.”

Maïta van der Mark belt met SP-wethouders in het land om ervaringen te horen. Ze is nieuwsgierig hoeveel tijd het wethouderschap kost, wat het leukst en het vervelendst is en met name hoe een parttime wethouderschap ingevuld wordt (de wethoudersposities van de kleinste coalitiepartijen in Diemen, D66 en de SP worden met 0,7 fte parttime ingevuld).

Mariëtte van Leeuwen: “Van tevoren heb ik alleen met andere wethouders gesproken, ze wezen vooral op de enorme impact die het heeft op je leven. Ik ben ook in het college warm onthaald, ik was de enige nieuwe wethouder, maar de vraag bleef – zeker met de kleine kinderen – hoe ga je dit combineren? Ik heb gezegd: ‘Let maar op, dat lukt me wel’ en dat heb ik ook bewezen.”

Lucas Vokurka heeft bij D66 geen coachingsprogramma à la ‘wethouder hoe doe je dat nou?’ gevolgd, dat was er ook niet. Hij heeft als oriëntatie op het wethouderschap vooral veel nagedacht: “Hoe wil ik het doen en wat voor soort bestuurder wil ik zijn? Ik kende wel veel wethouders en veel mensen die politiek actief zijn. Dat kijk je ook een beetje af. Je moet je een bestuursstijl aanmeten en je weet niet op voorhand wat die is. Dat vormt zich ook in de tijd, merk ik. Ik ben anders nu en zal over twee jaar weer anders zijn.”

Amsterdam Nieuw-West

Samenstelling deelraad/bestuurscommissie*

Partij	2010	2014
PvdA	11	3
D66	3	3
VVD	5	2
SP	2	2
GroenLinks	3	1
Bewonersbelangen Nieuw-West '81	3	1
CDA	1	1
Multicultureel Plus Partij	-	1
Partij van de Ouderen	-	1
Tulpen voor Amsterdam	1	-
Totaal	29	15

* In 2014 zijn deelraden omgevormd naar bestuurscommissies.

A black and white portrait of Ronald Mauer, a middle-aged man with short, light-colored hair, smiling. He is wearing a dark, textured suit jacket over a light-colored collared shirt. The background is dark and out of focus.

Ronald Mauer

1953 (D66)

Amsterdam Nieuw-West

Aantal inwoners: 141.785 (2013), 149.397 (01-01-2016)

Portefeuille in periode 2010-2014: welzijn, onderwijs, sport, participatie en verkeer.

Samenstelling Dagelijks Bestuur 2010-2014: PvdA (3), D66 (1), GroenLinks (1).

Portefeuille in periode 2014-...: stedelijk vernieuwing, wonen, gebiedsontwikkeling, groen, milieu en duurzaamheid, onderwijs, sport, emancipatie en diversiteit, participatie, kunst en cultuur.

Samenstelling Dagelijks Bestuur 2014-...: PvdA (1), D66 (1), SP (1).

2 Formatie en portefeuilleverdeling

De onderhandelingen

De college-onderhandelingen in 2010 vinden plaats tegen de achtergrond van de crisis en naderende bezuinigingen. **Maïta van der Mark**: “Eerst hebben we onderhandeld over: wat wil iedere partij inbrengen? We hebben als SP niet overvraagd. We waren daarnaast allemaal realistisch, gezien de economisch moeilijke tijden en de bezuinigingen die op ons af kwamen. Dan kun je geen gekke dingen vragen. Voor de SP was het armoedebeleid belangrijk. Maar dat viel al langer samen met de wens van GroenLinks. Verder hadden wij de besluitvorming rond de bouw van een brede school ingebracht. We hebben om een extra consultatie gevraagd voordat het voorstel in de gemeenteraad gebracht zou worden. De PvdA wilde extra investeren in de openbare ruimte en de wijkaanpak. GroenLinks wilde graag handen en voeten geven aan energiebesparing door het aantrekken van een energiecoördinator.

Toen ik de onderhandelingen in ging, dacht ik: ik moet reëel zijn. Twee mensen uit het college hebben veel ervaring. Dat zijn stevige mensen. Ik heb vaak moeten onderhandelen, maar niet binnen dit spel. Wat weet ik nou van het wethouderschap? Er werd tegen me gezegd: ‘Dan neem je alles bij elkaar, de hele sociale portefeuille. Veel handiger.’ Dan kan er wel een addertje onder het gras zitten. Ik weet het niet, maar ik kan het ook niet beoordelen, ik kan wantrouwend zijn, maar ik kan het nergens op baseren en daarmee traineer je het geheel. Dat is negatieve energie die nergens toe leidt.

Toen heb ik letterlijk tegen mezelf gezegd: ik kan hier mee gepiepeld worden. Hoort erbij, een beginnend wethouder. Maar er komt vast een moment en dan piepel ik ze een keer terug.”

In 2017 zegt ze: “Dat kwam inderdaad goed uit, een SP-wethouder verantwoordelijk maken voor bezuinigingen op de sociale portefeuille, dan heb je daarmee de weerstand vanuit die hoek meteen ingedamd. Maar mijn partij wilde die portefeuille ook graag, want je kunt in de uitvoering veel voor mensen betekenen.”

In Amsterdam Nieuw-West is de PvdA in 2010 met elf zetels de grootste partij. De traditionele partner van de PvdA is GroenLinks, maar samen is dat niet voldoende voor een meerderheid, dus wordt een derde partij gezocht. **Ronald Mauer**: “Na de verkiezingen was het de vraag wie een coalitie ging vormen. In het voortraject heb ik contact gehad met Achmed Baådoud, de huidige voorzitter van het stadsdeel: wij zijn een tandem. Hij had de strijd gewonnen van Ahmed Marcouch. Met de relatie tussen Achmed en mij was het vrij logisch dat wij de banden versterkten. Er is nog wel een openbare procedure geweest, waarbij de VVD ook in beeld kwam, omdat de VVD vijf zetels heeft.

Uiteindelijk is een coalitie van drie partijen gevormd met vijf leden van het dagelijks bestuur: drie PvdA, één GroenLinks en één D66.”

Ronald Mauer voert de portefeuilleonderhandelingen zelf, maar heeft geen zicht op het keuzeproces voor het tweede en derde dagelijkse bestuurslid van de PvdA: “Niet alle wethouderskandidaten waren betrokken bij de onderhandelingen. Zelfs bij de portefeuillevverdeling waren niet alle bestuurders bekend. Naar eigen zeggen had de PvdA 63 kandidaten en de echte invulling heeft pas op het laatst plaatsgevonden.”

Hij geeft aan dat het in de onderhandelingen gaat om portefeuilles waar de persoonlijke voorkeur ligt, portefeuilles die de partij graag wil en dat er onderwerpen zijn die gewoon verdeeld moeten worden: “Zelf wilde ik graag sport en participatie, de partij wilde graag onderwijs. Parkeren is bij mij terechtgekomen omdat ik tijdens de verkiezingen fel had gedebatteerd over dit thema. Omdat de meeste mensen tegen betaald parkeren zijn, won ik die debatten vrij makkelijk. Dus de anderen hadden zoiets van: ‘Jochie, jij hebt zo’n grote smoel gehad bij die debatten, alsjeblieft’.”

Lucas Vokurka: “In de aanloop naar de verkiezingen is landelijk vanuit D66 veel aandacht geweest voor de vraag: wat willen we eruit halen als we straks toetreden tot de colleges?” Er wordt een aantal werkgroepen gevormd. Zelf neemt hij zitting in de werkgroep financiën G36 en kauwt op de vraag: wat zijn onze uitgangspunten en hoe geef je het financieel beleid vorm op gemeentelijk niveau?

Hij wil graag de portefeuille financiën en zeker ook jeugd en onderwijs. Op de vraag welke andere dingen hij misschien graag had gewild, maar niet gekregen, antwoordt hij: “Ik heb niks wat ik graag had gewild niet gekregen.”

Frits Lintmeijer: “De keuze voor verkeer is een puur politieke afweging. GroenLinks is uit het vorige college gestapt vanwege een verkeerskwestie¹. Vervolgens is daar door de partij enorm campagne op gevoerd en dankzij die campagne is GroenLinks de grootste partij geworden. Dan moet je ook je verantwoordelijkheid nemen en de portefeuille van verkeer naar je toe trekken. Dus om die reden is verkeer bij mij terechtgekomen. Als je mij vier jaar geleden had gevraagd: ‘Wil je wethouder verkeer worden?’, dan had ik dat onwaarschijnlijk

1 “Coalitie in Utrecht gevallen: Het college van burgemeester en wethouders in Utrecht is zaterdagavond gevallen. De coalitie kon het niet eens worden over het Actieplan Luchtkwaliteit (ALU). Dit plan bevat maatregelen om de luchtkwaliteit in Utrecht te verbeteren en de stad bereikbaar te houden. Coalitiepartij GroenLinks ging niet akkoord met twee belangrijke onderdelen in het plan omdat zij geen extra wegen in de stad wil. Fractievoorzitter van GroenLinks, Marry Mos, zei de gang van zaken buitengewoon spijtig te vinden. Maar de partij wil geen verantwoordelijkheid dragen voor meer auto’s in de stad. ‘Een extra invalsweg zou tienduizenden auto’s naar de stad trekken en dat vinden wij onacceptabel.’” uit: de Volkskrant 14 maart 2009.

gevonden. Dus dat is echt de aard van het politieke proces en niet omdat het het meest voor de hand liggend is of wat ik zelf bedacht zou hebben. Dus het zou in een andere constellatie tot een andere portefeuille hebben kunnen leiden.”

Raja Fick-Moussaoui krijgt de portefeuille financiën, eigendommen, werk en inkomen. Over haar portefeuille zegt ze in 2011: “Gezien mijn opleiding en achtergrond was het duidelijk dat ik financiën kreeg. Zelf wilde ik daar iets uit de zachte sector bij.” Ze heeft de portefeuille die ze wil en op de vraag wat als dat niet zo was, antwoordt ze: “Dat speelde niet.”

In 2017 zegt ze: “De combinatie financiën en sociale zaken was voor mij belangrijk. Die twee wilde ik per se hebben, beide heb ik gekregen. Financiën is echt een VVD-item en sociale zaken juist minder. Ik wilde bewijzen dat een liberaal perspectief ook sociaal kan zijn en tegelijk effectief. De financiën waren keurig op orde en onze sociale dienst werd één of twee jaar later beloond met het predicaat op één na beste sociale dienst van Nederland. Dankzij een effectieve aanpak hadden we lage werkloosheidscijfers.”

Mariëtte van Leeuwen: “De partij wilde dat ik sport ging doen. Ik dacht: dan moet ik elk weekend. Maar het was de grootste wens van de partij, dus die moest ik honoreren. Ik ben moeder en wat is er mooier dan jeugd en onderwijs? Daar voel ik me heel erg bij betrokken. Mijn motto is: ‘Er blijft geen kind op de bank zitten.’ Het kan niet zo zijn dat er kinderen in de samenleving zijn die als los zand door je vingers glippen.

Financiën is de enige portefeuille die ik niet wilde, omdat ik vind dat je daar meer ervaring en know how voor moet hebben. Andere portefeuilles, bijvoorbeeld stadswerken, hadden ook prima gekund.”

Uit de interviews blijkt daarnaast dat de omvang van de fractie in zekere mate de onderhandelingspositie bepaalt.

In 2011 zegt **Johan Hamster** over de formatie: “Wij zijn de derde partij, de PvdA en het CDA hadden de coalitie kunnen vormen, maar de informateur kwam tot de conclusie dat er nog twee partijen bij moesten. Vervolgens zijn de onderhandelingen gestart met de partijen die de informateur voorstelde.

De twee grote partijen hadden in hoofdlijnen al een verdeling bedacht. Daaruit kwam snel naar voren dat de grootste partij per se financiën moest hebben. De wethouder van de tweede partij zat er al lang, net als de wethouder van de grootste partij, en had zijn portefeuille ruimte compleet. Hij wilde dat graag zo houden.

Ik heb aangegeven dat sport me erg interesseerde en daar kwamen jeugd, participatie en een paar grote projecten als zware componenten bij, maar dat laatste is gewoon uitonderhandeld. Het was niet echt onderwerp van gesprek hoe alles verdeeld moest worden, we hadden allemaal onze voorkeuren en dat paste redelijk bij elkaar.”

Over de verkiezingsuitslag in 2014 zegt hij: “De ChristenUnie had een sterkere positie als partij en de portefeuilles waar het om ging waren de drie decentralisaties. Daar heeft de ChristenUnie in de onderhandelingen op ingezet en dat is goed gelukt. Misschien gaat er de komende periode gevochten worden over de Omgevingswet. Je moet in de onderhandelingen vooruitdenken en goed bedenken wat je wilt als partij en waar je sterk in bent. Het is niet zo dat ik sport niet meer wilde, het is alleen niet de meest bepalende portefeuille, het is wel een zichtbare portefeuille en daar moet je dan gebruik van maken.”

Ook **Karsten Klein** maakt een inschatting van zijn onderhandelingsruimte: “Ik heb van tevoren gekeken wat onze kansen waren en hoeveel wethouders we kunnen leveren. Dat is van invloed op de keuzes voor de portefeuille. Sport wilde ik graag vanwege het verenigingsleven en het belang van vrijwilligers. In het kader van de onderhandelingen zijn jeugd en welzijn daaraan toegevoegd. Ik heb ervoor gekozen om een goed thema in mijn portefeuille te hebben, dus niet bijvoorbeeld bouwen, wonen en sport, maar een combinatie van onderwerpen die bij elkaar passen.

Financiën had ik interessant gevonden, ook gezien mijn achtergrond, maar de vraag is hoe zichtbaar je dan bent en als wethouder alleen is dat wel lastig. Ook gezien het belang ervan was het lastig om die portefeuille binnen te slepen, gezien onze positie als CDA. Je moet ook reëel zijn waarop je inzet.”

Frits Lintmeijer geeft aan dat ook de grootste partij de onderhandelingen niet kan dicteren, het blijft een onderhandeling: “Misschien heb je een ietwat zwaardere positie als grotere partij, maar zeker niet doorslaggevend.”

De ander wat gunnen

In de coalitieonderhandelingen is besproken of de portefeuille organisatie bij **Frits Lintmeijer** terecht kon komen: “Omdat ik daar bij de coalitieonderhandelingen opvattingen over heb gegeven. Uiteindelijk heeft D66 veel meer ingezet op een andere bestuurscultuur en een andere organisatie. Dus D66 heeft dat met plezier opgepakt.”

Johan Hamster: “Als iets natuurlijker bij iemand ligt, dan is het voor het collectief beter als je daar ruimte voor kunt geven.”

Als wethouderskandidaat aan de onderhandelingstafel

Frits Lintmeijer kan als wethouderskandidaat zelf meedoen met de onderhandelingen. Vier jaar eerder heeft het partijbestuur hem ook gevraagd deel te nemen aan de onderhandelingen: “In 2006 hebben de potentiële wethouders niet mee onderhandeld. In 2010 is de keuze gemaakt om de wethouderskandidaten wel mee te laten onderhandelen, omdat deze dan toch meer kunnen sturen op

de inhoud en de keuzes die in de portefeuilles gemaakt moeten worden. Dus bij toeval, met twee heel verschillende achtergronden, heb ik twee keer mee onderhandeld. De ene keer als externe en de tweede keer als potentieel wethouder.”

Ook **Mariëtte van Leeuwen** heeft zelf onderhandeld, maar dat was niet de intentie: “Hilbrand Nawijn zou onderhandelen, maar kreeg hartproblemen en moest geopereerd worden. Ik heb daarom de onderhandelingen alleen gevoerd. Dat was lastig, ik heb nooit aan zo’n tafel gezeten, we zijn een nieuwe partij, we kwamen uit de oppositie, ik wist van niets.

Ik moest ook over mijn eigen wethouderschap onderhandelen, waarbij natuurlijk het beeld kon ontstaan dat ik makkelijk zou toegeven, omdat ik wethouder zou worden. Terwijl voor mij gold dat ik het leuk zou vinden, maar niet per se hoefde, want ik had het sowieso naar mijn zin met mijn leven op dat moment.

Ik was tevreden over het resultaat, ik heb zoals vaker de rol van bemiddelaar gepakt. Ik weet partijen goed bij elkaar te brengen. In eerste instantie dacht men: we halen Nawijn binnen, dus dat wordt vaker de degens kruisen. Dat bleek niet het geval. Ik pak vaak de rol om partijen bij elkaar te brengen.

Ook in de onderhandelingen, op het punt dat men scherper tegenover elkaar kwam te staan, wist ik wel iets te verzinnen waar iedereen zich prettig bij voelde.”

In Roosendaal gaat **Toine Theunis** samen met de andere kandidaat-wethouders en de fractievoorzitters om tafel om de portefeuilles te verdelen: “Ik wist tot dat moment nog niet welke portefeuilles ik zou krijgen. Ik wist één ding wel, dat de andere kandidaat-wethouders financiën niet wilden, maar ik juist wel. Dat was dus geen probleem. Daarnaast heb ik openbare ruimte.”

Staf Depla wordt in Eindhoven pas na de onderhandelingen gevraagd: “De onderhandelingen waren al klaar, dus het was ja of nee.”

Bewegingsruimte binnen het coalitieakkoord

Johan Hamster: “We hebben een brede coalitie met 19 van de 23 zetels en een dun akkoord, dat geeft ook de ruimte voor coalitiepartijen om in de raad af te wijken en een eigen geluid te laten horen. Door de ChristenUnie is expliciet ingebracht dat we bij principiële punten mogen afwijken en ook dat standpunt naar buiten mogen brengen. Daar is tot op heden nauwelijks gebruik van gemaakt. Maar onze coalitie is sterk in de wetenschap dat we elkaar op punten los kunnen laten.”

Affiniteit met portefeuille

Wethouderskandidaten hebben – zoals eerder al naar voren kwam – soms expliciete voorkeuren voor een bepaalde portefeuille.

Mariëtte van Leeuwen: “De portefeuille P&O heb ik met voorbedachten rade naar me toe getrokken. Mensen vinden dat gek, want het is niet zichtbaar. Maar ik doe het met veel plezier, want ik heb het gevoel dat ik een missie heb. Uiteindelijk wil ik terug naar het bedrijfsleven en als ik dan zeg: ‘Ik heb vier jaar lang sport en jeugd gedaan’, dan ben je er gewoon vier jaar lang uit. Maar P&O, daar heb je wat aan, je wilt toch een zekere continuïteit in je ontwikkeling hebben. Ik doe dat ook met passie, ik heb bij KPN veel reorganisaties meegemaakt, die ervaring kan ik hier nu goed inbrengen.”

In 2017 vult ze aan (lachend): “En daarna heb ik P&O ook bewust afgestoten. Ik kwam uit het bedrijfsleven en wist dat het een gok was om de politiek in te gaan. Mijn CV was niet zodanig dat je zou zeggen: ‘Dat was een logische volgende stap’, anders dan dat ik raadslid was geweest. Ik wist goed dat wethouders soms moeilijk aan de bak komen. Als je zegt: ‘Ik heb sport en cultuur gedaan’, dan zegt het bedrijfsleven: ‘We hebben niets aan iemand die een tijd stil gezeten heeft.’ Als je zegt: ‘Ik ben bezig geweest met organisatieverandering en met P&O’, dan is het uiteindelijk weer aanvullend op het CV en kon ik eventueel weer een brug slaan naar het bedrijfsleven.

Toen ik de tweede periode wethouder werd, wist ik wel wat ik in huis had. Ook mijn zichtbaarheid werd groter. Toen kon ik het mij permitteren om datgene te doen waar mijn hart het snelste van klopte: jeugd.”

Frits Lintmeijer wil heel graag cultuur in zijn portefeuille hebben, omdat hij in de jaren voor zijn wethouderschap een aantal bestuursklussen in de culturele sector gedaan heeft: “We hebben vanmorgen toevallig in het college afscheid genomen van de stadsbeiaardier en een tijdje geleden al de nieuwe verwelkomd. Dat zijn van die leuke dingen in je portefeuille.”

Maïta van der Mark: “Ik besepte dat dit een intensieve baan is en wilde voor mezelf bepalen wat daarin mijn anker is: wat ga ik wel en niet doen? Ik weet dat ik energie krijg uit het onderzoeken van nieuwe mogelijkheden. Dus ik moet de deur uit kunnen. Ik wil ook de creatieve kant van de maatschappij ontmoeten, de ondernemende kant. Met dat in mijn achterhoofd wilde ik economische zaken. Want ik heb een achtergrond bij de Kamer van Koophandel en in het bedrijfsleven. Ik vind MKB-ondernemers gewoon altijd leuk. Die gaan er gewoon voor.

Verder wilde ik graag iets doen met de onderwerpen duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Want dat zijn juist de thema’s waarop je moet pionieren. Daarnaast lag het voor de hand dat ik sociale zaken zou krijgen, een SP-onderwerp.

Sociale zaken en economische zaken vond ik een leuke combi. Daar kreeg ik ook de bezwarencommissie bij, het namens het college horen van bezwaarschriften op het gebied van sociale wetgeving.

Sociale zaken vanaf de kant van de gemeente betekent de *ins en outs* van veel wetten en regelingen kennen. Economische zaken betekent veel dingen van buiten naar binnen halen. Dus dat is mijn plekje waar ik mijn inspiratie haal.”

In de tweede periode wordt **Johan Hamster** voorzitter van Wedeka, de sociale werkvoorziening, tevens de grootste werkgever van Oost-Groningen, met circa 1.700 mensen op de loonlijst, “voor wie het hun leven ongeveer is.” Hij vindt het mooi om daar medeverantwoordelijkheid voor te dragen, omdat dit de kans biedt om veel voor mensen te betekenen.

Peter Verheij: “Ze wilden mij als wethouder vanwege mijn financiële achtergrond. Ik wilde daarnaast het sociale cluster en verkeer, omdat ik ook iets rechtstreeks voor de mensen in het dorp wilde betekenen.”

Henk Mirck: “Toen ik me kandidaat stelde, heb ik gezegd: ‘Ik voel me niet comfortabel met de portefeuille financiën en ook niet met sport en het sociaal domein’. Ik vind dat je vakinhoudelijk iets met je portefeuille moet hebben. Op dat moment was al bekend dat als ik in de fractie terecht zou komen, ik mij zou bezighouden met die dingen die ik nu in mijn portefeuille heb. Dat is ook tijdens mijn gesprek met de fractievoorzitters aan de orde geweest. Ik was daarmee in beeld als kandidaat-wethouder met deze portefeuille. Ik heb toen gezegd: ‘Ik zit nu drieëntwintig jaar in de ICT, ik zoek een nieuwe, bredere uitdaging’. Ze hebben mij toch zo ver gekregen om ook ICT te doen. Dat is ook logisch, gezien mijn ervaring. Overigens vind ik het nog steeds leuk om te doen. Dat was eigenlijk het enige waarover ik op voorhand had gezegd dat het niet mijn voorkeur had en dat nu toch in mijn portefeuille is beland. Overigens heb ik in mijn ICT-portefeuille mooie en complexe uitdagingen tot een succes gebracht. De rest van mijn portefeuille ligt in lijn met wat ik van tevoren had gedacht, toen ik me verkiesbaar stelde voor de gemeenteraad.”

Karsten Klein: “Ik ben er echt van overtuigd dat als je politicus bent, je dat op veel terreinen moet kunnen zijn en verantwoordelijkheid moet kunnen nemen als dat aan de orde is. Niet dat je geen voorkeuren hebt, je hebt voorkeuren en je partij heeft mogelijk ook voorkeuren, maar niet dat er onderwerpen zijn waar je nee tegen zegt.”

In 2017 nuanceert hij deze opmerking: “Dit geldt voor mij, ik ben een brede politicus. Je kunt ook vakmensen hebben zoals Gerrit Zalm, die benader je bewust voor een bepaalde portefeuille.”

Jan Hoskam: “Als raadslid had ik geen van de onderwerpen in portefeuille die ik nu als wethouder heb, het voordeel is dat je fris in deze portefeuille zit.”

Ideologie binnen een portefeuille

Bij de voorkeur voor een portefeuille speelt ideologie soms een duidelijke rol, maar zoals eerder aan de orde is gekomen kunnen wethouders niet altijd de ideale portefeuille claimen. Dat betekent dat ze hun ideologische uitgangspunten moeten inkleuren binnen een portefeuille, waarbij het soms zoeken is naar punten waarop ze hun idealen zichtbaar kunnen maken.

Johan Hamster: “De ideologie is er altijd, het geloof is voor mij zwart-wit, maar het leven op deze aarde is dat niet. Ik ben ook pragmatisch. Ik wankel geen moment in de overtuiging van mijn geloof, maar of dat betekent dat je leerlingenvervoer over een bepaalde afstand wel of niet moet vergoeden, ik weet het niet. Dan komt de filosoof in mij naar boven die allerlei varianten gaat overwegen.”

Hij heeft zichzelf bij de start afgevraagd hoe hij als ChristenUnie-wethouder de sportportefeuille moet aanvliegen. Vervolgens is hij accenten gaan leggen: “Allereerst heb ik ingezet op jeugd en breedtesport. Bij de topsportwedstrijden heb ik geëist dat er minimaal ook iets voor kinderen georganiseerd wordt als voorbeeldfunctie, zodat zij actief in aanraking komen met sport en in beweging komen. Ook heb ik de kans gegrepen die ontstond op het gebied van gehandicaptensport. Als ChristenUnie zetten we juist in op doelgroepen die niet regulier in beeld komen.”

In zijn jeugdportefeuille heeft hij het accent gelegd op drie aspecten: “Allereerst willen we Stadskanaal een voorloper in alcoholmatiging laten zijn, daarnaast heb ik een aanpak vechtscheidingsproblematiek in het leven geroepen. Tenslotte ben ik op dit moment bezig met een aanpak voor drugspreventie. Het zijn allemaal kleine dingen die passen in het profiel en waarvoor je ook draagvlak weet te krijgen om aandacht aan te geven.”

Het is niet altijd makkelijk een portefeuille vanuit ideologie aan te sturen. **Frits Lintmeijer** geeft aan dat verkeer voor een wethouder van GroenLinks vaak een buitengewoon lastige portefeuille is: “De doelstelling is anders dan alleen het verkeer accommoderen.”

Terugkijkend in 2017 zegt hij: “Nu we zeven jaar als GroenLinks deze portefeuille invullen, in deze periode met Lot van Hooijdonk, zie je dat we op het gebied van OV, fiets en luchtkwaliteit echt het verschil kunnen maken.”

Mariëtte van Leeuwen: “Het beeld waar ik tegen moet vechten is dat Lijst Nawijn een rechtse partij is die alleen maar minder ambtenaren wil. Dat is niet zo, vermindering van ambtenaren moet echt bijdragen aan de grote uitdaging waar we nu voor staan.”

Toine Theunis: “Wethouder voor een lokale partij zijn geeft ook veel ruimte. Je kunt gewoon pragmatisch zijn, want je wordt niet gehinderd door ideologie.”

De praktijk van de portefeuille

Johan Hamster geeft aan dat sport een prachtige portefeuille is: “Je spreekt veel inwoners en kunt veel dingen opvangen. Keerzijde van een dergelijke extern gerichte portefeuille is dat je elk weekend op pad bent, wat een nadeel is met een jong gezin. Hoewel het om te starten een prachtig onderdeel van de portefeuille is, wordt sport daarnaast op een gegeven moment ook eendimensionaal. Sportverenigingen benaderen de gemeente vooral als ze wat nodig hebben, waarna je als portefeuillehouder gaat kijken of dit te organiseren is, bijvoorbeeld een nieuwe mat. Hierdoor kent deze portefeuille een sterke vraagantwoord dynamiek.”

Het leukste wat de sportportefeuille hem heeft gebracht is het onderbrengen van verenigingen in een nieuwe accommodatie die met onderwijs gedeeld wordt. Dat was strategisch, waardoor “pionnen verschoven moesten worden” en hij buiten de deur, intern en in de raad mensen moest overtuigen “waarom het goed is.”

In 2017 zegt **Mariëtte van Leeuwen**: “Sport is wel belastend in de weekenden, maar is electoraal een goede portefeuille. Je kunt wel denken dat je hoofd in de krant je zoveel oplevert, maar op het moment dat jij een nieuwe atletiekbaan kunt regelen voor een vereniging met 1.500 leden en het staat in hun eigen krantje en ze komen naar de opening, dan geeft dat electoraal een enorme spin off. Dat wordt weleens onderschat.”

In 2017 zegt **Karsten Klein** over de portefeuille zorg: “Zorg is wel een lastig dossier, daar vindt iedereen iets van.”

Toine Theunis: “Ik heb de middelenportefeuilles, dat heeft enerzijds het gevaar dat het intern gericht is, maar aan de andere kant heb ik ook geen wijken, dus ik heb ’s avonds minder te doen dan mijn collega’s.”

Staf Depla: “Het onderwerp dienstverlening leent zich ervoor om jezelf met allerlei projecten niet op te sluiten op het stadhuis. We zijn een project opgestart: in tijden van crisis heeft de overheid het bedrijfsleven flink gesteund. Nu zijn we een ‘andersom’-programma begonnen, waarbij het bedrijfsleven de overheid helpt: *business for public*.

We hebben tien projecten verzameld, van huiswerkbegeleiding tot Stichting Leergeld. We gaan kijken wat die projecten nodig hebben aan geld en menskracht en koppelen ze dan aan bedrijven. Dat is het mooie van lokaal bestuur, je kunt het gewoon gaan doen.”

In 2017 zegt hij: “Deze beweging is nu uitgegroeid tot Impacto40. Impacto40 is een vereniging van bedrijven die zich verbinden aan ngo’s in de stad en samen de sociale agenda voeren. Zeg maar, Philips 2.0. Waar vroeger de economische samenwerking succesvol was, zetten we nu in op een netwerk rondom

sociale samenwerking. De portemonnee blijft daarbij gesloten. Het gaat er om dat je menskracht van bedrijven verbindt aan de opgaven van de stad. De volgende stap is dat het niet eenmalig vrijwilligerswerk is, maar dat je organisaties structureel aan ngo's verbindt."

Het bijzondere van de portefeuille financiën

Over de portefeuille financiën merkt **Johan Hamster** in 2011 op: "Mijn collega was niet zo blij met financiën, maar ik denk dat het een misvatting is, want hij boeit nu wel met zijn verhalen over waar en hoe er bezuinigd moet worden."

Hij merkt in 2017 over de portefeuille financiën op dat je deze verschillend kunt invullen. Je kunt puur het beheer op je nemen (technische invulling) of je kunt er ook wat meer mee spelen (strategisch opereren). Zelf zoekt hij ongeveer de middenweg. Hij probeert collega's niet in de weg te zitten, maar "je zit ook in deze functie om invloed uit te oefenen. Ik ben vooral bezig collega's te overtuigen van de impact op het geheel die beslissingen in één domein kunnen hebben. Uiteindelijk heeft de gemeente het niet breed. Een hard gevecht om een zwembad open te houden betekent ook dat andere beleidsterreinen in de knoei komen. Dat gesprek voer je de hele dag."

Lucas Vokurka: "Met financiën heb je zeker in deze tijd een bepaalde positie. Het is ook een beetje hoe je dit invult. Ik ben een strenge wethouder van financiën, ... doch rechtvaardig. We zijn altijd op zoek naar het collegebelang. We hebben de afspraak dat iedereen lekker in de zon moet kunnen staan, dat moet je elkaar ook gunnen. Als je een vechtcollege hebt, kun je die portefeuille ook zeker misbruiken, maar daar wordt niemand beter van. Als het goed gaat met het college, gaat het goed met de stad en daar heeft iedereen profijt van."

Staf Depla: "Voor mij is het ook weleens leuk om in plaats van een van de sectoren bij de kop te pakken, na tien jaar Tweede Kamer juist ergens dwars op te gaan zitten. In de Tweede Kamer deed ik geen financiën, maar wonen, pensioenen, beroepsonderwijs en milieu. In deze tijd is het prettig als wethouder financiën om niet ook nog op een onderdeel voor uitgaven verantwoordelijk te zijn. Als je zelf een van de vragende partijen bent, heb je kans dat het interfereert met je rol als wethouder financiën. Het is in mijn functie makkelijker dat ik niet met twee maten hoeft te meten, omdat je jezelf dan tegenkomt."

In 2017 zegt hij: "Als wethouder financiën mag je je overall tegenaan bemoeien. Dat moet je niet te lang doen, want dan word je een soort onderkoning. In Den Haag werkt dat, maar lokaal niet. Ik snap dat iemand financiën wil doen, want dan heb je de regie over veel zaken."

Het lokaal bestuur is veel collegialer dan in Den Haag. Als één wethouder zich systematisch als minister van Financiën kan gaan gedragen, weet ik niet wat het betekent voor de verhoudingen en of dat verstandig is. Mijn overweging was dubbel. Enerzijds moet je oppassen dat jij verantwoordelijk bent voor het geld en de ander dan denkt: hij zal het wel oplossen. Zo werkt dat niet. Anderzijds vond ik het leuk om na vier jaar een portefeuille te hebben waar inhoudelijk mijn hart lag. Dat deed ik ook in de Tweede Kamer: na vier jaar switchen naar andere onderwerpen.”

Peter Verheij: “Het heeft voor- en nadelen. Ik weet er veel van, daarmee kan ik de gemeente goed op koers houden. Maar het nadeel is dat je misschien ook op details te goed ingewerkt bent, zodat ambtenaren zich belemmerd voelen. Stel dat een andere collega dat zou doen, dan zou ik het niet kunnen laten er continu in te duiken. Dus ter bescherming van mijzelf en mijn collega zit het in mijn portefeuille.”

Portefeuille en omvang van de aanstelling

De parttime factor in de aanstelling van **Maïta van der Mark** en de D66-collega die met haar in 2010 start, is een politieke uitkomst met als rationele overweging dat niet meer geld beschikbaar is en de portefeuilles kleiner zijn. In de praktijk werkt ze fulltime en ze besluit dat wanneer ze in 2014 doorgaat, ze daar niet meer intrapt en voor een fulltime aanstelling gaat, wat er ook gebeurt.

In 2017 zegt ze: “Dat is inderdaad gelukt.”

Delft

Gemeenteraadszetels

Partij	2006	2010	2014
D66	1	6	8
STIP	2	3	4
Onafhankelijk Delft	0	3	4*
GroenLinks	4	5	4
PvdA	11	6	4
SP	3	2	3
VVD	4	4	3
CDA	5	4	3
Stadsbelangen	2	2	2
ChristenUnie	1	1	2
Leefbaar Delft	4	1	-
Totaal	37	37	37

* Inmiddels is fractielid Van Koppen uit Onafhankelijk Delft gestapt en vormt een zelfstandige fractie.

A black and white portrait of a man with glasses and a beard, wearing a suit and tie, sitting and smiling. The portrait is positioned on the right side of the page, partially overlapping a red rectangular box.

Lucas Vokurka

1980 (D66)

Delft

Aantal inwoners: 96.760 (01-2010), 101.381 (01-2017)

Samenstelling collegeperiode 2010-2014: D66, PvdA, GroenLinks, CDA, STIP

Portefeuille in periode 2010-2014: financiën, grondzaken en vastgoed, dienstverlening, jeugd, onderwijs, organisatie en communicatie.

3 De eerste 100 dagen

Het inwerkprogramma

Op de eerste dag als wethouder krijgt **Staf Depla** samen met de andere collegeleden een cursus etiquette, waarin hij bijvoorbeeld leert wat hij moet doen als de koning naar Eindhoven komt: “Toen dacht ik: wat een onzin. Daar zit je op dat moment niet op te wachten, je wilt de stad gaan besturen. Maar wat ik toen geleerd heb en nog steeds gebruik: je hebt aan langwerpige tafels de Franse opstelling en de Engelse opstelling. Bij de Franse opstelling zit van de delegatie de hoogste in rang in het midden en loopt het zo af naar beneden. Bij de Engelse opstelling zit de belangrijkste persoon aan de kop. Als je niet weet dat je in de Engelse opstelling zit, ga je zomaar op de verkeerde stoel zitten.”

Lucas Vokurka treft op de eerste werkdag op zijn bureau een pasje, een telefoon en wat stukken aan: “De eerste afspraak is met je bestuursassistent, die wordt per wethouder aangewezen en is de hele dag bij je. Daarnaast de secretaresse en de woordvoerder: dat is je team, zo zit de Delftse systematiek in elkaar. Verder heb ik de eerste week een beetje kennis gemaakt met de directeurs en de controller die voor de wethouder financiën heel belangrijk is. Ik heb open gesprekken gevoerd over wie je bent, waar je vandaan komt en hoe je in de wereld staat, over hoe de zaak ervoor staat, wat zit in de portefeuille? Je groeit eigenlijk heel makkelijk in de baan. Het is ook een heel systematische baan. Maandag heb je stafoverleggen, dinsdag college, je hebt de commissie, je hebt de raad, je hebt de regio, je gaat naar buiten. Er zijn mensen die willen langskomen. Maar in principe is het bestaan van een bestuurder een redelijk te voorspellen bestaan.”

Henk Mirck treft op zijn bureau stapeltjes dossiers aan, met een verwijzing naar de archiefkast: “‘Daar staat het allemaal’. Er was een kort overdrachtsmoment met de voormalige portefeuillehouders over de lopende dossiers. Dat waren gesprekjes van maximaal één uur. Voor de rest heb ik het eigenlijk allemaal zelf moeten ontdekken. Achteraf vind ik dat ik – zeker rondom communicatie – liever meteen had gehoord: ‘Dit zijn de communicatie-adviezen hoe als wethouder te acteren, de *do's en don'ts*.’

Een mooi element is dat we van tevoren met elkaar hebben afgesproken om duo's van meer en minder ervaren wethouders te vormen. Zo is een startend wethouder die al jaren in de Zwijndrechtse raad meedraaide gekoppeld aan een ervaren wethouder uit een andere gemeente.

Ik werd gekoppeld aan de wethouder uit Zwijndrecht die doorging. We zouden elkaar wederzijds vervangen en een beetje coachen. Dat coachen zou dan wel een eenzijdig karakter hebben, want zij had ervaring en ik niet. In alle

hectiek en alle drukte is van coaching eigenlijk niks terechtgekomen. Dat wederzijdse vervangen speelde ook nauwelijks omdat we er altijd wel waren. Er was wel onderlinge steun.”

Ronald Mauer antwoordt op de vraag hoe hij ingewerkt is: “Nauwelijks, niets. We waren net gefuseerd, iedereen moest zijn plek vinden.”

Ook **Johan Hamster** start met een klein probleem: “De twee nieuwe wethouders hebben eigenlijk geen inwerkprogramma gehad, want er was net een wisseling van directie en secretariaat. Achteraf hebben we ook geëvalueerd dat dit beter had gekund. Verder heb ik van tevoren meer mensen gesproken, onder wie onze oud-wethouder en de burgemeester die een jaar eerder vertrokken was. Voor de rest heb ik het over me heen laten komen. En dan zit je plotseling in zo’n stoel achter een bureau.

Je bent toch een tijdje kwijt om erachter ter komen wat jouw rol is. Als raadslid zie je maar zo’n beperkt deel van wat een wethouder doet: je ziet het optreden in de raad, in de pers, soms buiten, maar niet het hele gebeuren in het gemeentehuis met ambtenaren. Ik zag van het weekend in de aankondiging van een wethoudersseminar dat je op vele borden aan het schaken bent, naar de raad toe, naar je fractie toe, naar je collega’s toe, naar de burgers toe, naar ambtenaren. Van die borden zie je er misschien twee als raadslid, de ambtenaren zien misschien iets meer. Ik heb op vijf borden moeten leren schaken.”

In 2017 zegt hij: “Onze feedback is opgepakt. De nieuwe wethouders in 2014 hebben wel een inwerkprogramma gekregen.”

In 2017 zegt **Staf Depla** over het inwerkprogramma van de lichte 2014: “Het inwerkprogramma hebben we drie jaar geleden samen gemaakt. We zijn toen voor het eerst begonnen met overdrachtdossiers. Die werden ambtelijk voorbereid en gingen ook over onze eigen ervaringen. De organisatie was geïnteresseerd in: ‘Wat vind je nou goed en verkeerd gaan en waar had je wat aan’.”

Maïta van der Mark: “Er was een summier inwerkprogramma. Eén gesprek met de griffier en één gesprek met de bestuursondersteuner. En de burgemeester had in de eerste periode om de twee weken een gesprek ingepland. Verder niets. Dus toen heb ik de keuze gemaakt om enerzijds veel te lezen en anderzijds om mensen te leren kennen en tijd te maken om te vragen: ‘Wat doe je, wat heb je gedaan en wat vind je leuk?’ Ik wilde horen wat mensen beweegt en wat hun ambities zijn. Ze willen allemaal goede dingen.”

Ook **Karsten Klein** is de eerste periode stevig aan het inlezen. Hij kent de gemeente natuurlijk: “Maar de switch ten opzichte van mijn portefeuille als raadslid maakt ook dat ik me op ingewikkelde beleidsterreinen, zoals jeugdzorg,

Wmo en AWBZ, stevig heb moeten inwerken en inlezen en een visie ontwikkelen op wat nodig is. Daar ben ik het afgelopen jaar ook druk mee geweest, om een oordeel te kunnen vormen over hoe het moet.”

Jan Hoskams vakantieplanning bijt met het inwerkprogramma dat de gemeentesecretaris voor ogen heeft: “Ik was drie weken wethouder, waarvan ik 2,5 week met vakantie was. Toen ik terugkwam, startte binnen drie weken het zomerreces, dus in september kwam het schip pas op stoom.

Mijn vrouw had haar vakantie moeten vastleggen in januari. En ik had het als raadslid zo uitgekozen dat ik tussen twee raadsvergaderingen weg kon. In mei werd ik benoemd. Dus toen ik net wethouder was, zijn we twee weken naar Rome geweest.

Vervolgens heb ik de hele zomer hier rondgelopen en mij voorgenomen: dat doe ik nooit meer. Dan zit je hier, maar er is niemand. Ik had ’s morgens een afspraak en ’s middags een afspraak en om nou hier de hele dag rond te hangen... Je kun wel veel lezen. Dat zijn allemaal dingen die je leert.”

De realiteit van het wethouderschap

Hoe goed iemand zich ook voorbereidt, het wethouderschap is wennen. De geïnterviewde wethouders stippen verschillende dimensies van het ambt aan als antwoord op de vragen: is het zoals verwacht, wat valt tegen en wat is het sterkste wennen?

Toine Theunis: “Inwerktijd is er niet, want één seconde na je benoeming ben je verantwoordelijk en dan moet je er gewoon staan.”

Jan Hoskam: “Er wordt van je verwacht dat je alles maar meteen kunt: dingen binnen halen, dingen laten lopen, omgaan met de pers en het aansturen van ambtenaren en secretaresses.”

Frits Lintmeijer: “Wat me het meest verrast heeft toen ik wethouder werd is, ondanks dat je het wel weet, dat je altijd wethouder bent. Nooit níet wethouder bent. Ook als je over straat loopt. Ook als je bij de kassa staat bij de Albert Heijn. Dat weten is toch wat anders dan dat voelen, dat ervaren. Over die intensiteit zei collega Mirjam de Rijk laatst treffend: ‘Er is op een dag nooit een afspraak – zoals in dit gesprek – waar je een beetje onderuit kunt zakken.’ Die afspraken zijn heel schaars. Je hebt soms wel tien à vijftien afspraken op een dag. Je bent altijd degene waar met grote ogen naar gekeken wordt voor het verlossende woord, de ultieme waarheid of de verstandige dingen. En zeker als mensen van buiten komen. Voor mij is het één van de tien afspraken op een dag, maar die mensen hebben een jasje aangetrokken, want zij gaan een keer met een bestuurder praten. Dat betekent dat je nooit niet-scherp kunt zijn. Om toch scherp te blijven, probeer ik fysiek een beetje fit te blijven en grijp ik af en toe in in mijn agenda.”

Lucas Vokurka: “Je bent deze baan, altijd. Soms zijn dingen urgent, het is niet allemaal te plannen, het is geen baan tot vijf uur.”

De impact van het wethouderschap op het privéleven raakt ook anderen in de omgeving. **Mariëtte van Leeuwen:** “Je weet van tevoren niet wat voor impact dit heeft op je leven. Dat was best vreemd, want je denkt: ik ben raadslid, ik kan wel inschatten wat een wethouder doet, maar de impact op je leven kun je niet inleven, die moet je echt ervaren.

Het heeft ook echt zijn gevolgen gehad. Mijn man werkt nu veel minder en mijn kinderen hebben toch niet het leven van een gemiddeld gezin.”

Ook **Ronald Mauer** geeft aan dat hij heeft moeten wennen aan de impact op zijn leven: “Je bent hier dag en nacht mee bezig, je wordt bijna geleefd. Ik ben al niet zo’n gezinsdier, maar toch. Zeker de sportportefeuille betekent elk weekend activiteiten. Zelfs ik had zoiets van ‘wow’. Het geleefd worden in combinatie met de protocollen waar communicatie over gaat, betekent iets voor je leven. De omgang met de pers is echt een vak apart, daar heb ik gelukkig alleen positieve berichten over.”

Maïta van der Mark: “In het begin had ik de schoolvakanties nodig om het te relativeren. Ook heb ik in die periode veel aan de burgemeester gehad, die zei dat ik het van me af moest laten glijden. Wat ik ervan geleerd heb: ken je achilleshiel en organiseer je hulptroepen.

Voor mij betekende dat tegen de burgemeester of tegen een coach aanpraten of tegen een boom aan trappen en vooral keuzes maken.”

Johan Hamster: “Dit is absoluut een verrijking. Maar wat ik dan mis: gewoon dat ik in Stadskanaal echt vrij kan zijn. Ook al is het niet zo, je hebt toch het gevoel dat mensen je nakijken als je in het centrum loopt met je gezinnetje. Ik weet niet of het zo is, maar ik moet buiten de gemeentegrens zijn om echt vrij zijn.”

In 2011 zegt **Raja Fick-Moussaoui:** “Ik werk alleen maar.” *De Limburger* kopt in haar tweede periode: “Mijn gezin komt op de eerste plaats, de rest regel ik er wel omheen.” Toch geeft ze tijdens het interview in 2017 aan te streven naar een betere balans tussen werk en privé: “Als wethouder heb je monsterlijke werkdagen. Weken waarbij ik vier avonden van huis ben, zijn eerder regel dan uitzondering. Dan is het soms lastig om de balans met privé goed te houden. Zeker als je een dochtertje hebt rondlopen. Ik heb het geluk dat ik als parttime wethouder één dag in de week, de vrijdag, zonder schuldgevoel vrij kan roosteren om bij mijn dochter te zijn. Wel heb ik de pech dat ik een veel te grote portefeuille heb, die eigenlijk niet uitvoerbaar is in een parttime wethouderschap. In vergelijking met de vorige keer heb ik een zwaardere portefeuille. Ik heb nu een

bredere portefeuille, die veel meer op details ingaat en tegelijkertijd ook een helicopterview vereist. Daardoor moet ik meer doen, de tijd is nog steeds te kort. Als ik nu een vergelijkbare portefeuille als in 2011 had gehad, had ik hem met gemak binnen 0,75 fte kunnen doen, had ik sneller de *highlights* kunnen *pinpointen* en kunnen vermarkten. Nu blijft het uitdagend. Dat merk ik ook: de meeste avonden ben ik weg. De vorige keer moest ik ook in twee van de drie commissies aanwezig zijn. Waarschijnlijk trek ik dat aan: ik kan moeilijk nee zeggen.”

Henk Mirck: “Hoewel het technisch gezien anders werkt, wordt door de samenleving toch gedacht: een wethouder kan ons dingen toezeggen en die worden ook nagekomen. Onze burgemeester Antoin Scholten wijst ons er regelmatig op dat we als wethouders staatsrechtelijk gezien ‘nulliteiten’ zijn.

Onder elk besluit staat de handtekening van de burgemeester en de gemeentesecretaris en niet die van de wethouder, tenzij de wethouder gemandateerd is. Besluiten moeten altijd collegebesluiten zijn. Wethouders hebben maar beperkte bevoegdheden. De wethouder als individu is een staatkundige nulliteit, zo ziet de samenleving dat natuurlijk helemaal niet.”

Toine Theunis: “Je kunt wel zeggen: de raad beslist, maar jij bent de bestuurder, de uitvoerder, het gezicht. Ik ben geen wethouder cultuur, maar ik ben wel coördinerend wethouder voor de bezuinigingen, dus mensen kijken naar mij. Je bent het boegbeeld. Daar word je niet populair van.”

Jan Hoskam: “Als wethouder moet je je er bewust van zijn dat mensen je ook aardig vinden, omdat je iets kunt betekenen. Ga niet geloven dat je aardig wordt gevonden omdat je zo’n aardig mens bent. Dat ben je wel, maar mensen benaderen je vooral functioneel.”

Mariëtte van Leeuwen: “Vroeger benaderden mensen je omdat ze je een fijn mens vinden en nu moet je denken: wat is het doel? Wat is de vraag achter de vraag?”

Johan Hamster: “Dat herken ik wel. Mensen benaderen je wel anders als ze horen dat je wethouder bent. In een extreem geval dat mensen op een receptie niet de moeite nemen met je te praten als je alleen je naam noemt, maar als ze horen dat je wethouder bent draaien ze in één keer om, om toch een praatje te maken. Zo doorzichtig: de persoon Johan Hamster is niet genoeg, maar als ze horen dat je wethouder bent dan wel. Ik ben zelf ook niet zo van het netwerken om het netwerken, het gaat om de persoon.”

Staf Depla: “Eindhoven is de vijfde stad van het land, maar op het gebied van financiën is nog veel te doen. De professionaliteit van de organisatie en hoe die

georganiseerd was, viel me tegen. Dat moet op orde. Dat stond ook in het coalitieakkoord. Verder: het is allemaal veel directer: als je moet bezuinigen kun je precies aanwijzen waar het landt in de stad.”

Jan Hoskam: “Als raadslid zie je maar een klein gedeelte van de dossiers. Je bent als wethouder sturender en bepalender dan gedacht. De vraag is natuurlijk of je het sturende en bepalende realiseert.”

Johan Hamster: “Wat me tegenvalt: het is me duidelijk geworden hoe groot je invloed werkelijk is. Het is niet dat ik de illusie had dat Stadskanaal sterk zou veranderen met mij als wethouder, maar ik ben nu wel heel bewust bezig met het zoeken naar de krenten in de pap: hier wil ik dat gebeurt wat ik graag wil dat gebeurt. Je hebt ook niet te maken met een organisatie die heel makkelijk is bij te sturen.”

In 2017 vult hij aan: “Het gegeven dat ik in de eerste periode voor een zestig procent inhoudelijke portefeuille honderd procent van de tijd had, hielp mij als startend wethouder. Je bent zo goed als de tijd die je hebt om je dossiers eigen te maken, om mensen op te zoeken en de organisatie in te gaan en erin te werken.” In de tweede periode heeft hij meer onder zich, maar “Je wordt steeds slimmer en handiger in uitzoeken waar de ruimte ligt en voor wat betreft krenten in de pap: het zijn steeds meer krenten. Ervaring helpt: je leert waar je je tijd aan moet besteden.”

Toine Theunis: “Het moeilijkste is – hoewel je het weet – dat je mensen niet kunt overtuigen. Maar politiek zit zo in elkaar, dat is soms moeilijk: de onredelijkheid. Dat je denkt: het is niet zo, laat het me nu uitleggen! Het is lastig dat je als wethouder in de raad of in de commissie alleen vragen mag beantwoorden. Ik heb weleens aan de burgemeester gevraagd: ‘Geef me nu eens tien minuten vrije spreektijd.’ Het antwoord was: ‘nee’. Ik ben griffier geweest, dan ben je hoeder van het dualisme. Als wethouder moet je opletten dat je geen monist wordt. Ik wil het dus niet via mijn fractie spelen door ze vragen te laten stellen, maar daarvoor zou de fractie zich ook niet lenen. En mijn oud-collega Elsbeth van Straaten, griffier van Roosendaal, houdt me bij de les: ‘mijnheer de wethouder, weet u nog...?’”

Maïta van der Mark: “De eerste drie maanden was het weleens spannend dat de enige aan wie je verantwoording hoeft af te leggen de fractie en de gemeenteraad is.”

Henk Mirck: “De eerste begrotingsbehandeling, de eerste perspectiefnota en de eerste burap vond ik complex, allemaal eerste momenten waar je praat over grootse dingen die je op dat moment eigenlijk niet goed kunt overzien, dat vond

ik spannend. Wat gaat dit betekenen, hoe gaat dit lopen, ga ik straks naar huis met een enorme stapel moties en amendementen of valt het mee?

Ik heb natuurlijk ervaring in het bedrijfsleven, ik heb in managementfuncties en directiefuncties moeten communiceren met aandeelhouders die kritisch zijn.

Alleen een dialoog met aandeelhouders is wezenlijk anders dan de dialoog die ik hier in de raadsvergaderingen en in de commissievergadering voer. Achteraf valt het allemaal mee.

Ook spannend zijn de eerste grote publieke optredens die je doet. Natuurlijk was ik in het bedrijfsleven ook gewend om voor grote groepen mensen te praten, maar als je ineens ergens een openbare opening moet verrichten, dan voelt dat toch anders.”

Raja Fick-Moussaoui geeft aan overal alleen maar heel goed voorbereid naar toe te willen en dat erg intensief te vinden als ze een volle agenda heeft.

In 2017 zegt ze: “Ik word daar losser in. In het begin kende ik alles, iedere letter. Nu merk ik dat ik er meer ontspannen in zit. Dat is omdat je kennis en ervaring opbouwt. Nu weet ik dat ik de beleidsnota niet van voor tot achter hoeft te kennen, dat het oké is om te zeggen: ‘Dat is veel te technisch. Ik beantwoord het wel schriftelijk’.”

Maïta van der Mark: “Ik heb met mezelf afgesproken: Maïta je kunt niet alles lezen. Dat gaat niet. Dus soms moest ik kiezen: dit ga je wel goed lezen. En de rest globaal. Dat vond ik wel eng in het begin. Zo’n lichte angst: heb ik iets niet gelezen en stel dat ik daar vragen over krijg of daar later problemen mee krijg, een licht nerveus gevoel. Maar goed, dat ken je ook wel van andere werkplekken. Af en toe heb je een hele drukke week. Dan scheer je over dingen heen.

Vooraf met sociale zaken heb je heel veel wetten en regelingen. Allemaal verschillende soorten geldpotjes. Dat zit ingewikkeld in elkaar. En dan word je gevraagd iets te besluiten. Ook daar denk ik gewoon: je kunt niet alles lezen. Je moet vertrouwen dat de ambtenaar jou de essentie meegeeft. En als het mis gaat, dan moet je ook accepteren dat jij verantwoordelijk bent.”

Jan Hoskam: “Wat toch wat tegenvalt, is het zijn van een publiek figuur, daar moet je naar gaan leven. Dat betekent als je rustig uit eten wilt: doe dat buiten een straal van tien kilometer buiten je woonplaats. Verder moet je wethouder durven te zijn. Er worden dingen van je verwacht die je vanuit je natuurlijke rol en karakter niet zou doen.

Als middenstandskind ben je voorkomend, aardig en bescheiden. Op de voorgrond staan is niet mijn natuurlijke gedrag.”

Johan Hamster: “Je bent de wethouder en zodra je iets zegt legitimeert dat mensen om zich een mening over jou te vormen en dat als de waarheid te accepteren. Kort gezegd, je bent publiek bezit.”

Raja Fick-Moussaoui: “Op het moment dat je hier zit, moet je accepteren dat iedereen wat van je mag vinden. Je kun twee dingen doen. Je kunt voor jezelf besluiten: dat wil ik niet. Als je besluit dat je het wilt, dan hoort het erbij. Er zijn ook een heleboel leuke dingen. Als het goed is, weegt dat zwaarder.”

Mariëtte van Leeuwen: “Het onfatsoen waarmee je benaderd wordt. Alles wat je doet doe je vanuit je overtuiging dat dat het beste is en dat daar een meerderheid voor is. De manier waarop je vervolgens benaderd wordt, is gewoon onfatsoenlijk. Eigenlijk wil ik met dat onfatsoen niks te maken hebben. Iedereen mag me aanspreken, iedereen mag kritisch zijn, maar iedereen vindt overal maar iets van en de negatieve geluiden hoor je eerder dan de positieve.

Je krijgt wel een dikkere huid. Ik wil zo open blijven als ik altijd was, maar je gaat wel afstand creëren. Dat is jammer, ik wil dat het vak normaliseert. Het is gewoon een vak, er hangt te veel status omheen. Je ziet dat men zit te azen op een woord van mij. Je moet je woorden wegen. En dan nog zijn er mensen die proberen mijn woorden anders uit te leggen. In mijn vorige baan waren ze gewoon blij met me en was er niemand die met mijn woorden aan de haal ging.

In mailverkeer laat ik vaak alles wel een paar keer nakijken. Je wordt heel voorzichtig. Aan de andere kant wil ik ook laten zien dat het een gewoon beroep is, maak ik ook grapjes en klim ik op een kunstkoe in de stad.”

In 2017 zegt ze: “Ik was voor mensen heel toegankelijk. Dat was mijn verkoopstrategie – niet eens bewust – die achteraf gezien goed gewerkt heeft. De gekke dingen die ik vroeger deed, bleef ik als wethouder ook een beetje doen. Dat maakte ook dat ik enorme steun kreeg uit de stad. Mensen vonden mij een ander soort bestuurder, niet iemand die op het pluche was gaan zitten en vanuit daar het evangelie ging verkondigen, maar iemand die met haar handen en voeten midden in de maatschappij stond.

Ik ben wel iets minder rebels geworden. Op een gegeven moment denk je dat je een zekere autoriteit en gezag nodig hebt om dingen voor elkaar te krijgen. Tegelijkertijd was de vraag: hoe blijf ik goed in verbinding met alles en iedereen? Enerzijds knuffelde ik veel mensen die ik tegenkwam en mensen moesten echt huilen toen ik wegging. Tegelijkertijd moest ik ook bij staatssecretaris Van Rijn aan tafel zitten en zorgen dat die miljoenen echt naar de gemeenten toegaan. Ik moest schakelen om te bepalen welk deel van mezelf ik moest laten zien. Maar het toegankelijke en warme deel heb ik behouden, met name naar burgers toe.”

Ook **Maïta van der Mark** wordt anders behandeld sinds ze wethouder is: “Dat vond ik zo geestig. Bij de ene individuele burger ben je dé wethouder. Bij een

andere burger ben je de politicus en die wil me even vertellen wat ik moet doen. Dan ben ik oud vuil. Vervolgens kom je een beetje ingezeild bij een vergadering. Dan moet je een contract ondertekenen. Dan ben je even weer de wethouder en dan gaat je ambtenaar achter je staan met zo'n lichaamshouding en dan weet je ook wat jouw lichaamshouding moet zijn, bijvoorbeeld als je een praatje houdt, iets formeels doet. En ik speel die rol met verve. En dat gaat dan gedurende zo'n dag heen en weer. Daar heb ik plezier in.

Daar speel ik ook mee. Om mensen op het verkeerde been te zetten. Dus als wethouder economische zaken me in VVD-kringen te bewegen bijvoorbeeld. Dan zie je al die heren denken: wat komt daar binnenlopen? Als jonge vrouw heb ik daar toch mee om te gaan. Dat je moeilijk voor vol aangezien wordt.

Ik word vijf tot tien jaar jonger geschat dan ik ben. Dus als ik niet de aandacht kan krijgen door wat ik te zeggen heb, dan kan ik eerst de aandacht trekken door mijn verschijning. Dan denken ze: wie is die vrouw? Je moet erop letten dat je op sommige plekken als eerste binnenkomt en niet achter een mannelijke ambtenaar, want dan mag je starten met uitleggen dat je niet de secretaresse bent. Zo stereotiep is het soms ook."

In 2017 zegt ze: "Ik kom niet uit een kring waar mensen in de politiek zitten of erover praten. En als je erover praat dan hebben ze eigenlijk niet zo'n goed idee van wat jouw functie is, jouw rol. Ook mijn man had pas laat door wat ik nou precies moest doen. Je moet status verwerven tussen twee oudere ervaren wethouders. Je moet uit jezelf dan zekerheid halen: ik kan dit, ik wil dit en ik doe dit."

Als een vis in het water

Hoewel het inwerken wennen is, kunnen de wethouders ook genieten van de bijzondere kanten van het wethouderschap.

Toine Theunis: "Ik had natuurlijk één groot voordeel: ik heb bij de rijksoverheid gewerkt, bij de GGD, bij de gemeente Breda in verschillende functies, aan de organisatiekant, als raadsgriffier. Al mijn ervaring komt samen in mijn wethouderschap en dat had ik me niet gerealiseerd. Een collega-wethouder die ook nieuw was, zei tegen mij: 'Ik was zo stinkend jaloers, vanaf dag twee ging je er met een vliegende vaart in'."

Johan Hamster: "Mee valt het gemak waarmee het me afgaat. Naar de raad toe zit je ineens aan de andere kant, maar je weet wel hoe het eraan toe gaat, die achterstand heb je niet. Naar burgers toe gaat het me ook makkelijk af, merk ik. Het voordeel is dat ik jong ben. Aan de ene kant heb ik het gevoel me meer te moeten bewijzen omdat ik jong ben en niet de ervaring heb en een grijze baard. Aan de andere kant wordt me daarom meer gegund, dat dingen gebeuren waarvan ik wil dat ze gebeuren. Dat is leuk om mee te maken.

Ik had het erover met een collega die in zijn vierde periode zit. Hij zegt: 'Ik heb soms het idee dat ik minder populair ben dan in het begin. Mensen hebben zich een mening over je gevormd, dat opene ben je kwijt bij mensen.'

Staf Depla: "Als wethouder kun je veel meer vanuit je persoon doen dan in Den Haag: je moet mensen enthousiast weten te krijgen en in directe contacten is dat makkelijker te realiseren dan via de media."

Maïta van der Mark: "In het begin vond ik het heerlijk dat een ambtenaar binnenkomt en zegt: 'Dit is het onderwerp. Er moet een keuze gemaakt worden. Het kan A of B zijn. Wat moeten we doen?' En ik dacht: wat heerlijk, ik mag besluiten. Ze komen naar mij. Ik ben altijd iemand geweest die van jongs af aan dingen vond of dingen wilde. Ik ben geen muurbloempje. Als je begint te werken, dan moet je onderaan beginnen. Dus ik heb me vaker kleiner moeten maken dan ik was. Ik dacht dus: wat heerlijk, ik mag uit de kast komen. Ik moet staan. Wat me ook meeviel, was het gemak waarmee ik de beslissingen kon nemen. Je weet wat je moet besluiten op basis van een goede voorbereiding en je werk- en levenservaring."

In 2017 zegt ze: "Het is fijn om een positie te bekleden waarin je op basis van eigen kennis en ervaring een besluit kunt nemen dat gunstig uitpakt voor een groep bewoners, passend binnen de waarden van je politieke partij. Zeker op het terrein van sociale zaken heb je als wethouder de beslissingsmacht en dus ook de invloed om iets voor anderen te betekenen. Macht heeft vaak een negatieve connotatie, maar invloed hebben is soms toch wel prettig."

Staf Depla kan zijn netwerk in Den Haag en zijn creativiteit in het wethouderschap goed inzetten: "Ik heb altijd wel ideeën om mensen naar de andere kant van een vraagstuk te laten kijken, waardoor de energie ontstaat iets verder te brengen. Wat ik verder meebreng, is een brede dossierkennis uit de Tweede Kamer en de strategische kennis hoe politieke processen werken."

De rode draad in het wethouderschap en daarvoor in het raadslidmaatschap is voor **Raja Fick-Moussaoui** de maatschappelijke meerwaarde: "Als Miss Nederland zag ik soms op tegen het moeten knippen van lintjes, maar ik zag wel hoeveel je kunt betekenen voor mensen. Als wethouder kun je veel betekenen voor het dagelijks leven. Het stelt je in staat om echt het verschil te kunnen maken. Er is bijvoorbeeld een poortje gemaakt in een hek van een woningcorporatie. De oudere bewoners moesten om een bushalte te bereiken eerst omlopen over een heuvel, omdat er een hekwerk was tussen hun woningen en de bushalte. Het hekwerk was van de woningcorporatie, maar op een of andere manier was het tot dan toe niet gelukt om via de corporatie een doorgang te regelen. Dat heb ik toen op verzoek van de bewoners aangekaart. Ik weet nog dat een oudere dame me daarvoor heeft bedankt: 'O meid, dank je wel. Dat poortje scheelt heel veel omlopen.'"

Maïta van der Mark: “Wat me het meeste opvalt, is: je moet gewoon staan met je hele hebben en houden. Het is geen functie waarbij je je kleiner moet voordoen dan je bent. Je moet je persoonlijkheid erin brengen. Veel mensen in Nederland werken op plekken waar je niet je persoonlijkheid mee moet nemen. Want je moet gewoon je functie doen en een groot gedeelte van jezelf moet je thuislaten, want daar is gewoon geen plek voor op je werk. Dit is echt zo’n functie waarbij je net zoals je leraar bent of eigenaar van een MKB-bedrijf, er gewoon voor honderd procent moet staan. Met je persoonlijkheid, je kennis en je ervaring.”

Toine Theunis: “Het meest curieuze aan wethouder zijn, is dat je op het ene moment met ambtenaren bezig bent over 19 miljoen aan bezuinigingen en dat op het andere moment de bode zegt: ‘Er is bezoek voor u’ en dat er dan een burger binnenkomt, een oudere man wiens hondje was overleden en die vond dat hij vier euro aan hondenbelasting terug moest krijgen. Die contrasten.”

Henk Mirck: “Als ik bezig ben mijn verantwoordelijkheid te pakken voor een meer duurzaam beheer van de openbare ruimte of de realisatie van natuur-opgaven en ik zie dat het daadwerkelijk ook gebeurt, dan word ik daar blij van.”

De adviseurs

De wethouders benutten een breed palet aan mensen in hun omgeving als sparringpartner. Op de vraag wie de top vijf adviseurs vormen, worden vaak politici (van de eigen partij, van andere partijen, soms voorgangers, soms collega-collegeleden, maar ook politici van buiten de gemeente), ambtenaren en mensen buiten de gemeente zoals oud-collega’s en het thuisfront genoemd. Raadsleden uit de eigen gemeente worden minder vaak genoemd.

Peter Verheij: “Mijn top vijf aan adviseurs bestaat uit mijn partner thuis (over voorvallen en hoe je dingen doet), de burgemeester, de fractievoorzitter en de gemeentesecretaris. Met hem heb ik veel contact omdat ik P&O in portefeuille heb, maar ik maak hem ook als adviseur van het college mee. Tot slot mijn communicatieadviseur.”

Staf Depla: “Hans Krosse (coach), Jeroen Dijsselbloem, mijn broer (Paul Depla, burgemeester van Breda). Dat zijn de adviseurs op afstand. In de organisatie zelf: één ambtenaar van control, de controller en de Eindhovense collega-wethouders.”

In 2017 zegt hij: “Ik heb meer adviseurs op afstand. Geert Wijnhoven en Toon Gerbrands bijvoorbeeld. Maar dat is tweerichtingsverkeer. En in de organisatie is het anders, omdat mijn portefeuille veranderd is. De belangrijkste interne adviseurs zijn mijn communicatieadviseur en mijn beleidsondersteuner.”

Toine Theunis: “Peter van der Velden, mijn burgemeester toen ik in Breda griffier was, mijn collega-wethouder, mijn secretaresse. Ik ben weleens naar huis gestuurd met de opdracht: ‘Ga jij je maar eens omkleden.’ En mijn belangrijkste adviseur is mijn vrouw natuurlijk. Daarnaast heb ik nog een groepje van vijf à tien mensen met wie ik regelmatig iets doe, oud-collega’s, oud-raadsleden, dat is wederzijds sparren.”

Jan Hoskam: “Ik heb een club mensen om me heen verzameld die me feedback geven: de burgemeester, een Eerste Kamerlid, mijn partner, het bedrijfsleven in de vorm van periodieke lunches met ondernemers en uiteraard de organisatie.

In 2017 zegt hij: “Ja, dat is nog steeds, alleen het Eerste Kamerlid is weg.”

Maïta van der Mark: “De SP-collega’s waren altijd bereikbaar om iets te kunnen vragen. Dus in die onderhandelingsposities checkte ik wel even: dit wordt nu zo besproken, dit is het voorstel, kun je me een suggestie geven en hoe gaat dat nu verder?”

Karsten Klein: “Met oud-raadsleden, oud-wethouders en ook met Sybrand Van Haersma Buma heb ik regelmatig contact. Er is niet een persoon die ik echt als vaste sparringpartner heb en waar ik heel veel uithaal. Dat zijn toch eerder mensen hier in mijn directe omgeving.”

Ook **Lucas Vokurka** geeft als top vijf adviseurs enkel ambtenaren: hoofd controller, hoofd vastgoedbedrijf, hoofd grondbedrijf, de top van jeugd en onderwijs. Hij licht toe: “Ik zie hen meer dan mijn eigen thuisfront, je moet het ook persoonlijk met elkaar kunnen vinden.”

Johan Hamster: “In het begin heb ik gesprekken gevoerd met de burgemeester: hoe kun je het beste inspelen op stijlen van anderen, hoe kun je er het beste mee omgaan? Verder heb ik voor de inhoud een stel beleidsmedewerkers en vind ik het wel leuk om af en toe met het hoofd communicatie wat te praten over: hoe gaat het nou? Ik krijg gelukkig niet veel opmerkingen, op het gebied van speeches af en toe.”

Mariëtte van Leeuwen: “Ik heb veel vertrouwen in de gemeentesecretaris en het hoofd P&O kan goed invoelen wat ik bedoel. Verder is collega-wethouder Frank Speel echt een buddy.”

Henk Mirck zegt in 2017: “Ik merkte dat ik wat makkelijker advies vroeg aan mijn burgemeester toen hij burgemeester werd in Venlo, afstand helpt. Zo sparde ik ook graag met Arno Brok. Enerzijds kende hij als burgemeester van Dordrecht de situatie in Zwijndrecht goed, anderzijds is hij toch iemand die met wat meer distantie naar zaken kan kijken. Met beiden heb ik nog steeds contact.”

In 2011 geeft **Raja Fick-Moussaoui** als top drie aan adviseurs: “Een adviseur van buiten, Jos van Rey en het hoofd bestuurszaken Sandra Franssen.”

In 2017 zegt ze: “Ik bevond me in de bevoorrechte positie om tussen twee ervaren VVD-wethouders te mogen werken (Jos van Rey en Vincent Zwijnenberg). Adviezen kreeg ik niet alleen van mijn directe VVD-collega-wethouders, maar ook landelijk waren er ervaren en gerespecteerde collega’s die ik bij tijd en wijle om advies vroeg. Dat varieerde van actieve tot gepensioneerde politici. Ik had toen met Jos van Rey, het hoofd bestuurszaken en een adviseur van buiten een mooie mix. Ik heb ook nu weer meer adviseurs die ik kan raadplegen. Dat zijn mensen van zowel binnen als buiten de VVD. Dat gezelschap is gemêleerd, omdat je met zaken te maken hebt die niet altijd politiek zijn. Soms heb je op het intermenselijke aspect iets, soms wil je vakinhoudelijk advies op dossiers. Dus adviseurs hoeven niet altijd iets met politiek te maken te hebben.”

Ronald Mauer zegt: “Als DB-leden gaan we regelmatig met elkaar in gesprek. Els Verdonk is een ervaren bestuurder, Achmed Baâdoud ook, verder spar ik weleens met iemand van D66 uit de centrale stad.”

Adviezen

Het beste advies dat **Frits Lintmeijer** bij de start van zijn wethouderschap heeft gekregen, komt van een oud-collega: “Hij stelde: ‘Wat is nou de kern van je boodschap de komende periode? Hoe zet je dat neer?’ Daar heb ik enorm veel aan gehad. Dat heb ik ook in een A4’tje uitgewerkt en dat is het eerste half jaar absoluut een spiekbriefje geweest.”

Toine Theunis heeft van Peter van der Velden de volgende tip meegekregen: “Investeer in betrekkingen, blijf investeren in de verhoudingen met mensen. Dat geldt zeker ook in de raad: je moet met iedereen de verbinding blijven houden. Want ook al sta je ver van elkaar af, als het spannend is, helpt het als de ander je een redelijke vent vindt.”

Lucas Vokurka: “Ik kreeg het advies: ‘Investeer in je ambtenaren, maar dan de andere kant op: vraag wat ze van jou vinden.’ Ik heb na een half jaar een keer een borrel gedronken: wat vinden jullie van mij, wat waarderen jullie, wat moet anders, waar lopen jullie tegenaan, wat kan beter? Ik voeg daar zelf aan toe: leer ze terugpraten. Dat heeft best wel tijd gekost. Ik wil dat ze zeggen: je hebt ongelijk.”

Hans Camps de voormalige gemeentesecretaris, heeft mij ook een goed advies gegeven over hoe een ambtelijke organisatie werkt: ‘Niet te snel oordelen. Eerst de feiten kennen, voordat je iets vindt en een oordeel geeft. Het woord van de wethouder weegt zwaar. Niet te snel positie innemen. Eerst extra vragen stellen en wel blijven monitoren dat er wat gebeurt.’

Een ander advies van Hans Camps: ‘Een slecht besluit moet je nooit nemen.’

In het begin had ik zoiets van *baf, erop af* als er iets aan de hand was. Dat geeft onrust in de ambtelijke organisatie. Dus vraag om oplossingsrichtingen en neem de ruimte ergens iets van te vinden.”

Peter Verheij: “Een eerste categorie adviezen die ik kreeg, was: ‘Zorg op dossierniveau niet dat je *superman* bent.’ Soms hoorde ik ook: ‘Doe het niet zoals ik het gedaan heb.’ De tweede soort adviezen ging over de rol van bestuurder: ‘Zorg dat je echt bestuurder bent.’ Een derde categorie van adviezen gaat over het opereren in allerlei verbanden en het regelen van betrokkenheid van burgers. Dat is een vak apart, zeker als er op een dossier weerstand is, breder in de bevolking of van een specifieke groep.

Dan gaat het soms om een moeilijke casus van hen of casussen die ik zelf inbracht.”

Ook **Toine Theunis** kreeg het advies: “Het onderscheidend blijven als bestuurder, zowel extern als intern: ‘Je bent geen manager, maar bestuurder. Daar heb je ambtenaren voor.’

Tijdens een cursus vertelde een oud-wethouder van Zoetermeer: ‘Zorg als wethouder ook voor rustmomenten voor jezelf en voor je gezin, want je wordt geleefd.’ Dat is misschien de waardevolste tip: trek je eigen lijn, volg je kompas en laat je niet leven. Denk niet: dat overkomt mij niet. Duik niet overal in, maak je keuzes, je hoeft niet alles te doen.”

Henk Mirck: “Arno Brok heeft me geadviseerd vaker een das te dragen. Daarmee dwing je net wat meer gezag af. Hij vond me een authentieke en gedreven bestuurder met passie voor en kennis van de inhoud. Hij adviseerde me de kracht van mijn authenticiteit te behouden. Mooiere complimenten en adviezen heb ik in die periode niet gekregen.”

Raja Fick-Moussaoui krijgt de volgende adviezen: “Blijf vooral dicht bij jezelf, laat geen dingen liggen tot morgen als het ook vandaag afgehandeld kan worden, probeer altijd de redelijkheid en billijkheid voor ogen te houden en alleen door kritisch te zijn, kun je jezelf verbeteren.”

Trainingen

Sommige wethouders investeren als voorbereiding op hun wethouderschap in specifieke opleidingen, maar het echte leren vindt over het algemeen pas *on the job* plaats.

Johan Hamster: “De ChristenUnie heeft een kaderschool, maar dat zijn vooral praktische cursussen geweest. Sinds mijn wethouderschap heb ik geen cursus meer gevolgd. Ik zou het best wel mooi vinden. Maar ik zou het niet zo direct weten.”

Maïta van der Mark heeft ter oriëntatie een raadsledencursus gedaan en andere politieke trainingen. Maar een wethouderstraining niet: “Collega-wethouders suggereerden mij een training voor beginnende wethouders. Eerst zie je er vanwege drukte tegenop. Maar ik heb het toch gedaan en dat was goed.”

Mariëtte van Leeuwen: “Ik heb een wethouderstraining gevolgd. Ik heb in het begin ook een aantal gesprekken met een coach gevoerd.”

Ronald Mauer: “Als voorbereiding voor de lijsttrekkersdebatten heb ik zes of acht intensieve trainingen gehad van twee tot elf ’s avonds. Dat waren heftige sessies, voor de kandidaat-lijsttrekkers van de stadsdelen en voor kandidaat-raadsleden van de centrale stad. Er waren een paar mannetjesmakers tussen, mensen die het debat als het hoogste doel zien en daar zit je dan tussen, dat is echt aanpoten, maar uiterst nuttig ook voor mijn rol als DB-lid, echt een tip. Verder heb ik met Achmed Baådoud mediatraining gehad, onder andere: hoe ga je om met de camera en hoe kun je compact je punt maken? Ook nuttig.”

In 2017 zegt hij: “In het begin is het best even zoeken naar je stijl bij openbare optredens, maar nu is dat heel anders, ik beleef daar lol aan.”

Henk Mirck: “De andere nieuwe wethouder en ik hebben in het begin overwogen een cursus voor beginnend wethouders te volgen, maar er was geen tijd en er was geen geld. Het was vooral gaan. Overigens ligt het ook wel in mijn aard om in een avontuur te stappen, in het diepe te springen en mij eruit te redden.”

Coaching

Niet alle wethouders hebben een externe coach, de wethouders die dit wel hebben vinden dit nuttig.

Maïta van der Mark: “In de eerste periode had ik een externe coach die met me meedacht als er lastige politieke onderwerpen speelden. Er zijn van die momenten dat iedereen wat anders wil en dan is het prettig om in één of twee gesprekken met een externe het krachtenveld in kaart te brengen.

Het is met te veel schroom omgeven, maar ik vind het echt een *do*. Je wilt een lerende organisatie zijn, iedereen moet wethouder kunnen worden, dit hoort daarbij.

Zo heb ik ook veel baat gehad bij een intervisiegroep voor wethouders op het sociaal domein.”

Peter Verheij: “Naast het met enige regelmaat spiegelen met de burgemeester, de fractievoorzitter en een oud-wethouder over mijn functioneren heb ik een serie coachingsafspraken gehad. Ik neem ook deel aan intervisie van de Wethoudersvereniging. Dat is een heel mooi instrument en raad ik iedereen aan.”

Ronald Mauer heeft geen coach en op het moment van het interview zegt hij hierover: “Op dit moment zou ik wel een coach willen hebben, maar voordat die ingewerkt is, is mijn acute crisis (zie hoofdstuk 6) hier voorbij.”

Raja Fick-Moussaoui: “Ik heb mensen die ik bij tijd en wijle kan raadplegen en die mij een spiegel voorhouden.”

Lucas Vokurka heeft iemand met wie hij af en toe praat. Hij spreekt ook mensen uit zijn oude netwerk, die hij van vorige banen kent en mensen met wie hij een bepaalde vertrouwensrelatie heeft: “Dat zijn mensen die zich ook buiten het openbaar bestuur manifesteren. Dat gaat dan over vragen à la ‘wat vind ik lastig’, maar het is niet zo dat daar heel gestructureerd aan gewerkt wordt. En ik heb het clubje wethouders uit de regio, daar heb ik ook weleens één-op-één-gesprekjes mee: ‘Hoe ervaar je je baan, hoe kijk je tegen bepaalde dingen aan?’ Dan gaat het soms ook over onze gezinnen, dat soort persoonlijke dingen.”

Rolswitch

Enkele wethouders zijn voor hun wethouderschap ambtenaar geweest. Helpt hen dat?

Toine Theunis: “Ik heb vaker als adviseur en als griffier wethouders ondersteund, ik weet perfect hoe het systeem in elkaar zit, maar pas de eerste keer dat je daar zelf staat weet je hoe het voelt als wethouder. Dat vond ik een wonderbaarlijke ervaring.”

Karsten Klein: “Het is niet zozeer het verschil tussen ambtenaar en wethouder, maar tussen ambtenaar en politicus. Dat je zelf een visie hebt en niet gebonden wordt door wie en wat dan ook, maar wel binnen het kader van je partij zelf echt het voortouw kunt nemen en ergens voor mag gaan staan. Als wethouder is dat dan wel weer een stapje terug, want je moet binnen het belang van het college opereren, dus je kunt niet alles zeggen wat als politiek leider – wat ik hiervoor was – wel kan. Het wethouderschap is dus in die zin wel vergelijkbaar met een ambtelijke rol. Bij Financiën was ik leidinggevende en lid van een managementteam, daar moet ik wel veel aan denken. Dit is ook wel weer echt politiek managen, maar ook ambtelijk zorgen dat de aansturing goed is, dus er komen wel weer dingen uit het ambtelijk leven terug.”

Peter Verheij geeft aan ervoor te waken in de bestuurlijke rol te blijven: “Waarvoor ik gewaarschuwd ben: pas op dat je niet de superambtenaar wordt, ik heb er even aan moeten wennen om niet zelf te schrijven of mee te helpen schrijven. Dat heb ik ook moeten leren en dat doe ik ook echt niet meer. Ik probeer meer in mijn bestuurlijke rol te komen dan voorheen. Het is voor

mezelf een ontwikkelpunt, maar ook voor de organisatie. Het is een kleine gemeenschap, een kleine organisatie, je bent ook wel voor een belangrijk deel een meewerkend voorman, je zit heel dicht op de uitvoering. Het is wel een uitdaging om op voldoende afstand te blijven.”

Terugblik op de eerste 100 dagen

De meeste wethouders kunnen snel duiden wat ze de eerste honderd dagen anders hadden gedaan, maar sommigen ook niet.

Raja Fick-Moussaoui: “Mijn eerste 100 dagen als wethouder had ik beter kunnen managen. Ik werd destijds overvallen door mijn eigen agenda, zei nooit ‘nee’ en was ook in het weekend bereikbaar. Nu is mijn agenda nog steeds een hindernisbaan, maar het prioriteren gaat beter: wat is belangrijk en wat kan ik best delegeren. Zo nu en dan lukt het toch echt een avond voor mijn gezin te agenderen.”

Staf Depla: “Ik had in het begin een coach moeten nemen, dat had ik eerder moeten doen, in plaats van na een half jaar. De eerste 100 dagen heb ik te veel tijd verloren door dingen te laten gebeuren en niet scherp gestuurd op allerlei overleggen die ik nu voor een groot deel heb afgeschaft. Sommige organisatieonderdelen moet je vaker zien, andere minder. Bijvoorbeeld elke week over dienstverlening praten is onzin. En net voor het meest belangrijke deed ik dat niet: rondom control. Dat heb ik veranderd. Verder deed ik heel veel dossiers per mail, dus als iets kwam, handelde ik direct dingen af, waardoor ik min of meer met iedereen afzonderlijk zaken aan het doen was. Dat is niet efficiënt. Verder vind ik het verkeerd als je alleen maar zaken doet met directeuren, die wel het proces bewaken, maar weinig van de inhoud weten.”

Ronald Mauer: “Scherper mijn eigen prioriteiten centraal stellen, ik denk dat ik te veel op een rijdende trein gesprongen ben. Ik ben te veel meegezogen door de dingen die de ambtenaren op mijn bord hebben gelegd in plaats van me bezig te houden met de uitvoering van het collegeprogramma. Verder zou ik niet zoveel anders hebben kunnen doen. Ik heb zelfs een deel van mijn vakantie al besteed aan inwerken, gesprekken met het maatschappelijk middenveld en met inwoners. Misschien heb ik wel veel verwachtingen gewekt, bijvoorbeeld dat ik makkelijk benaderbaar zou zijn. Misschien dat ik iets meer afstand zou bewaren tot de buitenwereld. Je bent zo geneigd om met mensen op straat in discussie te gaan over dingen die ze willen en of het wel of dat het niet kan. Je bent zo geneigd, niet om te *pleasen*, maar wel om gewoon dingen te doen voor mensen. Het is gewoon goed wat afstand te houden, ook al ben ik iemand die overal op afstapt en veel buiten is.”

Johan Hamster: “Sneller kennismaken met iedereen. En duidelijker erop aandringen dat ik een bepaald inwerkprogramma zou kunnen gebruiken. Ik zei eerder: ‘Ik heb het over me heen laten komen’, maar daar was ik ook wel toe gedwongen. Als ik in een nieuwe gemeente wethouder zou worden, zou ik aan de gemeentesecretaris opdracht geven: laat alle ambtenaren met wie ik rechtstreeks te maken heb in de eerste week bij me langs komen, te beginnen met de managers en daarna de medewerkers. Dus als er geen inwerkprogramma is: eis het!”

Vervolgens geeft hij duidelijk aan wat nog meer in het inwerkprogramma thuishoort: “Rollen en bevoegdheden en een duidelijk verhaal welke impact woorden van de wethouder hebben. Dat is belangrijk, want bijna overal waar je komt worden jouw woorden onthouden en geïnterpreteerd. Ik word nog steeds bij elke voetbalclub geconfronteerd met de woorden van mijn voorganger dat zij een nieuwe eigen accommodatie zouden krijgen, hoewel hij tegen mij heeft gezegd dat hij een slag om de arm heeft gehouden. Mensen onthouden en interpreteren jouw woorden op een manier die zij wenselijk achten. Na mijn speech over de gehandicaptensport lag er twee weken later een subsidieverzoek.”

Karsten Klein: (...stille...) “Dat duurt te lang, ik heb het niet voor ogen wat ik echt anders zou hebben gedaan. Ik ben heel tevreden over hoe het eerste jaar gegaan is.”

Ook **Jan Hoskam** zou niets anders gedaan hebben.

Henk Mirck: “Achteraf heb ik niet zo’n spijt van de dingen die ik wel gedaan heb, maar eerder van dingen die ik niet gedaan heb. Ik zou de dingen niet anders hebben gedaan, maar ik zou misschien wel een aantal dingen extra hebben gedaan. Ik had wel een handboekje willen lezen, een handboek *in het diepe springen*. Achteraf gezien had ik het prettig gevonden om toch beter voorbereid te zijn. Of dat in de vorm van een training, het lezen van een boek, een betere instructie of een goede coach had moeten zijn, weet ik niet. Iets had meer gekund. Dat had mij geholpen om sneller in mijn rol te komen.”

Voornemens voor de rest van de periode

De meeste wethouders hebben scherp voor ogen waar ze de rest van de eerste periode extra in willen investeren.

Raja Fick-Moussaoui wil in 2011 meer naar buiten. In 2017 geeft ze aan dat ze dat net bereikt had op het moment dat ze moest aftreden: “Vlak voordat ik kon vertrekken, kreeg ik er handigheid in. Net als je er handigheid in begint te krijgen en op het punt staat om te oogsten, dan kun je alweer gaan.”

Johan Hamster: “Het eerste jaar ben ik gewoon reactief geweest. Zo van dit speelt er, wat is het advies, hoe gaan we daarmee om, welke kant gaan we nu op? Nu wil ik vooral actief dingen inzetten. Ik heb ideeën ontwikkeld over wat gaat goed, wat gaat niet goed. Ik heb nu ook opdrachten uitgezet. Nu gaan we het op deze manier proberen. In de politiek gebeurt het eerste en vierde jaar het minst. Het tweede en derde jaar moet het gebeuren. En die periode is nu aangebroken. Ik denk dat er heel wat slagen te maken zijn met sportbeleid. We gaan nu een nota over sport uitbrengen, dat is wat anders dan dat er vragen komen van sportverenigingen waarop we reageren. Van een reactieve naar een actieve houding.”

Staf Depla: “Ik heb me een paar maanden geleden voorgenomen dat ik één dag in de week minder ga werken. Dat betekent dat ik selectiever moet zijn in wat ik wel en niet doe. Ik houd op dit moment alles zelf bij op een lijstje, omdat anders dingen niet goed gebeuren. Het effect is dat dadelijk andere mensen denken ‘hij houdt het zelf wel bij’, dus die gaan hun verantwoordelijkheid niet meer nemen. Dat ga ik anders doen. Door daar scherper in te zijn, ga ik niet meer als stofzuiger alle problemen opruimen.”

In 2017 vult hij aan: “Eén dag in de week minder werken is nog steeds een goed idee, maar daar is niks van terechtgekomen. Thuis zeggen ze dat het alleen maar erger geworden is. Alles wat ik erover zeg, is niet geloofwaardig. Het ligt aan mezelf.”

Jan Hoskam die pas in de zomer van 2011 tussentijds wethouder wordt, heeft voorjaar 2012 voor zichzelf het volgende traject in het hoofd: van mei tot december een interne focus om zaken goed te doorgronden, in 2013 de focus op de stad leggen en in 2014 mogen daar meer landelijke activiteiten bij komen: “Ik zit nu ten opzichte van mijn rol als fractievoorzitter midden op de weg naar een nieuw evenwicht, het belangrijkste nu is de nieuwe collega’s te leren kennen.”

Frits Lintmeijer probeert in zijn eerste jaar vooral toegankelijk te zijn en komt daar later iets op terug: “Omdat het puur fysiek onmogelijk is om altijd toegankelijk te zijn. Daar heb ik van geleerd iets meer op je torentje te gaan zitten.”

Ter illustratie geeft hij aan: “Je krijgt wel honderd tot tweehonderd mailtjes per dag. In je onschuld denk je die zelf te kunnen beantwoorden, maar fysiek is dat gewoon onmogelijk. Daar moet je wat filters voor inbouwen en andere mensen naar je mail laten kijken, het is gewoon niet anders. Als je tweehonderd mailtjes krijgt en je doet over het beantwoorden van elk mailtje een minuut dan ben je al 3,5 uur bezig met het beantwoorden van mail en dan is één minuut nog helemaal niets.”

Als goed voornemen voor de resterende periode noemt hij in 2011 de agenda beter bewaken: “Dat er dieven zijn in je afspraken. Op de fractiedag die we hadden was de conclusie: het gaat best goed, maar onze wethouders zouden

meer zichtbaar moeten zijn. Dat is een beetje een dooddoener, want ik kan niet meer tijd besteden dan ik nu besteed. Een van mijn voornemens om mezelf een beetje te beschermen is om meer naar het effect van de maatschappelijke optredens te kijken. Ik heb best vaak dat ik iets open of praatjes sta te houden voor zeven enthousiaste buurtleden. Dat is leuk, maar het is toch handiger om dat voor zeventig personen zichtbaar te doen.”

Toine Theunis geeft aan dat hij na de zomer meer in balans gaat komen en minder in de pers. In 2017 zegt hij daarover dat de balans wel gelukt is, maar minder in de pers niet.

Karsten Klein: “Uitvoeren, uitvoeren, uitvoeren van wat we het eerste jaar hebben afgesproken. Het eerste jaar is heel erg gericht op het plannen maken, het accorderen van beleidsplannen in de raad en nu komt het meest spannende: hoe gaan we dat uitvoeren en hoe houd ik er grip op dat het gebeurt zoals ik voor ogen heb en hoe zie ik daar de resultaten van? Dat is voor mij het belangrijkste voor de komende drie jaar.”

Mariëtte van Leeuwen: “Ik ga meer ruimte claimen voor het creatieve dat in me zit. En ik wil heel graag iets teruggeven aan de maatschappij. Dat doe ik nu al, maar daar wil ik verder invulling aan geven. Ik hoop uiteindelijk – dat is de droom – iets te kunnen betekenen voor kinderen die hun huis uit moeten. Het liefst zou ik een huis realiseren waar die kinderen kunnen blijven totdat er een goede vaste plek voor ze is geregeld. Mijn gedachte is het eerst kleinschalig zelf op te zetten, met behulp van opbrengsten uit mijn boek en uit kinderspellen die ik bedacht heb, zoveel mogelijk op maatschappelijk verantwoorde wijze.”

In 2017 zegt ze: “Daar ben ik helemaal niet meer aan toe gekomen. Maar goed, wellicht dat het weer uit de kast komt in deze omgeving.”

Henk Mirck zegt: “Zichtbaarder zijn. Meer de successen delen. Daar zijn wij vaak slecht in. In de media gaat het over alles wat fout kan gaan, is gegaan en wat niet goed is aan de gemeente. We laten te weinig zien wat er allemaal wel goed gaat.”

Functioneringsgesprek

De meeste wethouders zijn verbaasd als ze de vraag krijgen of ze een functioneringsgesprek gehad hebben.

Maïta van der Mark vraagt: “Zijn er wethouders die functioneringsgesprekken hebben? Wat grappig. Met wie dan?”

Even later geeft ze aan: “Functioneringsgesprekken dus niet. Maar ik ben wel altijd aanwezig bij de ledenvergadering (ALV) van de SP, dat is één keer per jaar. Dan probeer ik uitleg te geven aan het bestuur en aan de leden die er zijn. Ook

bij de bestuursvergaderingen laat ik mijn gezicht zien. Op die manier houd ik feeling met het bestuur. Om feeling te houden met de leden schrijf ik elke maand een klein stukje in de nieuwsbrief.”

Karsten Klein: “Nee, ik zou niet weten met wie ik dat zou moeten voeren. Met de burgemeester? Nee, we hebben wel heidagen, waarop je bespreekt hoe het gaat, maar dat is niet zozeer het individuele functioneren. Ik heb wel regelmatig contact met de fractievoorzitter, ook met de voorzitter van de afdeling, maar dat zijn geen functioneringsgesprekken, maar meer voortgangsgesprekken.”

Johan Hamster: “Ik heb het er met het partijbestuur over om met het bestuur, de fractie en wethouder te hebben over waar we als ChristenUnie over 2,5 jaar willen staan en daar is mijn functioneren als wethouder onderdeel van.

Maar bijvoorbeeld de fractievoorzitter: als raadslid heb je zo’n beperkt beeld wat een wethouder doet. De fractie ziet mijn optreden in de raad en buiten misschien, maar niet ten opzichte van ambtenaren. Natuurlijk zou de fractievoorzitter kunnen informeren bij ambtenaren, maar dan ontstaat ook een vreemd beeld, dat de fractievoorzitter achter mijn rug om informatie inwint. Het meeste van wat je doet is zichtbaar voor collega-wethouders, maar daar zitten weer zoveel belangen achter, dus het is ook niet juist om hen te laten oordelen over mijn functioneren.”

In 2012 zegt **Jan Hoskam:** “Ik zou het niet weten: ik denk dat ik wel door het bestuur uitgenodigd ga worden voor een functioneringsgesprek.”

In 2017 zegt hij: “Personeelsbeleid bij een politieke partij is een stiefkindje, de ene partij slaagt daar beter in dan de andere partij.”

Mariëtte van Leeuwen: “Ik heb laatst publiekelijk een cijfer van Hilbrand Nawijn gekregen, een dikke acht. Ik hoor wel steeds dat hij enthousiast is, ik heb zelf geen functioneringsgesprek gehad, maar ik krijg wel tussendoor terugkoppelingen.”

Henk Mirck: “Binnen het college hebben we met elkaar gereflecteerd, waarbij we op een open manier met elkaar hebben gesproken over elkaars presteren. Tot nog toe hebben we dat één keer gedaan. We hebben gezegd: ‘Dat moeten we herhalen.’ Dat zal zeker zo halverwege de collegeperiode nog een keer plaatsvinden.”

Ronald Mauer: “Toevallig heb ik deze week een gesprek met het bestuur, maar dat gaat specifiek over het onderwerp parkeren (zie hoofdstuk 6). Geen functioneringsgesprek, maar ik denk dat ik er binnenkort wel om ga vragen bij de fractie en het bestuur.”

In 2017 zegt hij: “Ik heb twee keer met het bestuur gesproken, maar dat is meer een gewoon gesprek en kun je geen functioneringsgesprek noemen, meer: wat kunnen we voor elkaar betekenen?”

Toine Theunis: “We hebben wel een keer een gesprek gehad over hoe het loopt, maar dan breder, ook over de andere wethouders, de fractie, maar dat mag je nauwelijks een functioneringsgesprek noemen. Ik krijg signalen dat de fractie redelijk tevreden is over mijn optreden.”

Peter Verheij: “Dat heb ik op meer niveaus. Allereerst spreek ik regelmatig met de burgemeester, dat hoort bij zijn rol; om de vijf weken even een uurtje met iedere wethouder individueel. Dat is een vast gebruik van de burgemeester, dat gaat over het functioneren en het college, soms per dossier. Daarnaast is er reflectie op mijn eigen functioneren met de fractie en het afdelingsbestuur, dat gebeurt eens per jaar. Het is niet zo dat er ook nog een functioneringsgesprek is met de fractievoorzitters. Als college doen we het twee keer per jaar in onze collegeconferentie.”

In 2017 zegt hij: “Algemeen zou ik adviseren dat burgemeesters de lijn met wethouders frequent en consequent vasthouden om tijdig eventuele gevoeligheden en dingen in de persoonlijke ontwikkeling van wethouders te signaleren. Niet dat ik er vanuit mijn eigen ontwikkeling nu nog veel behoefte aan heb, maar het is een mooi reflectiemoment, dus gun dat jezelf als wethouder en vanuit de burgemeester: gun het je wethouders.”

Eigen ontwikkelpunten als startend wethouder

Diverse wethouders benoemen open hun eigen ontwikkelpunten.

Toine Theunis: “Het meest moeilijke is voor mij bestuurder blijven. Ik heb één keer in het begin de fout gemaakt als wethouder een notitie te schrijven.”

Peter Verheij: “Nog meer bestuurder zijn en daarnaast wil ik nog effectiever opereren in netwerken richting Den Haag en de provincie.”

In 2017 zegt hij gegroeid te zijn in de balans tussen resultaatgerichtheid en tussen de mensen staan, terwijl hij dit in 2011 niet genoemd heeft als ontwikkelpunt.

Staf Depla: “De bestuurlijke kant, in de zin van het meer loslaten en op processen sturen, dan alles zelf regelen. Want ik ben natuurlijk wel van een eenmansbedrijf naar een bedrijf van tweeduizend mensen overgestapt. Ik ben politicus, maar ook verantwoordelijk voor alles als bestuurder.”

Raja Fick-Moussaoui: “Ik trek me zaken snel persoonlijk aan, mijn leven zou eenvoudiger worden indien ik meer afstand zou kunnen bewaren. Daartegenover staat dat juist doordat ik me zaken persoonlijk aantrek, ik extra gemotiveerd ben.”

Karsten Klein: “Ontwikkelpunten? Alle punten: met alles wat ik nu doe, ben ik nog maar net een jaar bezig. Dat gaat van extern optreden, een speech uit het hoofd houden tot een beleidsvisie intern voorbereiden en uitzetten, kortom het hele bestuurlijke vak.”

In 2017 zegt hij dat hij een sterke groeicurve heeft doorgemaakt op het terrein van persoonlijke ontwikkeling: “Ik ben rustiger geworden. Het hoeft allemaal niet zo, in de media komen en punten scoren. Ik heb de langere termijn meer voor ogen. De resultaten die je wilt bereiken, bereik je niet doordat je de hele tijd in de krant staat. Ik vind het mooier om drie jaar later te zeggen: ‘Kijk eens wat ik gedaan heb.’ Je ziet dat toerisme en de vestiging van bedrijven enorm aan het stijgen is. Daar heb ik denk ik wel een bijdrage aan geleverd. Ik vind het mooier dat vlak voor de verkiezingen te presenteren. Ze hoeven niet elke dag van je te horen, je moet het gewoon laten zien op een gegeven moment. Die rust, dat zien mensen ook, dat is ook goed voor je geloofwaardigheid. Dat je niet een roepert bent, maar resultaten kunt laten zien.”

Mariëtte van Leeuwen: “Het gaat eigenlijk best wel goed. Ik zou willen ontwikkelen dat ik sneller kan omschakelen van mijn werk en meer ruimte in mijn hoofd krijg voor creativiteit. Ik merk dat mijn hoofd zo vol zit dat ik me afvraag ‘waar zijn die leuke dingen die ik altijd schreef?’ Mijzelf ontwikkelen zoek ik vooral in creativiteit buiten mijn werk om. Ik ben bezig met een kinderboek dat ik nog dit jaar wil uitgeven.

Dit werk slokt me zo op dat ik niet meer de ruimte in mijn hoofd heb om creatief te zijn. Wel in mijn werk, maar niet om gedichten te schrijven. Ik wil dus leren om makkelijker dingen los te laten.”

In 2017 zegt ze: “Loslaten blijft ook wel mijn thema. Ik wil het zo graag goed doen dat het veel van mijn denkcapaciteit in beslag neemt. Dat vind ik ook enorm leuk, want dan voel ik mij enorm verantwoordelijk. Maar soms is het ook lekker om met een glaasje wijn te zitten en gewoon eens een gedicht of een boek te schrijven. Maar dat boek is gelukt. Dat is uitgegeven, dat is best goed gegaan.”

Den Haag

Gemeenteraadszetels

Partij	2006	2010	2014
D66	2	6	8 (7)**
Partij voor de Vrijheid	-	8	7 (6)*
PvdA	15	10	6
Haagse Stadspartij	1	2	5
VVD	10	7	4
CDA	5	3	3
Groep de Mos/Ouderenpartij Den Haag	-	-	3 (4)**
GroenLinks	3	3	2 (1)*
SP	4	2	2
Islam Democraten	1	1	2
Partij voor de Dieren	-	1	1
Partij van de Eenheid (Lijst A. Khouli)	1	1	1
ChristenUnie/SGP	1	-	1
Politieke Partij Scheveningen	1	1	-
Lijst Pim Fortuyn	1	-	-
Solidair Nederland	1	-	-
Overige	-	-	0 (2)*
Totaal	45	45	45

* Overig bestaat uit: Groep van der Helm (door afsplitsing van de PVV) en Groep Okcuoglu (door afsplitsing van GroenLinks).

** D66 raadslid Rachid Guernaoui is van D66 overgestapt naar Groep de Mos/Ouderenpartij.

A black and white portrait of Karsten Klein, a man with dark hair, wearing a dark suit, white shirt, and dark tie. He is smiling and standing on a balcony with a railing, with a city skyline in the background. A red rectangular box is overlaid on the left side of the image, containing his name and political affiliation.

Karsten Klein

1977 (CDA)

© Foto: Arenda Oomen

Den Haag

Aantal inwoners: 488.553 (2010), 524.882 (2017)

Portefeuille in periode 2010-2014: jeugd, welzijn en sport, stadsdeelwethouder van Loosduinen.

Samenstelling collegeperiode 2010-2014: PvdA (3), VVD (2), D66 (2), CDA (1).

Portefeuille in periode 2014-...: stedelijke economie, zorg en havens, stadsdeelwethouder van Scheveningen.

Samenstelling collegeperiode 2014-...: D66 (2), PvdA (1), HSP (1), VVD (1), CDA (1).

4 Het college

Een team van concurrenten

Johan Hamster is een keer teruggefloten door zijn collega-collegeleden: “Het was vlak na mijn aanstelling in 2010. De raad had besloten dat tussen 2015 en 2020 een brede school gebouwd zou worden. Ik had een ontmoeting met vertegenwoordigers van schoolbesturen en de welzijnsinstelling, die mij uitgewerkte plannen lieten zien. Toen ik dat terugkoppelde in het college, was de reactie: ‘Hierover gaan wij voor 2015 helemaal niet praten.’ Gelukkig had ik een slag om de arm gehouden, maar ik moest toch terug: ‘Sorry jongens, er is nu nog geen mogelijkheid om eraan te beginnen...’ Is dat een excuus? Het is in ieder geval het terugdraaien van verwachtingen die bijna gewekt waren.”

In 2017 zegt hij glunderend: “Inmiddels wordt de school gebouwd, toch eerder dan destijds afgesproken. De ChristenUnie heeft samen met de PvdA dit punt ingebracht in de coalitieonderhandelingen van 2014 onder het motto: ‘Voor het eind van de collegeperiode gaan we hem opleveren en zitten daar kinderen in.’ Dus via de politieke weg heb ik het toch kunnen regelen.”

Het college is gezamenlijk verantwoordelijk voor een goed bestuur. Het ene college is meer een team dan het andere college. Colleges investeren in teambuilding, maar de afzonderlijke wethouders moeten voor een groot deel toch de eigen boontjes doppen.

Nieuwe wethouders moeten een plek vinden in het college. Op menselijk niveau kan dit een warm bad zijn, met wederzijdse hulp en steun, maar de partijpolitieke verschillen verdwijnen nooit helemaal naar de achtergrond. Wethouders moeten dus hun best doen voor hun eigen inbreng.

Mariëtte van Leeuwen is de enige nieuwe wethouder in het college en de enige vrouw. In 2017 zegt ze: “Het eerste college werd gezien als een aantal oude rotten in het vak met mij als uitzondering, een soort gedoogconstructie van die gekke partij (Lijst Nawijn). Ik denk dat men bij aanvang heeft gedacht: we kunnen niet meer om hen heen, als het dan toch moet, dan in vredesnaam maar met Van Leeuwen. Eigenlijk was dat beeld snel weg.

Als je uiteindelijk echt in het bestuur zit, dan moet je samen voor elk onderdeel gaan. Je bent bezig een collegeprogramma waar te maken. Ik ben bestuurlijker geworden en minder politiek. Hoe groot zijn de verschillen lokaal? We willen allemaal dat de stoeptegels recht liggen.”

Ook **Raja Fick-Moussaoui** belandt als nieuwe wethouder in een college met veel ervaring. In 2017 zegt ze over haar eerste college: “Het college was goed op elkaar ingespeeld. De reden daarvoor was dat drie van de vijf wethouders – Wim

Kemp, Gerard IJff en Jos van Rey – al lang wethouder waren. Zij hadden samen een bepaalde routine ontwikkeld. Vincent Zwijnenberg en ik waren de nieuwelingen, waarbij Vincent (onder meer) Haagse politieke ervaring had.

Als echte nieuweling kwam ik terecht in een fijn, warm nest. We liepen regelmatig bij elkaar binnen. Er was een zekere kameraadschap, dat maakte het werk prettig. Vergis je niet, het was hard werken, met zware dossiers en zo nu en dan knalde het ook. Maar de kameraadschap maakte veel goed.”

Volgens **Frits Lintmeijer** was het in het begin vooral voor de zittende PvdA-bestuurders wennen: “Zij hadden opeens vier nieuwelingen tegenover zich. We opereren als college in goede harmonie. Maar het was even zoeken hoe je de dingen doet. Dat hebben we naar elkaar uitgesproken.”

Het college in Diemen bestaat in 2010 uit twee ervaren wethouders van de grotere partijen en twee nieuwe wethouders met een parttime aanstelling van de kleinere partijen.

Maïta van der Mark: “Wij schuiven bij elkaar aan als er iets is wat we willen delen of als we de expertise of ervaring van de ander willen benutten. De een doet dat meer en makkelijker dan de ander. We zijn wel collegiaal.”

Als nieuwe onervaren wethouder moet ze soms in het college haar poot stijf houden en dat is in het begin best spannend. Met een grote grijns vertelt ze over het eerste moment dat ze weet dat haar meer ervaren collega’s haar de ruimte gunnen die ze nodig heeft: “Mijn collega kwam binnen en zei: ‘Oké, we doen het zoals jij het wilt. We verplaatsen de markt niet, maar als de marktcommissie gaat klagen, dan is het meteen voorbij.’ Op dat moment wist ik dat ik gezag gewonnen had.”

In 2017 zegt ze: “De andere nieuwe wethouder en ik hadden de eerste periode een parttime aanstelling, ook dat bracht onevenwichtigheid mee in het college. Het is goed dat dit in de tweede periode rechtgetrokken is.”

Lucas Vokurka neemt zitting in een college met vijf wethouders, van wie er vier nieuw zijn. Over de ervaren wethouder zegt hij: “Het is niet zo dat zij de ‘godmother’ van de introductie cursus was, helemaal niet. We zijn gelijkwaardig gestart. Wel adviseert ze ons soms waar we bijvoorbeeld in de raad op moeten letten, daar heeft ze meer ervaring in.”

Henk Mirck zegt in 2012: “We hebben een collegiaal college. We kunnen op elkaar aan, met raad, daad en hulp. We vertrouwen elkaar. Maar 95 procent van de tijd sta je er toch alleen voor.”

Na het vertrek van burgemeester Antoin Scholten ervaart hij dat het college, maar ook de relatie tussen college en raad minder hecht wordt: “Zeker in mijn tweede periode miste ik het samenbindende. Het eerste college was een fijn

team, we hielpen elkaar als we het moeilijk hadden, dat was in het tweede college minder. Dat wil niet zeggen dat het tweede team minder was, maar de ervaring van het begin is niet teruggekomen.

Tegelijkertijd werd ik portefeuillehouder in de Drechtsteden. Ik ervoer de sfeer in Drechtsteden-verband en ook de relatie tussen het Drechtstedenbestuur en de Drechtstraad als warmer en gunnender dan in Zwijndrecht zelf. Dat was prettig werken. Hoewel de dynamiek van zes gemeenten complexer is dan binnen één gemeente, heb ik het portefeuillehouderschap in de Drechtsteden met alle interacties van dien als zeer inspirerend ervaren.”

Op de vraag ‘Wat ga je het meest missen als je geen wethouder meer bent?’ antwoordt **Lucas Vokurka** als enige: “De biotoop hier, de negende verdieping: het college bij elkaar. Het is toch gewoon gezellig. Ik zal dat echt missen.”

In 2017 kijkt hij terug op het college als een goede ploeg mensen waar open en op een transparante manier met elkaar werd bestuurd: “We zeiden het tegen elkaar als we het niet fijn vonden en ook als we het wel fijn vonden. Succes werd gedeeld, het is belangrijk dat je af en toe viert dat iets gelukt is. Gun elkaar dat ook.

De politiek is vreselijk vluchtig, je bent zo goed als je laatste besluit. Je hebt wethouders die fantastische dingen doen en als er een keer iets mis gaat, lopen ze een kras op, worden ze afgeslacht of vallen ze.

Daarom is het belangrijk om tegen elkaar te zeggen: ‘Dit is gelukt, dit gaat goed’ of: ‘Ik vind dit moeilijk.’ Je moet elkaar vasthouden, een beetje supporten in de goede en ook in de minder goede dingen. Wij hadden een lastige tijd, dat maakt dat je per definitie wat naar elkaar toe wordt gedreven.”

Jan Hoskam start op maandagochtend om negen uur met een koffie-uurtje met de collega-wethouders. In 2017 zegt hij daarover: “Dan gaat het niet over politiek, dan gaat het over wat je dit weekend gedaan hebt, waar je geweest bent en wat je is opgevallen en welke problemen vereniging x of sociëteit y heeft. Zo kom je met elkaar in een soort *mindset*, een breder perspectief waar we met de stad naar toe gaan. Wij bewaken ook dat er niet over collegestukken gesproken wordt. Dat is een ongeschreven code. Het is geen voorvergadering van het college. Het maakt dat als je politiek in het college een probleem hebt, je elkaar aanvoelt en weet hoe die ander denkt. Dat is het voordeel van dit college, het zijn geen vreemden. De mensen liggen elkaar. Met Paul Kagie heb ik jarenlang samen in het presidium gezeten en met Jos van Son heb ik veel opgetrokken als fractievoorzitter. Huib van Olden ken ik inmiddels zes jaar als collega. Eric Logister is dan wel nieuw en van buiten de stad, maar die voelt het wel aan. Dat is het verschil met het vorige college, we hebben nu een college dat met elkaar praat. Daar waar het de vorige keer een verzameling individuen was, staat er nu een team.”

Karsten Klein: “Wij zitten in een bijzondere situatie. In een bedrijf zoek je naar competenties die elkaar versterken en aanvullen. Het bestuur van een stad bestaat per definitie uit mensen die andere overtuigingen hebben en die anders denken dan jij, dat is een gegeven. Het is niet automatisch zo dat competenties elkaar versterken of elkaar aanvullen. Het is redelijk individueel. Je moet oppassen dat niet iedereen er alleen zit voor het eigen belang vanuit de eigen partij.

Die constatering heb ik gewoon gemaakt, ik vind niet dat het slecht gaat. Het is per definitie zo dat je anders bent en denkt, maar je moet wel zorgen dat er uiteindelijk iets eenduidigs uitkomt. Dat lukt bij de collegevergaderingen wel goed. Ik heb niet de illusie dat het perfect wordt, het blijft een politieke samenstelling.

Mijn partner werkt bij een internationale onderneming. Daar nemen ze de beste mensen aan, proberen ze mensen uit. Als het niet bevalt, dan krijg je bij wijze van spreken een jaarsalaris mee, als je maar weg bent. Zo kun je permanent kiezen wat bij jou past. Als het niet bevalt, dan wissel je, maar een wethouder van een andere partij wisselen, dat kan niet. Dus ik moet ermee samen werken, je moet accepteren dat iemand zo is.”

Johan Hamster: “Enerzijds besef je dat je daar als eenheid zit en anderzijds weet je dat ieder een ander belang heeft en dat je over drie jaar elkaars concurrenten bent. Als je elders in een team samenwerkt, ben je bezig met het teambelang, niet met het eigen rugzakje met wensen van de achterban. Het is mooi dat je dat van elkaar weet.

Maar we zijn een collegiaal college en we weten van elkaar hoe de belangen liggen en wat belangrijk is voor elkaar. Het is niet zo dat je elkaar daarin expliciet helpt, wel benoem je het.

Mijn CDA-collega belde mij na de onderhandelingen en vroeg: ‘Weet je zeker dat je sport wilt, want dat betekent een heleboel zondagsactiviteiten? Is dat wel verstandig naar je achterban?’ Daar heb ik over nagedacht, maar toch besloten het zo te houden. Maar ik vond het wel aardig dat hij nagedacht had, wat mijn achterban en een deel van zijn achterban daarvan zou vinden. Dat is een fijne manier van met elkaar omgaan: dat ze samen op kraamvisite komen en dat het gezellig is.

Tot nu toe heb ik overigens niet op zondag hoeven werken. Zaterdag heb ik de opening van Monumentendag gedaan en mijn collega heeft laatst een wedstrijd voor mij waargenomen. Dat gaat goed.”

Jan Hoskam: “Toen ik het vorig jaar door privéomstandigheden zwaar had, zeiden mijn collega's: ‘Je doet alleen de dingen die absoluut noodzakelijk zijn en voor de rest nemen we het over.’ Dat is goed. Mijn collega hierboven heeft echt een drukke portefeuille, die zegt toch: ‘Dat ga ik voor je doen.’ Hetzelfde

doe ik nu voor hem. Ook anderen hebben zo'n periode gehad, dat is teamspel. Als ik naar dit college kijk, hebben wij veel opgelost, omdat wij de opmerking van een ander begrijpen vanuit zijn mens zijn. Politiek blijft mensenwerk."

Staf Depla zegt in 2017 over het bij elkaar houden van het college als team: "Hier heb ik nog weleens een discussie over met mijn broertje (Paul Depla). Zijn stelling is: 'Als je de formatie gedaan hebt, ben je ook verantwoordelijk voor de teambuilding.' Ik vind dat niet, dat is een taak voor de burgemeester. Het is slim om dat als college expliciet te benoemen. De burgemeester of de formateur kan dat doen, als maar iemand zo nu en dan zegt: 'Hoe gaat het nu eigenlijk?' Dat moet je afspreken."

Johan Hamster: "We hebben als college afgesproken twee keer per jaar met elkaar de hei op te gaan, met name om dingen op te ruimen. In de vaart der volkeren worden discussies niet afgemaakt en besluiten wel genomen. Over de wijze van uiten naar elkaar hebben we afgesproken: 'Zeg het als je tijd nodig hebt om ergens nog een nachtje over te slapen.' Dat zijn goede gesprekken."

In 2017 zegt hij: "In de waan van de dag kom je er soms niet aan toe om aan de achterkant uit te praten waarom dingen op een bepaalde manier gegaan zijn. Als college hebben we trainingen gehad om drijfveren te ontcijferen. Dan zie je hoe je bij mensen soms net op de verkeerde knop kunt drukken of hoe je mensen beter kunt benaderen."

Ronald Mauer: "Er waren twee dagen waar we een beetje aan elkaar gesnuffeld hebben, met vragen als: 'Wie ben je, waar kom je vandaan?' De een is een zoon van een Marokkaanse slager, de ander boerendochter. Daarna word je zo opgeslokt door de hitte van de dag, je krijgt nauwelijks de kans om te acclimatiseren. De oude stadsdelen hadden op het laatste moment nog veel besluiten genomen. Dus er waren mensen die zoiets hadden van: 'Nu komt Nieuw-West, nu gaan we besluiten uitvoeren' of juist: 'Nu komt Nieuw-West, nu gaan we die besluiten terugdraaien.' Geen van beide is het geval. Dus om nog eens rustig op de hei te gaan zitten, daar is niet zoveel van terecht gekomen."

Lucas Vokurka: "Op de momenten dat er geen dossiers liggen, kijken we weleens hoe het onderling gaat, naar de sterke en zwakke kanten: 'Hoe doen we het nou?' Het is een college dat elkaar aanspreekt. Als we iets vinden, zeggen we het tegen elkaar. We zijn het af en toe niet eens, maar dat mag."

Mariëtte van Leeuwen: "Binnen het college heb ik de lijn ingezet om periodiek te evalueren, daarin word ik ook gesteund door de nieuwe gemeentesecretaris. Er is collegiaal bestuur, binnen politieke grenzen vind ik dan ook dat we elkaar in moeten zetten op onze sterke kant. Dat probeer ik voorzichtig te doen, maar stel je voor dat een ander iets van een portefeuille afsnoept."

Frank Speel is goed op bewonersavonden – hij beleeft daar ook plezier aan – dan moeten we kijken of we hem daar goed op kunnen inzetten. Het gaat om het belang van de stad, het gaat niet om onze ego's, die kunnen echt een kopje kleiner.”

Johan Hamster: “We zijn allemaal verschillend. Soms bespreken we: ‘Waar zijn we nu in terechtgekomen? Hoe doe jij dat nou, hoe gaat jou dat af en hoe vind jij dat het gaat?’ Dat zijn toch kwetsbare vragen om te stellen. In de beslotenheid van een auto met zijn tweeën moet dat kunnen.”

In 2017 zegt hij: “Ik doe het nog steeds. Het mooie van een auto is dat je gewoon stil kunt zijn, maar ook even kunt praten, dingen aan de kaak kunt stellen, maar je kunt het ook weer snel hebben over de route, even een peilmomentje.”

Ronald Mauer noemt op de vraag wie zijn belangrijkste adviseurs zijn met naam en toenaam zijn collega-DB-leden. Even later in het gesprek volgt een voorbeeld waarin hij wederom een collega-DB-lid aanhaalt: “Ik heb over betaald parkeren een beleidsnota gemaakt die in mijn ogen recht doet aan het bestuursakkoord, maar die mijn collega's ter linkerzijde in het DB niet ver genoeg gaat. Mijn collega helpt mij niettemin met het formele proces rondom ingediende bezwaren over het parkeerbeleid.”

Besluitvorming in het college

In een collegevergadering is het zoeken naar een evenwicht. Een scherpe discussie kan behulpzaam zijn op weg naar besluitvorming in de raad. Ideologische verschillen en de behoefte om stukken scherp te bediscussiëren kan besluitvorming ook in de weg staan.

Lucas Vokurka: “Ik heb altijd geredeneerd langs de volgende lijn: je zit met twee setjes kaarten in je handen, je partijkaarten en je collegekaarten en in het optimale geval komen die bij elkaar. Soms moet je zeggen: ‘Het zal wel, het belang van het college gaat nu boven het belang van de partij.’ Dan wordt de partij toch enigszins teleurgesteld of je moet een compromis sluiten. Je hebt ook situaties waarin je zegt: ‘Ik moet ook af en toe het profiel van D66 laten zien.’ In die situatie moet je de macht van het getal, de macht van de partij in je spel binnen het college benutten.”

Johan Hamster: “Het is mooi om inhoudelijk scherp en diep te discussiëren, zodat wanneer iets besloten wordt helder is welke belemmeringen en obstakels daarbij horen, zodat deze ook met z'n allen afgetikt en geaccepteerd zijn. Hierdoor ben je voorbereid op de discussie die volgt, met de zekerheid dat je als collectief naar buiten gaat: dit is het besluit, hier staan we met zijn allen voor.

Ik vind het fijn dat wanneer iets uit mijn portefeuille komt, de collega's begrijpen wat er gebeurt en er mee instemmen. Als ze er vragen of opmerkingen bij hebben, is dat een test voor mij of ik goed voorbereid ben en de goede antwoorden heb. Als dat niet zo is, leidt dat tot verbetering van het stuk of van mijzelf, zodat ik beter voorbereid ben op vragen die kunnen komen.

Dat is het leuke van een college: je bent tot elkaar veroordeeld. Er zitten mensen met verschillende achtergronden in die allemaal wat te brengen hebben. Daar moet je gebruik van maken.”

Mariëtte van Leeuwen: “Tempo is vaak leidend op weg naar het college toe. Je moet dan uitkijken dat je niet iets in het college brengt waarvoor je te weinig voorbereidingstijd hebt om bijvoorbeeld de stukken te lezen en waarover je dus niet tevreden bent.

In het college zelf heb ik geen non-interventiegedrag, ik heb de neiging om overal wat van te vinden. Ik doe mijn huiswerk goed en als het niet voldoende is, laat ik het terugkomen. Ik zeg weleens: ‘Zie me maar als lastig in de aanloopfase, maar als het in de raad is, sta ik er helemaal voor’.”

In 2017 zegt ze: “Ik kon heel kritisch zijn, maar was ook altijd degene die dacht: als dit is wat jij belangrijk vindt en dat is wat ik belangrijk vind, dan kan ik altijd wel een oplossing aandragen. Het lukte vaak om echt te verbinden, te bemiddelen. Het hogere doel was dat we met z'n allen op een goede manier de eindstreep haalden en niet dat ik alleen gelukkig was met mijn resultaat of mijn overwinning. De mensen in de stad hebben er niets aan als wij met zijn allen de boel laten barsten. Daarom vind ik die bemiddelende rol prettig.”

Lucas Vokurka: “Een van de belangrijkste lessen die Hans Camps, mijn oude gemeentesecretaris, mij heeft meegegeven is: ‘Het college moet een besluitvormingsmachine zijn.’ Dat heb ik altijd als een verantwoordelijkheid gezien: wij moeten besluiten nemen. Je ziet ook gemeenten waar stukken week na week worden aangehouden, weer politiek overleg etc. Dat gooit de machine daarachter helemaal stil. Je mag knutselen met ambtenaren totdat je een ons weegt, maar op het moment dat je het stuk aftekent en meeneemt naar het college, dan moeten wij zorgen dat de besluitvorming rond komt. Dat kan natuurlijk niet altijd, want soms is het gewoon ingewikkeld, maar dat is wel iets waar je met elkaar verantwoordelijkheid voor draagt.”

Maïta van der Mark: “De gemeentesecretaris hield het college weleens een spiegel voor als iemand in het nauw kwam. De gemeente is gebaat bij een stabiel bestuur. Een stabiel bestuur is hard werken. Alles wat mis gaat, vraagt om extra interventies, waardoor de ambtelijke organisatie extra werk krijgt.”

Jan Hoskam: “Als je een team bent, los je de problemen met elkaar op. Naast het feit dat je politicus bent en dus een partijprogramma hebt, discussieer je met het college goed over stukken. We praten vooral om het stuk beter te maken. Er is een soort zorgplicht: ‘Denk eens hier aan’ of: ‘Als je het nou zo opschrijft, dan kan mijn partij dit doen.’ Dat was in het vorige college niet. Daar stelde je een stuk vast en dan: god zegene het.”

Johan Hamster geeft aan dat het belangrijk is dat je van elkaar begrijpt wat je wilt bereiken. De ene collega is daarin makkelijker te lezen dan de ander: “Als het minder duidelijk is waarom iemand iets zegt, dan is het lastiger zoeken naar consensus.”

Ronald Mauer: “Wat wij hier veel doen is het aan elkaar verbinden van portefeuilles. De fietsenfabriek Giant wil een tijdelijk Velodrome. Dat vinden wij prima, want het zet Nieuw-West op de kaart en het zet sport op de kaart. Wij hebben gezegd: ‘Jullie mogen komen, maar dan zetten jullie ook een werkplaats op, waaraan stageplaatsen gekoppeld worden in samenwerking met ROC’s.’ Een ander voorbeeld: Wij hebben kinderen die gebracht worden door hun ouders, vooral moeders, die daarna weer teruggaan naar hun thuissituatie. Die moeders kunnen we op scholen houden door hen taallessen te geven in klaslokalen die toch leeg staan. Dit zorgt ook voor emancipatie, want je zorgt dat die vrouwen uit huis gaan. Je knoopt zo portefeuilleonderdelen aan elkaar. Op die manier gaan we als DB-leden collegiaal met elkaar om, dus we concurreren niet, maar proberen juist samen op te trekken door raakvlakken te overbruggen. Beschouw je collega’s als collega, door dingen samen te doen, bijvoorbeeld met overlappende portefeuilles.”

In 2017 zegt hij: “Het is geïntensiveerd. Op dit moment koppelen we meedoen, taallessen en bewegen. Moeders gaan nu op de fiets groenten halen in de Tuinen van West en vervolgens op school een lunch klaarmaken.”

Stijlen van collega's

Een nieuwe wethouder kan leren van de collega's met meer ervaring, zowel qua vaardigheden als qua stijl. Een stijl moet bij de persoon passen. Het is goed om collega's te observeren om te kijken welke elementen van een stijl effectief zijn en vervolgens de keuze te maken of dit ook persoonlijk past.

Johan Hamster: “De collega's zijn heel verschillend. Het is mooi om die stijlen te bekijken, dan denk je: dit zou ik wel of dat zou ik niet zo doen. De een is recht voor zijn raap en bluft zich er af en toe doorheen. Dat gaat negen van de tien keer goed, maar ook één op de tien keer fout. Dan weet hij het met een kwinkslag zo om te draaien dat het toch goed komt. De andere collega is denkend, rustig, nog een nachtje slapen, hij zal niet snel de fout ingaan. Die tiende keer overkomt hem niet snel, maar zo concreet als de ander het kan

neerzetten lukt hem niet altijd. De een zegt: ‘Dat gaan we niet doen’ en de ander zegt: ‘We gaan eens kijken of we die dingen kunnen realiseren.’ Ik probeer beide stijlen te combineren. Ik houd wel van duidelijkheid geven, maar ik houd er ook van om mee te denken. Als het niet kan, dan zeg ik dat het niet kan en als ik mogelijkheden zie om mee te denken dan geef ik dat ook aan: ‘Nee, er komt geen nieuwe kantine, maar ik wil wel meedenken met jullie knelpunten’.”

Toine Theunis: “We zijn een goed team, we klikken ook persoonlijk en privé. Laatst hebben we met de echtgenotes op het terras gezeten. Het is geen college van niet-aanvalsgedrag. Kees Jongmans, wethouder voor de PvdA, is voor mij daarnaast een voorbeeld, want hij is ook direct er bovenop. Ik bewonder zijn drive: hij gaat er elke avond op uit. Hij begint ook om half acht. De vroege beginners hebben altijd wat met elkaar.”

Karsten Klein: “Burgemeester Jozias van Aartsen heeft lange bestuurlijke ervaring. Het is mooi om daar dicht in de buurt te kunnen werken. Ik leer veel van hoe hij een vergadering voorziet, hoe hij het even laat gaan en het weer terugpakt. Het is mooi om te zien hoe hij een lijn kan voorstellen. Verder is het mooi om te zien dat ervaren wethouders zich nog steeds enorm ontwikkelen. Ik hoop dat ik die ontwikkeling zo kan vasthouden als ik langer wethouder ben. Dat je blijft leren, blijft ontwikkelen, je blijft verbeteren.

We zitten hier in het gebouw boven elkaar, we zien elkaar eens in de week, dat beperkt zich redelijk tot collegevergaderingen en tot de zaken waar je elkaar tegenkomt. Tussendoor heb je sterk met je eigen beleidsterrein en je eigen staf van doen. Dat komt omdat we het hier zo georganiseerd hebben, denk ik. Sander Dekker woont in de buurt, dan rijd je samen naar het werk en spreek je elkaar wel vaak.”

Mariëtte van Leeuwen: “Ik ben ontzettend daadkrachtig en als iets logisch is, wil ik het ook uitvoeren. Van mijn collega’s heb ik geleerd dat ook wanneer iets logisch lijkt, er niet altijd politiek draagvlak voor is en dat je dat dus eerst moet creëren. Die manier hoe je politiek bedrijft heb ik van hen geleerd.

Aan de andere kant heb ik ook mijn eigen signatuur. Hoewel ik het spel heb leren spelen, wil dat niet zeggen dat ik het altijd zo wil doen. Natuurlijk is een doel soms zo belangrijk, dat het de middelen heiligt en dan zal ik ook aan politiek spel doen. Als ik denk: nee, ik wil laten zien dat het ook anders kan, dan doe ik het op mijn manier. Ik wil dat de politiek normaliseert, dat betekent dus ook dat het op een andere manier moet werken.

We helpen elkaar, het is een collegiaal college. Soms zegt Edo Haan als doorgewinterde wethouder: ‘Hé Van Leeuwen, je gaat weer te snel hè?’ Soms zeg ik tegen hem: ‘Dit gaat weer te stroperig.’ We houden elkaar daarin scherp. Maar als ik ergens vastloop, weet ik ook dat ik een beroep op hem kan doen om eruit te komen.

Patrick van Domburg is een echte ambassadeur, hij is goed in het onderhouden van netwerken. Dat doet hij handig, hij heeft relatief weinig risico en veel zichtbaarheid. Zelf neem ik liever meer risico en dan gaat het maar mis. Dan heb ik in ieder geval het idee dat ik iets gedaan heb.

Frank Speel gaat goed om met bewoners, hij gaat voor een groep staan en weet makkelijk de weerstand te managen. Dat vind ik knap en dat is iets waar ik wat van overgenomen heb.

Ik heb veel impopulaire maatregelen moeten nemen: wijzigingen in de top, uitbesteding van stadsbeheer en de mogelijke verzelfstandiging van het zwembad. Als het personeel geïnformeerd moet worden, dan zie ik daar toch tegenop, want dan komen verwijten en vragen. Van Frank Speel heb ik geleerd te zeggen: ‘Ik wil vragen best beantwoorden, maar we gaan het wel één voor één doen.’ Eerst dacht ik zelf: ik kom de slechte boodschap brengen en wil iedereen tegelijk bedienen. Daardoor werd het een chaos. Die duidelijkheid creëren en toch de regie voeren, is toch een kunst zoals hij dat doet. Dat heb ik overgenomen.”

In 2017 zegt ze: “Ik dacht: je bent één college met collegiaal bestuur. Dus gebruik ieders kracht om maximaal het beste eruit te halen voor de stad. Ik vind dat je ego’s aan de kant moet zetten, je bent dienend aan de samenleving. Maar in de politiek werkt dat toch anders. Zelf heb ik geprobeerd om het voorbeeld te geven. Als iemand anders ergens beter in is, dan moet bij voorkeur die persoon dat doen. Ook heb ik mijn eigen kennis aangeboden, als dat meerwaarde had. Ik ben goed in de slechte boodschap overbrengen. Dat vond ik echt niet altijd het leukste. Maar, als dat moet gebeuren en het moet zo goed mogelijk uitpakken, misschien moet ik dat dan wel doen. Ik heb dat dus gepoogd, maar ben er slechts gedeeltelijk in geslaagd.”

Bezuinigingen

Staf Depla heeft er in 2011 intensieve sessies met zijn collega’s op zitten: “We hebben ‘Staf’-sessies ingevoerd. Richting tussenrapportage hebben we forse tekorten, dus dan is het aan iedereen om met oplossingen te komen en bespreken we samen de pijnpunten. Daarvan komen er uiteindelijk een paar op de colleegetafel. Dat kost veel tijd, maar als je collegiaal wilt besturen, moet dat wel.”

Afspraken over profilering

Binnen het college worden soms expliciete afspraken gemaakt over profilering, maar vaak ook niet.

Karsten Klein: “Het is voor elke wethouder belangrijk om naar buiten toe zichtbaar te zijn, dat probeert iedereen ook. Bij de ene portefeuille is dat makkelijker dan bij de andere. Ik denk wel dat ik de wethouder ben met de meeste contacten buiten, ook in de weekenden. Dat heeft met de onderwerpen te maken, maar we hebben daarover geen specifieke afspraken gemaakt.”

In 2017 zegt hij dat ook het nieuwe college geen afspraken heeft gemaakt: “Iedereen gaat op zijn eigen manier naar buiten. Ik merk daarbij dat je via sociale media mensen kunt laten zien wat je doet.”

Peter Verheij: “We hebben een nieuwe bestuursstijl met de hoofdafpraak: ‘Alblasserdam sterk door verbinding’, waarbij alle collegeleden het dorp in gaan, in welk maatschappelijk verband dan ook.

Voor alle dossiers geldt: zoveel mogelijk naar buiten, laten zien wat je doet, zichtbaar zijn. We doen dat in de volle breedte.

Natuurlijk zorgen we er ook voor dat de exposure naar buiten toe onderling in balans is. Bij uitnodigingen spreken we af wie ernaar toe gaat. Dat is niet per definitie de portefeuillehouder of alleen de portefeuillehouder, als het even kan zijn we met meer. En ik zorg ervoor dat ik in het weekend ook de gewone dingen doe en onder de mensen kom.”

Toine Theunis geeft aan dat er in Roosendaal binnen het college geen afspraken zijn gemaakt over evenwichtige persexposure: “Nee, helemaal niet. Ik ben niet zo iemand die naar voren stapt. Eerder iemand waarvan je denkt: hij is een half jaar wethouder, maar je ziet hem nooit. Als je nu turft, ben ik degene die met de burgemeester het meest de pers heeft gehaald. Dat komt door de kwestie rond RBC¹, de financiën, de bezuinigingen en de hervormingsoperatie.”

Johan Hamster geeft aan dat de afdeling communicatie erop let dat portefeuillehouders om de beurt met een mooi stukje in de krant staan: “Je hebt het niet altijd in de hand, maar ik mag niet klagen over de hoeveelheid aandacht die ik krijg.”

Lucas Vokurka geeft aan dat er in het college afspraken zijn gemaakt, zodat iedereen kan schitteren: “Niet met een lijstje, maar in het begin is expliciet afgesproken dat iedereen in de zon staat. Als iemand met een stuk komt dat in het college lastig ligt, vragen we weleens: ‘Heb je dit nodig?’ Soms heeft een partij het nodig, soms de achterban.”

Maïta van der Mark: “We zijn zeker collegiaal, er is onderlinge steun en concrete hulp. We zijn erg bezig met de inhoud. We weten ook wel dat het in het jaar voor de verkiezingen meer gaat spelen. Dan grijp ik terug op het spelelement, op het sportieve, het competitieve. In het begin heb ik duurzaamheid geclaimd binnen economische zaken, terwijl dat traditioneel een GroenLinks-thema is. Daar is mijn GroenLinks-collega in meegegaan. De SP heeft niet zo’n imago, maar als je het verkiezingsprogramma leest, zijn wij een van de groenste

¹ De NRC kopt op 31 mei 2011: “Raad Roosendaal weigert steun aan voetbalclub RBC” met daaronder: “RBC Roosendaal lijkt af te stevenen op een faillissement nu de gemeenteraad heeft geweigerd in te stemmen met een garantstelling van één miljoen euro voor de noodlijdende club.”

partijen. Ik heb in het gesprek met mijn GroenLinks-collega openlijk gezegd: ‘Ik wil dat de SP ook zo wordt herkend, laten we elkaar dingen gunnen. We willen inhoudelijk hetzelfde realiseren, laten we als team opereren.’

In 2017 zegt ze: “In Diemen is maar één blad voor de bevolking waar je met je foto in kunt komen. Je kunt daar maar een paar keer per jaar echt nieuws maken en successen vieren.

We waren op een faire manier bezig met onze eigen profilering. Op een gegeven moment was er een dubbelinterview met een collega en mij. Ik had me voorbereid met goede statements over mijn onderwerpen. Mijn meer ervaren collega zat wat losser in het interview, alsof hij zich niet had voorbereid. Achteraf had ik het gevoel dat hij het helemaal niet zo prettig vond dat ik het wel had voorbereid. Je bent immers collega’s, maar ook concullega’s. Je moet jezelf op zulke momenten kunnen profileren. Dat kun je niet altijd vermijden.”

Ronald Mauer geeft aan dat binnen zijn DB afspraken zijn gemaakt over de omgang met de media: “Daar is nog nooit een conflict over geweest. Binnen het DB hebben we best weleens aanvaringen, maar niet hierover. Er zijn vier DB-leden die een behoorlijk externe portefeuille hebben en het vijfde DB-lid ambieert dat niet zo, zij houdt meer van het politieke spel en debat.

Ik heb wel moeten wennen aan communicatieadviseurs met vragen als: ‘Waar ga je heen, met wie ga je daarnaar toe en wat ga je daar doen?’ Zelfs als je ergens privé naartoe gaat, krijg je te horen: ‘Maar hola, daar gaat al een DB lid heen.’”

Staf Depla: “Het is makkelijk als je tien jaar Kamerlid bent geweest. Ook de andere mensen zijn al langer wethouder en hebben niet meer zoiets dat de neus per se tegen het venster moet. Natuurlijk wil je dingen voor elkaar krijgen, je moet zichtbaar zijn in het publieke debat. Maar gezien worden om gezag te krijgen, dat speelt bij ons niet, gezien ieders verleden. Ik heb de enige portefeuille waar weinig mee te scoren is en ik mag PSV¹ doen.”

Mariëtte van Leeuwen geeft aan dat zichtbaarheid portefeuille-gestuurd is en dat daar in Zoetermeer verder geen afspraken over zijn gemaakt: “Ik heb een zichtbare portefeuille. Tegelijkertijd geniet ik ook van mijn P&O-portefeuille, daar ligt ook meer mijn expertise. Dat is intern, maar daar geniet ik net zoveel van en dat vind ik ook belangrijk om te doen.

De pers komt gewoon op je af en dat hoort bij je vak. Uiteindelijk geloof ik dat alleen goed werk je de beste pers kan bezorgen en niet de foto in de krant. Ik ben niet moeilijk als iemand mij vraagt: ‘Mag ik dat van je overnemen, want ik heb behoefte aan wat meer zichtbaarheid?’

¹ De gemeente koopt voor 48,4 miljoen in 2011 de grond onder het stadion en het trainingscomplex. PSV betaalt jaarlijks 2,4 miljoen voor gebruik van de grond. In 2016 heeft de Europese commissie, na jarenlang onderzoek, geconstateerd dat hier geen sprake is van staatssteun. (zie Voetbal International: 4 juli 2016, www.vi.nl)

De burgemeester vindt sport bijvoorbeeld heel leuk. Als ik iemand een plezier kan doen, doe ik dat en de verenigingen vinden het ook leuk. De burgemeester is toch dé man. De vereniging is blij, de burgemeester is blij en dan heb ik niet zo'n groot ego dat ik er naartoe moet. Het enige waar ik een groot ego op heb, is het neerzetten van een goede prestatie, want die gaat wel een tijdje mee, terwijl krantenfoto's vervagen."

Minderheidsstandpunt

Peter Verheij heeft twee keer in een collegevergadering een minderheidsstandpunt ingenomen, beide keren rondom hetzelfde thema: "Het gaat om het organiseren van een evenement voor sport op extreem hoog niveau, dat valt niet onder wat wij als gezonde sportbeoefening zien. Wij zijn er niet voor om topsporters extreem in het licht te zetten. Dat minderheidsstandpunt is ook gecommuniceerd in de raadsinformatiebrieven.

Anders kom je er altijd wel uit of is het een ondergeschikt punt, waarop je water bij de wijn doet. Het is een kwestie van geven en nemen, het gaat erom hoe belangrijk je het vindt om per se je punt te halen. Je leert gedurende de periodes om ieder tot zijn recht te laten komen op die thema's die zich daarvoor lenen, zodat het collectief meer is dan de afzonderlijke delen. Iedere partij uit een coalitie moet zich er comfortabel bij blijven voelen.

Hier lukt dat goed door de combinatie van persoonlijkheden. Soms twijfelt men of dat kan bij politieke samenwerking, ik geloof dat we dat hier laten zien."

Staf Depla zegt in 2017: "Zelf heb ik nooit een minderheidsstandpunt ingenomen. Bij de aankoop van de PSV-grond hebben twee anderen het gedaan. Het is collegiaal bestuur. Als het te vaak gebeurt, moet je na gaan denken. Ik heb het nooit hoeven doen, misschien ben ik er te makkelijk in, maar samen uit, samen thuis."

Jan Hoskam heeft weleens een minderheidsstandpunt ingenomen: "Daar is toen een andere oplossing uitgekomen. Ik heb het wel ingenomen en als gevolg daarvan trad er een verandering op en kon ik weer instemmen. Minderheidsstandpunten neem je ook maar twee tot drie keer in een periode in."

Vertrekkende collega's

Naar aanleiding van het opstappen van Mary Fiers zegt **Staf Depla** in 2017: "Het grootste probleem was dat ik een maatje kwijt was, niet alleen een partijgenoot. Het was een leuk college, een hecht team dat met elkaar een echt collegiaal bestuur wilde vormen. Burgemeester Rob van Gijzel gaf daar ook de ruimte toe: op dinsdag liepen de vergaderingen altijd vreselijk uit. Natuurlijk baalde ik ervan als andere mensen iets over je dossier zeiden, niet omdat ze er iets over zeiden, maar omdat ik dacht: shit, dat ik dat zelf niet gezien heb. In die gesprekken en discussies werden gedachten aangescherpt en verbindingen

gelegd. Soms werden dossiers helemaal omgegooid, dat was boeiend. Ik hoor weleens van andere colleges dat ze zo klaar zijn.

Bij ons was het leuk dat we juist de term ‘collega’-bestuurders letterlijk namen. Dat kan alleen maar wanneer mensen – zoals Mary – een sfeer creëren die niet bedreigend is.

Dat vond ik jammer, je bent met een team op pad. Dan moet iemand weg waarvan je zelf denkt: dat had niet gehoeven. Ik was er niet voor afgetreden. Mary zelf vond dat iemand verantwoordelijkheid moest nemen.”

Jan Hoskam zegt in 2017: “Ruud Schouten kreeg het vertrouwen opgezegd van GroenLinks. Ik heb zijn fractievoorzitter nog opgebeld en gezegd dat de VVD Ruud Schouten niet laat vallen, want ik had aan hem een goede collega. Wij hielpen elkaar met problemen. Ik kon met hem een afspraak maken, dat kon met anderen soms niet. Andere wethouders gaven gewoon niet thuis: ‘Ik heb een probleem, kan ik eens met jou praten?’ Antwoord: ‘Ik heb nu iets anders te doen.’

Wij hebben na zijn vertrek bedacht: het is nog een jaar, anderhalf jaar tot aan de verkiezingen, wij lossen dat op, iedereen krijgt er een stukje bij en dat is goed. Maar toen kregen we ineens nog tweeëneenhalf jaar extra door de herindeling. Ik heb milieu en de afvalstoffendienst extra gekregen. Dat was een lastige periode. Anderhalf jaar kun je overbruggen door op de zaak te letten, maar je kunt geen tweeëneenhalf jaar op een dossier letten. In plaats van zaak-beheerder zijn, moest ik ook beleid initiëren, dat is een *mindset*-verandering. Eerst denk je: de op te richten omgevingsdienst is leuk, maar dat wordt nooit mijn pakkie an. Ineens denk je: ik zal er toch maar eens een mening over vormen.”

Diemen

Gemeenteraadszetels

Partij	2006	2010	2014
VVD	4	4	3
PvdA	5	4	4
GroenLinks	2	3	2
Leefbaar Diemen	2	2	3
D66	-	2	3
SP	3	2	3*
CDA	2	1	1
Democraten Diemen	1	1	-
Partij van de Ouderen	-	-	2
Totaal	19	19	21

* Vanaf 2015 hebben twee leden zich af gescheiden van de SP en zijn verder gegaan als de fractie Diemen Linksaf.

A black and white portrait of Maïta van der Mark, a woman with short blonde hair and glasses, wearing a patterned jacket over a dark top. She is smiling and has her arms crossed.

Maïta van der Mark

1967 (SP)

© Katja Mali Fotografie

Diemen

Aantal inwoners: 24.685 (2011), 27.272 (2017)

Portefeuille in periode 2010-2014: economische zaken, branchering, markt, duurzaam ondernemen, Wet werk en bijstand, armoedebeleid, re-integratie, inburgering, WABO-vergunningen en bedrijven.

Samenstelling collegeperiode 2010-2014: PvdA (1), D66 (1), GroenLinks (1), SP (1).

Portefeuille in periode 2014-2016 (afgetreden in januari 2016): sociale zaken, Participatiewet, armoedebeleid en schuldhulpverlening, inburgering en volwasseneneducatie, inrichting en beheer openbare ruimte (inclusief riolering en Rustoord) en hoorcommissie wonen.

Samenstelling collegeperiode 2014-...: PvdA (1), D66 (1), SP (tot januari 2016) en GroenLinks (1).

5 De fractie

Een andere mening dan de fractie

In Zoetermeer doet de komst van een outlet mall tijdens de tweede periode van **Mariëtte van Leeuwen** veel stof opwaaien. De stad hangt vol met pamfletten: ‘Geen outlet mall! Geen outlet mall!’ De fractie van de Lijst Nawijn, een lokale partij met een redelijk activistische toon, aldus Mariëtte van Leeuwen, is daar gevoelig voor.

Volgens haar is het niet verstandig om tegen de mall te zijn: “Stel, hij komt in Leiden, dan hebben we wel de overlast, maar niet de voordelen. Dus het moet!” Hilbrand Nawijn neemt als fractievoorzitter niet onmiddellijk stelling. De fractieleden twijfelen lang of ze voor of tegen de outlet mall gaan stemmen.

In 2017 zegt ze: “Ze zagen mij meer als een leermeester. Op sommige onderwerpen hebben we wel stevig de degens moeten kruisen, maar het fijne was dat er een klimaat was waarin dat kon. Als puntje bij paaltje komt, zijn ze mij nooit afgevallen. Dat zie ik bij andere fracties weleens anders gebeuren.

We konden verschillend over dingen denken. Ik heb Hilbrand een paar keer teruggebeld: ‘Dat ga je echt niet menen.’ Hij hield dan lang de kaarten tegen de borst: ‘Maar de mensen vinden...’ Dan zei ik: ‘Je moet niet altijd napraten wat de mensen vinden, we hebben een bestuurlijke verantwoordelijkheid. We moeten boven de materie kunnen hangen. Je kunt niet op basis van een individu...’ Dat was ook leuk.

De fractieleden blinken uit in het contact buiten. Ze zijn overal aanwezig, dat doen ze ontzettend goed. Ze halen op wat er leeft in de samenleving, maar dit is niet de fractie die de begroting tot de laatste punten en komma’s doorspit en van de wethouder wil weten hoe het precies in elkaar zit. Dus het contact met de fractie was vooral thema- en onderwerpgestuurd.”

De fractie vormt het politieke fundament van de wethouder. Op momenten die ertoe doen is steun van de fractie onontbeerlijk. Tegelijkertijd hebben raad en college een eigenstandige verantwoordelijkheid en door het duale stelsel maakt de wethouder geen deel uit van de fractie.

Staf Depla geeft zijn fractie weleens terug dat het een tandje minder kan: “Dat klopt, daar helpt mijn Kamerervaring in. Politiek is een kwestie van geven en nemen, waarbij je moet toegeven op punten die niet belangrijk zijn en nemen op punten die wel belangrijk zijn. Wat jij echt wilt is niet per se wat anderen belangrijk vinden. Voor de PvdA is alles belangrijk, dus dat is lastig.”

Ook **Toine Theunis** heeft zijn fractie al eens streng toegesproken: “Met de felheid waarmee ik bestuur spreek ik ook hen aan. Ze vormen de grootste fractie en ze moeten de bindende factor zijn, dat moet van hen uitgaan. Laatst stemden

ze mee met een motie van de oppositie tegen mijn belastingvoorstellen. Dan word ik echt kwaad. En het zijn ook haantjes, dus dan zeg je elkaar goed de waarheid. Ik weet dat dat in het dualisme gewoon kan, maar dan wil ik het wel van tevoren weten. We hebben de afspraak gemaakt dat als zoiets speelt ze het mij vooraf vertellen.”

Johan Hamster: “Op het matje roepen is niet het woord, het is wel vaker voorgekomen dat we iets van mening verschilden. We hebben een andere verantwoordelijkheid. Dat hoort erbij. Dat kan, daar hebben we nooit moeilijk over gedaan. Of omdat ze daar niet alleen in stonden en het een college-raad-verhaal werd of omdat ik het toch wel door de raad kreeg.

Dan gaat het om kleine meningsverschillen, over de bestemming van een resultaat of zo, in een reserve al dan niet. Dat hebben ze laatst een keer gewonnen, maar dat klinkt als winnen en verliezen.”

Mariëtte van Leeuwen: “Ik ben heel dual. Als de fractie me terugfluit omdat ik te dicht op het college zit, dan geeft ze me niet de ruimte om de wethouder te zijn die ik wil zijn.

Ik heb de fractie weleens streng toegesproken. Ik vind dat je redelijk consistent moet zijn in de boodschap die je uitstraalt en mijn fractie heeft weleens de neiging tot populisme. Dat is geen vies woord, dat betekent gewoon volk en daar ligt ook haar hart en haar kracht. De fractie is heel erg betrokken bij de mensen hier. Tegelijkertijd wil ik gemaakte afspraken nakomen en niet afwijken omdat er een paar brulapen op de tribune zitten.

Over het algemeen komen we daar goed uit. Het kan best knallen, maar we vullen elkaar goed aan en we kunnen elkaar vertrouwen.”

De fractie van D66 in Nieuw-West is **Ronald Mauer** soms wat te dual: “Daar heb ik weleens last van. Ze hebben zoiets van: ‘We zijn loyaal aan het DB, maar we hebben zo onze eigen punten.’ Meestal ben ik op maandagavond tussen acht en negen bij de fractie, dan nemen we wat dingen door en daarna vertrek ik, dan gaat het fractieberaad verder. Daarnaast zie ik mijn fractievoorzitter eventueel tussendoor.

De fractieleden zijn dus loyaal, maar wanneer iets niet in het bestuursakkoord staat, willen ze zich wel profileren. Het is ook herkenbaar hier in Amsterdam om je af te kunnen zetten tegen de machtige PvdA die alles regelt, bedisselt en bepaalt. Daar kan ik me wel iets bij voorstellen, maar het zijn geen ervaren politici, het zijn mensen met een bepaald soort onbevangenheid. Dus af en toe heb je zoiets van *my god*.”

In 2017 zegt hij: “In de tweede periode hebben we dezelfde mensen in de fractie, behalve een nieuw meisje dat er met dezelfde onbevangenheid zit als de rest van de fractie in de eerste periode à la: ‘Ik ga het allemaal even regelen’. De

fractie als geheel is ervarener geworden en pakt de momenten die belangrijk zijn en duikt niet overal meer in.”

Peter Verheij: “De fractie heeft nooit anders gestemd dan een collegevoorstel. Natuurlijk is er wel geamendeerd en zijn er toezeggingen gevraagd. Er zijn dingen waarvan je vooraf weet dat die gevoelig liggen. Dan pols ik hoe de fractie er in zit en stuur ik op basis daarvan bij. Er zijn zeker voorbeelden waar de fractie steviger in zat dan het college. Zoals een financiële bijdrage voor het werelderfgoed Kinderdijk. Dat ging over de vraag: hoe toeristisch moet het worden en welke garanties zijn er voor de zondagsrust? De fractie wilde meer garanties, daar waar het collegestandpunt wat pragmatischer was, er waren al wat schakels omgezet in de praktijk. Dan moet het raadsdebat maar zijn loop hebben, laat ieder zijn rol en functie hebben. De standpunten van de wethouder en de fractie hoeven niet altijd van tevoren heel dicht bij elkaar te liggen. Je hoeft niet alles politiek te maken. Daar ga ik wat ontspannen mee om.

Of je hebt het van tevoren aan zien komen en je hebt er dan politiek overleg over en op basis daarvan de inkleuring in het college bijgesteld, ofwel het blijkt bij de behandeling in commissie en raad en dan probeer je politiek overleg te hebben.”

Raja Fick-Moussaoui zegt in 2017: “De huidige fractie is heel dual. Die trekt zich niet altijd iets van mijn opmerkingen aan en dat mag natuurlijk. We hebben andere rollen, als het doel maar hetzelfde blijft.”

Informatievoorsprong

Maïta van der Mark schetst het dilemma van haar informatievoorsprong als portefeuillehouder ten opzichte van de fractie, het bestuur en de afdeling van haar partij: “Ik moet goed kijken wat belangrijk is en wat ik in korte tijd kan vertellen. Dat vind ik fascinerend. Het vertrouwen dat je geniet is cruciaal, want ik kan niet alles vertellen, moet daarin dus pragmatisch afwegen wat belangrijk is. Ik denk natuurlijk toch wat sterker vanuit een beleidslogica en mijn achterban heeft daarin een informatieachterstand en die benadert een kwestie wat sterker burgergericht.

Begin dit jaar sloot in Diemen de kringloopwinkel van Pantar, de sociale werkvoorziening in de regio. Daarmee verdwijnen hier ook een paar arbeidsplaatsen voor SW'ers. Zelf wist ik het al langer, omdat we als gemeente de vraag kregen: ‘Het pand is te duur, kunnen jullie helpen met het zoeken naar een andere plek?’ Dat is niet gelukt in onze gemeente. Ze hadden de mogelijke sluiting dus al aangekondigd. Omdat het nog niet zeker was, had ik het nog niet verteld aan mijn fractie of het bestuur. Opeens ging het snel en besloten ze echt weg te gaan. Dat viel niet goed en werd emotioneel opgepakt binnen het bestuur. Vervolgens plopte de vraag op: ‘Hoe kan het dat de wethouder het wel wist? Waarom wisten wij het niet?’”

Overleg met de fractie

De VVD-fractie in Den Bosch vergadert eens in de twee weken. **Jan Hoskam** schuift in principe iedere fractievergadering aan. Daarnaast ziet hij de fractievoorzitter een keer per week even.

De fractie van 2012 is een jonge fractie. De fractievoorzitter is met 23 jaar het jongste lid van de gemeenteraad. Parallel aan het inwerken als wethouder is Jan Hoskam zijn opvolger aan het inwerken als fractievoorzitter.

In 2017 zegt hij: “Ik ben er nog steeds vaak. De fractievoorzitter spreek ik nu niet meer elke week, wij bellen elkaar. Als je zo lang met iemand samenwerkt, heb je aan een half woord genoeg. Hij zei laatst: ‘Jan, in het begin was het zo, jij stond daar (hand in de lucht) en ik stond hier (hand bij de tafel), daarna werd het gelijk.’ Ik antwoordde: ‘Ik ervaar het inmiddels ook weleens zo (fractievoorzitter hoger dan wethouder), dat jij mij helpt.’ Politiek is een vak en dat vak moet je leren. Dat leer je door fouten te maken, maar je hebt iemand nodig die zorgt dat de fouten die je maakt niet te erg zijn.

Als fractievoorzitter moet je ineens een fractie aan kunnen sturen, je moet personeelsbeleid hebben, je moet om kunnen gaan met de pers. Fractievoorzitter van een coalitiepartij in een honderdduizend-plus gemeente is de moeilijkste politieke baan die er is. De fractievoorzitter van de grootste partij heeft het nog lastiger. Die mensen hebben het heel zwaar te verduren. Ik heb het zelf gedaan, ik weet wat mijn fractievoorzitter nu doet, het is echt een baan in een baan. Als ik nu een persgesprek heb, word ik nog voorbereid: ‘Dat moet je wel zeggen en niet zeggen.’ Als fractievoorzitter heb je dat allemaal niet.”

Lucas Vokurka komt in principe nooit bij de fractie, behalve eens in de twee à drie maanden als de fractie wil dat hij wat meer komt vertellen. Wel drinkt hij iedere woensdagochtend een kopje koffie met de fractievoorzitter. Dan bespreekt hij wat er in het college is gebeurd en de fractievoorzitter wat er maandag in de fractie is gebeurd en kijken ze samen een week vooruit. Ze hebben de afspraak dat ze elkaar niet verassen en dat als ze het niet eens zijn met elkaar: *may the best man win*: “Ik vind dat de fractie gewoon de fractie moet zijn, het zijn volksvertegenwoordigers, je zit allebei in een andere rol. Ik zeg nooit dat ze iets niet moeten doen, ik zeg wel dat ze iets handiger of onhandiger hadden kunnen doen. Het pragmatisme in D66 is groot, wij zijn niet van de dogmatiek of de partij-afstemming. Je moet gewoon het goede doen voor de stad. Natuurlijk heb ik contact met mijn fractievoorzitter op weg naar de raad over hoe de oppositie of coalitie erin zit. We zijn de grootste partij, dus in die zin hebben we daar een rol in te nemen. Over het algemeen doe ik dat in het college. Als ik ‘ja’ zeg in het college is dat ‘ja’ namens zes raadsleden en als dat niet zo is, dan weet ik dat op voorhand en meld ik dat ook en maak ik mijn eigen afweging. Ik heb nog nooit een aantekening laten zetten of zo, dat is helemaal niet nodig.”

Frits Lintmeijer schuift een uurtje aan bij het fractieoverleg, daarnaast heeft hij op vrijdag met de collega-wethouder van GroenLinks en de fractievoorzitter een agendaoverleg. Verder heeft hij met de woordvoerders verkeer eens in de twee à drie weken een kort overleg.

Karsten Klein: “Om de twee weken ben ik bij het fractieoverleg. Er is wel elke week contact. Als ik er niet heen ga, lunch ik met de fractievoorzitter.”

Johan Hamster: “Ik zie ze regelmatig. We spreken elkaar wekelijks telefonisch en de fractie bezoek ik één of twee keer per maand. Ze vergaderen maar één à twee keer per maand, ik ben er het afgelopen half jaar vier of vijf keer geweest. Ik bel niet alleen met de fractievoorzitter, ook met anderen.”

Mariëtte van Leeuwen: “Mijn fractie vergadert over het algemeen voor de raadsvergadering. Hilbrand Nawijn komt iedere week afzonderlijk langs, maar dat wordt ook weleens afgezegd. Hij zegt dat het goed gaat en als het goed gaat: ‘Dan heb ik ook niets te vertellen’.”

Peter Verheij: “Het is niet zo strikt dat de wethouder niet bij de fractie aanschuift, dat is niet nodig in het dualisme. Soms vergadert de fractie zonder mijn betrokkenheid, soms omdat de agenda het niet toelaat, maar soms vergadert de fractie bewust alleen. De wethouder is standaard niet bij de voorbereiding van de algemene beschouwingen. Ik ben er regelmatig, daarnaast heb ik eens in de vijf tot zes weken een overleg met de fractievoorzitter.”

Henk Mirck: “Ik zit niet standaard bij de fractievergaderingen van mijn eigen partij. Dat klinkt misschien gek, maar zo hebben we het afgesproken met elkaar. De fractie is de fractie. Soms onaangekondigd en soms afgesproken zit ik daarbij voor een deel van de vergadering en soms de hele vergadering. Ik ben er misschien één keer per twee maanden. Af en toe moet je je gezicht laten zien en verbinding blijven houden. En als er iets speelt dat belangrijk is, spar je met elkaar.

Mijn fractievoorzitter spreek ik incidenteel. Als er wat speelt, zoeken we elkaar op de een of andere manier op. Er is eigenlijk relatief weinig overleg, zeker niet gestructureerd.”

Toine Theunis: “Ik geloof dat ik er de afgelopen vijftien maanden twee keer ben geweest.” Zijn fractievoorzitter spreekt hij als het nodig is: “Ik hecht veel meer aan de directe communicatie op het moment dat het nodig is, dan dat je een hele avond bij elkaar zit.”

Voor **Maïta van der Mark** is het in 2011 zoeken naar een goede invulling van overleg met de fractie: “De lokale omstandigheid is dat zowel de fractievoorzitter als de afdelingsvoorzitter nieuw zijn en ik ben ook nieuw. Dan merk je dat er te weinig ervaring is met wat je minimaal moet doen, weten wat belangrijk is. Dat geldt voor ons alle drie. Daarnaast geldt voor de voorzitter en voor de fractievoorzitter dat het vrijwilligersbanen zijn, naast drukke andere bezigheden. Dus de fractievoorzitter had zich ook verkeken op wat het werk met zich meebrengt. De voorzitter moet ook de rol van voorzitter van het bestuur op zich nemen. En we moeten met zijn allen nog wennen aan het gegeven dat we nu een collegepartij zijn, ook als afdeling en als bestuur. We hebben niet zoveel met elkaar vergaderd.

Dat heeft te maken met de tijdsdruk bij de fractievoorzitter en het feit dat hij nog niet zijn leidende rol pakt. Dat is lastig. Als wethouder kun je dan niet alles vertellen, want je ziet elkaar niet vaak genoeg. De fractie heeft onderling vooral contact per mail. Dat vind ik niet zo goed werken. Want je kunt wel mailen, maar mail wordt niet altijd gelezen. Op een gegeven moment heb ik echt moeten aandringen: ‘Jongens we moeten elkaar vaker spreken en afspreken dat als iets niet goed zit, ook bij collegebesluiten, je contact moet zoeken, ook al zijn er nauwelijks fractievergaderingen.’

Er was geen traditie om elke week of elke maand een maandagavond bij elkaar te komen en dan alle stukken voor de commissies en de raad door te nemen. Deze werkwijze is waarschijnlijk nog een gevolg van de vorige periode, toen we nog niet in het college zaten. Iedereen leest voor zichzelf de stukken en dan hebben ze misschien even snel contact om af te stemmen: ‘Wat doe jij en wat doe ik?’ Even telefonisch, even per mail, misschien even voor of tijdens de commissie of raadsvergadering.

Maar nu kan dat niet meer. We staan nu als partij met onze voeten in de klei, we dragen collegeverantwoordelijkheid. Dus naar aanleiding van Pantar heb ik er echt een punt van gemaakt: ‘Jongens, we moeten echt vaker vergaderen. Ook al heb je geen tijd, dan moet je toch tijd maken.’

Toen kreeg ik als antwoord: ‘Ik hoef niet te vergaderen, jij wilt vergaderen.’ Toen wist ik het niet meer en heb ik de regiovertegenwoordiger van de SP gebeld. Dat is een ervaren raadslid uit Amsterdam. Ik heb gevraagd: ‘Mag ik even bij jou uithuilen?’ Het was goed om even te kunnen sparren, suggesties te krijgen en te horen wat ze voor mij kon betekenen. Ik heb toen het volgende afgesproken: Ik wacht nog even af en als het echt niet verbetert dan vraag ik jou om contact op te nemen met de fractie, zodat jij als buitenstaander duidelijk kunt maken wat er bij komt kijken als je coalitiepartij wordt. Maar toen was het kwartje gelukkig al gevallen in het gesprek dat ik in Diemen zelf voerde.”

In 2017 zegt ze: “De fractie had niet de routine om één keer per week bij elkaar te komen met een agenda waarbij alle stukken doorgesproken worden. Ik was degene die de agenda opstelde, voor de anderen was het iets dat ze naast

andere werkzaamheden en activiteiten moesten doen, er was gewoon een informele cultuur. Je bent daarin kwetsbaar en afhankelijk van de mensen op de kieslijst, mensen moeten er maar de tijd voor hebben. De grotere steden hebben waarschijnlijk meer aanwas. Mijn oplossing was dat ik de vertrouwensrelatie in stand hield door regelmatig aanwezig te zijn op de bestuursvergadering, ik vertelde dan wat ik aan het doen was en wat voor de SP belangrijk was. Altijd complex is dat sommige dingen ook vergen dat je je er inhoudelijk in verdiept. Voor mij is het mijn dagelijkse werk maar voor mensen van buiten kunnen zaken behoorlijk onoverzichtelijk zijn.”

Frits Lintmeijer geeft aan een goede relatie met de fractie te hebben: “Een van de dingen die we geleerd hebben uit de vorige periode, waarin GroenLinks in het college zat en er uiteindelijk uitgegaan is, is dat je moet investeren in de relatie tussen fractie en college en je elkaar niet moet verrassen. We hadden toevallig afgelopen zaterdag een soort strategiedag met de fractie en met het lokale bestuur. Daaruit en ook uit een evaluatie komt naar voren dat alle partijen de samenwerking tussen fractie en wethouders op dit moment enorm waarderen. Een contrast met de vorige periode. Ik heb één keer tegen de fractievoorzitter gezegd: ‘Goh, het zou handig geweest zijn als je dat en dat ...’ Ik weet niet eens het onderwerp meer. De sfeer is ook zodanig open in de fractie en onder de wethouders dat we elkaar makkelijk vinden en dit soort dingen ook kunnen bespreken.”

Staf Depla spreekt zijn fractievoorzitter één à twee keer in de week en heeft één keer per maand fractieoverleg.

In 2017 vult hij aan: “De fractievergaderingen zijn elke week, maar ik ben er maar één keer per maand bij. Met de fractievoorzitter heb ik tegenwoordig een periodiek gesprek.”

Raja Fick-Moussaoui zegt in 2017: “Voor zowel de commissievergadering als de raadsvergadering hebben we fractievergadering. Daar ben ik altijd bij. De afgelopen periode heb ik twee keer het fractieoverleg gemist. Eén keer omdat ik een bijeenkomst met boze burgers had die het niet eens waren met de bouw van een hotel in de stad, de andere keer omdat ik in het ziekenhuis lag.

Voor mijn fractievoorzitter heb ik wekelijks in mijn agenda een uur vrij geroosterd. Ik vind dat een wethouder zijn fractievoorzitter wekelijks moet spreken, al is het maar even.

Ervaring in de fractie

Als kleine fractie die heel sterk gegroeid is, heeft D66 in Delft de opgave om de continuïteit te borgen. **Lucas Vokurka**: “We hadden in de vorige periode voor mijn wethouderschap de afspraak gemaakt binnen D66 dat als we één zetel

zouden houden, we na twee jaar zouden wisselen. De nummer twee uit de vorige periode heeft daarom tussen 2006 en 2008 commissiewerk gedaan en is toen de raad in gegaan en vice versa, want we wilden voldoende raadservaring opbouwen. Hij zorgt nu voor continuïteit als fractievoorzitter. Daarnaast was onze lijst compleet nieuw. Er zijn voorbereidingsprogramma's voor toekomstige raadsleden, die hebben we lokaal ook georganiseerd. De combinatie heeft goed uitgepakt, we kregen een stabiele fractie, een fractie die volwassen is en zich gerespecteerd weet in de gemeenteraad."

In 2017 zegt **Peter Verheij**: "De fractie is sterk gewijzigd in de tweede periode. Na de eerste periode zijn twee ervaren raadsleden gestopt. In 2012 of 2013 is vanuit de partij ingezet op het werven van nieuwe mensen die een tijdje konden meekijken voor ze in de raad actief werden. Dit resulteerde uiteindelijk door een extra zetel in drie nieuwe raadsleden en een burgerlid, jonge mensen met hun eigen inkleuring en aanpak.

De nieuwe fractie in 2014 is actief aan intervisie begonnen voor de eigen ontwikkeling. De raadsleden hadden de behoefte om te reflecteren op hun opereren in de raad. Rondom bijna iedere fractievergadering wordt gereflecteerd op een persoon of thema. Er is een fractieondersteuner die zich specifiek daarop richt."

Eindhoven

Gemeenteraadszetels

Partij	2006	2010	2014
PvdA	14	10	8
D66	1	6	7
SP	6	4	7*
VVD	6	8	6
Ouderen Appèl Eindhoven	2	3	5
CDA	7	6	4
GroenLinks	3	4	4
Leefbaar Eindhoven	3	1	2
ChristenUnie	1	-	1
LPF Eindhoven	1	2	1
De Stadspartij	1	-	-
Trots op Nederland Lijst Rita Verdonk	-	1	-
Totaal	45	45	45

* Twee fractieleden van de SP hebben zich later afgesplitst en zijn de Fractie Brede Beweging Linksom begonnen.

A black and white portrait of a man with dark, wavy hair and glasses, smiling. He is wearing a dark suit jacket over a light-colored, patterned button-down shirt. The background is slightly blurred, showing an indoor setting.

Staf Depla

1960 (PvdA)

Eindhoven

Aantal inwoners: 213.809 (2011), 226.868 (2017)

Portefeuille in periode 2010-2014: financiën, handhaving, personeel en organisatie, Spoorzone en dienstverlening (dit laatste tot 2013).

Samenstelling collegeperiode 2010-2014: PvdA (2), VVD (2), D66 (1), GroenLinks (1).

Portefeuille in periode 2014-...: economie, werk en inkomen en beroepsonderwijs.

Samenstelling collegeperiode 2014-...: PvdA (2), D66 (2), SP (2), GroenLinks (1).

6 Duaal samenspel

Een spannende week

Het eerste interview met **Ronald Mauer** vindt plaats op een voor hem spannend moment: “Bewoners hebben een besluit van het voormalig stadsdeel om betaald parkeren in te voeren aangevochten. Dat dient volgende week bij de rechter. Als dat geground verklaard wordt, dan moeten wij een heroverweging van dat besluit uitvoeren. Als dat gebeurt, dan is mijn parkeernota van volgende week in de deelraad van nul en generlei waarde meer en kan het zijn dat het vertrouwen in D66 wordt opgezegd, dus je bent net op tijd met dit interview.”

Op de vraag waar het college op kan vallen, antwoordt hij later in het gesprek: “Nergens op. Parkeren is net een onderwerp waar milieu en vrije keuze bij elkaar komen, dat zijn typische D66-waarden. GroenLinks wil het autogebruik en autobezit terugdringen. Dat staat haaks op het liberale, de vrije keuze waar D66 voor staat. Verder zijn er geen dossiers die een dergelijke spanning met zich mee kunnen brengen.”

In 2017 zegt hij: “Parkeren is niet meer mijn portefeuille, ik kan me dit nauwelijks nog herinneren. Er is sindsdien zoveel gebeurd. En wat grappig is: omdat ik nu de ervaring heb en de collega’s ken, doe ik het puur op de inhoud en een beetje op de bluf. Verder heb ik nooit een motie van wantrouwen of iets dergelijks gehad.”

De raadsvergadering als hobbel

De meeste wethouders vinden de raadsvergadering een spannend moment in hun agenda.

Johan Hamster: “Bij de eerste vergaderingen had ik zoiets van: ik ben blij als ik nog wethouder ben na afloop van de raad. Niet dat sprake is van een onprettige of afrekencultuur in Stadskanaal. Niet dat ik er bang voor was, het was meer het ijkmoment: hoe gaat de raad reageren op het voorstel dat voorligt?”

Ook **Lucas Vokurka** heeft eraan moeten wennen in de gemeenteraad aan de andere kant van de tafel te zitten: “Ik heb in het begin de gemeenteraad moeilijk gevonden. Dat is nu weg. Ik vind het leuk om een scherp debat te voeren, ik kan daarvan genieten. Maar in het begin zit je achter die tafel, dan zie je 37 mensen zitten en denk je: wauw, wat gaan ze vragen, heb ik het antwoord, doe ik de goede dingen, word ik niet zenuwachtig, ga ik niet hikkelen, weet ik het allemaal wel? Daar wen je na een tijdje aan, maar de rolsprong van raad naar college moet je je wel eigen maken. Ik ben niet zo’n natuurtalent, in het begin wilde ik echt alles voorbereid hebben. Nu je wat langer in dossiers zit, merk je dat het je

wat makkelijker afgaat en op een gegeven moment krijg je krediet, omdat je het een paar keer goed gedaan hebt en heb je ook een bepaalde positie in het debat in de gemeenteraad. Dat zie je ook bij de collega's."

De rol van de raad als opdrachtgever is veel groter dan **Frits Lintmeijer** van tevoren inschatte: "Je weet het wel, maar dat ervaren is iets anders. Dat de raad altijd over je schouder meekijkt en dat je altijd moet kijken hoe je iets in de coalitie geregeld krijgt en of het past binnen de kaders die de raad stelt, is iets dat ik echt geleerd heb."

In 2017 zegt hij: "Ik ben ook beter geworden in het formuleren van doelen, om ze *raad proof* te krijgen. Ook heb ik leren luisteren naar de raad en geleerd de opmerkingen mee te nemen in de dingen die ik wil. In dat spel ben ik echt beter geworden in de loop van de tijd.

Ook heb ik geleerd met een bestuurlijke blik naar de stad te kijken. Dat is toch anders dan door de stad wandelen als bezoeker."

Ronald Mauer: "Van nature ben ik niet zo'n politiek dier, dat politieke gevecht vind ik soms lastig. We hebben twee polen in het DB. De ene kant zijn Achmed Baådoud en ik, meer van meegaan met de beweging en kijken hoe je mensen mee kunt krijgen en wat we mee kunnen nemen in een resultaat dat dan toch je eigen resultaat is. De anderen zijn meer van het vechten, die gaan naar de deelraad van: kom maar op met je handel en ik bepaal wel wat gebeurt! Dat zijn twee verschillende stijlen. Ik ben niet van dat politieke vechten. Ik ben een bestuurder die vindt dat je gewoon dingen voor elkaar moet krijgen, zo goed mogelijke sportvoorzieningen, goede scholen bouwen en verder niet te veel zeuren. Dat politieke element is toch een vak apart."

In 2017 zegt hij: "Dat is grappig. Toen was ik meer van de meegaande beweging, inmiddels heb ik een breder palet aan stijlen die ik kan inzetten. Nu zet ik soms dingen wat sterker aan. Achmed Baådoud en ik verdelen die rol soms. In de vorige periode ging ik wat meer mee met de oppositie, maar nu zit ik in de ervaring: we hebben een missie af te maken en daar moet niet al te veel tussen komen. Initieel zit ik nog steeds in de rol van meegaan en proberen er met de bestuurscommissie uit te komen. Ik zal nooit in een vechtrol gaan zitten en ook niet op macht of aantal. Mijn basishouding is op grond van inhoud met elkaar tot een besluit te komen, maar twee weken geleden was er een peildatumbesluit voor een onafgemaakte wijk. Toen had ik één-tweetje met mijn fractieleiden geregisseerd en afgesproken dat ze de vraag zouden stellen wat de consequenties zouden zijn als het niet doorgaat. Toen antwoordde ik: 'Als het niet doorgaat, ben ik weg.' Dus af en toe doe ik dat wel, maar normaal ben ik van het meegaan."

Maïta van der Mark: "Over dat hele politieke spel: ik ben geen raadslid geweest. Ik heb het wel gezien van de zijlijn. Het kan er vervelend aan toe gaan.

Ik ben een gevoelig en consciëntieus persoon. Maar ik heb iets ondeugends

dat ik ook het spel wil spelen. Dus ik heb letterlijk tegen mezelf gezegd: ‘Het is een spel en je moet ervoor gaan. Je moet het niet persoonlijk nemen. Ook al zitten ze nog zo te etteren daar in de raadzaal.’ Ik zie het als een partijtje voetbal. Wie het eerste een goal kan scoren. En na afloop drink je een biertje met elkaar. Ik hou ook van een spelletje en winnen. Dat moet je ook daar hebben.”

In 2017 zegt ze: “Als je dit zo leest, sta ik er heel nuchter in, terwijl ik er vaak ook moeite mee gehad heb. Het was zo’n sprong in het diepe. Ik heb wel bij de fractie achter de schermen meegewerkt, voor groepen gestaan, moeilijke gesprekken gevoerd, maar wist niet hoe dat zou gaan voor mij. Ik heb niet in de raad gezeten. Debatteren heb ik van huis uit niet meegekregen, ik ben wat meer van de dialoog. Als een politieke discussie plaatsvindt, dan is er weinig ruimte voor dialoog. Dat is niet erg, alleen je moet er mee om weten te gaan. Ik had wel van tevoren tegen mezelf gezegd: ‘Je moet het als een spel beschouwen’, dan nog waren er echt periodes dat ik dacht: ik heb de raad weer.”

Discussiëren met de raad

De wethouders zoeken naar een goede manier om met de raad te debatteren. Daarbij speelt de vraag wat zwaarder weegt: het goede debat of een genomen besluit.

Frits Lintmeijer waarschuwt dat wanneer je een koersverandering wilt – zoals hij met verkeer heeft ingezet – je als wethouder in de raad pittige discussies mag voeren langs de volgende lijn: “Als je met een strategisch verhaal komt, is de vraag: wat ga je concreet doen? En als je met een concreet verhaal komt, is de vraag: wat is nou je strategie en je visie erachter?”

Johan Hamster: “Als wethouder kun en moet je ook nuances in de verdediging van je beleid aanbrengen. Ik vind het zo bijzonder dat het in de politiek vaak zwart-wit gepresenteerd wordt. We kiezen nu hiervoor, terwijl we beseffen dat er ook andere opties zijn. Het is niet zo dat dit het beste beleid is, dat bestaat niet, we doen nu ons best hiervoor en gaan er van uit dat dat het beste resultaat levert.”

Lucas Vokurka: “Ik heb de lijn gekozen: ik ben zo helder mogelijk, ik wil geen wethouder zijn die via de systematiek van ‘ik lul je wel plat’ mensen probeert mee te krijgen, ook niet in de raad. Ik probeer zo helder mogelijk te zijn. Ook als raadsleden iets vragen en ik zie er niets in, dan zeg ik gewoon: ‘Nee.’ Als je redelijk stevig bent en je legt uit hoe je erin zit, hoe je naar een dossier kijkt en wat je motivering is om te vinden wat je vindt, dan wordt dat over het algemeen ook geaccepteerd.”

Johan Hamster: “In het dorp Mussel is een peuterspeelzaal, dat is daar een van de weinige voorzieningen. Als college hadden we besloten dat het aantal locaties terug moest. We hadden duidelijke overwegingen waarom Mussel niet

meer open kon blijven. In Mussel is een actie opgezet om sluiting te voorkomen. Voordat het debat in de raad gevoerd werd, begrepen wij elkaar en dat mocht ik uitleggen: 'Ik begrijp dat u het open wilt houden, ik heb een andere verantwoordelijkheid en ga dat verdedigen. Ik begrijp ook dat u actie gaat voeren om het open te houden.' Ik heb die discussie in de raad verloren en vond het eigenlijk wel een glorieus moment als wethouder. Hoewel ik verloren heb, werd ik niet gedwongen elders een locatie te sluiten en evenmin werden ik of de gemeente erop aangekeken. Ik heb het kunnen uitleggen. Het mooie: het was niet de grote boze gemeente meer toen we in gesprek waren."

In 2017 zegt hij: "Twee weken geleden heb ik technisch inhoudelijk qua persoonlijk optreden misschien wel een van de beste debatten uit mijn carrière gevoerd en de raad besloot toch anders. Dat is dubbel, ik heb het uiterste gedaan om de raad op andere gedachten te brengen, maar de politiek zat toen zo niet in elkaar, ik kon het goed duiden, het was niet gericht tegen het college. De raad had nog een appeltje te schillen met een externe partij. Ik vind het niet leuk dat de raad dat besluit genomen heeft, het gaat me uiteindelijk wel om het doel en het voelt als verliezen. Dan vraag ik me af of ik iets anders had kunnen doen, ik denk het niet. De raad was op voorhand in een strijdbare modus, ook nog terecht moet ik toegeven, maar ik weet niet of de raad het juiste besluit genomen heeft om die strijdbaarheid te uiten."

Hij trekt de parallel met een andere situatie: "Een van de moeilijkste debatten die ik heb gevoerd ging over huishoudelijke hulp. Er stonden 500 mensen in een lawaaidemonstratie tegen het collegestandpunt voor het gemeentehuis in de hoop de raad op andere gedachten te brengen.

Persoonlijk heb ik een sterk debat gevoerd en kreeg uiteindelijk de raad mee in het beleid dat ik voorstond. Toen bleef de coalitie staan en stevig. Ik had dat aan de voorkant ook afgetikt, dan sta je er ook goed. Dat voelt toch beter. Het persoonlijk optreden en het resultaat is zoals je het wilt hebben. Ik heb ook echt mijn best gedaan om te appelleren aan de onvrede die er op dat moment was.

De overeenkomst is een moeilijke situatie, met een persoonlijk optreden dat acceptabel is, maar als het resultaat goed is, is dat toch de doorslaggevende factor of ik tevreden naar huis ga.

Als je het te sterk voor jezelf doet, dan word je ongelukkig."

Mariëtte van Leeuwen: "Als de tribune vol zit, heeft de meerderheid de neiging mee te gaan met het publiek. Het publiek bekijkt iets maar vanuit één perspectief, de mensen op de tribune zien niet de redenen om een bepaald besluit te nemen. Dat willen ze ook niet.

Daarom ben ik blij met meneer Schra van de ChristenUnie/SGP. Daar heb ik bewondering voor, hij zal altijd zijn rug recht houden en laat zich niet door het publiek in de luren leggen."

In 2017 zegt **Maïta van der Mark**: “Wat me opviel aan communicatie met de raad: ik was gewend direct en kort te communiceren, maar in de raad neemt men daar eigenlijk geen genoegen mee. Ik moest mezelf ertoe zetten meer verhalen op te hangen, maar voor mijn gevoel was ik dan de tijd aan het volpraten.”

Contact met raadsleden

Frits Lintmeijer belt met raadsleden en komt bij ze langs. Bij uitzondering verschijnt hij een enkele keer bij het fractieoverleg van een andere partij: “Dat vinden de meeste fracties niet zo leuk. Ik ben wel vaker bij de PvdA uitgenodigd en een keertje bij D66. D66 is heel zuiver in dualisme, de PvdA is daar wat pragmatischer in. De cultuur om bij elkaars fractie op bezoek te gaan is niet groot, maar ik heb het wel een paar keer gedaan en dan is het eigenlijk altijd leuk.

Wat ik ooit van Annie Brouwer heb geleerd: bij politieke problemen ligt de oplossing voor een deel bij de oppositie. Soms verschillen de politieke opvattingen te veel, maar als er echt lastige dingen zijn, moet je niet schromen om de oppositie daarbij te betrekken. De VVD was in mijn tijd oppositie, ik kon stevige debatten met de VVD voeren, maar had ook goed overleg als het nodig was. Dat vind ik een fijne manier van werken. Mijn voorgangers, met name op het gebied van verkeer, verrasten de raad weleens en op hun beurt werden zij dan verrast door de raad, dat is mij eigenlijk niet gebeurd. Hooguit een stevig gesprek, waarvan je denkt: moet dit nou in de raad?”

Henk Mirck schuift af en toe aan bij het fractieoverleg van andere partijen: “Je probeert draagvlak te creëren voor de plannen en ideeën die je hebt. In sommige gevallen wil je even weten hoe een fractie ergens tegenover staat. Je wilt uiteindelijk toch draagvlak voor je plannen. Sommige fracties bezoek ik vaker dan andere. Je denkt als portefeuillehouder duurzaamheid wel te weten hoe een partij als GroenLinks over jouw groene plannen denkt, maar wat minder hoe andere partijen daarin staan. Dan is het juist goed om daar inderdaad de dialoog mee te voeren.

Het gebeurt niet vaak, maar de fracties staan er voor open. Op zo’n moment geef ik aan welke zaken eraan zitten te komen. Een beetje polsen zodat ik weet op welke steun ik kan rekenen, waar weerstand zit en of ik die op voorhand al kan wegnemen. Alle Zwijndrechtse wethouders doen dit in mindere of meerdere mate. Dat heeft natuurlijk te maken met het dualisme dat we hier sterk doorgevoerd hebben.”

Johan Hamster benadrukt het belang van de binding met de raad en individuele raadsleden: “Dan gaat het om een regelmatig gesprek over vragen als wat wil je bereiken, waar doe je het voor en kun je gezamenlijk doelen stellen? Dan is het mooi als je dat bij alle raadsleden ophaalt. Ik heb misschien nog wel het meeste contact met een paar oppositieraadsleden, van wie ik soms signalen en vragen krijg. Daarin probeer ik hen ook echt verder te helpen, daar

hebben we allemaal het meeste aan. Het gaat om onze inwoners, zaken moet je niet modeloos politiek maken, maar vooral samen naar oplossingen zoeken.”

Tegelijkertijd benadrukt hij het belang van de coalitie: “In het laatste jaar voor de verkiezingen verscherpt de toon en wordt meer gezocht naar het onderscheidende in plaats van het verbindende. Dan is het toch fijn en handig om te weten dat er mensen zijn die loyaler zijn dan de rest en dat er een bepaalde vorm van steun is.”

Staf Depla: “In de gemeentepolitiek snappen ze nog steeds niet wat duaal is, ze pakken de twee uitersten. Enerzijds: als je duaal bent, dan is het normaal dat je onderling afstemming (tussen raadsleden en collegeleden) zoekt waar je uit wilt komen. Waar staat dat dit niet mag? Anderzijds is men helemaal niet duaal in de relatie ambtelijke organisatie en raad: daar moet je het dualisme versterken. Er worden *short circuits* gemaakt tussen raadsleden en ambtenaren.”

Excuses aan de raad

De gemeenteraad kan er altijd voor kiezen om onderwerpen juist wel of niet politiek op te pakken. Het aanbieden van excuses aan de raad is daarom altijd spannend.

Karsten Klein zegt in 2017: “Ik heb nooit excuses aan de raad hoeven aanbieden. Ik voel dat ik in de raad een groot vertrouwen heb en toch ook wel een bepaalde autoriteit. Want ik weet waar ik mee bezig ben na al die jaren en ik heb geen rare dingen gedaan. Ik ga serieus met de raad om, omdat ik dat belangrijk vind en dat werkt ook.”

Echt excuses heeft **Frits Lintmeijer** niet aan hoeven te bieden, hij heeft weleens over iets onbenulligs formeel excuses gemaakt: “Er was grote verwarring in de raad over het wel of niet verstuurd zijn van een brief aan de raad. Die brief bleek gewoon gemaakt en netjes in het systeem opgeslagen te zijn. Alleen het signaal naar de raadsleden toe dat die brief er was, was nooit doorgekomen. Dat speelde in een politiek lastig dossier. Ik heb toen ‘sorry’ gezegd dat het op die manier gegaan is. Terwijl ik er echt geen moer aan kon doen en het document-managementsysteem ook niet in mijn portefeuille zit.”

In 2017 zegt hij: “Dat soort dingen gebeurt natuurlijk, er gaat weleens wat fout. Dan is de raad boos en zeg je ‘sorry’, een formeel excuus. Ik heb geen moties van wantrouwen of afkeuring gehad. Ik heb wel een paar spannende discussies gehad, bijvoorbeeld over een instelling die failliet dreigde te gaan. Ook over de milieuzone heb ik stevige discussies gehad. Maar er is bijna nooit op de man gespeeld, misschien één of twee keer door de oppositie. Over het algemeen is niet blijven hangen dat ik het lastig had bij de raad. Ik vond het altijd wel leuk. We hadden een volwassen raad.”

Staf Depla: “Nog geen excuses, één keer geloof ik, maar ik weet niet wat het was. Ik ben niet echt door het stof gegaan. Ik heb er geen moeite mee te erkennen als iets niet goed ging, maar ik heb nog geen politieke crisis meegemaakt.”

In 2017 zegt hij: “Ik heb vast weleens excuses moeten aanbieden, maar niet in de zin dat je iets fout hebt gedaan en na excuses mag blijven zitten.”

Peter Verheij: “Niet aan de raad. Wel in de samenleving. Er was een nieuwbouwproject van een school. Op die plek stonden een oude school die gesloopt moest worden en twee clubgebouwen van verenigingen. Die verenigingen moesten weg. Dat is in het begin van het project niet handig aangepakt. Ik heb de voorzitters persoonlijk opgebeld en excuses aangeboden, niet omdat ik persoonlijk een fout had gemaakt, maar vanuit bestuurlijke verantwoordelijkheid. Ik vind dat het er ook bij hoort: ‘Ik ga en laat dat beter doen.’ In de raad heb ik wel lastige dossiers op het bordje gekregen, maar daarin zijn niet dusdanig grote fouten gemaakt dat dit tot politieke excuses geleid heeft. Je bent in alle gevallen politiek verantwoordelijk. Dus als er iets fout is gegaan, is het belangrijk daar excuus voor te maken en dingen recht te zetten en niet recht te praten.

Ik vind overigens dat er in de politiek weleens te weinig ruimte is voor het leren van fouten. Doordat procedures politiek gemaakt worden, is er minder ruimte om fouten te bespreken en te focussen op wat we er met elkaar van leren. Zaken worden een bestuurder snel persoonlijk aangerekend zonder reflectie op alle spelers in een debat of casus. Ik heb het ook nog maar weinig meegemaakt dat een raadslid later aangaf dat hij of zij ernaast zat. Er is een te eenzijdige focus op perfectie in plaats van op leren.”

Enthousiast vertelt **Lucas Vokurka** dat hij een keer excuses heeft moeten aanbieden aan de raad: “We zijn allemaal burgemeester, allemaal loco. Ik heb op het HBO gestudeerd en ben ‘ing’, maar de man van de stempels heeft er “ir” van gemaakt. Als je iets tekent, komt er een stempel op, zodat op brieven, op enig moment nadat ik ze afteken, ‘ir’ wordt gestempeld. Daar heeft de lokale partij nogal een punt van gemaakt. Ik heb gezegd: ‘Dat had niet mogen gebeuren, het was een menselijke fout. Het was nooit de bedoeling, heb ik ook nooit gezien.’ Ik tekende lege brieven en later zetten ze er stempels op. Er werken hier 1.000 mensen, 98 procent van de fouten bereikt ons niet, die ene procent managen we weg en die andere procent niet of die hebben we zelf veroorzaakt. Je maakt altijd wel een keer een uitlijzer.”

Ook **Henk Mirck** maakt excuses voor verwarring over het gebruik van een titel: “Ik was de dupe van onduidelijkheid of op de gemeentelijke website in plaats van de MSIT-titel de drs-titel mocht worden vermeld. Later werd ik gesteund in de gedachte dat ik misschien beter geen excuses had moeten aanbieden, maar dat de voorzitter van de raad het op een motie van wantrouwen had moeten laten aankomen. Deze was dan weggestemd, waardoor duidelijk

was dat ik voldoende steun had. Na mijn excuses is het toch blijven doorsudderen, terwijl iedereen wist dat ik keurig een postacademische opleiding heb afgerond. Daar bestaat geen twijfel over en ik had dus niets verkeerd gedaan of te verbergen.”

Maïta van der Mark heeft excuses aangeboden toen een motie van wantrouwen dreigde. Ze heeft aan het begin van de raadsvergadering het woord gevraagd en de raad voordat de raad iets kon zeggen gelijk gegeven: “Dat was iets met openbare ruimte en de communicatie daarover richting een wijk. Ik heb gezegd: ‘Ik besef dat dit fout is gegaan, ik ga dit nu oppakken en een proces opzetten om dit te regelen.’ Iedereen kijkt naar je en denkt: wat komt er nu? Van te voren heeft het me wel wat stress opgeleverd, maar ik heb het goed afgestemd met het college. Ook heb ik het afgestemd met de burgemeester. De oppositie had zoiets van: ‘O?’ En toen was het klaar.”

Toine Theunis: “In het begin was er iets in de stukken. Daar heb ik wel van gezegd: ‘Dit had niet mogen gebeuren.’ Er zijn wethouders die dat niet willen of niet kunnen, niet die kwetsbaarheid durven tonen, ik vind het geen kwetsbaarheid. Nu ik erover nadenk heb ik misschien wel vaker ‘sorry’ gezegd dan ik me realiseerde. Ik heb ook een keer in de raad aangegeven dat ik tegenover een raadslid wat aardiger had moeten zijn, nadat ik op Twitter zag dat dat raadslid vond dat ik hem niet zo vriendelijk te woord had gestaan. Toen heb ik gezegd: ‘Ik moet erkennen dat ik een paar dagen geleden wat aardiger had moeten zijn.’ Maar ik vind ook dat er vuur en passie mag zijn.”

Jan Hoskam zegt in 2017: “Ik ben een stuk zekerder geworden en als er iets fout gaat, dan gaat er iets fout. In april hadden wij een bezwaarschrift, dat niet 100 procent goed was gegaan. Er is toen een stuk nagezonden aan de raad. Ik trek dan het boetekleed aan: ‘Luister jongens, dit is er gebeurd en waar gewerkt wordt, worden fouten gemaakt. Ik heb ook een situatie meegemaakt waarin ambtenaren kwamen vertellen dat er een klein nadeel was. Er was een besluit genomen, maar dat besluit was nooit doorvertaald. Ik heb tegen die ambtenaren gezegd: ‘Ik vind het fantastisch dat je dat hier aan tafel durft te bekennen. Daar ben ik ook niet boos om, dat moeten we gewoon herstellen en dat verlies nemen we. Ik ben wel geïnteresseerd in de vraag hoe het zo heeft kunnen komen.’ Daar leer ik meer van dan tegen een ambtenaar zeggen: ‘Hoe heb je zo stom kunnen zijn?’ Als je een fout maakt en je meldt het goed, dan gaan we ervoor. Ik ben wethouder en daarmee politiek verantwoordelijk. Daar heb ik ook gesprekken over: ‘Luister jongens; ik kan niets doen en toch mijn baan kwijtraken. Jullie moeten je realiseren dat iedere raadsvergadering het einde kan zijn van mijn werk en dat brengt dus ook spanning met zich mee’.”

Raja Fick-Moussaoui zegt in 2017: “Ik heb mij een keer moeten verontschuldigen voor iets dat in een vorige collegeperiode was gebeurd. Een later onderzoek wees namelijk uit dat bij aankoop van een pand de raad weliswaar goed geïnformeerd was om de juiste besluiten te nemen, maar dat de informatievoorziening op sommige momenten beter had gekund. Moties van afkeuring, treurnis of soortgelijke strekking waren niet aan de orde.”

Ronald Mauer zegt in 2017: “Natuurlijk, excuses is een groot woord, maar je wordt weleens geconfronteerd met dingen, waarbij je eigenlijk niet verantwoordelijk bent, maar toch door het stof moet, omdat je wel verantwoordelijk bent. Zo hoorde ik op een avond zelf dat er vaste huurders in een pand zaten op het moment dat wij in het kader van stedelijke vernieuwing een peildatumbesluit moesten nemen, terwijl er over die vaste huurders niets in de stukken stond. Dan zeg je het liefst: ‘De ambtenaar werkt hier de volgende dag niet meer.’ Maar dat kun je dan niet zeggen.”

Het risico de rit niet uit te zitten

Enkele interviews vinden plaats tegen de achtergrond van politieke spanningen, maar elke wethouder is zich er van bewust dat een crisis altijd om de hoek kan liggen.

Frits Lintmeijer “We hebben natuurlijk een spannende week met de burgemeestersaffaire die over drie jaar waarschijnlijk niemand meer wat zegt. Ik denk dat je valt op het onvoorspelbare. Niet op de dingen die je kunt voorzien. Het meest spannende onderdeel in de portefeuille is hoe je als GroenLinks-wethouder opereert in het spanningsveld met Rijkswaterstaat, het ministerie van I&M en de provincie over verkeersvraagstukken, zoals de uitbreiding van de snelweg rondom de stad in relatie tot het openbaar vervoer in de stad.”

In 2017 merkt hij hierover op: “Kun je nagaan hoe je op zo’n moment gevangen zit in iets en een paar jaar later is zo’n burgemeestersaffaire niet meer relevant. De uitbreiding van de snelwegen daarentegen nog wel!”

Lucas Vokurka: “Wij vallen niet. Ik weet het niet. Je valt altijd over 10.000 euro, je valt altijd over een bananenschil, iets wat je niet ziet komen, over iets dat je niet ziet. Je valt niet over een probleem in de financiën, dat is allemaal openbaar. Je valt altijd over iets dat je niet gemaned hebt.”

Peter Verheij: “Er zijn enkele pittige dossiers die zwaar op de maag liggen, hebben we voldoende draagvlak om dit door te zetten of niet? Die afweging maken we dan echt collectief in het college en daarna zo nodig in de coalitie. Dat laatste overleg is in Alblasterdam echt uitzonderlijk overigens. Het beeld is wel eens anders, maar in de achterliggende jaren kan ik ze op één hand tellen.”

Johan Hamster: “Er is in Stadskanaal nog nooit een college gevallen. We hebben een constructieve raad. Er is in de historie van onze gemeente één keer een burgemeester weggestuurd, dat wil zeggen dus één keer in 41 jaar. Maar toch houd ik er rekening mee, het kan gebeuren. Het hoort erbij.

Het is toch een harde wereld en dat zit er in, dat het zomaar voorbij kan zijn. Er is veel waar je geen invloed op hebt en je kunt teleurgesteld raken als het niet zo gaat, zoals jij dat zou willen. Mensen kiezen soms voor hun eigen belang of partijbelang in plaats van het groepsbelang.

Ik zou er door geraakt zijn als er een aanleiding is. Ja, als je dronken achter het stuur zit, dan zou ik vooral boos zijn op mezelf. Maar als een ambtenaar een overschrijding van een half miljoen niet meldt, dan kun je balen. Het risico van onjuiste informatie te leveren loop je misschien toch een keer.

Terug naar de hardheid, soms moet je daar tegen vechten en soms moet je het maar laten gebeuren. Ik denk dat ik gelukkig kan worden in dit vak doordat ik weet dat ik niet alles in de hand heb.”

In 2017 vult hij aan: “Ik merk steeds meer dat ik er moeite mee heb als mensen politiek bedrijven om politiek te bedrijven, met als enige doel om een positieve pers te halen of zoveel mogelijk stemmen te winnen, zonder het algehele bestuur in ogenschouw te nemen. Het wordt dan wel gezegd dat ze dat doen – op het populistische af. Ik merk dat het steeds ernstiger wordt, dat is een persoonlijke afkeer. Blijkbaar ben ik meer bestuurder dan politicus.”

Mariëtte van Leeuwen: “Donner zei onlangs: ‘Je valt over een molshoop en niet over een berg.’ De basis tot 2017 met bezuinigingen is gelegd. Dat was spannend. Als het college valt, dan valt het in november en dan gaat het over belastingen. De een wil een extra belasting invoeren en de ander wil belastingen verlagen. Daar zit nog wel wat ruimte tussen¹.”

Karsten Klein: “Ik denk niet dat het college gaat vallen. Als het om mijzelf gaat: als ik dat nu zou weten dan zou ik daar nu meteen actie op ondernemen. Ik zou het niet kunnen zeggen.”

Maïta van der Mark: “Er is een groot nieuwbouwproject hier, de Sniep. Twee collegeperiodes hiervoor is het afgetikt door de raad, maar het was bedacht voor een hogere prijsklasse woningen. Op het moment van de recessie was er een plukje gebouwd en verkocht. Vervolgens stort de markt in. De gemeente leed

¹ Edo Haan vertelt in *Schaken op meerdere borden*, Van Gennep Amsterdam 2015 op pagina 19-20 hoe dit uitpakt: één van de coalitiepartijen eist lastenverlichting tijdens de raadsbehandeling van het bezuinigingspakket, in weerwil van de afspraken die zijn gemaakt tijdens het coalitieoverleg. In de schorsing komen wethouders en fractievoorzitters bij elkaar: “Iedereen begreep dat we hier met vuur aan het spelen waren. Totdat de fractievoorzitter van D66 zoiets zei als ‘Dat gaan we dus niet doen’ en wegliep.” Als een andere fractievoorzitter met hem meeloopt is de situatie helder: “De nieuwe fractievoorzitter had de belangrijkste les van de politiek geleerd: verras elkaar nooit in coalitieverband.”

financieel verlies. Het contract was zo opgesteld dat er veel risico bij de gemeente lag. En er zijn wel meer gemeenten waar dat zo is.

Dat is een zorgenkindje. Dus we hebben onze begroting moeten aanpassen om het verlies te nemen. We zijn een paar jaar verder en ik ben de tweede projectwethouder. De PvdA heeft gevraagd of ik dat wilde worden. Op zo'n moment denk je: moet ik nou 'nee' zeggen? Kan dat? Maar goed, ik doe het gewoon. We zijn net begonnen met de voorverkoop van kleine stukjes van het vervolggedeelte. Stel dat het nog steeds niet goed komt, dan krijgen we een nog groter financieel verlies, dat we niet meer weg kunnen krijgen in de meerjarenbegroting. Dat kunnen we gewoon niet wegbezuinigen, dan dreigt artikel 12. Daarover kan het college vallen.

En voor mijn portefeuille...? Ze zeggen wel dat wethouders kunnen vallen over iets kleins. Dat geloof ik best. Want politiek is ook emotie. Misschien wel tachtig procent emotie en twintig procent inhoud. Er kan iets zijn in de emotionele belevens van mijn eigen partij of van een stuk van de raad of een onderwerp dat ik helemaal niet in de gaten heb gehad en dat zich opgebouwd heeft. En dan is het daar en dan kun je het bijna niet meer repareren. Wat zou het kunnen zijn? Leegstand van een kantorengebouw in Diemen waar de wethouder geen grip op krijgt? Je kunt ook niet zo veel, behalve wat kleinere maatregelen nemen. Of bij mijn eigen partij, de sociale werkvoorziening.

De sociale werkvoorziening van Amsterdam heeft hier kantoren staan binnen Diemen. Stel dat er een schandaal komt over de bejegening van medewerkers of een financieel schandaal. Dat kan een emotioneel verhaal worden."

Staf Depla: "Dat is niet te voorspellen. Naast het feit dat mensen kunnen vallen, omdat ze individueel verantwoordelijk kunnen zijn voor dingen die fout gaan, valt een college alleen maar wanneer de hoofdrolspelers niet meer bereid zijn verschillen te overbruggen. Dan weet je niet waar het op valt, dat kan op de meest onbenullige dingen zijn. Maar dat zie ik niet gebeuren."

Toine Theunis: "Het grootste risico loopt de PvdA met het sociaal domein. Dat betekent niet dat ik dan wethouder af ben.

Mocht ik zelf een risico zijn, dan is het dat mensen zien dat je wat te veel macht krijgt, maar ik houd het wel in de gaten.

Ik kan nog twee kanten op als wethouder. Het is leuk, erg boeiend. Maar met mijn gedrag is elke maand er één. Ik vertoon wat atypisch gedrag. Je kunt – als je niet oppast – te veel naar je toe trekken. Ik ben coördinerend wethouder bezuinigingen en coördinerend wethouder collegeprogramma, dat vinden de collega's prima. Daarmee ben ik ook woordvoerder. Een collega zei laatst: 'Let op, jij loopt altijd met je kop in de wind.' Ik ben niet van dat veilige gedrag, dat past niet bij mij. Ik haal weleens uit naar raadsleden en ik zeg wat ik moet zeggen, je rug recht houden en niet wijken. Daarmee loop je dus ook risico. Dan krijg je adviezen: doe maar eens rustig aan. Maar je krijgt ook adviezen uit eigenbelang.

Je kunt als wethouder sneuvelen. En dan heb je een carrièrebreuk. Ik heb wel een terugkeergarantie naar Breda, maar dat is papier. Ik kom wel op mijn pootjes terecht, ik wil ook niet gehinderd worden door angst.”

In 2017 vult hij aan: “Het zijn van wethouder is te vergelijken met een kip in het open veld, je moet blijven bewegen, anders hebben ze je. Je moet continu blijven innoveren, vooruit denken, nooit denken: zo is het wel goed.”

Verder zegt hij: “Het moeilijkste van mijn wethouderschap was het moment dat het college een motie van wantrouwen overleefde¹. Mijn collega-wethouder van de Roosendaalse lijst lag zwaar onder vuur over een dossier dat als gevolg van de crisis letterlijk als een steen om zijn nek hing: het woningbouwproject Stadsoevers.

Inmiddels – vijf jaar later – is het een project dat unaniem door de raad vastgesteld is en enthousiast ontvangen is. De woningen worden nu verkocht, maar in 2012/2013 lukte het als gevolg van de crisis niet om de businesscase rond te krijgen en moest het project gedeeltelijk afgeschaald worden. De woningbouw wordt uiteindelijk wel gerealiseerd, maar de bijbehorende nieuwbouw van het gemeentehuis niet.

Hoewel het college vastgehouden is door de coalitiepartijen, was dit een spannende periode voor onze partij en ook persoonlijk vond ik dit een heftige tijd. Door de oppositie is publicitair twijfel gezaaid en aan stemmingmakerij gedaan in verkiezingstijd. Dat was niet plezierig om te ervaren en maakte het voor ons als lokale partij spannend. De VVD heeft zich in de vorige periode als oppositiepartij altijd constructief opgesteld en steunde de motie van wantrouwen niet. Dat kan niet gezegd worden van alle partijen.

Als portefeuillehouder financiën heb ik het project vlot kunnen trekken, maar het voelde ongemakkelijk om het dossier van mijn collega over te nemen. De basis is door hem gelegd en het is voor een groot deel ook zijn verdienste.”

In 2017 zegt **Peter Verheij**: “In de gemeente bestaat een traditie die sterk is gericht op continuïteit en consensus: als je ergens aan begint, maak je het af. Dat is ook gezond, er is weinig animo om in de tussentijd de stekker ergens uit te trekken. Er zijn altijd gevoelige dossiers, zoals recent de renovatie van het gemeentehuis. Daar is juist door in de voorbereiding de raad erbij te trekken sterk in draagvlak aan de voorkant geïnvesteerd.

Zaken aan de voorkant open neerleggen is een manier om bij complexe dossiers gevoeligheden tijdig te signaleren, af te vangen en op te lossen voordat een politiek probleem ontstaat. Dat kan niet door deze alleen op de klassieke manier te behandelen via commissie en raad.”

¹ www.omroepbrabant.nl meldt op dinsdag 4 december 2012: “College Roosendaal overleeft motie van wantrouwen in dossier Stadsoevers”.

Raja Fick-Moussaoui heeft in 2011 het vertrouwen dat het college de eindstreep haalt: “Deze coalitie valt niet, want we houden elkaar goed vast en trekken intensief met elkaar op.

Als persoon kun je vallen als men je niet meer ziet zitten en je kunt ook vallen als je een stommitieit begaat. Als je een verkeerde beslissing neemt.”

In 2017 zegt ze over het nieuwe college wederom dat er geen sprake van vallen kan zijn.

Opereren in coalitieverband

Frits Lintmeijer geeft aan dat hoewel het Utrechtse college redelijk dual is, er toch behoorlijk wat coalitieoverleg is, zeker over spannende onderwerpen: “Dat is een beetje afhankelijk van het onderwerp, maar zal zo ongeveer eens in de drie à vier weken zijn. Binnen de coalitie bestaat de afspraak elkaar niet te verrassen in de raad. Wel hebben we bij de coalitieonderhandelingen afgesproken dat we de coalitiefracties ook de ruimte laten om tot eigen inzichten te komen. Maar er is een aantal spannende punten waarop we elkaar willen vasthouden en daar hebben we ook overleg over. De snelweguitbreiding rondom de stad is bijvoorbeeld een onderwerp om als coalitie op één lijn te blijven.

Op andere punten laten we elkaar wat meer los. Dat is de impact van D66 in het college, een wat opener bestuursstijl waarbij niet alles is vastgeketend als een reactie op wat in hun ogen de PvdA-stijl van besturen is: niet alles in de achterkamertjes.”

Mariëtte van Leeuwen lacht: “Dat is geheim hè? Natuurlijk zit je met elkaar in een coalitie en moet je af en toe vaststellen dat je op koers zit, maar het is niet de bedoeling dat je een voorjaarsnotadebat ingaat en alles van tevoren bepaald is. Je moet de oppositie ook echt de ruimte kunnen geven om haar inbreng te hebben.

Je moet wel overleggen en de vraag stellen: ‘Doen we nog wat we hebben afgesproken?’ Soms moet je teruggrijpen naar het collegeprogramma: ‘Het staat er zo in.’ Het is goed dat je dan de afspraken herbevestigt.”

Maïta van der Mark: “We komen bij elkaar als er iets is, als de begroting komt, als we moties of amendementen willen bespreken of als er een onderwerp is waarvan we denken: hé, wat speelt in de fracties? Dan gaan we even met elkaar om tafel zitten. Het is een mix tussen informeel en formeel.”

Ronald Mauer geeft aan dat er in het weekend op onregelmatige basis coalitiebesprekingen zijn. Soms uit gezelligheidsoverwegingen en soms stevig omdat er tegen een punt aangehikt wordt.

In 2017 zegt hij dat er minder coalitieoverleg is omdat de stadsdelen nu het monistisch systeem kennen en het daardoor minder politiek is: “Soms word ik

ineens geprikkeld, dan is er ineens een dossiertje waarbij ik besef dat het nog steeds politiek is. Ik moet alert blijven als het politiek wordt, maar over het algemeen worden besluiten met een grote meerderheid genomen.”

Staf Depla heeft op ad hoc basis coalitieoverleg. In 2017 zegt hij: “Deze nieuwe coalitie had de intentie om als fracties en college inhoudelijk samen dingen te doen, een vorm van teambuilding voor de hele coalitie samen. Dat is twee of drie keer gelukt, maar daarna is het verwaterd.”

Raja Fick-Moussaoui zegt in 2017: “We hebben regelmatig coalitieoverleg, voor iedere raadsvergadering. Ik ben niet anders gewend, dat was de vorige periode ook zo.”

Jan Hoskam zegt in 2012: “Er is coalitieoverleg, maar de wethouders zijn daar niet altijd bij, slechts af en toe. Ik schuif nu bijvoorbeeld aan voor de *midterm-review*.”

In 2017 merkt hij op: “Dat is wel veranderd. Dit college schuift regelmatig aan, er zit altijd wel iemand bij tegenwoordig, omdat we altijd wel dossiers hebben die we willen bespreken. De wethouder die gaat neemt ook altijd de andere dossiers even mee.”

Toine Theunis heeft om de zes weken een uurtje coalitieoverleg.

Johan Hamster: “Twee keer per jaar hebben we afgesproken, maar er waren wat onderwerpen die gevoelig lagen de laatste tijd, dus hebben we elkaar wat vaker gezien.”

In 2017 zegt hij: “Er is meer contact, met name via WhatsApp, maar wat minder elkaar in de ogen kijkend. Misschien is het belangrijker om elkaar even diep in de ogen te kijken af en toe. Wat dat betreft is WhatsApp misschien een achteruitgang.”

Peter Verheij: “Twee of drie keer in een jaar, als het niet nodig is niet. Het eerste jaar één keer, het tweede jaar drie keer.”

Ook in de tweede periode is coalitieoverleg zeldzaam. In 2017 zegt hij: “We krijgen af en toe het verwijt dat alles voorgekookt lijkt, dan kijken we elkaar aan, want we kunnen ons amper herinneren wat de laatste keer is dat we als coalitie bij elkaar hebben gezeten. Het is eigenlijk nooit zo dat we in de voorbereiding alleen bij de coalitie ophalen wat partijen vinden, we benaderen zoveel mogelijk de hele raad. Als iets gevoelig ligt, dan is het van belang de hele raad erbij te betrekken en vooraf gelegenheid te geven inbreng te hebben, zodat we de goede richting kiezen.”

Lucas Vokurka geeft aan dat de wethouders in Delft niet standaard aanwezig zijn bij het coalitieoverleg: “Het is niet zo dat er een gestructureerd overleg met fractievoorzitters en wethouders is om de raad voor te bereiden. De fractievoorzitters zitten ongeveer één of twee keer per maand bij elkaar, denk ik. Wethouders zitten er alleen bij als er echt wat is, eens in de paar maanden. Het is wel zo dat wethouders met de woordvoerders bij elkaar zitten als er wat is.”

Karsten Klein: “Fractievoorzitters hebben onderling overleg en als er echt heikele punten zijn, komen de vier wethouders – zeg maar de lijsttrekkers – bij elkaar, de voormannen en -vrouwen van de coalitie, dus niet als geheel college. Soms – als een onderwerp belangrijk of gevoelig is – hebben we met zijn vieren overleg, zonder fractievoorzitters. Het is wisselend, wanneer het nodig is. Als college zien we elkaar natuurlijk ook elke week. Daarnaast zitten we één keer in het half jaar met fractievoorzitters en wethouders bij elkaar.”

In 2017 zegt hij: “Dat noemden we toen het vier-plus-vier-overleg, de vier leidende wethouders en vier fractievoorzitters. Tegenwoordig heet dat het vijf-plus-zes-overleg, omdat niet alleen de vijf wethouders, maar alle wethouders overleggen met de vijf fractievoorzitters. Er is nu wel vaker overleg om de eenheid erin te houden, er is meer afstemming, ik bel ook meer.”

Henk Mirck geeft aan nooit coalitieoverleg te hebben: “Ik in ieder geval niet. Ik weet wel dat als er spannende dingen spelen ABZ en de VVD elkaar opzoeken. Daar is natuurlijk helemaal niks mis mee. Verder hebben we niet iets als een formeel coalitieoverleg.

Neem het voorbeeld van een vertrekkende wethouder. Toen is tussen fractievoorzitters en college overleg geweest over wat dit betekent en hoe we dit proces oppakken.

Iedereen heeft daar vrij inbreng kunnen leveren, oude politiek, nieuwe politiek, alle wegen die je kunt bewandelen. Je kunt zeggen: ‘De PvdA veroorzaakt een probleem en staat daarom als eerste aan de lat om dit op te lossen’. Of je kunt zeggen: ‘We hebben in het formatieproces gezocht naar de beste man/vrouw op de juiste plek. Als andere partijen goede kandidaten hebben voor die positie, dan zijn ze welkom.’ Dus van het ene uiterste naar het andere uiterste. Uiteindelijk is opnieuw gekozen voor een PvdA-wethouder.”

Johan Hamster benadrukt het belang van een korte afstand tussen college en de collegedragende fracties: “Als dat minder is, dan word je minder zeker in wat je aan het doen bent. Dualisme klinkt prachtig, maar het moet wel werkbaar blijven.”

Eigen ruimte voor de fractie en andere initiatieven uit de raad

Lucas Vokurka: “De fractie profileert zich ook eigenstandig door kleine succesjes binnen te halen, zoals internationaal onderwijs. Ook toen we de ontwikkeling van de Spoorzone anders gingen aanpakken, heeft de fractie daar een stevig stempel op gedrukt. Ik vind het niet erg als je een keer met elkaar in debat gaat. Ook is het niet erg dat de oppositie iets inbrengt wat gewoon een goed idee is. Als het een slecht idee is, dan zeg ik dat ook, ook als het van mijn partij komt.

Je moet niet angstig zijn om ideeën van buiten je eigen partijkader of buiten de coalitie binnen te laten in je beleid. Over het algemeen kun je als wethouder gewoon duidelijk zijn à la: ‘Dat is een aardig idee, maar niet mijn idee’ of: ‘Als u het nou zo zou opschrijven, dan zou ik het wel kunnen overnemen’, dan kom je met elkaar het verst. Als je in dat zware politieke spel gaat zitten, dat alles een compromis moet zijn en over alles onderhandeld moet worden, dan zie je dat – hoe stom het ook klinkt – er niet zoveel politiek is in het besturen van een stad: er is geen D66-Spoorzone of PvdA-Spoorzone. Natuurlijk zijn er ideologieën, maar afval moet gewoon opgehaald worden, het moet gewoon veilig zijn op straat, het moet er netjes uitzien en dat is allemaal niet zo heel erg politiek.”

Tijdens raadsvergaderingen

Raadsvergaderingen kunnen eindeloos duren. Wat doen de wethouders als ze zelf niet aan het woord zijn?

Mariëtte van Leeuwen: “Dat is een gewetensvraag, ik probeer goed te luisteren, tenzij het een onderwerp is waar ik helemaal niets aan toe te voegen heb en ik denk dat het appeltje-eitje is. Dan doe ik nog weleens een spelletje op mijn iPhone of ik doe de mail of lees stukken. We werken hele lange dagen, ik vraag me af: moeten we er altijd zitten als er geen agendapunt bij zit? Ik weet niet waar ik buiten die zeventig uur nog meer tijd vandaan moet halen om bijvoorbeeld stukken te lezen.”

Raja Fick-Moussaoui: “Mail bijwerken, stukken lezen, maar ook luisteren naar mijn collega’s en het debat volgen.”

Staf Depla: “Uiteraard volg ik de discussies op de voet. Maar het hangt ook van het onderwerp af of ik tussendoor kan e-mailen, bijvoorbeeld.”

Karsten Klein: “Als ik niet zelf aan het woord ben, zit ik met name mijn post weg te werken, dan heb ik mijn dagmap bij me, zit ik stukken te tekenen of ik heb overleg met raadsleden in de wandelgangen over bepaalde vragen die zij hebben bij bepaalde dossiers.”

Als hij geen rol heeft in de raad, werkt **Lucas Vokurka** met zijn iPad of gaat hij stukken lezen.

Toine Theunis: “Hoe vreemd het ook klinkt: je ziet tijdens de raadsvergadering door die iPads een tweede circuit ontstaan. Dat wordt nu zelfs versterkt, hoewel het ook wel lollig is. Dan zie je een wethouder en twee of drie mensen bezig, intussen ontstaan er tweede en derde debatten op Twitter. Maar over de betekenis daarvan denk ik ook na. Ik raad ook journalisten aan dat actiever te volgen, je kunt daar heel veel uit oppikken. Ik zie dat sommigen goed weggkomen.”

In 2017 zegt hij: “Ik heb het gevoel dat het tweede circuit minder wordt.”

Maïta van der Mark: “Zodra bepaalde onderwerpen voor mijn partij of voor het college als geheel belangrijk zijn, ga ik even kijken en luisteren om de reacties van de fracties een beetje te peilen. Ik zie wethouders twitteren of op de iPad mail afhandelen, maar dat doe ik niet. In zo’n raadsvergadering kijk en luister ik.”

Peter Verheij: “Actief volgen wat er gebeurt, ik probeer mentaal aanwezig te zijn, anders kun je beter weggaan om iets anders te doen. Anders ga ik even weg om te werken.”

In 2017 zegt hij: “Je ziet vaker ook in andere overleggen dat driekwart van de mensen met hun iPad bezig is, dan kunnen ze er of beter niet bij zijn of de keuze maken er ook mentaal bij te zijn. Dat is een aandachtspunt voor iedereen en dus ook voor mij.”

's-Hertogenbosch

Gemeenteraadszetels

Partij	2006	2010	2014
D66	-	3	5
Rosmalens Belang	4	4	5***
VVD	5	5	5
CDA	5	4	5
Bosch Belang	4	4	5**
PvdA	8	5	4
SP	5	3	3
BVP	-	-	3
GroenLinks	5	5	3
De Bossche Groenen	-	1*	1
Trots op Nederland	-	2	-
Leefbaar 's-Hertogenbosch en Rosmalen	2	2	1**
Stadspartij Knillis	1	1	1**
Totaal	39	39	39

* De Bossche Groenen deden in 2010 mee met een naamloze lijst.

** Bosch Belang, Leefbaar 's-Hertogenbosch en Rosmalen en Stadspartij Knillis fuseerden in 2014 tot Bosch Belang.

*** Inmiddels kent Rosmalens Belang een afsplitsing in de vorm van de eenmansfractie 'gewoon ge-DREVEN'.

A black and white portrait of Jan Hoskam, a middle-aged man with short hair, wearing a dark suit, white shirt, and a striped tie. He is looking slightly to the left of the camera with a neutral expression.

Jan Hoskam

1962 (VVD)

's-Hertogenbosch

Aantal inwoners: 139.607 (01-2011), 152.411 (01-2017)

Portefeuille in periode 2011-2014: financiën, economische zaken, verkeer en toerisme.

Samenstelling collegeperiode 2010-2014: GroenLinks (1), VVD (1), PvdA (1), CDA (1) en Rosmalens Belang (1).

Portefeuille in periode 2014-...: financiën, economie en duurzaamheid.

Samenstelling collegeperiode 2014-...: D66 (1), Rosmalens Belang (1), VVD (1), CDA (1), Bosch Belang (1).

7 De buitenwereld

Verschillende belangen

Af en toe ziet **Frits Lintmeijer** op Twitter een boze Tuindorper passeren met de boodschap dat het “allemaal” zijn schuld is.

In 2017 zegt hij: “Over parkeren heb ik in Tuindorp een heftige inspraakavond gehad, die nog lang nasudderde.” Ironisch: “Er zijn grote problemen en nog grotere problemen. Betaald parkeren in Tuindorp hoort bij de categorie nog grotere problemen. Dat was een heftige avond, maar niet in de zin dat ik bedreigd werd. Over het algemeen lukt het me aardig om met dat soort zaken om te gaan. Dat is de werkervaring die ik door de jaren heen heb opgedaan. Wat ik grappig vond: in buurten als Noord-West en Hoograven kun je vaak ook heftige bijeenkomsten hebben, met die Utrechtse recht-voor-z’n-raapheid. Maar na afloop is het altijd klaar, dat je bij wijze van spreken met applaus de deur uit gaat. Mensen uit niet te verwende wijken accepteren sneller dat je soms wat krijgt en soms ook niet. In wijken waar het opleidingsniveau hoger ligt, blijven dingen vaak langer dooremmeren. Daar juridiseert de samenleving meer en daar is de acceptatie dat je niet altijd je zin krijgt minder makkelijk.”

Wethouders opereren in een omgeving van inwoners, het bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen met belangen, wensen en verwachtingen. Ze overleggen en onderhandelen met buurgemeenten en andere overheden, onderhouden contacten binnen hun partij, moeten lobbyen en omgaan met de media. Het hebben van een publieke functie betekent dat ze altijd en overal aangesproken kunnen worden.

Herkend en aangesproken worden op straat

Lucas Vokurka maak niet vaak mee dat hij privé wordt aangesproken: “Wat ik vaak zie, is dat mensen me aankijken en denken: die kop komt me bekend voor, althans ik denk dat ze dat denken. Op bijeenkomsten valt het me op hoeveel mensen mij kennen, maar het is niet zo dat ik niet over straat kan. Ik kan gewoon bij de Albert Hein boodschappen doen, het is niet zo dat we lastig worden gevallen.”

Toine Theunis: “Het valt mee. Wel heb ik altijd mijn praatje met een journalist die zijn boodschappen doet bij dezelfde supermarkt als ik. Vroeger ging ik wel in mijn kluskleiding naar de bouwmarkt en nu zegt mijn vrouw: ‘Zou je niet wat anders aantrekken?’”

Mariëtte van Leeuwen: “Eigenlijk heel regelmatig en je bent er eigenlijk nooit op bedacht. Dan denk je: ik doe even snel een staart op mijn hoofd en ga lekker verse broodjes halen bij de bakker. Voor mezelf ben ik dan natuurlijk

mezelf, maar als iemand me aanspreekt, denk ik toch altijd: had ik toch maar mascara op gedaan. En ik denk: hoeveel mensen hebben nu naar me gekeken zonder me aan te spreken?”

Frits Lintmeijer wordt in de binnenstad wel herkend en in zijn eigen dorp Vleuten een beetje. Hij wordt niet buitensporig aangesproken en heeft niets vervelends meegemaakt.

In 2017 vult hij aan: “Wethouders zijn niet zo erg bekend, zeker in een stad als Utrecht waar mensen vooral landelijke media lezen. Ik heb nooit nare ervaringen gehad op straat. Wel één of twee keer bij een heftige inspraakavond, maar op straat ben ik nooit lastiggevalen. Op het parkeren in Tuindorp ben ik op straat weleens aangesproken. Maar niet op een manier die ik als vervelend of agressief ervaren heb.”

Maïta van der Mark: “Een enkele keer word ik privé aangesproken op iets wat in mijn gemeente gebeurt, zo van: ‘Jij bent van de gemeente dus ik kan tegen jou ...’ Dan antwoord ik: ‘Luister, ik wil daar graag met je over praten. Dus ik wil graag een keer afspreken, maar nu ben ik hier als mens.’”

Ook **Johan Hamster** wordt weleens aangesproken op straat: “Over het algemeen kan ik dingen wel uitleggen. Dat hoort er ook bij en dat gaat ook goed. Ben benieuwd, misschien mis ik die aandacht wel als ik over drie jaar geen wethouder meer ben.”

Staf Depla wordt in 2011 beperkt herkend op straat. In 2017 zegt hij: “Nu zeven jaar later is dat wel anders. Ik kom vaak te laat op afspraken omdat ik op straat altijd in gesprek raak met mensen die ik tegenkom.”

Ronald Mauer: “Ik word regelmatig herkend, ook door wildvreemde mensen die mij alleen kennen uit een krantje of zo. Aangesproken word ik zelden, maar het komt voor ook als ik met mijn dochter loop of sport.”

In 2017 zegt hij: “Ik kanaliseer de momenten waarop mensen mij aanspreken. Ik zeg: ‘Elke woensdag of donderdag heb ik spreekuur op locatie, bel mijn secretaresse en ik kom volgende week bij je langs.’ Ik ga altijd op locatie met de mensen praten en dan zie ik ook de context, bijvoorbeeld het vuil op straat en de plekken waar jongeren hangen. Soms zie ik ook dingen van andere portefeuilles, dan deel ik dat met mijn collega’s.”

Het mobiele nummer van **Mariëtte van Leeuwen** staat op de site: “Mensen mogen me gewoon bellen, maar mensen durven het niet zo gauw. Dat is vreemd, mensen gunnen zich niet de vrijheid om contact te leggen. Er zijn enerzijds mensen die lelijk over je doen, andere mensen liggen aan je voeten. Waar zijn de gewone mensen gebleven?”

Meningen van inwoners

Lucas Vokurka heeft geen spreekuur, maar: “Iedere burger die mij mailt, een leuk idee heeft of die boos is of iets te klagen heeft, nodig ik uit. Als iemand me wil spreken, kan dat.”

In 2011 geeft **Raja Fick-Moussaoui** aan graag het gesprek met boze of bezorgde inwoners aan te gaan.

In 2017 zegt ze hierover: “Dat doe ik nog steeds. Naar aanleiding van een post op Facebook over iets waar ik vanuit duurzaamheid trots op ben, kreeg ik reacties: ‘Kom eerst maar iets doen aan de stankoverlast hier.’ Het bleef niet bij één reactie, maar het werden er drie, vier, vijf. Navraag leerde dat de provincie verantwoordelijk is voor het toezicht in deze situatie. Ik ben toch in de auto gestapt, heb een ambtenaar van de gemeente en iemand van de provincie meegenomen en ben met die mensen gaan praten. We zijn buiten gaan lopen om te kijken, te ruiken en om zoveel mogelijk bewoners te spreken. Dat blijft voor mij heel wezenlijk. Ik wil het zien, ik wil weten wat het is. Ook al ga je er niet over: ik kan de druk opvoeren bij iemand die er wel verantwoordelijk voor is. Je kunt altijd iets doen.”

Johan Hamster: “We hebben afgesproken als college de wijk in te gaan. Ook is de drempel laag voor burgers om contact te zoeken, soms te laag. Aan de andere kant is het ook goed dat mensen weinig drempels ervaren. De eerste week van mijn wethouderschap kreeg ik een mailtje van een vereniging met daarin: ‘Belachelijk dat u op zondag geen activiteiten doet, u bent wethouder namens alle inwoners, dus ook namens de zondagsmensen.’ Het was geen bedreiging, absoluut niet, maar zo’n mening kun je ook anders uiten. Ik heb keurig een antwoord gestuurd in de trant van: ‘Jammer dat u het zo ervaart, kom een keer langs, dan hebben we het erover.’ Nooit meer iets vernomen.”

In 2017 zegt hij: “Na een stevige niet anonieme opmerking via Facebook ben ik met iemand een kopje koffie gaan drinken: ‘Volgens mij klopt het niet.’ Ik heb toch altijd die uitlegneiging en ik reageer dan om te laten zien dat ik het gelezen heb. Toevallig speelde het laatst twee keer achter elkaar. Het lukt alleen niet altijd om bij iedereen langs te gaan en het persoonlijk uit te leggen.”

Boodschapper van moeilijke besluiten

Mariëtte van Leeuwen: “Ik schuw niet om besluiten te nemen, die pakken soms ook negatief uit. Een van de onlangs genomen besluiten is de uitbesteding van stadsbeheer, dat levert veel geld op. Ook al vind ik dat deze mensen op een sociale manier uitgeplaatst moeten worden, deze mensen vinden mij niet aardig. Ze vinden dat ik er geen gevoel voor heb dat zij dertig of veertig jaar bij de gemeente hebben gewerkt en nu de deksel op de neus krijgen. Dat is natuurlijk ook triest. Ik kan me daarin goed inleven, maar op dat moment ben ik wel degene die de boodschap brengt.

Ik luister goed naar mijn onderbuik: wat is nu reëel? Dat betekent ook dat niemand me toezeggingen kan ontlokken.

Een besluit moet goed voelen, ik moet het zelf kunnen uitleggen. Dat is niet altijd leuk, maar dat moet dan maar.

De afgelopen tijd had ik veel moeilijke dossiers. Ik heb een *outgoing* portefeuille, heb veel contact met de samenleving, maar dat betekent ook dat elke maatregel meteen de samenleving raakt. De afgelopen tijd heb ik de meeste demonstraties gehad van alle wethouders. Dan ga ik wel oefenen hoe ik daarmee omga, want als je moe wordt, wordt het lastig en moet je zorgen dat je niet breekt. Oefenen doe ik met mijn communicatieadviseur, die kun je inzetten naar behoefte en dat doe ik altijd wel.

Maar op de een of andere manier krijg ik zo'n adrenaline dat ik er stevig kan staan. Een brandweercommandant zei: 'Je richt de brandslang op één punt en dan ga je aarden.' Dat doe ik in de raadzaal ook. Dan denk ik: ik heb het goed doorleefd, ik heb het goed doorgrond en ik ga het gewoon doen nu. Soms ben ik best zenuwachtig, maar niemand ziet dat.

Op mijn kamer denk ik: wat verschrikkelijk al die bezuinigingen, maar ik voer ze wel uit."

In 2017 zegt ze: "De eerste periode waren we sterk met de bezuinigingen bezig."

Karsten Klein: "Die bezuinigingen, dat waren spannende momenten. Dat heeft me ook wel overvallen, ik had al die gesprekken op één middag gepland, je weet niet wat je kunt verwachten. Dat was op bepaalde plekken heel heftig. Dat ging zo de hele middag steeds weer opnieuw door op de plekken waar ik kwam. Het is bijzonder dat je ook echt voelt wat de consequenties zijn van wat je besluit. Dan is het vooral op het moment zelf er goed mee omgaan, maar je bent 's avonds wel heel moe, dat zeker."

Peter Verheij: "Gaandeweg heb ik geleerd dat je regie moet houden in de communicatie over vervelende boodschappen of maatregelen. Als er iets vervelends te melden is, dan kun je dat beter gelijk doen. 'Nee' is ook een antwoord. Dat moet je leren, want de druk wordt soms flink opgevoerd om het onmogelijke voor elkaar te krijgen. Er zijn soms heftige dossiers geweest, zoals met een actieve bewonerscommissie over het Dijklint en over het kappen van bomen bij woningbouwontwikkeling. Dat kwam me zelfs op bedreigingen en een lastercampagne te staan. Moeilijke besluiten horen erbij, ook als er veel weerstand is. Het belangrijkste is dan goede adviseurs om je heen te hebben en je hart te blijven volgen. Kan ik mezelf nog oprecht in de spiegel aankijken met wat ik doe en de keuzes die ik maak?"

Toine Theunis: "Als wethouder moet je niet alleen goed kunnen luisteren, maar ook recht voor zijn raap kunnen zijn. Laatst was er een man met een vraag over een parkeerplek, hij vroeg of ik erover na wilde denken. Toen heb ik gezegd:

‘Ik heb erover nagedacht en het antwoord is nee.’ Dat was duidelijk, maar moet je dat vier weken laten liggen en er dan een brief over sturen met hetzelfde antwoord?

Ik zie veel collega’s zich verschuilen achter ambtenaren, maar ik vind dat je gewoon lef moet hebben.

Inwoners hebben soms geen vat op de complexe samenleving, maar ze hebben het recht om een portefeuillehouder binnen veertien dagen te spreken, we zijn een soort vergaarbak, de enige die dit soort mensen aanhoort.”

Optreden binnen de gemeenschap

De wethouders gaan graag naar buiten en hebben geleerd rekening te houden met de verwachtingen van de buitenwereld.

Ronald Mauer: “Het is enerzijds een dorp hier, er is anderzijds zoveel te doen. Ik heb alleen al rond de 150 sportverenigingen, veertig basisscholen en vijftien scholen voor voortgezet onderwijs, er is altijd wel wat. Je kunt één keer zeggen: ‘Ik ga niet naar die opening, ik ga die beker niet uitreiken’, maar als je dat nog een keer doet zeggen ze: ‘Die klootzak is nergens.’”

Johan Hamster: “Je moet wel jezelf blijven. Maar als ik naar een school ga, trek ik wel een pak aan en ga ik niet in spijkerbroek, want dé wethouder komt. Soms moet je je rol als wethouder willen bevestigen. Ik heb inhoud, maar soms kan het geen kwaad om een jasje aan te trekken. Op die manier moet je wel met je image bezig zijn. En ik ben die jonge wethouder, maar misschien moet ik toch een stapje meer zetten om te laten zien dat ik serieus genomen wil worden.”

Toine Theunis: “Mensen verwachten wel: je bent wethouder, dan moet je je zo gedragen. Ik moest een prijs uitreiken voor een harmoniewedstrijd. Communicatie gaf toen terug: ‘Het was misschien te gewoontjes. Je wordt soms ingezet als wethouder, dan verwachten de mensen ook wat.’ Daar heb ik van geleerd. Je kunt er niet altijd zo bij lopen als nu in de vakantie, in vrijetijdskleding.”

Johan Hamster: “Ik kan wel lyrisch zijn in mijn speeches en dan hoor ik weleens: ‘Dat kan best een tandje terug, want er komen vast nóg mooiere momenten.’ Daar zit wat in.”

In 2017 zegt hij: “Ik schrijf nog steeds mijn speeches zelf, vooral omdat ik het leuk vind en een beetje mijn eigen stijl heb.”

Karsten Klein: “Je hebt natuurlijk wel goede voorlichters, maar dit soort dingen moet je ook echt leuk vinden en dat vind ik ook echt leuk en dat kun je ook niet spelen. Ik krijg van voorlichting mee dat ik het gewoon moet doen zoals ik het doe. Dat ik tijdens speeches te snel praat, zou ik graag anders willen, maar dat lukt niet altijd.”

Johan Hamster: “Ik mocht een sportevenement openen en ik moest zeggen dat het volkslied gespeeld zou worden, dus ik sloot mijn speech af met: ‘Dan gaan we nu het Wilhelmus zingen’, waarop iedereen zoiets had van: ‘Laat maar horen wethouder.’ Ik kon gelukkig zingen, maar ik had natuurlijk moeten zeggen: ‘En dan klinkt nu het Wilhelmus.’”

Signalen uit de buitenwereld

Op verschillende manieren pakken de wethouders signalen uit de samenleving op.

Lucas Vokurka geeft aan dat hij voeling houdt met de stad door mensen uit te nodigen: “Dan stel ik vragen als: ‘Wat houdt je bezig?’ Vanochtend zag ik in de krant een explosieve toename van het aantal soa-testen. Dan stel ik vragen: ‘Wat zijn de trends?’”

Johan Hamster: “Je zult altijd signalen missen, maar er bereiken je ook kwesties via een raadslid: ‘Ik hoor dit en dit, zou je dat eens kunnen peilen?’ Er is bijvoorbeeld een noodgebouw neergezet omdat tijdelijke huisvesting bij een peuterspeelzaal niet goed geregeld was. Dat waarderen mensen, dat we zaken snel kunnen regelen. Je moet niet alleen maar communiceren via besluiten en bezwaarschriften.”

Mariëtte van Leeuwen: “Via de fractie krijg ik natuurlijk signalen binnen en ik lees de kranten. Ook vang ik zaken op door mijn werk zelf, ik spreek vaak af op de plek waar het om gaat en niet op mijn kamer.”

Vervelende ervaringen

In de media passeren te vaak berichten over wethouders die bedreigd worden of anderszins onheus bejegend. Wat zijn de ervaringen van de geïnterviewde wethouders?

Ronald Mauer: “Dat durven mensen niet eens, ik ben nergens bang voor, alleen voor tijgers en kindsoldaten. Natuurlijk kun je in Amsterdam betrokken raken bij een liquidatie of bij mensen die heel boos zijn, maar ik ben nooit echt bedreigd.

Soms gooien mensen waar je al behoorlijk veel voor doet, er een schepje bovenop. Dan denk ik: ik heb die keerlus gerealiseerd (zodat vrachtauto's niet meer door de wijk hoeven te rijden) en dan zet die vertegenwoordiger van de bewoners toch weer in de krant dat er iets niet goed is.”

In 2017 zegt hij: “Soms verzet je je tegen de onredelijkheid van mensen. Ik heb de duurzaamheid van parken in portefeuille. Laatst was er een schouw bij de Sloterpas. Mensen houden van bomen, ik ook. Bomen zijn soms onveilig of hebben geen groeimogelijkheden. Je moet dan een deskundige van buiten

inhuren om geloofwaardig te zijn, want inwoners geloven mijn eigen mensen niet meer. Als wethouder word je soms op handen gedragen, maar soms vinden ze je ook een waardeloze prul. Dat vind ik nog steeds wel lastig.”

Raja Fick-Moussaoui heeft geen vervelende dingen meegemaakt. “De meeste reacties zijn positief.”

Mariëtte van Leeuwen: “Als ik met mijn kinderen door de stad loop is iedereen wel fatsoenlijk.”

In 2017 vult ze aan: “De mensen van stadsbeheer die uitgeplaatst werden hebben me op straat weleens nageroepen ‘Mariëtje, wat doe je nou?’ Maar als mijn kinderen erbij waren, zeiden ze: ‘We doen nu niet lelijk tegen je, want je kinderen zijn erbij.’ Daar moest ik ook om lachen.”

Maïta van der Mark: “Het is nog niet voorgekomen. Maar ik kan me voorstellen dat het meer gaat komen, omdat ik voorzitter ben van de bezwarencommissie.

Ik begin nu op straat meer mensen te zien die ook in mijn bezwarencommissie zijn geweest, waarbij vervelende besluiten genomen zijn met grote financiële consequenties. Dan vraag ik me af: zouden ze me nu gaan aanspreken? Maar dat is nog niet gebeurd.”

In 2017 zegt ze: “Het gebeurt niet vaak, maar er zijn mensen die denken: ik ga maar vast schreeuwen, want ze luisteren toch niet. Dat ze het gevoel hebben: jullie bij de gemeente zijn van ons, maar doen niets voor ons. Dat maken ambtenaren overigens ook veel mee.

Ik heb een anekdote van mijn collega, die op ons wekelijkse inloopspreekuur een boze inwoner over betaald parkeren sprak. Half Diemen stond op zijn kop, nadat we betaald parkeren in het winkelcentrum hadden ingevoerd, want iedereen dacht: ik ga in Diemen wonen, dan betaal ik geen Amsterdamse tarieven en toen kwam er toch betaald parkeren.

De boze inwoner zei tegen mijn collega: ‘U moet naar mij luisteren, want ik betaal voor u.’ Mijn collega deelde het wethouderssalaris door het aantal inwoners en berekende op die manier het aantal minuten waar deze meneer recht op had. Hij antwoordde: ‘Dan is uw tijd nu voorbij, want zoveel betaalt u niet.’”

Johan Hamster zegt in 2017: “Ik heb wel een hoop verwensingen gekregen, waaronder ‘Ik hoop dat je wegtrot in je bed.’ Het hing samen met bezuinigingen op huishoudelijke hulp. Deze meneer of mevrouw vond anoniem onder een krantenbericht dat ik aan den lijve diende te ondervinden wat gebrek aan schoonmaak zou betekenen. In die zin is het verklaarbaar. Het is niet bedreigend. Wel ben ik op een gegeven moment gestopt met mijn vrouw dingen te laten lezen.”

Peter Verheij: “Dat hoort er weleens bij. Er zijn dossiers waar mensen het niet mee eens zijn. Soms kunnen ze dat niet rationeel aan de orde stellen, maar blazen ze dat emotioneel op. Ik confronteer hen daar dan ook mee. Er is een meneer die mij persoonlijk verantwoordelijk houdt voor alle verkeersongevallen op de dijk. Ik heb hem uitgenodigd en daarna opgezocht. Hij wilde niet hier komen, maar hij zou mij niet de deur wijzen als ik langs zou komen. Op de vraag: ‘Waarom doe je nou wat je doet?’ viel hij stil.

Een andere man stelde mij op een bedreigende toon verantwoordelijk voor alles wat mijn voorgangers fout hebben gedaan. Ik heb uitgelegd waarom ik deed wat ik deed. Dat gesprek ging niet goed, ik concludeerde: ‘We kunnen dit beter stilleggen.’ Daarna bood hij zelf zijn excuus aan.”

Mariëtte van Leeuwen: “Ik heb de neiging om de telefoon te pakken als er iets wordt geschreven wat ik niet leuk vind. Er wordt geadviseerd dat niet te doen, want dan geef je er alleen maar voeding aan.”

In 2017 zegt ze: “Misschien ben ik daar iets anders in geworden. Op een gegeven moment ging ik een schadeafweging maken: welke dingen vliegen voorbij en worden weinig gelezen, moet ik me dan druk maken? Echter, als ik denk: als ze dit googelen heeft dat direct invloed op het beeld dat er van mij bestaat, dan liet ik het wel corrigeren. Dat durf je op een gegeven moment ook beter.

Ik ga geen ordinaire discussies aan. Hooguit zeg ik: ‘Waar heb je deze wijsheid vandaan? Ik stel het op prijs als je het corrigeert.’ Dan maak je gebruik van je positie. Kranten hebben je ook weer nodig.

Inwoners moet je soms gewoon een beetje laten. Ik heb een persoonlijk fan gehad, dat zeg ik cynisch. Een familielid van deze persoon werkte bij het zwembad. Deze persoon heeft tot de laatste raadsvergadering ingesproken en bleef ‘onbehoorlijk bestuur’ roepen. Anderen ergeren zich daaraan. Ik was een van de weinigen die naar hem bleef luisteren. Dat is ook zijn recht: hij mag het komen vertellen. Maar iedereen moet het wel fatsoenlijk houden. Anders wordt hij wel gecorrigeerd door de voorzitter. Ik ben niet zo dat ik daarvoor wegloop.”

Jan Hoskam: “Ik ben nooit bang geweest. Wat ik wel merk: je moet wel eerlijk zijn en een mening durven hebben. En als je een mening hebt en je durft die mening met respect te geven, dan hebben mensen ook respect voor jou.”

Maïta van der Mark: “Ik heb in de raadzaal meegemaakt dat een meneer heel kwaad was. Een oudere meneer, die heftig geëmotioneerd was, wilde mij per se spreken. Ik heb hem teruggegeven dat ik het onprettig vond hoe hij mij benaderde en heb hem gevraagd een beetje afstand te houden. Het was een grote man. En heel boos. Vervolgens riep hij keihard “TRUT” door de raadzaal.

Wat ik daar vervelend aan vond, was dat veel mensen lijken te denken: iemand die politicus is, een bestuurder of een raadslid, die kan ik op een andere

manier behandelen dan mijn vrienden of mijn burens. Bepaalde algemene fatsoensregels worden overboord gegooit.

Dat vond ik lastig en ook teleurstellend. Dat mensen misschien heel lief tegen hun buurman zijn als ze met hebben of iets dergelijks. Maar tegen een politicus of een bestuurder mogen de remmen los.

Hetzelfde gedrag zie je tegenover ambulancepersoneel, leerkrachten en politiemensen.”

Toine Theunis: “Een van de heftigste kwesties die ik heb meegemaakt is RBC betaald voetbal. Dat stond bij de portefeuillevverdeling overigens gewoon op de achterkant van een blaadje als ‘overige’. Betaald voetbal kwam bij mij omdat we uit het verleden enorme garantstellingen hadden voor die voetbalclub en als wethouder financiën bewaak je dat. Ik weet nog goed dat ik na de eerste dag van mijn wethouderschap thuiskwam en tegen mijn vrouw zei: ‘Het zal me toch niet overkomen dat er iets met die club gebeurt tijdens mijn periode.’ En binnen het jaar was het raak. Dat is een hele heftige kwestie, de emotie speelt een enorme rol, wat het lastig maakt een besluit hierover er goed doorheen te loodsen.

Het trekt ook veel belangstelling van andere bestuurders: ‘Hoe gaat dat nou en heb je daar veel last van?’ Ik kan daar geen informatie over geven. Op de achtergrond wordt wel in de gaten gehouden of er geen rare types zijn die iets van plan zouden kunnen zijn. Hierdoor heb ik voor het eerst in mijn leven meegemaakt dat er mensen zijn die je persoonlijk gaan haten, die gewoon een streep door je naam zetten, terwijl je nooit contact met die mensen hebt gehad, je ze nog nooit hebt gezien. Het is een rare gewaarwording dat er door je handelen mensen zijn, die je als persoon afschrijven.

In het gemeentehuis was men alert omdat er veel emotie geuit is in de media. Voor mij persoonlijk viel het wel mee.

Als het dan gaat om contact: ik ben heel toegankelijk. Ook met mijn openbare ruimteportefeuille: ik ben zo zot, dat wanneer mensen iets hebben met een boom of zo, ik op mijn fiets spring en eens ga kijken. Als mensen daarna hun situatie uitleggen kan ik zeggen: ‘Ik weet het, ik heb het gezien.’ Mensen waarderen dat enorm.

Maar er zijn grenzen, ik ga natuurlijk ook reageren op die RBC-supporters en ook daar zijn mensen die dat waarderen, maar ik heb als advies meegekregen zowel van communicatie als van de politie: ‘Uit de eerste reactie blijkt of iemand daar open voor staat of niet en als dat niet zo is, moet je het verder negeren.’”

In 2017 vult hij aan: “De relatie met RBC is verbeterd. RBC is weer begonnen als vijfdeklas amateurs en een paar jaar geleden werd mij door RBC gevraagd in hun boekje weer het voorwoord te schrijven. Men heeft het enorm gewaardeerd dat – ook al waren we het oneens – ik altijd gereageerd heb als er vragen waren. Communicatie is alles. Communicatie is niet meer dan de tijd ervoor nemen en helder zijn.”

Mariëtte van Leeuwen heeft als raadslid aangifte gedaan van bedreiging: “Dat zou ik anderen ook altijd adviseren om te doen, want ik vind de manier waarop politici benaderd worden absoluut te ver gaan.

De reden was dat ik vind dat je religieus onderwijs moet afschaffen. Toen kreeg ik vanuit islamitische hoek vervelende geluiden. Mijn onderbouwing is: je gaat in het primair onderwijs gescheiden naar school en in het voortgezet onderwijs moet je ineens met anderen naar school. Je bent dan helemaal niet gewend om met elkaar om te gaan. Houd op met onderscheid maken. Ik vind het jammer om segregatie in het onderwijs te bewerkstelligen.

Toen ben ik in gesprek gegaan en daarna kreeg ik alleen maar meer verwensingen naar mijn hoofd.

De wetgever zegt dat politici meer moeten kunnen ondergaan dan anderen. Uitingen zijn niet snel over de grens. Mensen weten die grens op te zoeken. Laster is onderdeel van het vak. Als wethouder heb ik er geen last van gehad.

De gemeente kent wel een nare website, maar die website moet je eigenlijk negeren. Als je al niet gedeprimeerd was, word je het na lezen daarvan.

Communicatie houdt alles in de gaten en stuurt veel door naar juridische zaken.

Met een aantal mensen die de boventoon voeren wordt gepoogd een gesprek te voeren om eventueel mediation in te zetten, maar deze mensen zitten zo vast in hun eigen patroon en willen alleen maar vanuit hun eigen perspectief iets zien. Elk gesprek dat je aangaat of elke handreiking die je doet, zullen ze wellicht ook anders interpreteren.

Ambtelijk heeft men er wel behoefte aan, zij staan voor hun wethouder en worden ook op een negatieve manier neergezet. Maar voor mezelf hoeft het niet. Je hebt mensen die lopen voor de wagen, je hebt mensen die zitten in de wagen en je hebt mensen die lopen achter de wagen. Je kunt beter je energie richten op de mensen in de wagen.

Het is heel vervelend als het je overkomt. En iemand die dit vak beoefent moet zich wel realiseren dat je toch een beetje in de schijnwerpers staat.

Het is uiteindelijk twee keer gebeurd: één keer via de mail, dat was een nare mail en daar probeer je dan toch reëel op te reageren en tot een gesprek te komen, maar ik kreeg daarna allerlei verwensingen naar mijn hoofd.

De tweede keer was het naarst. Ik was toen zwanger van mijn oudste dochter, ik was alleen thuis, mijn man was op campagne en toen lag er een brief in de brievenbus. Dan denk je: iemand heeft de moeite genomen, een brief te schrijven, er een postzegel op te plakken en naar de brievenbus te lopen.

Dan denk je wel: is dit mijn voorland, gaat me dit vaker overkomen? Het sterkt me overigens wel. Het kan toch niet zo zijn dat mensen moeten stoppen hun boodschap uit te dragen omdat bepaalde mensen daar niet mee kunnen omgaan?

Maar er is natuurlijk wel ergens een grens. Ik ben in de politiek om dingen te doen, om dingen te veranderen. Anderzijds is het wel mijn keuze en niet de keuze van mijn kinderen. Voor hen moet het wel acceptabel blijven, dat geldt ook voor mijn man. Dat ik een missie in mijn leven heb, betekent niet dat ik andere mensen daarin mee moet trekken. Ik vind dat mijn kinderen bescherming mogen genieten en in vrijheid moeten kunnen opgroeien.”

In 2017 zegt ze: “Er ontstaat inmiddels een cultuur dat we iedereen maar voor alles mogen uitmaken. Ik vind dat we daartegen moeten ageren. Anders krijg je straks echt geen mensen meer die hun nek nog uitsteken.”

Toine Theunis: “Hoewel er nooit concrete bedreigingen zijn geweest, heb ik drie keer politiebewaking gehad met de instructie – mijn dochters woonden toen nog thuis – om niet binnen drie meter van de ramen te komen. Ook al was dit alleen uit voorzorg, dat doet iets met je gezin. Je eigen veiligheid en die van je gezin zijn altijd je zwakke plek. Er zijn mensen die door uitingen in de pers hiermee spelen om je onder druk te zetten. Je moet je rug recht houden in dit vak.”

Omgang met de pers

In Hoofdstuk 4 is ingegaan op de wijze waarop collegeleden al dan niet gezamenlijk afspraken maken over externe profilering, maar elke wethouder zal ook individueel investeren in een goede relatie met journalisten.

Toine Theunis: “De pers had binnen no time mijn o6. Dat was volgens het persprotocol niet de bedoeling. De contacten horen te lopen via een persvoorlichter. Voor een journalist die ook met deadlines te maken heeft, is die toegankelijkheid prettig. Inmiddels zijn ook de anderen daarin losser.”

In 2017 zegt hij: “Er is een symbiose tussen pers en bestuurder. Een journalist moet elke dag zijn pagina in de krant vullen, dat is een grote druk. Hij of zij heeft jou nodig om aan nieuws te komen en ik heb de journalist nodig om in de krant te komen. Je moet zo’n relatie respecteren. Ze weten ook: ik neem altijd de telefoon op, ook al zit ik in vergadering. Het zijn van een makkelijk toegankelijke bestuurder is een basisvoorwaarde om goed in het nieuws te komen. Daar heb je enorm veel voordeel bij.”

Lucas Vokurka heeft naar de pers de volgende insteek: “Als ik kom, kom ik wat groter. Dus ik sta niet vaak in de krant. Als ik in de krant sta, sta ik er wel groots in. Verder doe ik veel dingen zonder persaandacht erbij. Laatst had ik een gesprek met jongeren die in de jeugdzorg hebben gezeten. Daar hoef ik echt geen pers bij.”

Twitter

Waar andere aspecten in dit boek universeel zijn, laat de beantwoording van vragen over sociale media ook een tijdsbeeld zien. Zoals aangestipt in hoofdstuk 6 vindt gedurende de raadsvergadering soms een tweede circuit van raadsdebatten op Twitter plaats. Besloten is toch enkele citaten op te nemen over het persoonlijke twittergedrag, omdat deze de rol en het effect van activiteiten op sociale media beschrijven vanuit het perspectief van de wethouder.

Toine Theunis is in Roosendaal de eerste wethouder die twittert: “Daar werd wat verkrampd op gereageerd, communicatie wilde eerst beleid maken. Toen heb ik gezegd: ‘Je moet wel snel zijn, want ik ben al bezig.’ Ze zijn daar inmiddels toch wat lossier in geworden.”

Frits Lintmeijer twittert, maar niet van harte: “Ik twitter om er toch een beetje bij te horen en te kijken wat er om me heen gebeurt. Soms gaan er dagen voorbij voordat ik denk: ik moet even op Twitter kijken.”

Ronald Mauer geeft in 2012 aan dat hij zelf niet twittert omdat hij het al druk genoeg heeft met het bijhouden van mail, telefoon en LinkedIn: “Overigens vind ik het af en toe ook onbeschoft. Tijdens gesprekken zijn mensen met dat ding bezig, het is een beetje overacting, volgens mij zijn we te veel met de sociale media bezig.”

In 2017 zegt hij: “Ik twitter wel, maar ik moet er steeds aan denken.”

Staf Depla zegt in 2011: “Ik twitter niet, bewust niet, dan ga je dingen zeggen die nergens op slaan.”

In 2017 zegt hij: “Ik twitter inmiddels wel.”

Johan Hamster: “Een half jaar voor mijn wethouderschap ben ik gaan twitteren. Een levensjaar lang heb ik elke dag (zes dagen per week) een stukje geschreven en daar twitterde ik dan over. Nu doe ik het minder intensief. Het is altijd afwegen wat wel en niet kan. Een voorbeeld: we kregen het NK wielrijden en in mijn enthousiasme twitterde ik meteen na de collegevergadering. Communicatie was niet voorbereid op alle vragen die dat opleverde en tikte mij daarom op de vingers. Ze zijn gewend om op maandag de persberichten eruit te doen en de portefeuillehouders voor te bereiden op eventuele vragen. Het beroerde was dat het achteraf niet door kon gaan.

Je wilt ook niet van die lege stukjes twitteren à la: ‘Ik heb bijgepraat met die en die.’ Dan kun je vragen krijgen van mensen die gaan invullen waarover je gesproken hebt. Je wilt juist melden wat je hebt afgesproken of bereikt, maar veel dingen waar ik mee te maken heb zijn nog niet openbaar of nog in

onderhandeling, dus daar kun je ook niet over twitteren. Het gevaar bestaat altijd dat je gedachteloos iets de wereld in slingert dat er altijd blijft. Soms twitter ik over besluiten of over waar ik geweest ben.”

Toine Theunis: “Soms kun je Twitter ook goed gebruiken. Ik ben op een gegeven moment tot ‘Twitter-kampioen’ gebombardeerd. Er was vanuit de oppositie kritiek op een projectvoorstel en op Twitter kopte de SP: ‘Vorstel college deugt niet.’ Ik heb toen ontdekt dat je door daarop te reageren ook zichtbaar wordt binnen die groep, dus ik antwoordde: ‘Geef eens concreet aan waar het niet deugt’. Dat zien die mensen ook.

Soms reageer ik weken nergens op, maar dan ben ik weer actief. Nu weet iedereen dat wanneer hij kritiek heeft, hij de wethouder achter zich aan krijgt.”

Het (regionale) netwerk

Lucas Vokurka heeft een actief D66-netwerk in de regio: “We weten elkaar makkelijk te vinden, niet dat we periodiek afstemmen, dat gebeurt allemaal niet. Ik heb daarnaast goede contacten binnen de Tweede Kamer, dus ik kan redelijk makkelijk bij de Kamerleden en hun ambtenaren komen. Het netwerk is zodanig goed, dat als er een lobby nodig is waar D66 landelijk bij kan helpen, ik dat kan organiseren. Ik doe het wel gericht. Ik ben niet de ultieme partijtjger die alles afloopt.”

Ronald Mauer: “Ik schakel de partij ook weleens in. Er speelt nu iets rondom de Tuinen van West, waar mensen kunnen recreëren. Daar heeft staatssecretaris Bleeker de stekker uit getrokken en dan schakel ik de landelijke fractie in. Dan kan de partij landelijk een lobby starten.”

Staf Depla heeft uit zijn tijd als Kamerlid een mooi netwerk. Daarnaast is er een groep PvdA-wethouders en is hij voorzitter van de VNG-commissie Financiën: “Als ik dan toch in Den Haag ben, heb ik een kamerpasje en ga ik ’s middags even langs.”

In 2017 zegt hij: “Mijn netwerk is verder gegroeid. Nu ben ik voorzitter van de commissie Financiën en VNG-bestuurslid. Vanuit de Brainport regio vertegenwoordig ik onze stad vaak in overleg tussen het Rijk en mijn collega-G5-economiewethouders. Op landelijk niveau probeer ik ook discussies te starten over digitale spelregels in onze steden, sociaal ondernemen etc. En ik blijf natuurlijk actief binnen de landelijke PvdA.”

Mariëtte van Leeuwen: “Ik zit in het College voor Arbeidszaken, ik zit in een commissie voor decentralisatie van de jeugdzorg, ik ben ambassadeur diversiteit en ik zit in het A&O fonds.”

In 2017 zegt ze: “Ik werd ook voorzitter van de commissie Gezondheid en Welzijn. Dat was bijzonder, omdat ik de eerste wethouder was van een lokale partij die een rol daarin gekregen heeft. Daarmee zat ik ook in het VNG-bestuur. Ik heb deelgenomen aan het traject Koersen en Kansen van het ministerie van Veiligheid & Justitie. Dat heeft geleid tot een white paper dat nu bij de kabinetsformatie ligt. Verder zat ik bij het Landelijk Platform Dienstenvouchers in het bestuur.

Ik ging steeds meer buiten Zoetermeer doen. Dat vond ik een dilemma omdat ik toch van een lokale partij was. Ik merkte dat ik het meeste genoot van de grote opgaven, de decentralisaties om daarin een rol van betekenis te kunnen spelen en echt te onderhandelen over de vele miljoenen.”

Toine Theunis: “Je bouwt als wethouder onbedoeld een belangrijk netwerk op. Ik zie dat zowel als lid van de commissie Financiën van de VNG, maar ook omdat ik als wethouder de regionale woonagenda betrokken heb.”

Henk Mirck: “Als ik naar buiten ga, dan doe ik enerzijds zaken die impliciet met mijn job hier te maken hebben en zaken die niet puur noodzakelijk zijn. Je zou kunnen zeggen liefhebberijtjes, maar ze hebben toch een functie. Zo zit ik bijvoorbeeld in het bestuur van Gemeenten voor Duurzame Ontwikkelingen (GDO). Ook ben ik gevraagd in de raad van advies bij het IVN (natuur- en milieu-educatie). Als ik die dingen zou laten vallen, dan doet dat niets af aan mijn werk.”

In 2017 zegt hij: “In 2012 werd ik voorzitter van GDO. Door de activiteiten buiten kom je in netwerken die je functioneren in de eigen gemeente versterken, je doet ideeën op door de uitwisseling met anderen. Naar buiten gaan is functioneler dan je in eerste instantie zelf denkt. Dus vraag je als je benaderd wordt voor een nevenfunctie expliciet af: wat levert het mij persoonlijk op en wat levert het de samenleving op? Daarnaast heeft dit netwerk mij ook geholpen bij het verwerven van mijn huidige opdrachten.

Na het vertrek van de burgemeester nam ik zitting in het Drechtstedenbestuur met de portefeuille bedrijfsvoering, informatievoorziening, milieu, externe veiligheid en duurzaamheid. Je bent daardoor in een intensieve samenwerking plotseling verantwoordelijk voor onderwerpen op een schaal van bijna 300.000 inwoners. Dat was erg inspirerend. De risico's zijn groter, maar de omvang van successen ook.”

Peter Verheij: “Voor mijn leren en ontwikkeling als bestuurder is de regionale samenwerking van Drechtsteden belangrijk.”

In 2017 zegt hij: “Na het vertrek van burgemeester Bert Blase ben ik Drechtstedenbestuurder geworden. Dat geeft een extra dimensie. Als wethouder ben ik op drie lagen actief: het primaire aandachtsgebied is de eigen gemeente, vervolgens de regio en landelijk ben ik sinds 2014 vice-voorzitter van de

VNG-commissie Financiën. Dat maakt het wethouderschap voor iemand van mijn profiel aantrekkelijk genoeg om er een tijdje langer in te functioneren.

Drechtsteden is een intensieve samenwerking, dat betekent dat de regio-portefeuille ook intensief is. Daar ben ik gemiddeld minstens twee dagen in de week mee bezig. Er zijn weken dat het minder aandacht vraagt, maar soms beslaan de regiogebonden activiteiten meer dan de helft van de week.”

Het netwerk en de regionale samenwerking zijn niet alleen verrijkend. Soms is het ook een complexe puzzel.

Frits Lintmeijer heeft als belangrijk vraagstuk: hoe opereer je als GroenLinks-wethouder in het *Umfelt* van allemaal VVD'ers: een VVD-gedeputeerde en VVD-wethouders van de andere drie grote steden op het gebied van verkeer en een VVD-minister: “Er is een enorme push vanuit het Rijk om het asfalt rondom de stad uit te breiden. Hoe laat je in dat spanningsveld het GroenLinks-geluid horen? Een progressieve enclave in een rechtse omgeving.”

De partij

Het actief lidmaatschap van een landelijke politieke partij kost tijd bovenop de lokale activiteiten.

Lucas Vokurka besteedt ongeveer een dag in de twee maanden aan landelijke contacten: “Dat is niet gestructureerd. Laatst hadden we een sessie in de Tweede Kamer met een aantal Kamerleden voor de grotere afdelingen. Ook ga ik wel eens naar het Bestuurdersweekend. Als ik wat heb, ga ik langs bij een Kamerlid of we bellen eens.”

Frits Lintmeijer: “Aan GroenLinks landelijk ben ik ongeveer één dag per maand kwijt. Ik heb landelijk in adviescommissies gezeten en we hebben eens in de drie maanden een bijeenkomst met een aantal Tweede Kamerleden en af en toe nog met de wethouders uit Nijmegen, Amsterdam en andere grote plaatsen waar GroenLinks in het college zit.”

Peter Verheij: “We hebben één of twee keer per jaar trainingsdagen voor raadsleden en wethouders. Ook hebben we een bestuurdersbijeenkomst voor burgemeesters en wethouders van een middag en een avond. Je wisselt eens wat uit en bespreekt wat dilemma's. Ik ga met enige regelmaat naar Den Haag of heb telefonisch contact.”

Jan Hoskam besteedt weinig tijd aan de VVD landelijk. Maar: “Iemand die wethouder wil worden, heeft gevraagd of hij een dag met mij mee kan lopen. Er wordt te weinig gebeld binnen de partij. Iemand belde mij ooit met de vraag: ‘Ik ben nu net fractievoorzitter geworden, kunnen wij niet een paar keer met elkaar

spreken?’ Ik coach ook raadsleden. Dan nodig ik een raadslid uit en zeg ik: ‘Je doet dit en dit goed, maar waarom doe je het zo en zo?’ Als je het nou zo en zo doet dan komt het beter over.’ Of: ‘Denk hier eens aan.’

Ik vind het ontzettend leuk om te doen. Ik vind het leuk om over mijn vak te praten.

Het zijn raadsleden uit Den Bosch, waarvan ik denk dat ze talent hebben. Niet iedereen heeft talent. Ik zeg tegen raadsleden: eerst lezen, dan praten, dan ga je je er inhoudelijk mee bemoeien en is de vraag: ben je politicus? Want ambtenaar ben je vrij snel. Als je maar genoeg boeken leest, ben je inhoudelijk op de hoogte, maar ben je nog geen politicus. Je moet weten dat als je een bal hier wilt vangen je hem zo moet gooien. Als je dat door hebt, ben je gearriveerd politicus. Dan kun je ook wethouder worden.”

Ronald Mauer: “Ik ga twee keer per jaar naar een D66-congres. Af en toe heb ik contact met een Kamerlid. Amsterdam is sowieso wat autistisch als het gaat om landelijke zaken. Amsterdam zie je niet op een VNG congres. Ik zie wel de collega’s uit de stad. “

Johan Hamster geeft aan soms naar een landelijk congres te gaan: “Het komt vaak voor dat je niet eens kunt, dat is wel jammer. Verder doe ik landelijk niets. En natuurlijk heb ik mijn groepje van noordelijke ChristenUniebestuurders, een man of vijftien, meer zijn het er ook niet in het noorden.”

In 2017 vult hij aan: “Een lotgenotengroepje. Dat is met een knipoog natuurlijk hè! Ten opzichte van de vorige periode is het aantal ChristenUnie-bestuurders wel gegroeid. ‘t Clubje is iets groter geworden.”

Raja Fick-Moussaoui zegt in 2017: “Op dit moment besteed ik hier helaas te weinig tijd aan. In de vorige periode was ik meer betrokken bij de landelijke partij. Nu speelt natuurlijk mee dat ik een portefeuille heb die eigenlijk niet parttime te doen is en ik de tijd die ik vrij ben graag aan mijn gezin wil besteden.”

Roermond

Gemeenteraadszetels

Partij	2006	2010	2014
VVD	9	11*	3
CDA	5	5	5
PvdA	5	4	3
GroenLinks	2	2	4
D66	-	1	2
SP	3	2	-
Liberaal Volkspartij Roermond	-	-	10
Partij voor de Eenheid	-	1	-
Demokraten Swalmen	3	2	3
Stadspartij Roermond	1	1	1
Burgerbelangen Roermond	3	2	-
Totaal	31	31	31

In verband met de herindeling met Swalmen, liep de raadsperiode van 2007 tot 2010, in plaats van 2006.

* De VVD had aan het begin van de raadsperiode 11 zetels. In september 2013 stapten zeven fractieleden na een ruzie met het landelijk partijbestuur over de kandidatuur van Jos van Rey uit de VVD-fractie en gingen zij verder onder de naam Liberale Volkspartij Roermond. De VVD-fractie bestond daarna uit vier fractieleden.

A black and white portrait of Raja Fick-Moussaoui, a woman with long dark hair, smiling, wearing a dark blazer. The background is a textured stone wall.

Raja Fick-Moussaoui

1976 (VVD)

Roermond

Aantal inwoners: 55.212 (01-2010), 57.390 (01-2017)

Portefeuille 2010-2012: financiën, eigendommen, werk en inkomen.

Samenstelling collegeperiode 2010-2012: VVD (3), CDA (1), PVDA (1).

Portefeuille in periode 2014-...: ruimte, infrastructuur, milieu, natuur.

Samenstelling collegeperiode 2014-...: CDA (1), GroenLinks (1), VVD (1),
Demokraten Swalmen (1), PvdA (1), D66 (1).

8 De ambtenaren

Het aansturen van ambtenaren

Een jaar na haar aantreden gaat **Maïta van der Mark** met de manager sociale zaken lunchen om te reflecteren en feedback te krijgen: “Ik heb gevraagd: ‘Hoe gaat het nou? Wat wil jij en wat vind jij?’

Ik kreeg nuttige feedback: ik kan op inhoud sterk de diepte in gaan. Daarbij kan het overkomen alsof ik de ambtenaren niet vertrouw. Vanuit de SP is het belangrijk dat mensen juist op het terrein van sociale zaken menswaardig worden behandeld. De details doen ertoe, dus af en toe ga ik als wethouder de diepte in met vragen als ‘waarom is dat zo? Kan dat niet zo?’

Daarnaast: ik ben geen raadslid geweest. Als ik moest optreden in de raad, dan wilde ik uitstekend voorbereid zijn. Daarom had ik vaak vragen over regelingen als ‘hoe zit dat dan?’

We hebben dat open met elkaar besproken. Er is geen sprake van dat ik de ambtenaren niet vertrouw, maar wat daar besloten wordt heeft veel effect op het leven van mensen. SP’ers zijn een roerig volkje. Het zijn betrokken mensen. Dus ik moet ook het verhaal steeds kennen. Het is geen ‘op-afstand-partij’.

De *ins en outs* van de sociale wetgeving, van schuldhelpverlening, van bijzondere bijstand en andere minimaregelingen moet ik door en door kennen. Ik word door mijn achterban aangesproken over concrete casuïstiek en het wekt vertrouwen als ik weet hoe de regelingen werken. De pijn die bij mijn achterban zit, wordt vaak gevoed door de diepgewortelde gedachte: ze doen maar en nemen ons niet serieus. Een paar tientjes meer of minder maakt voor veel mensen een enorm verschil en dan helpt het mij als ik weet hoe het werkt en om welke bedragen het gaat.”

Het aansturen van ambtenaren is een zoektocht naar een werkwijze die enerzijds past bij de behoefte van de wethouder, maar anderzijds waargemaakt moet kunnen worden door de ambtelijke organisatie.

Johan Hamster: “Wat ik standaard al doe en waar ik gelukkig in bevestigd ben, is het verwachtingspatroon naar mensen toe: ik ga er van uit dat ambtenaren er vol voor willen gaan. Op een gegeven moment had ik wel de neiging om zelf stukken te schrijven. Dat heb ik niet gedaan, maar ik heb wel duidelijk uitgesproken wat ik verwacht en dat is ook gebeurd. Natuurlijk functioneert de een beter dan de ander, maar toch.”

Mariëtte van Leeuwen zegt in 2017: “Ik gaf veel complimenten, maar ook veel kritiek. Sommigen hadden het daar moeilijk mee. Er is een soort cultuur van ‘jongens, allemaal een zeventje en niet te gek en niet te competitief doen’. Wanneer je fantastisch werk hebt geleverd, krijg je wat mij betreft een dikke

ten, het mag ook in de krant als je iets moois gemaakt hebt. Bij een ander zei ik: ‘Dit kan gewoon niet.’

Als ik een heldere opdracht gaf en ook had meegegeven dat ik best nog wilde sparren of de opdracht goed was, merkte ik soms dat de ambtenaren zelf een ander idee hadden of dat ze al een organisatie hadden benaderd waarmee ze het wilden doen. Ik moest gewoon ‘ja’ zeggen. Dan zei ik in het gesprek: ‘Jullie hebben wellicht al iets verkend. We gaan met elkaar goed kijken of we het goed zien. Maar vervolgens krijg je van mij een opdracht en die ga je uitvoeren.’ Als ik dan terugkwam, hadden ze soms toch hun eigen verhaal opgeschreven. Dan kon ik ontploffen. Je mag alle kritiek aan de voorkant geven, je mag je inbreng hebben. Maar als ik heb gezegd: ‘Dit is de richting’ en als je dan toch probeert via een achterdeur je eigen verhaal in te pluggen, vind ik dat heel vervelend.”

In 2012 zegt **Jan Hoskam** moeite te hebben met de planning van raadsvoorstellen. In 2017 zegt hij: “Toen we dit interview hadden was grip krijgen op de planning echt een probleem. Ik wist niet wanneer ik stukken kreeg. Ook raadsafspraken bewaken is met dit college sterk verbeterd. Je moest eerst je eigen lijstjes bijhouden. Nu heb ik een bestuursadviseur die dat voor mij kan doen, toen had ik die nog niet.”

In 2011 zegt **Raja Fick-Moussaoui**: “In het begin werd ik overvallen door ambtenaren met een stuk waar ik iets van moest vinden, maar het moest wel direct door. Ik wilde daar niet in meegaan. Dergelijke stukken worden nu tijdig in het portefeuilleoverleg behandeld en ik heb elke dag een uur vrij voor eventualiteiten, want ik wil wel goed voorbereid kunnen handelen.”

In 2017 vult ze aan: “In het begin word je ook geleid en geleefd door je eigen agenda. Dat is bijzonder om mee te maken. Ik heb het nu allemaal beter in de greep. Soms overvalt mij nog wel het een en ander, dat hoort ook bij dit beroep, maar niet meer zo vaak als in het begin. Soms heb je een mooie agenda gepland voor de dag, maar zodra je binnen bent en je jas nog moet uittrekken, staan er al twee mensen aan je te trekken. Het heeft altijd haast, het moet altijd nu en is nooit op te lossen met alleen ‘ja of nee’. Dat kan vervelend zijn, tegelijk is het nooit saai.”

Jan Hoskam zegt in 2012: “Ik stel vragen om verder te komen, daar worden mensen onzeker van en daardoor wordt het te directief.”

In 2017 zegt hij: “Er is de afgelopen periode wel wat gebeurd, wij hebben als college met de ambtelijke organisatie gesproken over hoe wij het graag zouden willen hebben. Er was hier nog – gechargeerd gezegd – de opvatting: ‘Jij bent wethouder en wij bepalen wel wat goed voor jou is.’

We zijn gegaan naar een gematigd wethoudersmodel. De doelstelling daarvan is dat je gebruik maakt van de kracht en de kennis die in de ambtelijke organisatie is en het politieke gevoel en de politieke realiteit van de wethouder.

Dat vraagt iets van de ambtenaar die aan tafel zit, maar ook van de wethouder. Dan moet je met elkaar het gesprek aan gaan en de ene afdeling is daar beter in dan de andere. Je kunt als wethouder zeggen: 'Ik wil dit.' Vervolgens wil je van de ambtenaar horen: 'Als jij dit wilt, moet je niet die weg lopen, maar dan moet je deze weg lopen.' Of: 'Luister wethouder, dat kun je wel willen, maar dat kan niet, om die en die reden.' Dan kun je nog wel tegensputteren, maar als dat valide argumenten zijn, moet je ook de stap durven maken naar een alternatief. Dat vraagt van ambtenaren een zelfbewustheid en het durven tegenspreken aan de tafel op inhoudelijke gronden. Dan moet je als wethouder wel luisteren. Ik merkte dat het sterkste bij verkeer, dat was een eye opener voor mij. Deze mensen hebben verkeerskunde gestudeerd, je moet ze dan ook vertrouwen. Ik ga niet over de afstelling van een verkeerslicht. Ik ga wel over de politieke vraag of er een verkeerslicht moet komen. Met name bij verkeer heb ik gemerkt dat ieder besluit dat politiek gekleurd is, de verkeersdoorstroming in zijn algemeenheid niet ten goede komt."

Frits Lintmeijer onderscheidt drie soorten adviseurs: "De eerste categorie is goed in het adviseren in de kern van een bepaald advies. Daarnaast heb ik een aantal projectmanagers dat mij helpt met het wegen van bestuurlijke, maatschappelijke en inhoudelijke effecten. Tenslotte zijn er mensen die van binnen naar buiten kunnen kijken en vanuit meer perspectieven tot een advies kunnen komen, dat zijn echt de beste adviezen."

Loyaliteit

Op de vraag wat opvalt aan het wethouderschap, antwoordt **Jan Hoskam**: "De loyaliteit van ambtenaren."

Ook **Frits Lintmeijer** zegt: "De bestuursadviseurs, de woordvoerders, het secretariaat zijn ongelooflijk loyaal en zeker in de beginfase onmisbaar als het gaat om continuïteit, voorzien van valkuilen en voorzien hoe procedures lopen. Het is heel belangrijk op deze plekken goede mensen te hebben."

Peter Verheij: "Het is makkelijk om als bestuurder vragen en ambities te stapelen. Op het moment dat ik het bedacht en ambtelijk georganiseerd heb, dan kan ik al weer verder naar de volgende klus, terwijl de vorige nog moet worden uitgevoerd. Je hebt als wethouder ook tegenspel nodig, van: hohoho, we kunnen niet alles tegelijk."

Frits Lintmeijer: "Ik schrok hoe sommige mensen met je omgaan. Een paar mensen laten een soort dienstbetoon zien waarvan je denkt: dat deed je vroeger ook niet. De koffie voor je halen, het soort dingen dat ik allemaal zelf wel kan. Dat hoeft van mij niet. Tegelijkertijd, het is meer dan twintig jaar geleden dat ik hier echt in dienst was. Ik heb nog weleens wat advieswerk gedaan voor de

gemeente. Dus ook uit die periodes ken ik wel mensen. Maar het overgrote deel van de mensen went toch heel snel aan je nieuwe rol. Dan ben je gewoon de bestuurder versus de ambtenaar die je toevallig beter kent dan de andere. Mijn voordeel is dat ik deze organisatie redelijk goed ken en dus ook behoorlijk kan inschatten wat ik van de organisatie mag verwachten.”

Politieke antenne van ambtenaren en onderbewuste continuïteit

Ronald Mauer: “Ik heb er weleens last van dat ambtenaren niet altijd een goede politieke antenne hebben, je schakelt snel en dan vertalen ze dat niet. Dan denk ik: heb ik het dan niet duidelijk genoeg gemaakt? Maar dat zal universeel zijn. Verder: in een organisatie van deze omvang heb je bijvoorbeeld twee afdelingen waar iets met sport gebeurt. Ook qua huisvesting, wij zitten hier, maar veel ambtenaren zitten elders.”

De omgang met ambtelijke adviezen is voor **Frits Lintmeijer** in het begin gedeeltelijk een speurtocht: “Vanuit een enkel onderdeel kwamen in het begin adviezen voorbij waarvan ik dacht: dat vind ik geen goede adviezen. Ik ben in gesprek gegaan met de vraag ‘is dit advies nou niet goed omdat ik niet beter weet of vind ik het niet goed omdat de inhoud en kwaliteit niet goed is?’

Want je hebt betere en minder goede ambtenaren. Of is het niet goed omdat er toch bewust wordt gekeken: ‘hoe ver ik kan gaan met de nieuwe wethouder?’ Dat moet je in je beginperiode doorgronden en dat vond ik best lastig. Voor het deel van de organisatie dat ik kende, kon ik het redelijk makkelijk inschatten, maar bij het deel van de organisatie waar ik nog nooit geweest was, vond ik dat moeilijker.”

Hij heeft niettemin niet het gevoel bewust te zijn ‘uitgeprobeerd’ door zijn ambtenaren: “Ik denk wel onbewust in de stroom van ‘zo doen we hier de dingen nu eenmaal en zo moet het’, de onderbewuste continuïteit.

Als het gaat om verkeer en vervoer, wil ik ook echt vanuit een andere toon naar verkeer kijken, los van het inhoudelijke accent dat meer op fietsen ligt, want men snapt wel dat een GroenLinks-wethouder dat wil. Verkeer is voor mij niet het systeem dat verbindingen aanlegt door de stad, maar verkeer is een manier van inrichten van de stad waarbij je bepaalde doelen wilt bereiken. De kwaliteit van de stad staat voorop en dan kijk je hoe het verkeer zich daar in kan passen. Het heeft me een half jaar gekost om duidelijk te maken wat ik daarmee bedoelde. En dat is nu echt anders. Dat is meer dan inhoud. Het is een manier om te kijken naar de stad. Dat is ook lastiger te veranderen. Dat is de slag die ik gemaakt heb.”

In 2017 vult hij aan: “Ook in de raad en de commissie heb ik daarover een paar stevige discussies gehad, ook met de coalitiepartijen. Uiteindelijk zijn we er goed uitgekomen, ook leuke debatten om te doen. Dit heeft me bij verkeer een jaar gekost. En dan ga je pas aan het werk om het daadwerkelijk te doen. Dat is ook mijn eigen leerproces. En kijk naar buiten, je ziet dat er enorm veel aan

gedaan wordt om de stad aantrekkelijker te maken, zonder dat de bereikbaarheid daaronder lijdt.

Dat verkeer lastiger was om te veranderen dan cultuur heeft overigens ook met omvang en complexiteit te maken. Cultuur is een relatief klein veld en een kleine hechte afdeling. Dat is makkelijker te managen vanuit ambtelijke optiek dan verkeer, dat over de hele stad gaat met 300.000 Utrechters die er allemaal wat van vinden.”

Johan Hamster: “Soms is het marginaal waarop je kunt bijsturen, er zijn natuurlijk zaken die spelen waar je richting aan kunt geven, maar vaak gaan zaken zoals ze gaan. Af en toe kun je wel een switch maken en jouw wensen vorm geven, maar het is niet zo dat als iets veertig jaar op een bepaalde manier is gegaan, dat makkelijk is bij te sturen.”

Het ambtelijke en het bestuurlijke domein

Hoewel de grens tussen bestuur en organisatie helder is, treden toch afbakeningsdiscussies op.

Mariëtte van Leeuwen: “Bij mijn P&O-portefeuille moet ik oppassen niet op de stoel van de gemeentesecretaris/algemeen directeur te gaan zitten.”

Toine Theunis wordt als portefeuillehouder middelen teruggefloten: “Ik ben oud-ambtenaar en met deze portefeuille bestaat het gevaar dat je je minder als bestuurder en meer als gemeentesecretaris gaat gedragen. Ik heb mensen nodig die me af en toe terugtrekken. De gemeentesecretaris heeft een keer tegen mij gezegd: ‘Nee, dit is het domein van de algemeen directeur.’ Dan luister ik, want je moet elkaar aanvullen.”

In 2017 zegt hij: “Dit is nog scherper geworden. Kennis hindert een wethouder. Samen met ambtenaren ben je een twee-eenheid. Ambtenaren hebben de kennis, de kunde en de inhoud. Zij doen de voorstellen en ik ben de verkoper. Ik moet het verkopen in de samenleving en in de raad en dat doe ik op mijn manier. Bestuurders die zich te veel verdiepen in de inhoud gaan te veel uitleggen. Laatst kreeg ik een compliment van een ambtenaar: ‘Gisteravond bij de raad heb je één ding gezegd dat niet klopte.’ Ik zei: ‘Dan ben ik toch ongelooflijk vooruit gegaan.’ Je moet niet alles lezen. Je moet naar een rapport kijken en jezelf de vraag stellen: hoe gaat de politiek hiernaar kijken? Als je het rapport helemaal gaat lezen, dan investeer je daar niet in.”

Staf Depla heeft uitgesproken dat hij alleen nog maar zijn handtekening zet als hij ook zeggenschap kan hebben: “We hadden laatst een discussie over het HRM-beleid, ik hoorde dat het een zaak van de organisatie zou zijn. Ik zei: ‘Het staat niet in de Gemeentewet. Een van de weinige dingen waar het college over gaat, zijn financiën en het personeelsbeleid. Bovendien, ik moet allerlei lullige

dingen tekenen, als ik niet over HRM-beleid ga, wil ik al die dossiers niet meer zien en stop ik subiet met het tekenen hiervan’.”

In 2017 zegt hij: “Dat geldt sowieso voor het zetten van handtekeningen. Er werd gezegd: ‘Zet maar een handtekening onder de begroting, want te zijner tijd veranderen de zaken toch wel. Daarna werd in december de begroting echt gemaakt. Dat zag ik niet zitten, toen heb ik geweigerd mijn handtekening te zetten.

Er is één handtekening waarvan ik achteraf spijt heb. Ik had mijn handtekening onder het sociaal statuut gezet waarvan de ambtelijke organisatie aangaf: ‘Dat is normaal, je hoeft het alleen te verlengen.’ We stonden voor een heleboel ombuigingen en als je met één pennenstreek allerlei regels vastzet, dan heb je er daarna ontzettend veel last van.

Het is heel gek: als je er niet over gaat en je wel ergens je handtekening onder moet zetten, dan klopt er iets niet. Het is het een of het ander.

Dat raakt ook aan mijn allergie: je wordt neergezet als politicus. Dat ben je wel, maar je bent ook bestuurder van de stad. Dat is iets anders dan alleen maar politicus zijn. Je bedrijft niet alleen politiek, je bent ook verantwoordelijk voor de organisatie.”

De verdwijn driehoek

Als wethouder verantwoordelijk voor personeel & organisatie stoeit **Staf Depla** in 2011 met het organisatiemodel in relatie tot efficiënte ondersteuning van het college: “De ene keer raadplegen we sectorhoofden, de andere keer de directieraad. Dat leidt tot energieverlies, we zijn niet efficiënt en rolvast. Dat leidt aan de ene kant tot sectorhoofden die achterover hangen, omdat ze denken dat de directieraad of wethouders het zelf wel doen. Soms denkt het lid van de directieraad dat de wethouder het regelt met het sectorhoofd. Iedereen rent heel hard, iedereen is heel druk. Sommige dingen gebeuren niet, ik noem dat de ‘verdwijnhoek’ tussen het sectorhoofd, het directielid en de wethouder. In die driehoek verdwijnt heel veel, maar sommige dingen gebeuren juist dubbel. In elk geval moeten we heldere afspraken maken. Mijn stelling is dat als we daar scherper in zijn, mij dat tijd en in ieder geval onrust bespaart.”

In 2017 vult hij aan: “De gemeente kent per definitie een ingewikkelde organisatievorm. Aan de ene kant wordt vanuit de ambtelijke organisatie gedacht dat we politieke passanten zijn, terwijl we bestuurlijk verantwoordelijk zijn. Aan de andere kant is het wel handig om je als bestuurder niet met alle details van de uitvoeringsorganisatie te bemoeien. Als ik in het begin op zondag stukken doorlas en ik stelde vijf vragen, kreeg ik op vier geen adequaat antwoord. Dan moet je niet gek opkijken als ik dat blijf doen. Het is terecht dat de directie en de ambtelijke organisatie verantwoordelijk zijn voor de uitvoering, maar juist het belangrijke deel in politiek en bestuur is dat dingen gerealiseerd worden, lokaal helemaal. Als mensen zeggen: ‘Je moet je niet met de uitvoering bemoeien’, dan moet je denken: ik ben bestuurlijk verantwoordelijk, dus ook

voor de uitvoering.’ De vraag is meer wat een effectieve manier is om de hele uitvoering te runnen. Het gaat over welke rol je aanneemt in die verantwoordelijkheid. Dat is heel iets anders dan wanneer mensen zeggen: ‘Je gaat er niet over’.”

Spelregels

Bijna alle wethouders organiseren in hun contact met ambtenaren een werkstructuur die hen beter past dan op het moment dat ze starten.

Johan Hamster: “We hadden een portefeuillehoudersoverleg waarin de manager aanzat en ambtenaren een voor een aanschoven. Maar de frequentie was me te laag en ik heb sterk gestimuleerd dat ambtenaren rustig bij me binnenlopen. Het contact is nu directer. Als er een vraag is, kunnen ze die gewoon stellen. Het is nu weleens zo dat wij de manager bijpraten.”

Hij heeft geen spelregels ingevoerd: “Mensen komen gewoon binnen en als ze zeker willen weten dat ik er ben, maken ze een afspraak met het secretariaat.”

Toine Theunis: “Vroeg beginnen is ook voor ambtenaren belangrijk. Alle overleggen beginnen om negen uur, dus voor negen uur kan iedereen binnenkomen. Dat is goed voor je toegankelijkheid.”

Peter Verheij: “Ik ben toegankelijk, de deur is bijna altijd open, misschien wel te vaak, zodat het soms echt een zoete inval is. Ik laat veel ruimte voor kritische discussie, maar als de knoop is doorgehakt, verlang ik wel loyale uitvoering.”

In 2017 zegt hij: “Sowieso heb ik de natuurlijke momenten van een nieuwe periode benut om dingen iets anders te doen. Ik heb er vooral wat meer structuur in gebracht. Je wordt snel in de waan van de dag meegezogen. De sores waar medewerkers dagelijks mee te maken hebben, hoeven niet allemaal op het bordje van de wethouder terecht te komen. Die neiging is groot in een kleine gemeente.

In de eerste periode hield ik alles wat er gebeurde vanuit mijn control-benadering wat gedetailleerder bij. Ik bouw nu meer op de organisatie, dat medewerkers op het afgesproken moment terugkomen met een bepaald dossier, in plaats van dat ik overal lijstjes van moet bijhouden. Overigens kan ik bogen op een behoorlijk goed geheugen, daardoor heb ik parate kennis over dossiers en hoef ik minder op te zoeken.”

Raja Fick-Moussaoui vindt het in 2011 lastig dat ambtenaren naar haar kijken om de knoop door te hakken: “Dat maakt gelijkwaardigheid en teamwork tussen jou en je ambtenaren moeilijker. Ik ben er echt mee in de weer om een gelijkwaardig gesprek te creëren.”

In 2017 zegt ze: “Dat lukt nu ook. Door mensen in hun kracht te zetten: ‘Jij bent de deskundige. Ik wil graag van jou horen wat jij ervan vindt.’ Dan turen

ze eerst tien minuten naar het plafond: wat is een politiek correct antwoord? Nu gaat het steeds beter. Dat vind ik fijn. Ik houd expliciet rekening met het feit dat ambtenaren zich niet allemaal even gemakkelijk kunnen bewegen, uitspreken en gedragen bij een wethouder. Puur vanwege de positie. Ambtenaren zijn deskundig en bedreven op hun vakgebied en kunnen adviseren los van welke politieke druk ook. Dat is heel waardevol. Juist daarom probeer ik mijn mensen altijd te bevragen en te waarderen op hun advies. Uiteindelijk neem ik zelf mijn besluit.”

Een spelregel die **Lucas Vokurka** heeft ingevoerd is dat er nooit twee ambtenaren zijn die het niet met elkaar eens zijn: “Ik kan nooit niet integraal geïntformeerd worden. Ik wil integraal geadviseerd worden. Je kunt twee dingen doen: je pakt een honkbalknuppel en slaat elkaar in elkaar of je pakt een fles wijn en je drinkt hem leeg, maar je komt er onderling uit. En als je er niet uitkomt, dan leg je maar uit waarom. Hoe je het doet, doe je het, maar je gaat hier aan tafel geen ruzie schoppen.

Verder probeer ik om een gesprek te creëren. Ik probeer niet te zeggen: ik heb ernaar gekeken, dit vind ik ervan – doe ik ook weleens... – maar over het algemeen wil ik een gesprek: wat willen we nu eigenlijk, waarom doen we dit? Laatst heb ik laten inventariseren wat we doen op het gebied van beroepsoriëntatie. Elke keer kreeg ik losse projecten langs, met de vraag om het te financieren. Daarom heb ik op een rij laten zetten wat we allemaal doen. Ik kreeg vijf kantjes. Historisch gegroeid, ik snap het allemaal wel, maar ik wil graag dat we daar een positie innemen, het voelt als schieten met hagel. Ook aan de ambtelijke zijde was er geen directe oplossing. Op dat moment hebben we het goede gesprek te pakken.

En er moet aan tafel gewoon gelachen worden. Het moet niet eng zijn om aan tafel te komen. Het moet leuk zijn om hier aan tafel de stad beter te maken.”

Op de vraag of het misschien stiekem toch eng is om aan tafel te komen, antwoordt hij: “Ik kan onverwacht zijn, iets roepen om te provoceren, maar dat doe ik altijd met een reden. Ik ga nooit een ambtenaar affakkelen. Dat heb ik nooit gedaan en ga ik ook nooit doen. Ik kan zeggen: ‘ik vind het niks’, maar ik neem nooit op een negatieve manier stelling. Dat heeft geen zin. Ambtenaren willen twee dingen: dat het goed gaat op het beleidsterrein en dat de wethouder schittert.”

Roosendaal

Gemeenteraadszetels

Partij	2006	2010	2014
Roosendaalse Lijst	8	9	9
CDA	6	5	5
VVD	7	9	4
PvdA	8	4	2
SP	3	3	5
GroenLinks	2	2	1
Nieuwe Democraten	-	3	2
D66	1	-	2
Vrije Liberale Partij	-	-	5
Totaal	35	35	35

A black and white portrait of Toine Theunis, a middle-aged man with short hair, wearing a dark suit jacket over a light-colored shirt. He is smiling slightly and looking towards the camera.

Toine Theunis

1957 (Roosendaalse Lijst)

Roosendaal

Aantal inwoners: 77566 (2011), 77163 (2017)

Portefeuille in periode 2010-2014: financiën, openbare ruimte, milieu en duurzaamheid.

Samenstelling collegeperiode 2010-2014: Roosendaalse Lijst (2), CDA (1), PvdA (1), GroenLinks (laatste tot 2011).

Portefeuille in periode 2014-...: financiën, ruimtelijke ordening, wonen en volkshuisvesting, sport, subsidieverlening, duurzaamheid, milieu en afval.

Samenstelling collegeperiode 2014-...: Roosendaalse Lijst (2), CDA (1), SP (1), VVD (1).

9 Tijd en prioriteit

De weekendmap

Op zondagochtend gaat **Raja Fick-Moussaoui** naar het gemeentehuis vierhonderd meter verderop om de week voor te bereiden met als motivatie dat als er ooit wordt ingebroken er nooit vertrouwelijke stukken gevonden kunnen worden.

In 2017 zegt ze: “Dat is niet meer nodig, want we werken tegenwoordig met een iPad. Je kunt inloggen en dan zie je alle stukken digitaal.”

De lengte van de werkweek

De werkweek van de wethouder wordt bepaald door het ritme van de portefeuille-overleggen, de B&W-vergadering, de raad, commissies en de fractie, maar hoeveel uren beslaat het wethouderschap?

Frits Lintmeijer is fulltime wethouder, maar schat in dat hij in de praktijk zeventig uur per week werkt.

Mariëtte van Leeuwen: “Ik werk echt zeventig uur in de week. Tenminste als ik werk, want we hebben wel lang reces. Dat is een voordeel, zeker met schoolgaande kinderen.”

Staf Depla werkt zestig tot zeventig uur, heeft in het weekend vier dagdelen vrij en door de week een half dagdeel 's avonds.

In 2017 zegt hij: “Ja, dat lijkt nog wel te kloppen.”

Peter Verheij werkt zestig tot zeventig uur per week: “Dat kan een keer extreem zijn, het kan ook weleens rustig zijn.”

Ronald Mauer: “Ik draai hier weken van 55 tot zestig uur, mijn norm is 55 uur.”

Karsten Klein: “De drukte is niet zozeer veranderd sinds mijn raadslidmaatschap. Met raadswerk naast een baan was het ook al heel druk, dus qua drukte is het vergelijkbaar.”

Toine Theunis geeft aan niet te weten hoeveel hij werkt: “Het is niet de tijdsbesteding die op je nek drukt, maar je moet 's avonds wel de deur uit. Verder kun je er zelf veel aan doen. Je moet er wel tegen kunnen: ik had het niet gekund toen de kinderen klein waren, maar nu: je kunt je tijd prima indelen. Ik begin om half acht, omdat dat het ritme van het gezin is en ik heb geen reistijd. Dus ik ben hier gewoon vroeg. Weliswaar kan ik dan blijven tot één uur 's nachts als

het raad is. Maar aan de andere kant kan ik tussendoor naar huis en bijvoorbeeld koken en thuis eten. Je hebt je privémomenten tussendoor. Dat was in Breda anders. Ik heb overigens een hekel aan lui die dat allemaal opkloppen en zeggen: ‘Ik werk tachtig uur in de week’. Schei toch uit!”

In 2017 zegt **Raja Fick-Moussaoui**: “Als je door de week een gesprek hebt om zeven uur of half acht, dan blijf je gewoon hier. De mannelijke collega’s gaan sneller naar huis, waar hun vrouw gekookt heeft, ze eten dan wat, relaxen op de bank en komen terug. In mijn geval moet ik naar de supermarkt lopen, even snel koken, want ik wil niet alleen maar junkfood eten. Dan zou ik in mijn uppie moeten eten, want mijn man komt altijd later thuis. Dat is toch ingewikkeld?”

Deze week gaat mijn dochter voor het eerst naar school. Zij lag er voor half acht in, dat is voor mij nieuw. Ik moet op zoek naar een nieuw ritme, misschien voordat ik een overleg heb toch even naar huis gaan voor haar avondritueel. Dan heb ik toch het gevoel dat ik mijn moederlijke plicht heb gedaan, maar dan moet ze ook echt om half acht slapen. Dat moet ik nog even uitzoeken en dat komt wel goed.”

Jan Hoskam: “Als je het leuk vindt om te doen, dan maakt het niet uit, desnoods op vrijdagavond maar vroeg naar bed. Maar als ik naar de agenda kijk, valthet allemaal wel mee, alleen soms ’s avonds een zware commissievergadering.

Over de werkweek kan ik niets zeggen. Want als ik nu naar een opening ga van een bedrijf, is dat dan werken? Ik vind het ook leuk om te doen, maar het is feitelijk wel werk. En als ik op de markt sta en ik word aangesproken als wethouder marktzaken. Is dat werk of sta ik gewoon boodschappen te doen? Die lijn is dun. Evenementen waar ik privé niet naar toe zou gaan en ik zit er wel, ervaar ik als werk. Ik ben basketballer van huis uit, als ik nou naar een basketbalwedstrijd ga, is dat dan werk?”

Vrije avonden en weekends

Peter Verheij: “Het weekend kent zeven dagdelen: één à twee ben ik bezig, zaterdagochtend of -middag ben ik regelmatig in het dorp, dat leeft in het weekend met evenementen en markten. Zaterdagavond als de kinderen naar bed zijn gebracht, lees ik de B&W-stukken, zodat ik maandag nog dingen uit kan laten zoeken. In de regel ben ik door de week vier avonden bezig voor de gemeente, thuis aan het voorbereiden dan wel in het dorp of gemeentehuis. Het begint tegen zeven uur, half acht en gaat door tot vaak laat.”

In het weekend heeft **Frits Lintmeijer** gemiddeld twee tot drie dagdelen vrij. Doorde weeks is hij – als hij niet aan de rem trekt – elke avond bezet: “Ik moet echt af en toe de agenda vrij spelen, anders is elke avond op.”

Jan Hoskam: “Op zondagmorgen van negen tot twaalf lees ik al mijn stukken. Dat is tijd die je niet aan andere dingen kunt besteden. Op zaterdagmorgen doe ik van half negen tot half elf boodschappen bij de slager en praat ik met twee mannen. Dat gaat soms over politiek, is dat werk?”

Door de week ben ik vaak vier avonden in touw.”

Ronald Mauer: “Dat loopt allemaal in elkaar over. Dan ga je naar een opening of een sporttoernooi, maar het kan ook zijn dat mijn vriendin even tv kijkt, dan neem ik vast de stukken van de staf door. Helemaal vrij en helemaal los van alles zijn van die zeven weekenddagdelen misschien twee of drie. Maar het is heel diffuus.”

Mariëtte van Leeuwen: “Zondagmiddag begint met stukken lezen, dat is altijd wel een dagdeel. In het hoogseizoen is er zaterdag of zondag altijd wel een dagdeel iets met sport. Maar is dat werk, want dan neem ik mijn kinderen mee? Laatst ging ik met de zeilvereniging een stukje zeilen en daarna spraken we op het terras over de zeilvereniging.

Het is wel een verplichting, ook al is het maar een prijsuitreiking, een uurtje, je kunt die dag niets anders. Mijn familie woont ver weg en klaagt dat ze mij te weinig ziet. Je gaat ook niet naar de diertuin op zo’n dag. Ik denk dat ik er wel ben met twee dagdelen werk, maar die twee dagdelen kunnen wel je hele weekend opbreken.

Door de week werk ik lang of niet, dat betekent dat ik drie avonden doorga tot een uur of twaalf, dan ga ik ook met eten niet naar huis. Veel collega’s gaan rond dinertijd een uurtje naar huis, ik doe dat niet. Ik merk dat mijn kinderen daar onrustig door worden. Dan willen ze dat ik blijf. Als ik dan wegga, is het tranen met tuiten. Dus ze kunnen beter weten: mama is er niet of wel. Ik eet dus vaak sla met iets kant en klaars achter de pc.

Je kunt tegen de kinderen zeggen: het zijn blokken van acht weken en dan heeft mama vakantie en dan ben ik er ook echt. En wie kan nu zeggen dat zijn moeder er iedere vakantie is? Maar door de week ben ik drie of wel vier avonden niet thuis.”

Karsten Klein: “Er is één avond dat ik echt geen afspraken gepland wil hebben. In het weekend ben ik gemiddeld twee dagdelen vrij, je hebt altijd wel afspraken die zo’n dag lekker breken.”

In 2017 zegt hij: “Dat is wel iets minder geworden. Dat ligt aan de portefeuille en is ook een bewuste keuze, want dit gaat gewoon niet altijd.”

Tevens beaamt hij dat hij nog steeds één avond geen afspraken wil.

Van de vier doordeweekse avonden is **Lucas Vokurka** er gemiddeld drie weg. Zijn weekenden zijn rustig: “Ik heb een portefeuille met niet veel weekend-activiteiten. De werkweek begint voor mij zondagmiddag, dan lees ik alles voor

de komende week. Dus op vrijdagavond wordt alles door de brievenbus gegooid voor de portefeuillehoudersoverleggen en het college. Op mailtjes die door de week binnenvallen en meer tijd nodig hebben, zet ik 'weekendpost'. Maandag gooi ik het hier op het bureau van de secretaresse, die verwerkt het en dan gaan we weer verder. In het begin is dat anders, maar je kent nu de dossiers, je weet waar je op moet letten en je weet wat belangrijk is en wat standaardwerk is en gewoon door moet. Ik lees alles, geef commentaar op de stukken voor de portefeuillehoudersoverleggen, ik maak een lijstje van dingen die ik niet moet vergeten, ik stuur nog een paar mailtjes van mensen die ik een afspraak beloofd heb naar de secretaresse en die plant ze in, zondagavond ben ik klaar en kan de week beginnen."

Johan Hamster: "Ik probeer mijn avond niet voor half acht te laten beginnen, zodat ik mijn kinderen in bed kan doen en dan weg kan gaan. Dat lukt meestal wel. Ja, je hebt borrels op de vroege vrijdagavond."

Hoe vaak ik vervolgens weg ben, daar houd ik me niet zo mee bezig, maar mijn vrouw maakt weleens duidelijk dat ik vaak weg of te druk ben.

Verder vind ik het al geweldig dat ik elke week een hele dag vrij kan houden en thuis kan zijn of naar de kerk en vrienden kan gaan. Er zijn veel mensen met andere banen die dat niet kunnen."

Toine Theunis: "Gemiddeld ben ik twee avonden weg en drie dagdelen in het weekend."

De balans wethouderschap - privé

Henk Mirck: "Ik vul mijn tijd op een andere manier in dan hiervoor. Er zitten veel positieve kanten aan. Toen ik in het bedrijfsleven zat, ging ik door de reistijden 's ochtends vroeg weg en kwam ik 's avonds later thuis. Nu breng ik vier van de vijf dagen mijn kinderen 's ochtends naar school. Dan kan ik met iedereen ontbijten, omdat ik binnen tien minuten hier zit."

Maïta van der Mark heeft bij de start een zoon in de lagere schoolleeftijd en combineert haar wethouderschap met zorgtaken.

In 2017 benadrukt ze dat het wethouderschap ook veel vrijheid biedt: "Toen mijn zoon nog kleiner was, was ik weleens op donderdagmiddag vrij om kerstknutsels te maken, aan de ene kant word je geleefd, aan de andere kant kun je daar makkelijker in zijn."

Johan Hamster zegt in 2011: "De ene periode is heel druk, maar bijvoorbeeld afgelopen week was het maar vijftien uur, dan is er minder te doen en ga ik er ook niet de hele tijd zitten. Ik ga geen uren tellen. Ik doe wat ik moet doen, soms wat meer omdat het zo leuk is. Misschien is dat het voordeel van mijn parttime aanstelling, ik permitteer me ook wel ruimte voor mijzelf en mijn gezin."

Maïta van der Mark zegt over haar aanstelling van zeventig procent: “Na mijn belronde met de SP-wethouders voor mijn start besepte ik dat het niet werkt als ik krampachtig vasthoud aan die vierentwintig uur. Dus dat heb ik losgelaten. Anders zit je jezelf ook tegen te werken. Dan ga je dingen afhouden en dat werkt ook niet. Dus ik werk gewoon fulltime. Maar ik heb meer vrijheid met het indelen van mijn tijd.”

Lucas Vokurka: “Ik heb twee kinderen, die wonen gedeeltelijk bij hun moeder en gedeeltelijk bij mij en dat organiseert zich. Eens in de twee weken werk ik woensdagmiddag thuis. Je kunt het suf vinden of niet, maar we hebben besloten het zo te doen. Vrijdagmiddag ga ik altijd met mijn zoon tennissen, zaterdag doe ik leuke dingen en zondag ook. Maandagochtend breng ik ze naar school, daarna zijn ze een paar dagen bij hun moeder en dan komen ze weer terug. Het thuisfront heeft niet veel last van mijn wethouderschap, mijn kinderen ook niet.”

In 2017 zegt hij: “Je kunt prima tijd vrij maken voor privéaangelegenheden, maar je moet het wel ongelooflijk goed regelen. Ik had gewoon geluk met mijn secretaresse. Ze zei: ‘De wethouder is er niet.’ Het is ook goed om in je achterhoofd te houden, dat het niet altijd belangrijk is. Als je erin zit lijkt altijd alles heel belangrijk op dat moment. Geloof mij nou maar, het kan ook twee dagen later en dan gaat er niemand dood. Het is heel belangrijk dat je de regie houdt op wie je bent en wat je belangrijk vindt.”

Karsten Klein zegt in 2011: “Als ik een kind heb, neem ik ouderschapsverlof en ga ik één dag per twee weken minder werken.”

In 2017 zegt hij: “Dat is gelukt. Vrijdagmiddag ben ik altijd vrij voor mijn dochter, vanaf twee uur ’s middags ben ik met haar.”

Door de vele avondactiviteiten plant **Mariëtte van Leeuwen** elke ochtend expliciet ruimte voor haar gezin in: “Dan zie je dat de kinderen daar echt een biologische klok voor hebben, ook in de vakanties, vooral de jongste. Tussen zes en zeven is ze altijd wakker. Ik heb met mezelf afgesproken, ik ga er echt elke ochtend uit, ook al heb ik een raadsvergadering gehad tot half twee ’s nachts. Dat is hun moment iedere ochtend, maar om zes uur hoeft voor mij niet zo nodig. Ik begin ook echt niet voor negen uur, ik probeer de jongste ook nog naar school te brengen.”

Peter Verheij: “Ik heb kinderen en werk fulltime, het valt wat tegen. Er zit meer tijd in dan ingeschat. Je schat vooraf in dat er veel avondwerk aan vastzit, maar in de praktijk is het toch veel, het wethoudersvak is verslavend. Het is leuk. Dus dat moet je doseren.

Wel is het in het eigen dorp, dus 's ochtends ben ik altijd thuis om de kinderen naar school te brengen en bij het avondeten probeer ik er te zijn, dat lukt niet altijd. De avonden zelf zijn lastig, er gaat heel veel tijd op aan het wethouderschap.”

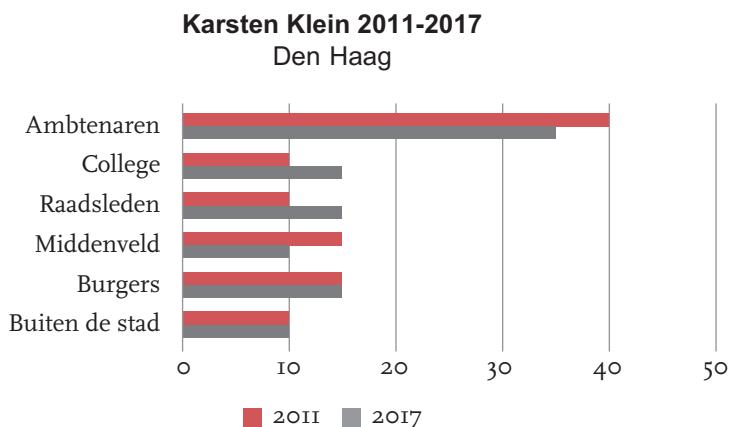
Maïta van der Mark: “Ik heb die BlackBerry gekregen en meteen afgesproken met het secretariaat dat als er echt iets dringends is ze moeten sms'en of bellen. Mails lees ik niet in het weekend of in de vakanties. Heel soms. Je moet ook kunnen ontspannen, kunnen opladen. Dus bel me, sms me als er iets is. Dat is twee keer voorgekomen al die tijd. Ze moesten er even aan wennen en ik moest trouw blijven aan mijn besluit. Want ik had collega-wethouders die het anders deden.”

Henk Mirck: “Het is natuurlijk maar een paar keer per jaar, maar ik ben bijvoorbeeld ook als vrijwilliger natuurschool-gids. En dat betekent dat ik af en toe met een klasje kinderen van ergens tussen de zes en de twaalf jaar zit te schooieren in de natuur. Ik vind het ook belangrijk om dat te doen. Ook om eens op school te helpen met een techniekles of schoolzwemmen.”

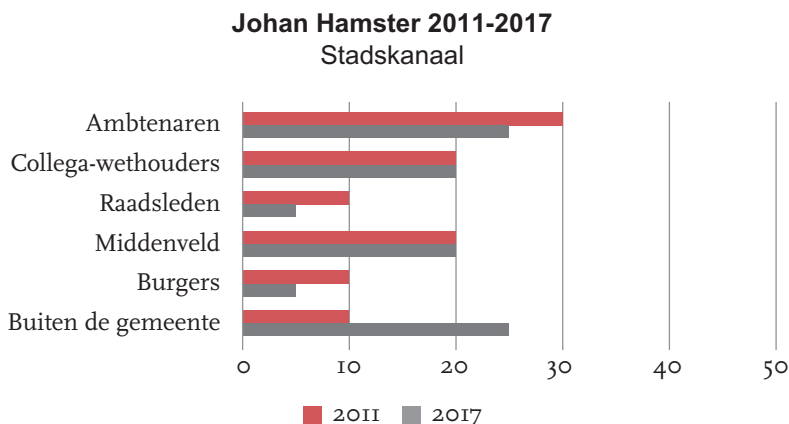
De wethouders is gevraagd 100 procent van de tijd te verdelen over ambtenaren, college, raadsleden, middenveld, burgers en alles buiten de stad.

De eerste reactie van **Karsten Klein** is: “Ik werk meer dan 100 procent.”

Hieronder staan de verdelingen van Karsten Klein in 2010 en 2017, waarbij hij de tweede collegeperiode meer tijd besteedt aan het college en raadsleden en minder aan ambtenaren en middenveld. Dit laatste heeft te maken met de portefeuille: “Deze coalitie is met vijf partijen groter dan de vorige. Er is meer onderling overleg om het bij elkaar te houden. Er is een bredere coalitie met een grotere onvoorspelbaarheid waarin je dus meer moet overleggen om wel eenduidig naar buiten te gaan.”

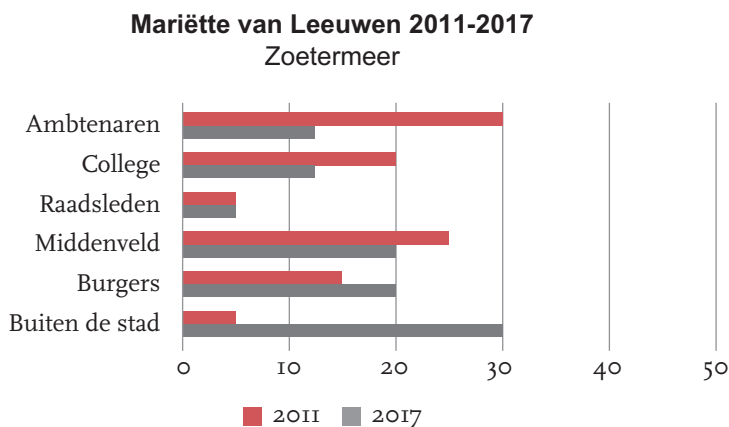

Johan Hamster besteedt in 2017 meer tijd buiten de gemeente en minder aan ambtenaren, raadsleden en burgers. Dit komt door de portefeuillevissel, waaronder het voorzitterschap van de sociale werkvoorziening en overleg over de portefeuilles jeugd, Wmo en werk.

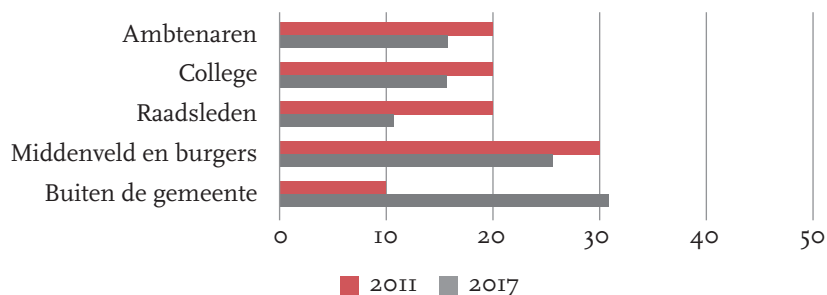

Ook Mariëtte van Leeuwen, Peter Verheij en Henk Mirck besteden de tweede periode aanzienlijk meer tijd aan activiteiten buiten de gemeente.

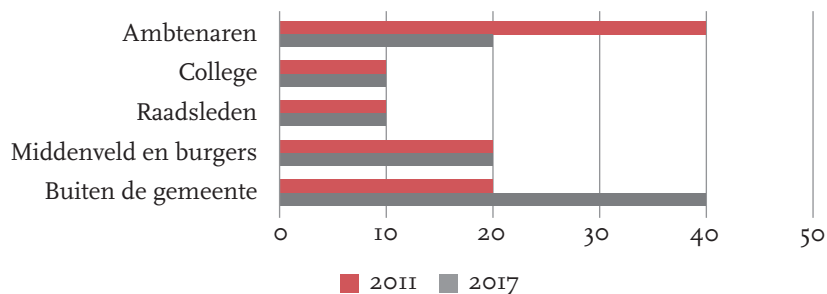
Mariëtte van Leeuwen zegt daarover: "Ik ben veel buiten gaan doen, dat was inherent aan het feit dat ik voorzitter van de VNG-commissie werd."

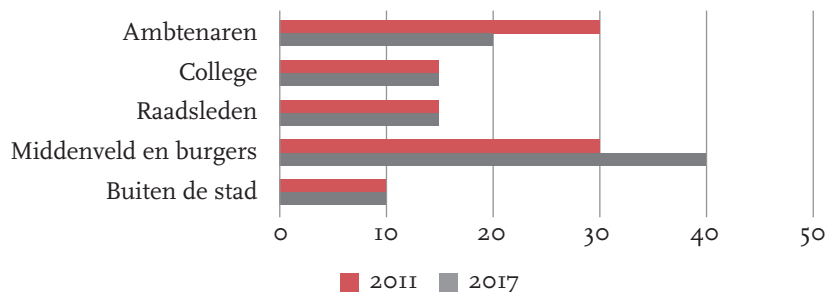
Peter Verheij 2011-2017
Alblasserdam

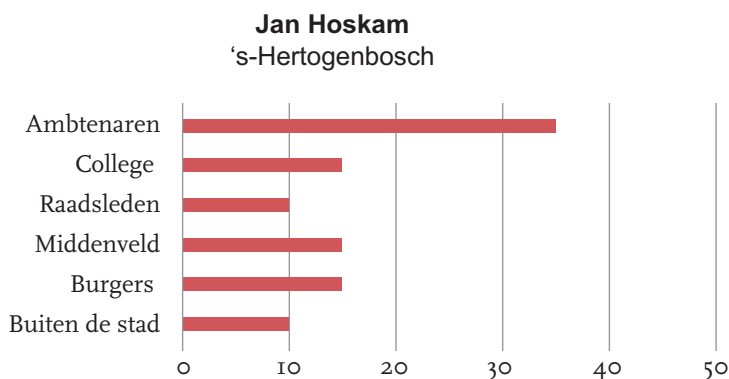
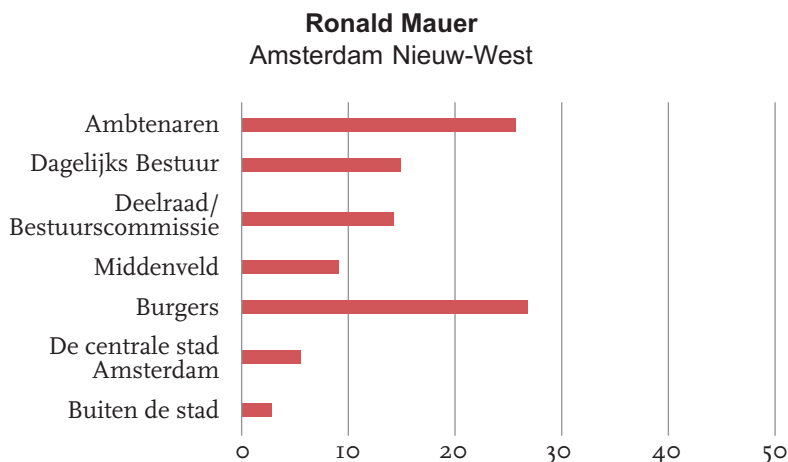

Henk Mirck 2011-2017
Zwijndrecht

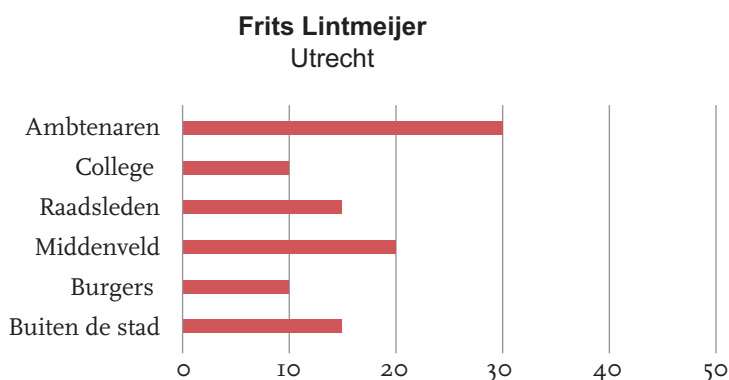
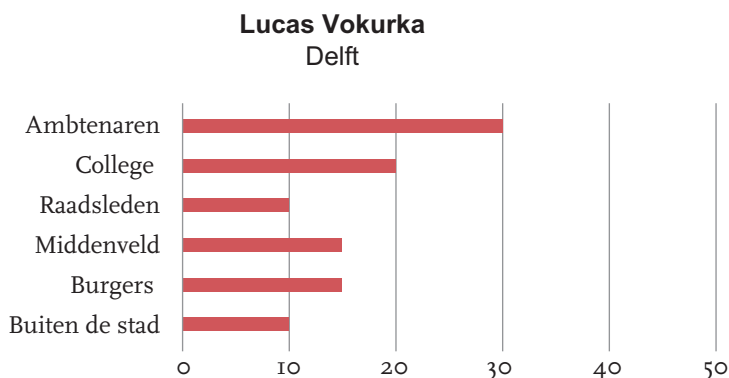
Toine Theunis 2011-2017
Roosendaal

Toine Theunis is door een portefeuillewissel in de tweede periode meer tijd gaan besteden aan het middenveld en de burgers.

De verdeling van Ronald Mauer is in beide periodes ongeveer hetzelfde, datzelfde geldt voor Jan Hoskam. Bij **Ronald Mauer** is een extra onderscheid gemaakt met het onderdeel 'De centrale stad Amsterdam' voor de tijd die hij investeert in het contact met de wethouders van de centrale stad.

Lucas Vokurka en Frits Lintmeijer zijn één periode wethouder. Als toelichting op zijn tijdsverdeling merkt **Frits Lintmeijer** op dat hij redelijk veel buiten is door het wijkwethouderschap en door cultuur: “Voor cultuur ben ik toch heel vaak voor het maatschappelijk middenveld op pad, omdat alle tweehonderd instellingen door de bezuinigingen niet allemaal subsidie krijgen, maar wel allemaal de wethouder willen zien, dus die bezuiniging op cultuur vertekent het beeld nu wel en dat gaat ook wel ten koste van anderen.”

Prioriteit

Frits Lintmeijer is begonnen aan zijn wethouderschap met een spiekbriefje om zijn kernboodschap over te brengen: “Ik realiseer me dat ik dat spiekbriefje eigenlijk weer moet vernieuwen. Na een jaar en een paar maanden ben je al eigenlijk niet meer vers. Dus daar moet ik nog even goed naar kijken. Voor

cultuur hebben we een heel duidelijk spiekbriefje. Voor archeologie en monumenten ligt dat er veel minder. Dat is ook niet zo'n politiek dossier. Het is meer een heel prettig dossier met een grote *likeability*. Bij verkeer wil ik de omslag naar een fietsstad maken. En hoe zorg je dat een beleidsorganisatie ook een uitvoeringsorganisatie wordt?

Voor mijzelf heb ik zo'n houvast nodig, want als je zo'n lijstje niet hebt, dan word je – en dat word je sowieso – overspoeld door alles wat er ook is. Dat lijstje heeft het laatste jaar ook in mijn kamer gehangen om te weten wat ik af te vinken had.”

Op de vraag of hij een prioriteitenlijstje heeft, wijst **Lucas Vokurka** naar zijn hoofd: “Hier zit mijn lijstje. Bij jeugd en onderwijs weet ik precies hoe ik de stad wil achterlaten. We gaan een grote beweging maken met het VMBO, een stuk onderwijs waar mijn hart ligt. Als kennisstad heeft Delft mooie bedrijven, maar een tekort aan mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. We willen dat Delft kennisstad is voor iedereen en daarom hebben we de VMBO-scholen nodig. Dat kennisstadverhaal gaat niet lukken als we deze mensen niet opleiden. Midden in de Spoorzone gaan we VMBO-scholen aan elkaar koppelen, samen met een nieuw MBO, dat naar de stad komt. Dat was de schakel die miste.

Als ik wegga, wil ik dat dat staat. De stad moet een geheel zijn. Als we deze groep niet meenemen, dan creëren we onze eigen maatschappelijke problemen. Dit heeft absolute prioriteit.”

In 2017 zegt hij: “Het is gelukt! Ga maar kijken in de Spoorzone, daar staat een prachtig nieuw pand midden in de stad. We hebben daar toen twee scholen samengevoegd en ik ben er laatst op bezoek geweest, de aantallen groeien en de kwaliteit ook, dus het is gelukt.”

Raja Fick-Moussaoui heeft in 2011 voor zichzelf drie doelen gesteld. Ten eerste de financiële basis goed op orde brengen, ten tweede het aanpakken van de armoede en ten derde stelt zij voor haarzelf het doel meer naar buiten te gaan. Over dat laatste schetst ze haar dilemma van kort daarvoor: “De keuze tussen een receptie in het stadhuis waar iedereen is of even op mijn hakken kijken bij een verhuizing van scholen, pakt uit in een keuze voor de scholen met misschien een staartje receptie.”

In 2017 zegt ze: “In deze periode heb ik een andere uitdaging gesteld, namelijk het oplossen van ons bereikbaarheidsprobleem. Met ruim zes miljoen bezoekers per jaar in onze binnenstad hebben we echt een uniek probleem in Nederland. Een prachtige uitdaging. Daarnaast zie ik een Euregionale positie voor Roermond weggelegd als mobiliteitsknooppunt. Beter dossiers om je als wethouder in vast te bijten kun je je niet wensen. Het is mijn ambitie om tegen de tijd dat ik klaar ben het bereikbaarheidsprobleem grotendeels te hebben opgelost, de diverse vervoersmodaliteiten beter op elkaar te hebben aangesloten en onze stationsomgeving aanzienlijk te hebben verbeterd.”

Ronald Mauer: “Mijn portefeuille is een ratjetoe, maar het past wel bij mijn ervaring. Ik probeer het allemaal te vertalen naar de missie: ‘Nieuw-West in beweging’. Of het nu sport betreft of verkeer, waar dat heel letterlijk is of welzijn en onderwijs, waar we kinderen proberen te bewegen naar een hogere trap in ontwikkeling. Dat geldt ook voor participatie, invloed krijgen op de leefomgeving. Ik zet die missie centraal.”

Staf Depla heeft zichzelf twee doelen gesteld: “Dat de financiën helder en op orde zijn en dat daarmee geld vrij is gemaakt voor dingen die echt belangrijk zijn. En twee is dat ik een bijdrage heb geleverd aan de externe oriëntatie van de gemeentelijke organisatie. Dat is een middel om te zorgen dat we beter gebruik maken van de kennis, kracht en kunde van de stad. Ik zou willen gaan voor vier dingen die echt zichtbaar zijn in de stad. Een paar voorbeelden: een deel van het armoedebeleid is bijvoorbeeld belegd bij de Stichting Leergeld. Bovendien mobiliseer je publiek geld, ook door samenwerking met de woningcorporatie. Daar ga ik niet over, maar ik ben wethouder organisatie, dus uiteindelijk is dat toch mijn verantwoordelijkheid. En met Philips zijn we bezig de hele stad te verLEDten.”

In 2017 vult hij aan met betrekking tot financiën: “Dat klinkt misschien niet logisch op dit moment, want we hebben momenteel een financieel fors tekort. Maar in 2014, dus vier jaar na mijn aantreden als wethouder, hadden we de basis op het gebied van control en financiën goed voor elkaar. Aan het eind van de collegeperiode hadden we ruim tachtig miljoen euro bezuinigd en ruimte gemaakt voor nieuwe dingen. Tijden kunnen snel veranderen. De decentralisaties hebben ook onze financiële huishouding flink veranderd.

Bij Philips is het wel gebeurd, maar groter. We hebben afgesproken dat ze de komende tien tot vijftien jaar de straatverlichting blijvend vernieuwen, samen met bewoners en met gebruik van de nieuwste technologie. Als nieuwe bedrijven ook van die masten gebruiken willen maken, worden ze toegelaten om innovatieproducten en -diensten toe te passen. De energiezuinigheid waar we het toen over hadden, is maar een klein deeltje.”

Stadskanaal

Gemeenteraadszetels

Partij	2006	2010	2014
PvdA	10	7	4
CDA	5	6	5
ChristenUnie	4	4	4
VVD	2	2	1
Gemeentebelangen	2	2	3
D66	-	1	1
SP	-	1	5
Totaal	23	23	23

A black and white portrait of Johan Hamster, a man with a beard and short dark hair, wearing a suit and a patterned tie. He is looking directly at the camera with a slight smile.

Johan Hamster

1982 (ChristenUnie)

Stadkanaal

Aantal inwoners: 33.416 (01-2010), 32.252 (01-2017)

Portefeuille in periode 2010-2014: onderwijs, jeugd, sport en projecten (Noorderpoort en MFA noord).

Samenstelling collegeperiode 2010-2014: PvdA (1), CDA (1), ChristenUnie (1), Gemeentebelangen Stadskanaal (1).

Portefeuille in periode 2014-...: onderwijs, jeugd, werk en inkomen en financiën.

Samenstelling collegeperiode 2014-...: CDA (1), ChristenUnie (1), PvdA (1), Gemeentebelangen Stadskanaal (1).

10 Het glazen huis: het privéleven naast een publieke functie

Het thuisfront en de publieke functie

Jan Hoskam trouwt zijn grote liefde op het moment dat hij wethouder is. De trouwfoto's verschijnen in de lokale pers. Jan Hoskam gaat daar niet onder gebukt, hij heeft een prachtige trouwdag: "De burgemeester heeft mij getrouwd, hij zei: 'Hij is niet alleen getrouwd met zijn werk maar ook op zijn werk'."

Ronald Mauer, vader van twee dochters, neemt de jongste soms mee: "Dan laat ik haar iets openen. Dan maak je van de nood een deugd. De oudste dochter studeert, is fotomodel en reist het hele land en de wereld rond. Maar mijn relatie lijdt er weleens onder. Dan reis ik het weekend heen en weer tussen Leiden, waar mijn vriendin woont, en Amsterdam. Zelf vind ik dat niet vermoeiend, maar zij wel."

In 2017 zegt hij: "Helaas is mijn angst van toen werkelijkheid geworden. De relatie heeft geen standgehouden. Ik heb al drie jaar liefdesverdriet en daar heb ik elke seconde van de dag moeite mee."

Peter Verheij: "Bij weekendactiviteiten probeer ik het gezin erin te betrekken en dat vindt het gezin ook oké. Wij doen het samen."

Johan Hamster zegt in 2011 over de combinatie ambt en thuisfront: "Ze gaat niet heel vaak mee, want wij hebben nog twee kinderen thuis, maar als ze er is dan staat ze er ook. Het is wel grappig, wij zijn een kleine gemeenschap. Mijn vrouw is onderwijzeres in Onstwedde. Daar ben ik de man van de juf en in Stadskanaal is zij de vrouw van wethouder Hamster. Verder sta ik gerust met de kinderwagen naast het sportveld."

Frits Lintmeijer geeft aan dat zijn kinderen het huis uit zijn: "Dat maakt verschil, maar mijn vrouw realiseert zich dat dit vier jaren zijn dat je het niet van mij moet hebben. Wel proberen we – als ik dan toch voor cultuur of monumenten op pad moet – dat samen te doen. Dat is dan wel weer heel leuk."

In 2017 zegt hij daarover: "In het begin is het leuk, op een gegeven moment had zij er wat meer genoeg van. Toch is het leuk dat je af en toe samen op stap kunt."

Toine Theunis: "Wat is werk? Dit weekend bijvoorbeeld ga ik zaterdagavond naar een harmonie-achtige voorstelling. Ik hoeft niet te gaan. Dan zeg ik tegen mijn vrouw: 'Zullen we gaan?' Dus ik ga, maar met mijn vrouw. Als ik geen wethouder was geweest, was ik niet gegaan. Volgende week is de 'Acht van Chaam'."

Daar komen veel bestuurders, dus daar ga ik ook naar toe. Een oud-wethouder uit Breda Wilbert Willems zegt altijd: ‘De helft van de tijd zit ik te eten en te drinken, het is geen straf.’ Maar wat het wel is: je bent 24/7 wethouder. Mensen letten op je, hoe je eruit ziet, hoe je je gedraagt, je bent altijd aan het werk.”

Jan Hoskam: “Mijn vrouw wil ook zelf mee. Ik heb haar altijd bewust uitgenodigd. Ze gaat vaak mee, ze vindt het leuk. Dat is veel waard, dan weet ze ook waar ik naar toe ga en het zijn de momenten dat je samen bent.”

Henk Mirck: “Je komt plotseling in de publiciteit, je wordt op het schoolplein aangesproken of in de winkel. Het is toch wel anders. Met name in de beginsituatie heeft dat op sommige momenten even wat discussies en probleempjes opgeleverd. Niet zozeer voor mij, maar wel voor mijn toenmalige partner. Wij wonen in een dorpsgemeenschap en daar wordt makkelijker met elkaar over allerlei dingen gesproken.

In het dorp Heerjansdam is een zekere aversie tegen dat stadse van Zwijndrecht, met name over de besluitvorming over de ruggen van de dorpse inwoners. Als er iets niet naar hun zin gebeurt, dan ben ik ineens iemand waar ze hun heil zoeken. Ze proberen je als ingang te gebruiken om hun ontevredenheid te spuien. Dat is er nu overigens wel vanaf.”

Staf Depla denkt als wethouder van buiten goed na over de impact van de keuze voor een bepaalde portefeuille. In 2011 zegt hij verder: “Ik woon in Eindhoven, maar of zij gaan verhuizen? Vandaag krijgt mijn zoon zijn uitslag van het eindexamen en hij gaat in Utrecht studeren. Mijn dochter gaat over twee jaar studeren, daarna zien we wel. Politiek is ongewis, vroeger tekende je in voor acht jaar en nu weet je het helemaal niet.”

Mariëtte van Leeuwen: “Mijn man is zelfstandige, hij is minder gaan werken. De grotere opdrachten zijn drastisch teruggelopen, omdat mensen hun werk snel klaar willen hebben en hij is onbetrouwbaar in het aantal uren dat hij kan maken. We brengen samen de kinderen naar school en hij haalt ze ’s middags op. We hebben het zo kunnen regelen dat de kinderen één dag naar de crèche gaan, dankzij de lieve hulp van mensen om me heen.

Op school weet iedereen wie je bent, je staat in de krant, dat is ergens spannend, ze zien wel dat er iets vreemds is met dit beroep. Mijn oudste zegt nu overigens wel dat ze later wethouder wil worden, die is extrovert en heeft een sterk rechtvaardigheidsgevoel, maar de jongste is introvert en vindt al dat gedoe om haar heen vervelend.”

Inbreuk tijdens gezinsactiviteiten

Als inwoners de wethouder zien en een vraag hebben, stellen ze die, ook al is de wethouder op pad met gezinsleden.

Peter Verheij: “Ja dat gebeurt in het dorp, dat komt niet altijd goed uit. Als mensen dat doen vind ik het prima, het hoort erbij. Ik geniet ook wel van een rondje langs de winkels. Daar spreken mensen je vaak op dingen aan. Ik gebruik dat zelf ook als graadmeter voor wat er leeft. We laten ons als college voorstaan op zichtbaar zijn, dus heb ik geleerd: als je vakantie wilt, moet je als wethouder het dorp uit, omdat mensen je anders aanspreken. Je loopt constant in je werkomgeving rond.”

Johan Hamster: “Dat heb ik deze zomer wel gemist. Vanwege de geboorte van de jongste zijn we dit jaar niet op vakantie geweest. Ik was op een gegeven moment in de speeltuin met de oudste en werd daar aangesproken door een moeder die vertelde dat de speeltuin er slecht bij lag, dat zat inderdaad in mijn portefeuille. Ik weet niet of zij dat wist, maar daar gaat dan het gesprek over. Dan ben je niet vrij, zelfs niet als je met je kind op de wit zit.”

In 2017 zegt **Raja Fick-Moussaoui:** “Ik loop vaak door de stad, dan vind ik het niet erg als mensen mij aanspreken. Maar als ik echt met mijn dochter alleen wil zijn, ga ik gewoon naar een andere stad. Dan rijden we naar Düsseldorf, dat op een half uurtje van Roermond ligt, eten we samen een ijsje en gaan we een beetje lopen. Mijn dochter van vier vindt winkelen geweldig. Dan zijn we echt met zijn tweeën. Soms gaat mijn man mee, dan gaan we bijvoorbeeld naar een pretpark.

Als ik hier door de stad loop, word ik aangesproken: ‘Ik heb last van het bord dat daar staat’ of van fietsers, *whatever*. Dat vind ik echt niet erg, want dan weet je wat er speelt. Als ik niet gestoord kan of wil worden, om welke reden dan ook, neem ik daar maatregelen tegen. Ik noteer bijvoorbeeld de gegevens en bel de mensen later terug of vraag of ze mij een mailtje sturen.”

Henk Mirck: “Dat gebeurt weleens, maar dat staat eigenlijk los van mijn functie. In mijn vorige baan kwam ik in privésituaties ook weleens een bekende tegen, die een zakelijke vraag stelde. Je probeert altijd, als het even kan, mensen in een kort tijdsbestek netjes een antwoord te geven op een vraag. Ik vind dat op zich niet storend.”

Mariëtte van Leeuwen: “De kinderen zijn er wel mee opgevoed dat ik eigenlijk 24 uur per dag wethouder ben, dus wanneer ik aangesproken word, weten ze dat ze hun mond moeten houden.

Dat gaat meestal goed en als het niet gaat, vraag ik altijd even het telefoonnummer, zodat ik die mensen kan terugbellen. Daar geef ik ook prioriteit aan, wat dat betreft ben ik slecht in agenda-beheer. Ik heb een secretaresse die alle

opdrachten fantastisch uitvoert en dan ben ik degene die roet in het eten gooit, omdat iets er tussendoor moet, omdat ik iets echt een triest verhaal vind of zo. Zij kan dan ook heel boos op me zijn: ‘Dan doe ik er alles aan dat jij thuis kunt eten en gooi jij zelf je etenstijd weg.’ Maar ja, ik vind dat het moet.”

In 2017 vult ze aan: “Dat heeft de kinderen wel flexibeler gemaakt.”

Het effect van de bestuurlijke functie op privégedrag

Het gegeven dat het wethouderschap een publieke functie is, heeft volgens de wethouders invloed op hun gedrag als privépersoon.

Raja Fick-Moussaoui: “Ik loop nooit door rood. Ik woon recht tegenover vijf, zes terrassen die in de zomer en winter altijd vol zitten. Het kan mij niet schelen, al is het soms half twaalf als ik terugloop naar huis. Ik moet altijd langs dat voetgangersverkeerslicht. Soms sta ik daar als enige in de stromende regen te wachten, terwijl er geen auto’s langsrijden en andere mensen door rood lopen. Het hoort niet. Bovendien heeft iedereen tegenwoordig een smartphone. Een foto is snel gemaakt: ‘Wethouder verkeer loopt door rood.’ Het is iets ogenschijnlijk klein, je kunt zeggen: ‘Er is in de verste verte geen auto te bekennen’, maar het levert zo’n discussie op dat je maar beter alle voorzorgsmaatregelen kunt nemen om het te voorkomen. Mijn man weet ondertussen dat als hij met mij is, hij ook voor het rode licht moet stoppen.”

Frits Lintmeijer: “Ik probeer niet door het rode licht te fietsen. Verder ga ik niet met drank op straat staan, zelfs niet op een warme zomeravond, al is het soms verleidelijk om op het terras met een glaasje wijn in je hand te staan. Dat soort dingen. Ook let ik erop dat ik niets onhandigs doe, zo was ik in het verleden iets vrijer om me te uiten dan nu. Sowieso zou ik niet gaan schelden op straat, maar ik let nog scherper op. Een paar weken geleden bijvoorbeeld had ik gedoe met een winkelier, waarvan ik vond dat hij iets niet goed had gedaan. Je moet realistisch zijn: je hebt een publieke functie en het is snel spannend als je uit je rol valt. Qua kleding heeft het me minder beïnvloed, ik loop gerust op gympen en in de zomer loop ik ook nog steeds af en toe in korte broek door Vleuten.”

Mariëtte van Leeuwen: “Sinds ik wethouder ben, ga ik niet zonder make-up de deur uit.”

Peter Verheij: “Ook in privétijd let ik er op hoe ik eruit zie, ik loop niet in korte broek of zo, ik wil geen negatief beeld uitstralen. Het is wel ontspannen, maar ik let er wel op. Ik heb zowel in gedrag als leefstijl dingen gezien bij andere bestuurders buiten de gemeente die niet passend zijn bij het ambt van wethouder en dat geeft toch een negatief beeld. Dat wil ik niet hebben. Je bent 24 uur per dag wethouder en dat betekent dat je gedrag en leefstijl moeten passen bij de functie.”

Lucas Vokurka: “Je moet opletten, je zit in een glazen huis, maar je moet je niet geforceerd anders gaan gedragen dan je bent. Dan wordt het onnatuurlijk en ga je juist gekke dingen doen. Je bent wie je bent. Op de vraag ‘waren jullie die groep die op het VNG-congres lekker de bloemetjes buiten had gezet?’ antwoordt hij: “Dat ga ik bevestigen noch ontkennen... Ehm, wij zijn een gezellig college, ik ben 32, we zijn allemaal vrij jong, dus als er een feestje is en er wordt lekker gedanst, dan zijn we erbij. Het moet ook gewoon kunnen, de overspannenheid over het zijn van wethouder, doe ff normaal, je doet het voor de stad. Je doet het met een bepaalde inzet en achtergrond, je doet het voor honderd procent, je bent ook gewoon Lucas met je partner, kinderen, vrienden. Natuurlijk zit ik weleens in de kroeg en natuurlijk zit ik op een terrasje. En wanneer het heel warm is, waarom zou je dan je korte broek niet aandoen, al ben ik niet zo van de korte broeken. Dat moet ook gewoon, een beetje ontspannen zijn. Je moet gewoon geen gekke dingen doen.”

Johan Hamster: “Als wethouder voel ik me minder vrij om viool te spelen, dus dat doe ik waarschijnlijk weer meer wanneer ik geen wethouder meer ben.”

In 2017 zegt hij: “Vioolspelen doe ik af en toe in de kerk, maar overige optredens en projectjes zijn bijna altijd buiten de gemeente. De combinatie van een druk gezinsleven en wethouderschap vult de agenda volledig.”

Maïta van der Mark: “Ik ben meer gaan letten op wat ik doe in het openbaar. Omdat mensen meer op mij letten. Een kleine anekdote. Ik was net begonnen en ik stond bij de Albert Heijn af te rekenen. Voor mijn gevoel kreeg ik te weinig wisselgeld terug. Er stond een rij achter mij. De caissière zei: “Nee hoor.” Ik antwoordde: “Volgens mij krijg ik een euro te weinig terug.” Met tegenzin gaf die caissière toch die euro. Achteraf dacht ik: ik moet dat een volgende keer niet meer zo doen. Mensen hebben het beeld dat een wethouder veel verdient. En dan zien die mensen me daar steggelen over een euro.

Deze zomervakantie heb ik de wethoudersjas echt uitgedaan en het was heerlijk. Gewoon weer even helemaal Maïta. Het is niet iets dat belemmert, het is wel een jas die je aan doet. Dus ik ga de vakanties ook weg om echt los te komen. Het dorp uit. Het is niet zwaar, maar soms wel wat belastend.”

Utrecht

Gemeenteraadszetels

Partij	2006	2010	2014
D66	3	9	13
GroenLinks	8	10	9
PvdA	14	9	5
VVD	5	7	5
SP	5	3	4
CDA	4	3	3
CU	2	1	2
Stadsbelang Utrecht	-	-	2
Student & Starter	-	-	1
Partij voor de Dieren	-	-	1
Stadspartij Leefbaar Utrecht	3	1	-
Trots op Nederland Lijst Rita Verdonk	-	1	-
Burger en Gemeenschap	1	-	-
Totaal	45	45	45

Frits Lintmeijer

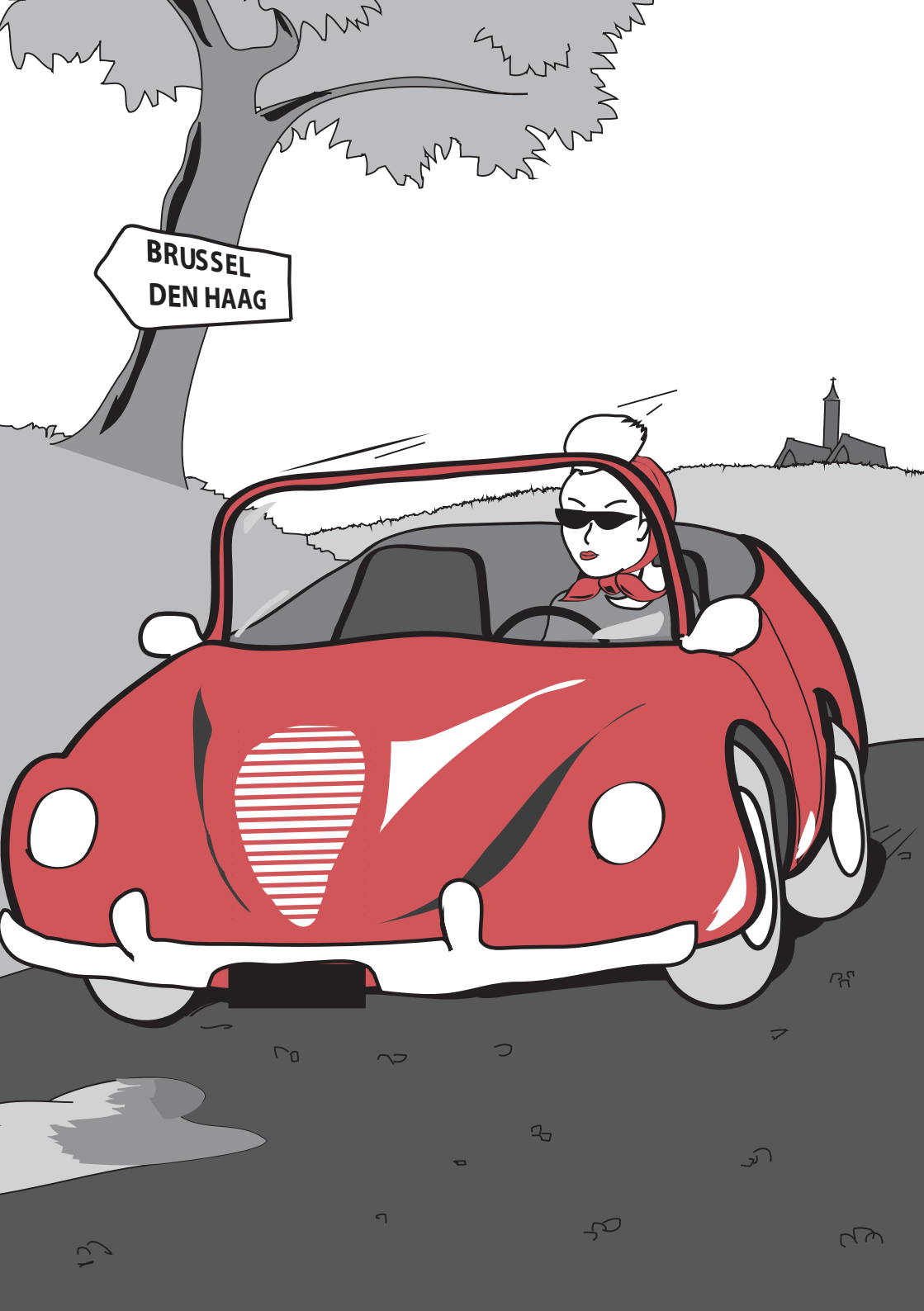
1956 (GroenLinks)

Utrecht

Aantal inwoners: 307.081 (01-2010), 343.038 (01-2017)

Portefeuille in periode 2010-2014: verkeer, cultuur, monumenten en archeologie, regiozaken, internationale zaken en verantwoordelijk voor de wijken Noordwest en Zuid.

Samenstelling collegeperiode 2010-2014: GroenLinks (2), PvdA (2), D66 (2).

11 Na de eerste collegeperiode

Beschikbaarheid voor een tweede termijn

Toine Theunis is bij de verkiezingen in 2014 lijsttrekker: “Ik heb aangegeven dat ik wel lijsttrekker wil zijn, maar dat als ik geen wethouder zou worden, ik niet in de raad zou gaan zitten. Mijn partij is een bestuurderspartij, dus mijn uitgangspunt was: of ik loods de partij opnieuw het college in of ik faal daarin en dan stap ik op. In de pers is daar verdeeld op gereageerd. Enerzijds vond men het een schande, anderzijds werd de duidelijkheid ook gewaardeerd.”

De meeste wethouders geven kort na hun start aan in principe twee periodes wethouder te willen blijven, afhankelijk van de ruimte die de kiezer hen biedt.

Sommige wethouders houden de nodige slagen om de arm vanwege de verkiezingsuitslag, het onderhandelingsresultaat en persoonlijke afwegingen.

Frits Lintmeijer: “Mijn mandaat loopt tot de volgende raadsvergadering en daarna zien we wel weer verder. Ik weet het niet. Het is ontzettend leuk om te doen. Het is ook buitengewoon intensief. Het moet je niet alleen hier gegund worden, maar ook thuis een beetje. Het is wel een aanslag op je privéleven.”

In 2014 kiest hij niet voor een nieuwe termijn.

Johan Hamster: “Ik weet het niet, je moet realistisch zijn. De ChristenUnie is een kleine partij. Mijn nominatie als wethouder heeft andere partijen ook verrast, dat kan gebeuren. Ik ga er vanuit dat het een ervaring voor vier jaar is en dat ik daarna iets anders moois ga doen, maar als het de komende drie jaar zo blijft gaan als nu, dan heel graag, want ik vind het prachtig.”

Even later vult hij aan: “Dat is misschien een beetje onzekerheid. Ik ben best overtuigd van bepaalde kwaliteiten die ik heb. Dat is misschien de kennismaking met die harde wereld; dat er soms mensen uitgewerkt worden, ook al zijn het heel capabele politici. Soms wordt er gewoon openlijk over gesproken: ‘Het moet gewoon over zijn, deze persoon moeten we kwijt.’ Dan ben ik blij dat werk voor mij niet het belangrijkste is. Het is voor mij belangrijker dat ik mijn gezin kan onderhouden en een veilig thuis kan bieden dan dat ik een geweldige carrière heb. Het risico is dat ik mijn hoogtepunt op mijn 32e gehad heb. Het is een eer dat ik het kan doen, ik geniet ervan, maar als het ophoudt heb ik nog mijn geloof en mijn gezin.

Ik heb geen enkele aanleiding om te denken dat ik geloosd zou worden, maar voor hetzelfde geld is het een keer afgelopen.”

In 2017 zegt hij: “Nu heb ik daar geen last meer van, misschien ook omdat ik nu het idee heb dat zelfs als het zou stoppen het goed is geweest. Toen ik net begonnen was, wilde ik niet afgaan, zeker omdat mijn wethouderschap verrassend was en ik jong was. Nu heb ik zeven jaar laten zien dat ik het kan. Het zou

dan niet mijn persoonlijk functioneren, maar politiek moeten zijn of een verstoorde verhouding met de raad als reden om te stoppen en dat kan een keer gebeuren.

Ik heb mezelf en mijn competenties, kracht en zwaktes leren kennen en ze ook laten zien en zou daarmee mezelf goed kunnen verkopen aan een eventuele nieuwe werkgever.”

Ook **Lucas Vokurka** geeft in 2012 aan niet zeker te weten of hij een tweede termijn wil: “Weet ik niet, ik denk er wel over na, zeg nu ook zeker geen nee. Maar ik ben 32, als ik klaar ben, ben ik 34 en als het goed gaat dan maak ik deze termijn af, maar ik weet niet of ik het stempel openbaar bestuur op mijn voorhoofd wil hebben staan voor de rest van mijn leven.

Dus de geëigende carrière, wethouder, nog een termijn, burgemeesterspost, dat weet ik niet. Er zijn ook andere dingen die ik graag wil, bijvoorbeeld terug naar het onderwijs in een bestuurlijke baan lijkt me heel leuk of de maatschappelijke kant. Ik vind politiek bedrijven leuk, maar om nu te zeggen ik kan niet zonder: nee.”

In 2014 wordt hij vlak voor de verkiezingen directeur economisch vestigingsklimaat bij de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag.

Mariëtte van Leeuwen: “Ik wil waarschijnlijk geen volgende periode, ik wil het maximaal zes jaar doen. Ik zeg altijd tegen mijn ambtenaren dat ze hun functie maximaal vijf jaar moeten uitoefenen, dat houdt henzelf en de organisatie fris. Dan moet je als wethouder zelf niet acht jaar blijven kleven.”

Op de vraag of ze ooit wethouder van buiten wil worden antwoordt ze: “Dat zou een stap zijn, maar is lastig voor mij omdat ik van een lokale partij ben en voor de Leefbaren ga ik het niet doen, ik ga niet naar Leefbaar Rotterdam of zo.”

Maïta van der Mark: “Ik heb niet voor mezelf bedacht: ik ga er nog een tweede termijn aan vastplakken. Ook omdat ik een internationale achtergrond heb. Ik weet niet of het bij mijn persoonlijkheid past om zo lang in één omgeving te zitten. Aan de andere kant, ik ben lid van een politieke partij en ik ben maatschappelijk betrokken. Ook heb ik ooit gezegd: ‘Stel je voor dat de SP ooit in de coalitieonderhandelingen mee gaat doen. Dan wil ik wel minister van Economische Zaken worden.’ Al is het alleen maar om dat speelse: dat VVD-onderwerp gaan we terugpakken. Oh, minister zijn. Dan word je echt geleefd.”

Het ideale aantal collegeperiodes

Het is stoer van de wethouders om een goed jaar na de start het ideale aantal wethouderstermijnen aan te geven, in de wetenschap daar later mee geconfronteerd te kunnen worden.

Karsten Klein: “Die vraag moet je aan de kiezer stellen, maar als je het echt voor het kiezen hebt, vind ik twee periodes een mooie tijdsperiode. Hoewel ik van mezelf weet dat ik na vier jaar onrustig word, denk ik dat het voor het bestuur wel goed zou zijn om continuïteit in bestuur te hebben. Ook voor ambtenaren die langer zitten is het goed dat je tegenkracht kunt bieden.”

In 2017 zegt hij: “Heb ik gezegd acht jaar? Dat wordt langer. Ik heb me weer gekandideerd, ik ben lijsttrekker, dus de inzet is om weer vier jaar door te gaan. Die continuïteit in het bestuur is zeker waar, ik merk dat je effectiever wordt. Dat je een andere stijl krijgt. In het begin vind je al die tierelantijntjes en openingen leuk, maar je wordt rustiger, dat hoeft allemaal niet meer zo. Bij de start ben je meer een veelvraat die het allemaal leuk en interessant vindt, nu denk je: ik doe het wel, maar het serieuze werk is belangrijker.”

Ook **Peter Verheij** denkt in 2012 dat een wethouderschap van twee collegeperiodes een mooi streven is: “Het doel nu is om deze periode mee te doen en een goede capabele bestuurder te worden. Als de mogelijkheid zich aandient bij de volgende collegeonderhandelingen, is het mooi om dat te continueren. Bij een derde periode heb ik geen beelden, allereerst omdat het ver weg is, daarnaast hoor ik ook van ervaren of voormalige wethouders: ‘Die derde periode had ik nooit moeten doen, dan treedt toch een soort metaalmoeheid op waardoor je minder scherp bent.’ Ik zie het daarom niet gauw gebeuren, niet in dezelfde gemeente in ieder geval, maar misschien krijg ik de kans wethouder te worden in een andere gemeente. Dan zou ik daar best over willen nadenken. Drie perioden in dezelfde gemeente leidt wellicht tot sleetsheid.”

In 2017 zegt hij: “Vorig jaar december heb ik de knoop doorgehakt over een eventuele volgende periode. Die ambitie heb ik nu wel. Eerst had ik de gedachte: twee periodes is mooi geweest. Tegelijkertijd zie ik nieuwe ontwikkelingen op het gemeentelijk bordje liggen, waar je juist als ervaren wethouder een goede rol kunt spelen. De omvang van de projecten is vrij uniek voor een dorp van deze omvang: Alblasserdam staat aan de vooravond van twee grootschalige gebiedsontwikkelingen. Dat geeft nieuwe energie, in plaats van dat je zes à zeven keer dingen langs ziet komen en het dus wel gezien hebt. Ik voel daarnaast in mijn omgeving draagvlak en positieve support. Ook voelde ik in de afweging de verantwoordelijkheid voor continuïteit sterk op me afkomen. Ik kreeg er rust over toen ik mij weer beschikbaar stelde en dat is voor mij een teken dat ik er goed aan doe het wethouderschap voort te zetten.

De keuze heeft alles met de inhoudelijke uitdaging te maken. Je moet op jezelf reflecteren: Wat vinden anderen wijs om te doen? Hoe ligt het draagvlak bij je politieke omgeving, de partij, de raad en in het dorp? Hoe beleven mensen het dat je bijna acht jaar wethouder bent? Die vragen ben ik expliciet gaan stellen en verder: de positieve feedback op het functioneren – voor zover mensen dat spontaan zeggen – heeft nog steeds de overhand.

Ik ben er ook principieel van teruggekomen dat acht jaar de ideale termijn zou zijn: het zijn van een ervaren wethouder gaat sneller dan je denkt of hoopt. In de vorige periode zat ik in een college met drie ervaren bestuurders. In 2014 vertrok de burgemeester en we hebben de coalitie voortgezet met dezelfde partijen, maar de beide andere partijen leverden een nieuwe wethouder, dus in de zomer van 2014 was ik al de langstzittende bestuurder.

Het is niet gezond voor het besturen van dorpen en steden dat de doorlooptijd van wethouders zo kort is. Natuurlijk wordt het bepaald door verkiezingsuitslagen, maar het is gezonder voor een bestuurlijke koers wanneer mensen langer dan één periode bestuurder zijn in dezelfde functie op dezelfde plek. Het wethouderschap is geen baantje, het is een politiek ambt, daar mag in het belang van goed bestuur een langere horizon op zitten.”

Toine Theunis: “Acht jaar is beter dan vier, want dan kun je ingezette lijnen voorzetten. Maar ik weet niet of ik het doe, als die periode erop zit dan ben ik 61, is dat nog een moment voor een echte carrièreswitch? Dan ben je bijna gedwongen nog een derde periode door te gaan.

Als ik een tweede periode doorga, dan heeft dat consequenties, want dan moet ik eerste wethouderskandidaat zijn voor de partij, misschien lijsttrekker. Kortom, ik wil daar enige regie op kunnen voeren. Als ik dat niet doe, moet ik de coalitievorming afwachten, dat is moeilijk.”

In 2017 zegt hij: “Wat ik verder geleerd heb en dat geldt zeker als wethouder: je moet jezelf scherp houden. Je moet ambitie blijven houden, je moet je blijven verwonderen. De tweede periode ben ik met uitzondering van financiën fundamenteel van portefeuille veranderd, dat houdt je scherp.”

Over de verkiezingen van 2018 zegt hij: “In een eventuele derde periode wil ik dingen over gaan dragen, de ervaring moet wel ten dienste staan van het college.”

In 2011 geeft **Raja Fick-Moussaoui** aan weg te gaan uit Roermond als ze klaar is, wanneer dat is, “ziet ze wel.”

Het loopt anders, ze treedt in 2012 af en keert in 2014 terug als wethouder.

In 2017 wil ze graag door als wethouder: “Twee periodes lijkt me ideaal. In de eerste periode werk je je in, leer je het klappen van de zweep kennen en leg je de basis. Zeker dingen die ertoe doen hebben vaak een lange aanloopperiode. De ontwikkeling van de stationsomgeving krijg je bijvoorbeeld niet in één periode geregeld. Na acht jaar moet je weer iets anders doen. Dan zijn de ambtenaren toe aan een nieuw, fris gezicht. En jijzelf ook.”

Jan Hoskam zegt in 2012: “Het streven is in ieder geval twee periodes wethouder te blijven, die afspraak wil ik wel maken, want: in één jaar word je geen wethouder. Je hebt ervaring nodig om invloed uit te oefenen, vijf tot tien jaar is het meest effectief.”

In 2017 vult hij als net gekozen lijsttrekker voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 aan: “Ik ga nu op voor eigenlijk mijn tweede periode, dit wordt wel mijn eerste reguliere periode van vier jaar. Want in 2011 zou ik het voor drie jaar doen, maar kregen we herindeling. Toen heb ik tot 2015 gezeten Deze periode hebben we een college van drie jaar. Dus ik ga nu voor het eerst in een normaal ritme een collegeperiode in. Ik stel me wel steeds vaker de vraag: ben ik nog *in touch* met mijn omgeving en kan ik nog iets toevoegen?”

Beschikbaar voor het lijsttrekkerschap

In 2013 wordt **Johan Hamster** aangekondigd op plek twee van de Christen-Unielijst van Stadskanaal. *Het Streekblad* van 13 november 2013 meldt: “Hij is beschikbaar voor een nieuwe periode als wethouder indien de ChristenUnie opnieuw tot bestuursverantwoordelijkheid geroepen wordt.” Een lid van de gemeenteraad is lijsttrekker. Johan Hamster is daarmee expliciet niet in beeld als raadslid.

In 2017 zegt hij: “Het voelt niet goed om na een wethouderschap de raad in te gaan. Twee redenen: het eerste jaar loop je gewoon commentaar op je eigen beleid te leveren. Ten tweede wil je je opvolger niet voor de voeten lopen. Op dat moment weet je zoveel meer dan de meeste mensen in de raad en waarschijnlijk de mensen in het college, dat geeft geen goede verhouding.”

Staf Depla zegt in 2017: “Yasin Torunoglu werd in 2014 lijsttrekker en was ook politiek leider. Ik was lijstduwer. Dat was een bewuste keuze, want hij ging door en mijn functioneren was gerelateerd aan het wethouderschap.”

De verkiezingen van 2014

De verkiezingen van 2014 resulteren in een verschuiving in het politieke landschap.

De Staat van het Bestuur 2014 meldt op pagina 216: “*Het landelijke beeld is dat er een grotere fragmentatie optreedt en lokale partijen meer stemmen hebben behaald dan tijdens voorgaande verkiezingen. Het aanbod van nieuwe lokale partijen was in 2014 ook een stuk groter dan voorgaande verkiezingen.*” Op pagina 212 staat: “*Na de collegeonderhandelingen van 2014 blijkt dat het aantal nieuwe wethouders 761 telt, dit is ruim 51 procent. Dit hoge percentage nieuwe wethouders is vermoedelijk mede ingegeven door het feit dat er in veel gemeenten meer partijen nodig waren om een meerderheidscollege te vormen en het aantal wethoudersposten is uitgebreid. Toch is in ruim 40 gemeenten het aantal wethoudersposten juist verminderd. In deze gemeenten is een aantal wethouders niet opgevolgd na de verkiezingen omdat er gekozen is voor een kleiner college.*”

Toch bestendigt het merendeel van de geïnterviewde wethouders het wethouderschap.

Jan Hoskam: “Er waren vier partijen die vijf zetels kregen. Wij hadden al een beetje in elkaar getimmerd wat we gingen doen, maar D66 werd de grootste. D66 had vlak voor de verkiezingen nog vrolijk tegen ons aan lopen schoppen. Tijdens de verkiezingsnacht waren ze afwezig. En formeren begint zodra de uitslag bekend is, dus ze hebben de eerste afspraken gemist. Politiek houdt ook in dat je er moet zijn op de momenten waarop je er moet zijn.”

Staf Depla: “In 2014 waren we weer de grootste. Ik ben formateur geweest, samen met de voorzitter van de SP. Han Noten was informateur.”

Peter Verheij is in 2014 lijsttrekker en de SGP wordt in Alblisserdam de grootste partij. Uit een eerste informatieronde komt doorgaan met dezelfde partijen als voorkeursvariant naar voren: “Wel hebben twee partijen nieuwe kandidaat-wethouders naar voren geschoven. We hebben het op een samenbindende en teambuildende manier aangepakt, met aandacht voor wat je persoonlijk belangrijk vindt, wat je wilt bereiken en wat je wilt voor het dorp. Dat heeft zich positief uitbetaald gedurende de collegeperiode.

We hebben met de fractievoorzitters en beoogd wethouders erbij onderhandeld, dus met de mensen van wie je wist: zij moeten het gaan doen.

Op het moment dat we dachten dat het akkoord bijna af was, wilden we ook duidelijk maken aan de raad wie de wethouders zouden worden, zodat de fracties de gelegenheid kregen daar vragen aan te stellen.”

Verandering van portefeuille

Ronald Mauer zegt in 2012: “Ik zou wel verder willen in een bestuurlijke functie, als dat continuïteit is in deze functie, dan is dat prima, eventueel met een andere portefeuille. Ik heb nu sport, maar kunst en cultuur lijkt me ook heel leuk. Dat is nu uit elkaar gehaald, want dan heb je helemaal een pretpakket, maar kunst en cultuur spreken me aan. Ook milieu, groen en economie spreken me aan, dat zijn er drie die ik niet heb.”

In 2017 zegt hij: “Ik heb het nu allemaal, behalve economie. Wel kunst en cultuur, kijk naar dit hart. Dat komt van het *Amsterdam Light Festival* en staat nu bij station Sloterdijk op een plek die vroeger een onaangename doorgangsplek was en nu een aangename verblijfsplaats is. Verder heb ik stedelijke vernieuwing, wonen en duurzaamheid. We hebben nu te maken met de wet van de inspirerende achterstand, als tegenpool van de wet van de remmende voorsprong. Er wordt heel veel gebouwd.”

Toine Theunis zegt in 2011: “Je zou kunnen zeggen: hou maar zo. Maar stel: je hebt de zaak wat meer op orde, dan wil ik misschien een inhoudelijke portefeuille.”

In 2014 heeft hij ruimtelijke ordening, wonen, duurzaamheid en milieu, sport, financiën en subsidieverlening (coördinerend) als portefeuille.

Karsten Klein: “Het behouden van je portefeuille heeft het voordeel dat je weet dat je niet hoeft in te werken. Ik weet nog niet hoe dat gaat, maar ik vind er wel wat voor te zeggen dat er een vorm van continuïteit is, dus niet dat je na vier jaar heel iets anders gaat doen, maar dat je iets doet met de opgedane ervaring. Ik denk dat het goed is om iets te houden.

Of het met exact dezelfde portefeuille zou zijn weet ik niet, wel iets van continuïteit of overlap. Als ik iets anders erbij zou moeten nemen, zou ik financiën leuk vinden, dat heeft ook met mijn beroep te maken. Dan moeten we wel veel groter worden, maar daar ligt een schone taak.”

In 2017 zegt hij: “Mijn portefeuille is grotendeels hetzelfde gebleven, alleen is er veel bijgekomen. Ik heb zorg en welzijn behouden, omdat ze dat van me vroegen, vanwege mijn ervaring vier jaar lang en omdat er met de decentralisaties veel op ons af kwam: ‘We willen graag dat jij dat doet.’ Ik had ook mijn wensen om me te ontwikkelen en wilde economische zaken gaan doen. Vandaar dat het twee verschillende thema’s zijn, een samengestelde portefeuille.

Sowieso heb ik meer, omdat wij van acht naar zes wethouders zijn gegaan. Mijn werk is met twintig procent toegenomen, het is veel drukker.

Sport heb ik laten vallen, dat heeft me in het weekend wel een beetje tijd opgeleverd.”

Peter Verheij zegt in 2012: “In een tweede collegeperiode zou ik bewust een aantal dingen inruilen, niet omdat ik ze niet leuk vind, maar om nieuwe energie te krijgen door ook wat anders te doen. Het is best uniek dat in een college waarin ook de PvdA zit, de SGP-wethouder een groot deel van de sociale portefeuille heeft. Ik kan me voorstellen dat wanneer de PvdA ook in een volgend college zit, dat weer over zou gaan en daarvoor in de plaats de fysieke kant op ons pad komt, waar we weer met een frisse blik tegenaan kunnen.”

In 2017 zegt hij: “Een andere portefeuille houdt het ook vitaal. Als je twee of meer periodes wilt functioneren, maakt het wisselen van portefeuilles het aantrekkelijk voor je omgeving en voor jezelf. Dat heeft nieuwe dingen gebracht die ik anders niet zou hebben gezien. Het zou ook voor een derde periode kunnen werken om de functie aantrekkelijk genoeg te houden.”

Henk Mirck zegt in 2012: “Ik wil zeker nog een termijn er achteraan knopen. Ik hoop zelfs nog één daar achteraan. In ieder geval heb ik nog één termijn nodig om een aantal ambities te realiseren. Ik weet niet wat de toekomst brengt, maar ik voel me nu comfortabel in mijn functie. Ik wil wel met deze portefeuille door. Ik moet er niet aan denken om andere portefeuilles te gaan doen.”

Mariëtte van Leeuwen zegt in 2011 over de portefeuille jeugd: “Niemand anders kan jeugd beter in portefeuille hebben dan ik. Het zou niet goed zijn voor de stad. Ik ben sowieso voor een frisse wind, dus niet langer dan twee jaar extra en laat me dan de vruchten plukken van de zaadjes die ik heb gezaaid.”

In de tweede periode heeft ze economie, jeugd en sport in portefeuille. Over de onderhandelingen zegt ze: “De tweede keer dat je onderhandelt weet je meer, je weet beter hoe het gespeeld wordt.

Maar de gunfactor lag de eerste keer hoger, ik was jong en Hilbrand Nawijn lag toen in het ziekenhuis. Ik had er nog geen kaas van gegeten.

Bij de tweede coalitieonderhandelingen zaten allerlei nieuwe personen aan tafel die dachten: die Van Leeuwen gaat het wel goed voor haarzelf regelen. Het leek daarmee meer op echte onderhandelingen.

Economie was een belangrijk punt, waar mijn partij veel waarde aan hechtte. Maar ik dacht bij mezelf: ik wil zelf ook plezier hebben de komende tijd. Mijn hart klopt en klopte voor jeugd. Onderwijs ging vanzelfsprekend naar D66, de grootste partij. Daarmee dacht ik jeugd te hebben verloren. Op dat moment stelde de formateur de vraag: ‘Wat wil je, jeugd of Wmo?’ Toen zei ik: ‘Jeugd!’

Later ben ik landelijk met de Wmo aan de slag gegaan. Dat was natuurlijk lastig in het college, omdat ik vaak eerder dan onze wethouder werd geïnformeerd. Dat maakt ook dat ze denken: heb je haar weer.

Ik zat bij het kabinet aan tafel om te onderhandelen: wat gaat wel naar de gemeenten, wat gaat niet naar de gemeenten? Dat betekende dat mensen die eigenlijk voor een andere wethouder werkten bij mij informatie kwamen ophalen: ‘Wat komt eraan? Wat gaat er gebeuren? Kun je dat inpluggen?’ Daarnaast heb je ook nog een dunne lijn tussen Wmo en jeugd.

De formateur zei: ‘We moeten recht doen aan het feit dat Mariëtte een senior is. De decentralisatie is een grote portefeuille, eigenlijk heb je daar een coördinerend wethouder voor nodig.’ Daarmee werd ik coördinerend wethouder van de decentralisaties. Dat betekende dat ik de samenhang bewaakte en daarmee ook het een en ander deed in het kader van de Participatiewet en de Wmo.

Sport ben ik blijven houden, ook al zijn de weekends daardoor lastig. Mijn eigen kinderen sporten natuurlijk ook en ik probeerde mezelf altijd in allerlei bochten te wringen om overal te zijn. Ook de partij vond sport belangrijk. Ik had het ook nodig om leuke dingen te doen in de tweede periode. Met economie kom je niet zo snel in de krant. Ook de burgemeester is sterk georiënteerd op bedrijven. Dus als ergens een groot bedrijf komt, snap ik dat zij de burgemeester vragen. Dan ga ik niet zeggen om mijn eigen ego te strelen dat ik dat moet doen. Dan is het belang van het bedrijf groter dan dat van mij. Dus dat is niet zo heel zichtbaar. Jeugd klinkt leuk, maar iemand anders had onderwijs. Alle ballonnen en taartjes gaan allemaal naar onderwijs. Jeugdzorg ging alleen maar over kortingen en heftige incidenten, daar moest ik behoorlijk aan de bak, zonder dat daar een goede boodschap in zat. Dan helpt sport wel, dat maakt je nog enigszins vriendelijk.”

Raja Fick-Moussaoui: “Ik wilde geen lijsttrekker zijn. Ik gaf toen nog borstvoeding. Als je lijsttrekker bent, moet je beschikbaar zijn voor debatten, de wijken ingaan, de markten en winkelcentra bezoeken en televisieoptredens op LI doen. Dat is niet eenvoudig als je om de drie uur borstvoeding moet geven.

Ik heb toen gezegd: 'Ik wil me graag weer inzetten en meedoen. Laat mij maar op nummer twee staan. Ik faciliteer en ondersteun zoveel mogelijk.' Ik heb wel de debatten gedaan die ik kon plannen en heb ook op de markt gestaan.

De toenmalige fractievoorzitter heeft in 2014 de onderhandelingen gedaan. Als je fractievoorzitter gaat onderhandelen, dan geef je hem dingen mee. Ik wilde dit keer graag meer de ruimtelijke en de groene kant op. Roermond heeft zoveel te bieden op het gebied van natuur. Er kan meer benut worden en behouden blijven voor toekomstige generaties. Dat heeft ook te maken met het feit dat ik een baby had. Dan ga je toch iets anders naar de stad kijken. Het moet in de toekomst ook voor haar een gezond, leuk en goed leven zijn.

Een mooie groene stad die met duurzaamheid goed meekomt, levert misschien niet direct geld op in de gemeentekas, maar heeft absoluut een bepaalde waarde op het gebied van gezondheid, hoe mensen de stad beleven en op het gebied van klimaat.

In 2014 wilde ik ook de portefeuille natuur en landschap hebben. Deze portefeuille heb ik na de coalitieonderhandelingen alsnog met Angely Waajen-Grins uitonderhandeld. Zij heeft in ruil daarvoor één groot infrastructureel project (de N280) gekregen. Dat is natuurlijk een rare knip om te maken, maar ik vond dit het waard. Natuur en landschap worden geassocieerd met GroenLinks. Ik wilde tenminste één beleidsterrein hebben om te laten zien dat dit ook op een mooie manier liberaal ingevuld kan worden. Dat is vergelijkbaar met wat ik in 2010 deed met sociale zaken. Ik wil altijd een portefeuille hebben waarvan iemand denkt: vreemd dat een VVD-wethouder die heeft en tegelijk: wat heeft ze er een goede invulling aan gegeven."

Op haar kamer hangt een artikel uit het Reformatorisch Dagblad over de samenwerking tussen GroenLinks en de VVD in Roermond: "Samen met Marianne Smitmans heb ik ooit een interview gegeven als bewijs dat GroenLinks en de VVD goed kunnen samenwerken."¹

Na de verkiezingen in 2014 gaat dezelfde coalitie in Diemen verder met een nieuwe wethouder voor D66. **Maïta van der Mark** zegt over haar portefeuille: "Het klinkt leuk, economische zaken. Maar in een kleine gemeente heb je maar een klein budget en ik had slechts één goede, parttime ambtenaar. Wat ik vooral heb gedaan, is opschudden en nieuw leven inblazen van overleggen van winkeliersverenigingen en ondernemersverenigingen. De tweede periode kon ik dus iets anders oppakken.

In de tweede termijn was er veel te doen met de Participatiewet en intussen had ik een sterke politieke wens om het armoedebeleid voor meer mensen toegankelijk te maken door de inkomensgrens te verhogen. Ik wilde een drastische verhoging. Daar was ik eigenlijk al twee jaar mee bezig door af en toe een ballonnetje op te laten. Uiteindelijk lukte het in het nieuwe college."

¹ <https://www.rd.nl/vandaag/binnenland/in-roermond-werken-groenlinks-en-vvd-prima-samen-1.1389621>

Een nieuw college

Johan Hamster geeft aan dat het tijd kost om het vak eigen te maken. Het gegeven dat hij samen met een andere nieuwe collega gestart is in een college met een sterke burgemeester en twee ervaren collega-wethouders heeft hem geholpen. In deze omgeving heeft hij de kans gekregen en gegrepen om zich te ontwikkelen.

Als ervaren wethouder in een – op de burgemeester na – nieuw college merkt hij weer – maar nu van de andere kant – dat ingroeien tijd kost: “Een tijd lang bestond de collegevergadering voor een groot deel uit een discussie tussen de burgemeester en mij waar anderen in meer of mindere mate op konden invoegen, ondanks dat zij soms meer dan dertig jaar werkervaring elders hadden.

Je kunt als meer ervaren collega tips geven en ook weleens binnenlopen om te vragen hoe het gaat, het collectief is ermee gediend als individuen zich een beetje senang voelen en prettig kunnen functioneren.”

Ook **Peter Verheij** is in het nieuwe college oudgediende, het langstzittende collegelid: “Hoewel begrijpelijk is het eigenlijk niet gezond dat je na zo’n korte periode al de langstzittende bestuurder bent. We werken prima samen, maar ik voel me wel verantwoordelijk om de historische lijn vast te houden en continuïteit in bestuurlijk handelen te laten zien. Niet dat je per se hetzelfde moet doen als wat in het verleden is gedaan, maar overweeg wel de consequenties van wat in het verleden in bepaalde dossiers is gebeurd.

Inmiddels zijn mijn collega’s ook ervaren, dat is redelijk snel in balans gekomen. We zijn een prima team met uitstekende onderlinge verhoudingen. Toch voel ik me extra verantwoordelijk voor het vasthouden van het institutioneel geheugen, maar ik moet oppassen om niet continu naar het verleden te wijzen. Er moet een balans zijn tussen frisse inzichten zonder bagage uit het verleden en het voorkomen van politieke ongelukken.

Een extra dimensie was de komst van Jan Heijkoop als waarnemend burgemeester, die tegelijkertijd burgemeester van zijn eigen gemeente bleef. Dit betekende dat wethouders sterker onderling op elkaar waren aangewezen, dat gaf meer gewicht aan het wethouderschap en brengt je dichter bij elkaar.”

Ook **Toine Theunis** is in de tweede periode een van de meer ervaren wethouders. Daar waar hij bij zijn start de tweede wethouder van de Roosendaalse Lijst is, is hij in 2014 lijsttrekker. In het college neemt naast hem een nieuwe wethouder namens de Roosendaalse Lijst zitting. Toch betekent dat niet dat hij een coachende rol naar haar of naar anderen op zich wil nemen. Tegen Saskia Schenk, collega-wethouder van dezelfde partij, heeft hij gezegd: “Je hebt je eigen verantwoordelijkheid, je hebt je eigen rol. Ik ben niet je baas, ik ben niet je coach.”

Mariëtte van Leeuwen ervaart de overgang naar een nieuw college als een aardverschuiving: “In het eerste college zat ik als benjamin, met allemaal mensen met veel ervaring.

In het tweede college was er net een nieuwe burgemeester en was ik de enige met wethouderservaring tussen mensen die vers uit de politieke banken kwamen. Dan zie je dat politiek meer de boventoon voert dan ik gewend was: met elkaar het bestuur vormgeven.

Ik nam de senior rol. Dat is een lastige positie ten opzichte van collega's die zich ook willen laten zien en successen willen boeken.

Het werd veel minder als vanzelfsprekend geaccepteerd als ik iets inbracht.

Misschien kon ik wel wat betweterig overkomen. Een keer zei ik tegen een van de collega's: ‘Gaaf het met je?’ Dat was door mij warm en vriendelijk bedoeld, maar het was in een fase – die heb je allemaal weleens – dat hij antwoordde: ‘Ja, hoezo? Niks aan de hand!’ Ik zei: ‘Ik wil je gewoon een hart onder de riem steken, dit heet politieke groei pijn. Dit maken we allemaal door, maar het goede nieuws is: je komt er altijd weer uit. Dat hoort hierbij.’ Op dat moment keek hij mij aan alsof hij water zag branden. Later zei hij: ‘Ik wil nog eens met je praten, je hebt dat toen gezegd en ik heb nu een aantal momenten meegemaakt, dat ik echt op de bank zat en dacht: hoe ziet morgen eruit? Toen kon ik terugvallen op wat je zei.’

De hulp die ik bood, werd pas later geaccepteerd en omarmd, omdat de nieuwe wethouders natuurlijk met een eigen agenda kwamen, met eigen ambities. Je bent wethouder, dan wil je wat waarmaken. En ik ging vertellen hoe de bestuurlijke hazen lopen.

Ik werd locoburgemeester, ook al was ik niet van de grootste partij. Daarnaast had ik een goede band met de burgemeester Charlie Aptroot en wij zijn beiden krachtige figuren. Dat geeft anderen snel het gevoel dat we voor de troepen uitlopen. Het was een opdracht voor mij om goed in verbinding te blijven, dat de anderen niet iets hadden van: ‘Wat gebeurt er allemaal?’

Ik heb moeten leren om anderen meer mee te nemen in denkprocessen.

Het is dus ook onze opdracht dat anderen maximaal hun positie kunnen pakken en ook hun successen kunnen oogsten. Je moet ervoor waken dat je vanuit je politieke kennis toch in verbinding blijft. Je kunt over een onderwerp zeggen: ‘Dat is zo’, maar dat voelt voor iemand anders in het college die ook succesvol wil zijn heel onprettig. Soms is dat lastig.

Laatst hoorde ik van iemand: ‘Je bent sociaal dominant.’ Op momenten dat ik dacht: er is vandaag brand, dus die moet nu geblust worden, drukte ik het gewoon door. Op dossiers waar we echt de tijd hadden, deed ik een stapje terug. Dan konden de anderen het ook doorleven, doorvoelen, zodat zij uiteindelijk zelf hun successen konden boeken.”

Raja Fick-Moussaoui zegt in 2017: “Het huidige college heeft elkaar leren kennen via de dossiers. We zijn aan elkaar uitgehuwelijkt¹. Gaandeweg kan ik wel stellen dat onze gemeenschappelijke liefde voor de stad ertoe heeft geleid dat we prima samenwerken.

Ik ben de tweede periode meer op mezelf gaan vertrouwen. In het begin kijk je zonder te willen kopiëren hoe collega-wethouders het doen. Je hebt totaal geen referentiekader. In de tweede periode wist ik in ieder geval voor mezelf wat wel en niet werkte. Je bent meer in staat om voor jezelf te bepalen wat kan en niet kan.”

Ronald Mauer zegt in 2017: “We waren eerst met z’n vijven en nu met drie. Met z’n vijven was er minder concurrentie dan nu. Toen zat de PvdA er natuurlijk met drie DB-leden, dat was zo’n overwicht, die positie is nu weg. Daarom bestaat er nu bij de PvdA de behoefte om sterker de positie te bevechten. De voorzitter probeert af en toe iets van mijn portefeuille te claimen, dat is soms best pittig.”

Op weg naar de verkiezingen in 2018

Jan Hoskam moet in 2017 strijden voor het lijsttrekkerschap voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2018: “Naast het feit dat ik tot nu toe de enige wethouder ben in dertig jaar tijd die unaniem is benoemd, heb ik deze zomer ook nog steun mogen ontvangen van ons plaatselijke dagblad in mijn campagne voor het lijsttrekkerschap tegen een 71-jarige mevrouw. Ik dacht: ik zit er nu zo lang, ik heb echt alles meegemaakt.

Uiteindelijk koos de ALV mij met een grote meerderheid, 38-16 was het.

Het enige dat ik wist toen ik hier de deur open deed om naar binnen te stappen, was dat hij ook een keer achter me dicht valt. Het is tijdelijk en als je op de top zit, dan is er één weg, dat is naar beneden. Van het ene op het andere moment heb je er 1.500 vrienden bij, maar als de deur weer achter je dichtvalt, ben je er ook weer 1.499 kwijt.”

Johan Hamster zegt in 2011: “De houdbaarheid van de een is langer dan die van de ander. Maar ik weet niet of het verstandig is langer dan acht jaar in één gemeente wethouder te zijn. Ik quote graag John Lennon die zei dat het leven is wat gebeurt als je bezig bent andere plannen te maken. Dat geldt voor hoe ik

1 Uit het Reformatorisch Dagblad 01-04-2017: “De overeenkomsten van de coalitievorming in Roermond in 2014 met de landelijke nu zijn frappant. In Den Haag zijn VVD, CDA, D66 en GroenLinks elkaar aan het besnuffelen, mede omdat deze partijen op voorhand de PVV als coalitiepartner uitsloten. Ook in Roermond was sprake van een cordon sanitaire. Daar stapte de van corruptie verdachte ex-wethouder Jos van Rey in 2013 uit de VVD. Hij richtte de Liberale Volkspartij Roermond (LVR) op, waaraan ook zeven van de elf toenmalige VVD-raadsleden meededen. De LVR was succesvol bij de raadsverkiezingen in 2014 en haalde 10 van de 31 raadszetels. De zeven andere partijen sloten echter de LVR uit en vormden samen een coalitie.”

hier terecht ben gekomen en ik vermoed dat dat voor de rest van de carrière ook zo zal zijn. Ik probeer dit zo goed mogelijk te doen en dan zie ik wel waar het schip strandt. Het is ook een stukje geloof dat ik denk dat het leven een bepaalde kant op geleid wordt en dat ik daar in mag stappen.”

In 2017 geeft hij aan open te staan voor een derde periode, maar: “De uitkomst van de verkiezingen kan anders zijn, ik heb aangegeven dat ik beschikbaar ben. Je bent daarin van meerdere factoren afhankelijk, allereerst van je eigen partij, dan van de kiezer en vervolgens van de verhoudingen die dan ontstaan. Als het niet zo mag zijn, dan heb ik een prachtige tijd gehad en hoop ik dat de opvolgers het goed doen.”

Ronald Mauer zegt in 2017: “Het is nu best spannend. Amsterdam gaat weer een nieuwe fase in. De Amsterdamse bestuurscommissies worden omgevormd tot adviesraden, maar hoe dat uitpakt is de vraag. Arbeidsvoorwaardelijk moet ik mijn huis opeten als ik stop, dat is bijzonder aan het DB van de stadsdelen. Ik kijk wel om me heen, maar ik weet het nog niet. Misschien toch nog een termijn, maar dan in de derde constellatie: stadsdelen krijgen minder te vertellen. Het hangt af van het mandaat dat je krijgt. Mogelijk wordt het uitgehold, mogelijk word je staatssecretaris van de minister in de centrale stad. De verhoudingen zijn nu al hiërarchischer geworden. Ik krijg nu soms al terug dat ik mijn collega van de PvdA wat meer in toom moet houden, want in de centrale stad is de PvdA natuurlijk oppositie. Maar in deze functie moet ik soms ook met mijn PvdA-collega het geluid van Nieuw-West laten horen.

Tegelijkertijd ga je langzaam naar de verkiezingen, dan heb je die vier jaar met elkaar gehad, dan zitten er bij de PvdA wat frustraties over de landelijke uitslagen en dingen die niet gerealiseerd zijn en dan snap ik de behoefte van de PvdA collega om zich scherper te profileren.”

Na het wethouderschap

De meeste geïnterviewde wethouders zijn – soms met wat hulp – buitengewoon openhartig over hun gedroomde toekomst na het wethouderschap, maar sommigen houden zich – zelfs met wat hulp – toch op de vlakte.

Op de vraag wat hij gaat doen als hij geen wethouder meer is, antwoordt **Lucas Vokurka** in 2012: “Dan ga ik ander werk zoeken waar ik heel druk mee ben, ik vind het leuk om te werken.”

Ook **Jan Hoskam** houdt zich in eerste instantie op de vlakte: “Ik zie wel wat op mijn pad komt.”

De lijst met interviewvragen kent een opsomming van mogelijke toekomstperspectieven: een wethouderschap in een andere gemeente, het burgemeesterschap, een functie in de advieswereld of het bedrijfsleven, een overstap naar het

maatschappelijk middenveld, een functie als gemeentesecretaris, een overstap naar Den Haag (het parlement of de regering) of naar Europa.

Als de wethouders wordt gevraagd wat verder de toekomst in te fantaseren, laten sommigen zich toch verleiden om te dromen.

Karsten Klein zegt in 2011: “Dat durf ik je echt niet te zeggen, want alles wat je zegt zou kunnen als ik ervoor gevraagd wordt uiteraard. Ik vind de publieke zaak interessant, dat kan volksvertegenwoordiger zijn van Nederland tot Europa en als bestuurder kan dat ook op veel plekken, maar ik denk niet direct aan een commerciële functie.

Het brede belang van iets vind ik waardevol en daarin een invloedrijke functie kunnen vervullen, dat er met jouw ideeën iets gedaan wordt, dat zou ik graag voortzetten. Dat vind ik in de huidige functie en hoop ik in een volgende functie aan te treffen.”

In 2017 nuanceert hij de mogelijke Europese ambitie: “Dat houdt nu een beetje op. Op zich is Europa interessant, maar ik wil nu niet uit Den Haag weg. Mijn opvatting over een commerciële functie is ook veranderd, omdat ik dat wel als een uitdaging zie. Ik zie ook dat er genoeg bedrijven zijn die maatschappelijk nuttige dingen doen. Daar zie ik mezelf ook aarden.”

Peter Verheij: “Mijn bestuurlijke toekomst kan van alles zijn: ik wil eerst een goede bestuurder worden en dan zien we wel verder. Op enig moment ga je weg, maar het openbaar bestuur zal ik niet snel verlaten denk ik. Voor welke functie weet ik niet, maar ik denk aan een andere stevige rol in het openbaar bestuur. Wat weet ik niet, dat zal de toekomst uitwijzen.”

Raja Fick-Moussaoui zegt in 2017: “Ik wil op die plek zitten waar ik het meeste verschil kan uitmaken en waarbij ik uitgedaagd blijf als mens, zonder dat de balans tussen werk en privé al te zeer scheeftrekt. Burgemeester zijn is niet mijn ding, denk ik. Als ik maar kan werken aan een sterke gezonde maatschappij. Op dit moment voelt mijn huidige functie goed, dus ik ben nog niet bezig met het leven na de politiek. Ik weet niet wat er verder op mijn pad komt. Misschien wil ik weer iets met media doen.

Ik zoek een aantal elementen: het moet boeiend zijn, uitdagend, geen routinematig werk. Salaris is minder belangrijk, als het maar niet snel verveelt. Ik merk dat ik het fijn vind als ik iets kan betekenen voor anderen, iets van maatschappelijke waarde. Of het nou om een poortje gaat of het transformeren van een stationsgebied, beiden zijn waardevol. Een beetje spotlights vind ik ook niet erg.

Nu heb ik nog niet voor ogen wat dat zal zijn. Dat is wel iets waar ik de volgende periode, als alles goed gaat tijdens de verkiezingen, over na wil denken.”

Ronald Mauer zegt in 2017: “Misschien wil ik wel raadslid worden in de centrale stad om het geluid van Nieuw-West te laten horen. Er zitten nu relatief weinig mensen van buiten de ring in de raad. Als ik bij de collega’s in de centrale stad kom, dan zie ik dat zij zich bezighouden met de drukte in de stad, de touringcars, de toeristen, de Airbnb, maar minder met zaken die in andere stadsdelen spelen, zoals laaggeletterdheid en armoede.

Wethouder van buiten in een gemeente waar ik feeling mee heb, zou ook leuk zijn of gedeputeerde, misschien burgemeester.

Ik heb daar weleens gesprekken over binnen D66 en ik ben gewoon in beeld. Dan zeggen ze: ‘We zien jou in een middelgrote gemeente waar een wat stevig geluid nodig is, waar wat rottigheid is en waar je aan de bak kunt.’ Maar ik woon hier prima. Ik heb misschien wel moeite met verhuizen.

Misschien word ik weer gemeentesecretaris, misschien ga ik naar het maatschappelijk middenveld, sport of naar een woningcorporatie of projectontwikkelaar. Wat dat betreft val ik hier in Nieuw-West met mijn neus in de boter, want wij hebben prachtige recente voorbeelden van stedelijke vernieuwing.”

Een toekomst als burgemeester

Sommige wethouders geven desgevraagd aan het burgemeesterschap te ambiëren, sommige uitdrukkelijk niet.

Op de vraag of hij burgemeester zou willen zijn antwoordt **Lucas Vokurka**: “Als ik vijftig ben, nee dat is niet een gekoesterde ambitie.”

Karsten Klein: “Nee, weet ik niet. Dat je een bepaald beleidsterrein onder je hoede hebt, vind ik interessant, bij een burgemeester kan ik me minder voorstellen. Ja, je bent wel verantwoordelijk voor het veiligheidsbeleid, maar ik heb daar niet echt duidelijke gevoelens bij.”

In 2017 zegt hij: “Ik wil niet uit Den Haag weg. Het lijkt me op zich wel leuk of eigenlijk niet echt leuk, het denken daarover wordt beperkt omdat ik niet uit Den Haag weg wil. Dan houdt het op. Mijn binding aan Den Haag is erg sterk, dat beperkt het gewoon.”

Over de alternatieven als er geen derde termijn in Stadskanaal tot de mogelijkheden behoort antwoordt **Johan Hamster**: “Een wethouderschap in een andere gemeente, ik denk dat ik het kan. Voor het burgemeesterschap heb ik ook wel de competenties, dat lijkt me ook mooi, maar misschien moet ik eerst laten zien dan ik ook in andere omgevingen goed kan functioneren. Misschien zelfs buiten de politiek even.”

Ronald Mauer zegt in 2017: “Het bijzondere aan het burgemeesterschap is dat men denkt dat ik geen expertise heb op het gebied van veiligheid. Dan denk ik: hoezo geen expertise? Hier in Westpoort zitten 2.200 bedrijven en spanningen in de wereldpolitiek komen hier in Nieuw West met 161 nationaliteiten toch echt binnen. Het schuurt hier soms behoorlijk. Bij het strandje aan de Sloterplas komen mensen die nooit gezwommen hebben, mensen die niet van korte rokjes houden, mensen die barbecueën en lawaai maken tot drie uur 's nachts, mensen met vechthonden en mensen die de zwemband uitleen plunderen. Natuurlijk is de overgang van een daadkrachtige wethouder naar een wat formelere behoudender burgervader een aandachtspunt, maar ik vind juist het contact met de inwoners en de bijbehorende speeches een leuke kant van de functie. Dat kan ik ook goed, krijg ik terug. Misschien is interim-burgemeester een manier om te laten zien dat ik het goed zou kunnen.”

In 2012 zegt **Peter Verheij** dat het burgemeesterschap een optie kan zijn. In 2017 zegt hij: “Dat burgemeesterschap is niet meer in beeld, want ik merk dat ik misschien te veel inhoudelijk gedreven ben, daar waar een burgemeester meer een oliemannetjesrol vervult.

Ik kan wel een oliemannetje zijn, maar ik denk dat ik het niet zou kunnen laten om me tegen de inhoud aan te bemoeien. Ten principale hoort de bestuurlijke inhoud bij een politiek gekozen vertegenwoordiger te zitten. Daarnaast staat op die functie in mijn ogen te veel spanning ten opzichte van mijn persoonlijke overtuiging. Het openbaar bestuur blijft uiterst boeiend, dus dat zal zeker in beeld zijn als het moment daar is om het wethouderschap te beëindigen.”

Staf Depla heeft onverwacht leuke kanten aan het burgemeesterschap ontdekt: “Ik zou geen goede burgemeester zijn, dan ga ik me met de terreinen van al mijn wethouders bemoeien. Ik dacht: erepenningen en lintjes, daar is niets aan. Maar het zijn allemaal mensen die iets bereikt of iets gepresteerd hebben, dat is echt heel leuk. Mijn secretaresse weet al, als er een bijeenkomst is waar veel mensen zijn, kom ik altijd te laat terug.”

In 2017 zegt hij: “Als ik burgemeester had willen worden, had ik moeten solliciteren in Eindhoven. Maar het werkt meestal niet om meteen vanuit een wethouderspositie burgemeester in dezelfde stad te worden. Ik zou ook geen andere stad kunnen bedenken waar ik burgemeester zou willen zijn. Ze zeggen dat je in een kleinere gemeente moet beginnen. Dat vind ik niks. Behalve bij veiligheid moet je als burgemeester trouwens meer op je handen kunnen zitten. Daar ben ik niet zo goed in.”

Jan Hoskam: “Toen ik studeerde had ik twee studiegenootjes die een keer naast me gingen zitten en zeiden: ‘Jan, we hebben het beroep voor jou gevonden; jij moet burgemeester worden in een klein Brabants dorp.’ Daar heb ik nooit bij stil gestaan, maar wie weet.”

Maïta van der Mark: “Er was eerst een SP-standpunt om geen burgemeesters te leveren, omdat het geen democratisch proces was. Ik denk dat ik geen burgemeester wil worden. Maar ik dacht dat ik ook geen wethouder wilde worden. Dus wie weet.”

Toine Theunis heeft geen burgemeestersambitie: “Mijn vrouw gaat niet weg. Die zal zeggen: ‘Dan ga je maar alleen.’ Als wethouder krijg je over het algemeen meer voor elkaar dan als burgemeester.”

In 2012 zegt **Henk Mirck:** “Ik geloof niet dat ik snel burgemeester zal worden.” In 2017 zegt hij: “Ik zou wel graag wethouder – van buiten – worden. Burgemeester was toen mijn ambitie niet, maar daar sta ik nu wel positief tegenover.”

Een toekomst als gemeentesecretaris

Toine Theunis en Peter Verheij geven tijdens het eerste interview aan eventueel ook na te willen denken over de functie van gemeentesecretaris.

Daarover zegt **Peter Verheij:** “Gemeentesecretaris is een andere rol. Dat lijkt me na een aantal jaar wethouderschap interessant. Je bent het schakelpunt tussen bestuur en organisatie. Laat ik vooropstellen dat we een kei van een gemeentesecretaris hebben, maar daardoor gebeurt er ook veel op dat schakelpunt en ik zie dat dat leuk is, zeker ook met mijn portefeuille personeel en organisatie.”

Ronald Mauer was gemeentesecretaris voordat hij stadsdeelbestuurder werd en vraagt zich in 2017 af of zijn profiel inmiddels niet te gepolitiseerd is voor deze functie.

Een overstap naar het maatschappelijk middenveld

Staf Depla heeft voor zichzelf expliciet ingetekend voor acht jaar en wat daarna staat in 2011 nog open: “Geen idee, ik doe het nu één jaar, geen flauw idee. Dan ben ik 58, wie dan leeft wie dan zorgt.

Als je dit goed doet, je in deze tijd de financiën op orde kunt krijgen, dan kom je ook wel weer ergens anders aan de slag.”

Na doorvragen licht hij toch een tipje van de sluier ten aanzien van zijn – vrij concrete – dromen op: “Wat is in de politiek blijven? Een ander ding is het maatschappelijk middenveld. Ik geloof dat het middenveld omgevormd moet worden naar de oude ideologische wortels, maar dan passend in deze tijd, op zoek naar hoe je het burgerinitiatief in de zorg of wonen en de rol van professionals weer meer centraal krijgt. Het lijkt me erg interessant om daarmee aan de slag te gaan, onderwijs of wonen, maar dat is pas over acht jaar. Ik vind het interessant om bevlogenheid te combineren met financiële en bedrijfsmatige degelijkheid. In die zin is wat ik nu doe een mooie ervaring.

In 2017 zegt hij: “Nee, dat is niet veranderd. Na acht jaar is het tijd voor iets anders.”¹

Een overstap naar de Tweede Kamer

Over het Tweede Kamer-lidmaatschap zegt **Lucas Vokurka**: “Niet direct, niet omdat ik het ambt Kamerlid niet mooi vind, maar dit is de ultieme periode om met visie als je een beetje hervormingsgezind bent er wat van te maken: alles staat ter discussie, je kunt de stad een draai geven. Aan de andere kant is het relatief, het kan morgen afgelopen zijn, je bent zo goed als je laatste besluit. Ik beleef er veel lol aan, ik kan moeilijk beoordelen of ik het Kamerlidmaatschap leuk vind, die hijgerigheid.”

Johan Hamster: “Dat weet ik niet. Ik zeg er altijd bij dat binnen de Christen-Unie talloze mensen zijn die daar minstens zo goed in zijn als ik. Het is geen ambitie, ik denk dat het mij te jachtig en te vluchtig en te veel de waan van de dag is.”

In 2017 zegt hij: “De Tweede Kamer voelt nog steeds als te vluchtig, ondanks dat mijn partij minder last van scoringsdrift heeft dan andere partijen, maar er af en toe niet aan ontkomt nieuwskoppen te willen bereiken. Daar is nog veel meer waan van de dag. Ik vind het zo fijn dat je hier voor een langere termijn met mensen dingen kunt bereiken, het is zo heerlijk concreet.”

Peter Verheij: “Ik krijg die vraag vaker. Steevast is mijn antwoord: ‘Als ik gevraagd word, zal ik het serieus overwegen’, maar een eigen ambitie daarnaar: nee, dat denk ik niet. Ik heb natuurlijk bij het ministerie van Financiën gewerkt, dicht op de Tweede Kamer. Het mooie van de gemeente vind ik dat je dicht bij de mensen, voor de mensen, concreet in hun eigen leefomgeving opereert. Dat is het mooie aan deze kant van het openbaar bestuur. De Kamer staat daar veel verder vanaf met grote beleidsvraagstukken. Ik vind dit een veel te mooi chapter om dat los te laten.”

Maita van der Mark: “Ik denk dat ik toch meer een bestuurder ben dan een Kamerlid.”

Dromen van een plek in de regering

Op de vraag of ook weleens gedacht wordt aan een functie als bewindspersoon zegt **Staf Depla** in 2011: “Daar zeg ik nooit nee tegen, maar je kunt een stad vullen met mensen die ooit genoemd zijn. Het is niet aan de orde, want we zitten niet in de regering.”

¹ Eindhovens Dagblad 6-9-2017: “Eindhovense wethouder Staf Depla vertrekt in maart 2018. EINDHOVEN - Na de gemeenteraadsverkiezingen van maart volgend jaar keert Staf Depla (PvdA) niet terug als wethouder. Hij gaat na 18 jaar politiek iets anders doen. Wat? Dat weet hij nog niet.”

In 2017 zegt hij: “Dit antwoord is nog steeds van kracht. Maar nu is het zo dat de conjunctuur niet helemaal gunstig is voor mijn partij, dat is niet te voorspellen.”

Lucas Vokurka zegt in 2012: “Daar zeg je nooit nee tegen.” In 2017 zegt hij daarover: “Nou nu wel. Ik ben wat dat betreft helemaal niet interessant meer voor D66. Er zijn honderden mensen beter om staatssecretaris te worden dan ik.”

Toine Theunis: “Een RBC-supporter zei tegen mij dat ik zo’n politicus was die na een paar jaar door zou schuiven naar Den Haag. Ik heb toen geantwoord: ‘Dat lijkt me sterk vanuit een lokale partij.’”

Een overstap naar Europa

Op de vraag hoe het met zijn ambities voor Europa zit, antwoordt **Lucas Vokurka**: “Weet ik niet, ik heb er niet zoveel kaas van gegeten. Klinkt raar voor een D66’er, maar ik kan niet uitleggen wat ze bij zo’n Europees Parlement doen. Ik weet niet of dat alleen voor mij geldt, misschien heb ik niet goed opgelet.”

Raja Fick-Moussaoui zegt in 2017: “Ik heb weleens gezegd dat Europa een optie is. Iedereen kijkt altijd naar Den Haag, maar wij hier in het zuiden gaan gemakkelijk over de grens.”

Het vertrek

Vijf van de dertien wethouders zijn in 2017 geen wethouder meer. Wat zijn de dromen van deze wethouders voor na hun wethouderschap op het moment dat ze net wethouder zijn en wat doen ze nu?

Frits Lintmeijer schetst in 2011 een breed palet over zijn toekomst na het wethouderschap: “Ik zou wel bestuurder bij een onderwijsinstelling willen zijn, dat is iets meer maakbaar. Ik kan me ook voorstellen dat ik toch weer de advieswereld in ga en dat ik me wat meer op bestuurlijke vraagstukken ga richten. Ook zou ik wel iets voor een internationale organisatie willen doen. Ik heb als ZZP’er een paar kleine dingetjes in India gedaan als vrijwilligerswerk. Dat vond ik heel leuk.”

Na zijn wethouderschap is hij adviseur en senator geworden. Over de Eerste Kamer merkt hij op: “Ik heb niet actief gesolliciteerd, maar ben gevraagd of ik wilde solliciteren. Toen heb ik een gesprek gevoerd en het is heel leuk.”

In zijn werk als ZZP’er ziet hij klussen op zich afkomen door zijn wethouderschap. Hij maakt bewust afwegingen waarop hij wel en niet in wil gaan: “Bij de Hogeschool Utrecht was een conflict tussen het college van bestuur en de medezeggenschapraad en dat was nogal slepend. De oplossing van het conflict

was een onafhankelijke onderzoekscommissie, dat werd de commissie Lintmeijer. Ik ben terughoudend geweest met het accepteren van klussen in de stad, maar het onderwijsveld is een ander veld, waarin ik als wethouder ook niet heb geopereerd, terwijl ik de Universiteit en de Hogeschool wel goed ken vanwege de tram naar de Uithof. Als oud-wethouder cultuur ben ik voor verschillende besturen gevraagd, maar heb geen bestuurslidmaatschappen op me genomen in Utrecht. Ik zit nu wel in een cultuurbestuur in Nieuwegein.”

Over zijn opdrachtenportefeuille merkt hij op: “Het soort opdrachten dat ik nu doe is wat bestuurlijker geworden, wat generalistischer misschien. In die zin heeft het mijn advieswerk een stap verder gebracht. Terwijl het ook niet zo is dat automatisch al het werk voor het oprapen ligt: soms komt naar voren dat je een politieke achtergrond hebt, wat ook een nadeel kan zijn. Overigens ter relativering, in het aannemen van werk beperken mijn woordvoerderschappen in de Eerste Kamer mij meer dan mijn oud-wethouderschap. Ik doe geen opdrachten op terreinen waar ik in de Eerste Kamer woordvoerder voor ben.”

Henk Mirck zegt in 2012 over zijn toekomst na het wethouderschap: “Ik heb altijd het idee dat je continu aan het bouwen en aan het investeren bent in je netwerk. Uiteindelijk komt de toekomst uit je netwerk. Je netwerk creëer je zelf.” In 2017 zegt hij: “Dat valt me een klein jaar na mijn aftreden toch nog wat tegen. Iedereen zegt dat ik geduld moet hebben en er niet direct wat is.”

In 2017 heeft hij een startend bureau met kleine adviesopdrachten. Voor het ministerie van Economische Zaken houdt hij zich bezig met een rijksprogramma voor duurzame voedseducatie.

Mariëtte van Leeuwen zegt in 2011: “Ik zou heel graag iets met jeugdzorg doen en anders wil ik terug naar het bedrijfsleven. Ik ga niet in de Kamer zitten. Een droombeeld is wel ooit bewindspersoon.”

In 2017 wordt zij onderwijsbestuurder bij Horizon Jeugdzorg en Onderwijs, waarover hierna meer¹.

Maïta van der Mark werkt in 2017 voor VNG International: “Omdat je steeds hoort: ‘het kan zomaar afgelopen zijn’ en het niet zo makkelijk is iets nieuws te vinden, had ik onder het mom van ‘een slimme meid is op haar toekomst voorbereid’ mijn CV al eerder achtergelaten bij VNG International, met als toelichting: als er een project is in de voormalige Sovjet Unie voor iemand die de regio kent en de taal spreekt, neem dan contact met me op.”

1 Op 4 april 2017 kopt het Zoetermeers Dagblad: “BREAKING: wethouder Mariëtte van Leeuwen verlaat de politiek”.

Op 14 januari 2014 kopt *Omroep West*: “Lijsttrekker en wethouder D66 Delft trekt zich terug. Met nog ruim twee maanden voor de gemeenteraadsverkiezingen heeft **Lucas Vokurka** zich teruggetrokken als lijsttrekker van de Delftse D66-lijst. (...) Vokurka wordt per 15 februari kwartiermaker economisch vestigingsklimaat, voor de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. (...) ‘Ik ga Delft enorm missen’, zegt de scheidend lijsttrekker, ‘maar dit is zo’n mooie kans en een mooie vervolgstap in mijn loopbaan, dat ik ervoor gekozen heb nu deze stap te maken.’”

Afscheid

Lucas Vokurka: “Ik ben voor de verkiezingen vertrokken, terwijl ik lijsttrekker was. Daar werd in eerste instantie niet heel negatief op gereageerd, later was het iets vervelender met wat nare stukken in de krant.

Het hoort erbij. Het was niet mijn plaats om te reageren, dat doe ik nog steeds niet, ook in dit interview niet. Je bent politiek actief, dan mag men wat van jou vinden, zolang je er zit en ook als je vertrokken bent.

Nou dat heb ik meegemaakt, ik heb leuke en minder leuke pers gehad. Rug recht, maar het doet wel wat.

De Spoorzone¹ is helemaal onderzocht tot op drie cijfers achter de komma. Ik kan mezelf nog iedere dag recht in de spiegel aankijken over wat we daar gedaan hebben. Ik schaam me nergens voor. Iedereen mag daar zijn partijpolitieke kleuring aan geven, maar wij hebben destijds bestuurd en dat hebben wij altijd gedaan in samenspraak met de gemeenteraad. Wat men daarvan vindt: ach ja, dat is ook politiek. Daar moet je niet te emotioneel van worden.

Als dit boekje bedoeld is voor mensen die dit vak mogelijk willen gaan uitoefenen, dan is het goed dat ze beseffen dat die kant er ook bij hoort. Je hebt altijd mensen die zeggen: ‘Het maakt me niet uit wat ze over me zeggen’, nou dat doet het wel. Je werkt hard, je gaat er met ziel en zaligheid in. Dan wordt er van alles en nog wat van je gevonden, leuk en minder leuk. Dat doet iets met iemand, het maakt niet uit hoe groot of hoe klein je bent. Natuurlijk wordt je huid dikker, maar als ze nare dingen over je schrijven dan vind je dat gewoon vervelend. Maar je moet er wel op berekend zijn dat ook dit bij het vak hoort. Ook als je eenmaal vertrokken bent.”

Frits Lintmeijer zegt over de afweging om niet door te gaan voor een tweede termijn: “Ik heb lang getwijfeld, dus pas echt in januari, februari voor de verkiezingen besloten.”

¹ De Volkskrant 10 september 2014: “De nieuwe Spoorzone, een groots project met spoortunnel, station, stadhuis en woningen, is te duur voor Delft. De stad moet ambtenaren ontslaan en de woonlasten verhogen.”

Lucas Vokurka: “Ik was een geprofileerde wethouder, dat klopt: hoge bomen en dan vang je veel wind. Niemand had verwacht dat ik vertrok. Ik heb dat heel bewust gedaan en dat heeft te maken met het feit dat ik mezelf te jong vond om me op te knopen in een politieke carrière. Ik ben toen tot het besef gekomen: als ik een eerste en dan een tweede termijn doe, ben ik begin veertig en what’s next? Dat partijstempel op je hoofd wordt groter. Ik kreeg de kans om iets unieks te gaan doen binnen de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag. Als je die kans krijgt, moet je daarover nadenken.

Ik heb uiteindelijk de afweging gemaakt om directeur economisch vestigingsklimaat te worden en daar heb ik geen spijt van. Dat was misschien ook wel een beetje de spanning, je bent een geprofileerde wethouder, je runt de grootste partij, een zware portefeuille, met veel verantwoordelijkheid. Voor iedereen lag het in de lijn der verwachting dat ik door zou gaan.

Ik heb het partijpolitieke los gelaten. Het besturen vind ik leuk: van niets iets maken en dat met mensen samendoen.”

Op 23 oktober 2012 treedt **Raja Fick-Moussaoui** af als wethouder nadat haar partij de VVD uit de coalitie stapt. In december 2012 wordt ze wederom beëdigd als raadslid voor de VVD. Ze volgt Karin Straus op die is teruggetreden.

In september 2013 stappen zeven van de elf fractieleiden uit de partij en gaan verder onder de naam Liberale Volkspartij Roermond. Raja Fick-Moussaoui blijft bij de VVD. In 2014 haalt de VVD bij de verkiezingen drie zetels en wordt een coalitie gevormd met het CDA (1 fte), Groen Links (1 fte), de PvdA (0,75 fte), D66 (0,75 fte) en Demokraten Swalmen (0,75 fte). In deze coalitie is zij de enige wethouder van de VVD (0,75 fte).

Over deze periode zegt ze: “Ik vond het aftreden van Jos van Rey en het noodgedwongen aftreden van Vincent Zwijnenberg en mij – doordat de fractie zich uit de coalitie terugtrok – een indrukwekkende gebeurtenis en buitengewoon treurig. Een ander woord heb ik daar niet voor. Niemand weet wat voor impact dit heeft gehad op alle betrokkenen, maar vooral voor collega Jos van Rey en voor zijn familieleden. Ik heb diepe bewondering voor wat hij heeft bereikt voor deze stad. Er lopen hier moraalridders rond die dit aangrijpen als een kans om politiek te bedrijven. Dat vind ik jammer. Het is net alsof hij een of andere besmettelijke ziekte heeft opgelopen. Veel mensen willen daar ver bij uit de buurt blijven.

We doen dit allemaal voor de burger en voor onze stad. De een wil misschien meer carrière maken, vindt het geweldig en geniet van het spel. De ander is minder goed in het spel, maar heeft een enorme gedrevenheid. Uiteindelijk mag het alleen draaien om de stad, haar uitdagingen en de wensen en behoeften van onze burgers. Daar maak ik mij sterk voor. De mensen op straat worden beïnvloed door de media en door de moraalridders uit de politiek. Dat wil niet zeggen dat daar uiteindelijk het juiste beeld wordt weggezet. Dat is lastig te beïnvloeden. Het enige dat je kunt doen en moet doen is focussen op de inhoud. Dat is wat ik doe.”

Voorjaar 2015 valt de SP-fractie in Diemen uit elkaar. Daardoor is er onvoldoende basis om aan te blijven als wethouder, vindt **Maïta van der Mark**. Twee mensen stappen uit de partij en uit de fractie, maar blijven wel in de raad: “Toen hadden we dus geen meerderheid meer als college. De SP-fractie bestond toen nog maar uit één raadslid. De coalitie wilde graag dat ik bleef, want ze vonden het prettig werken met me en ik breng dingen tot stand. Maar het is wel ingewikkeld. Je maakt jezelf kwetsbaar voor de oppositie, die rook bloed natuurlijk. Je hebt een minderheid, dus je moet iedere keer een meerderheid zoeken. Met wie ga je die meerderheid zoeken? Die twee oud-SP’ers zeiden: ‘We stappen uit de partij, maar we steunen nog steeds het coalitieakkoord.’ Dat betekent dat je als SP-wethouder moet dealen met die twee ex-SP’ers. Uiteindelijk heb ik samen met de fractievoorzitter gezegd: ‘Dat ga ik niet doen.’ Dat wordt te veel gedoe. Dan kom je terug bij je persoonlijkheid. Ik werk het prettigst als er gewoon duidelijk een meerderheid is. Dat je meer bezig kunt zijn met de inhoud dan met politieke brandjes.

Gelukkig was het nadat ik in de begroting extra gelden voor armoedebeleid vastgesteld had voor meer jaren, plus extra geld voor reïntegratie, bovenop de rijks gelden.”

Over haar aftreden zegt ze: “Het is me gelukt om inhoudelijk de doelen te bereiken die ik wilde bereiken. Het is goed afgerond, ik ben er ongeschonden uitgekomen, dat was een opluchting. Het was wel een intensieve periode.

Ik wist dat het ging gebeuren. Ik had me voorbereid, met als voornemen: wat er ook gebeurt, ik kom er goed uit.

Ik hoopte dat het de begrotingsbehandeling zou halen, zodat het armoedebeleid waar ik zo voor gevochten had, in de boeken kwam.

Toen het gebeurde was het een kwestie van het spel uitspelen, op een manier dat ik er ongeschonden uit kwam. Het heeft een week of drie geduurd. Dat was super spannend, maar het is gelukt.”

Henk Mirck treedt in 2016 af vanwege ‘het ontbreken van collegiale steun en het ontbreken van leiderschap en daadkracht in raad en college’¹. In 2017 zegt hij daarover: “In het eerste college gingen we om een collega die het zwaar had heen staan en adviseerden we. Toen ik in de tweede periode de persoon was die steun nodig had, heb ik dat niet zo ervaren. Dat het college minder een team was, had ook effect in de raad. In de eerste periode werd ik als nieuwe, frisse wethouder van buiten snel populair, waardoor ik zelfs bij vertrek van de burgemeester naar de gemeente Venlo als afgevaardigde van Zwijndrecht zijn plek in het Drechtsteden-bestuur kon innemen. Dat kon ik na mijn herbenoeming bestendigen. Maar waar ik in de Drechtsteden complimenten bleef ontvangen, raakte de sfeer in de raad in Zwijndrecht de tweede periode verzuurd.

1 AD 2 september 2016.

De raad was verdeeld over windmolens, in elke gemeente een lastig dossier, maar wel onderdeel van mijn portefeuille. Dat stuk heb ik terug moeten nemen, omdat een van de college-steunende fracties een andere mening had dan het collegestandpunt. Ongeveer in dezelfde periode was er ook gedoe over oranje containers. Ik ben nog steeds blij dat we in Zwijndrecht op dat terrein voorloper waren, slechts een klein gedeelte van de inwoners was ontevreden en dat is politiek opgepakt. Toen er daarnaast ophef ontstond over de interpretatie van titelgebruik, gekoppeld aan een post-universitaire opleiding die ik gevolgd had, voelde ik het vertrouwen afkalven. Mijn excuses aan de raad zijn wel geaccepteerd, maar toen ik vervolgens toch minder steun in raad en college voelde, heb ik na een paar maanden de keuze gemaakt om af te treden.”

Mariëtte van Leeuwen: “Ik heb een bijzonder mooi afscheid gehad in Zoetermeer. Daar ben ik de gemeente zeer erkentelijk voor, dat hebben ze echt goed gedaan. Iedereen die gespeecht heeft, iedereen die ik sprak en elke kaart die ik ontving had dezelfde boodschap: ‘We zien jou terug in de politiek’ of: ‘Je krijgt spijt.’ Op zich heb ik dat helemaal niet. Ik kwam natuurlijk uit een walhalla waar ’s ochtends mijn kopje thee al klaar stond, precies zoals ik hem hebben wil en waar alles georganiseerd was. Toen ik hier bij Horizon Jeugdzorg en Onderwijs de eerste dag kwam, ging ik bellen: ‘Naar welke locatie moet ik eigenlijk toe? Heb ik ook een pc of zo? Misschien is het wel handig als ik een telefoon heb.’ Het enige wat ik had, was een halve secretaresse op een andere locatie, die ik verder ook niet kende.”

Een lege agenda

In 2017 constateert **Frits Lintmeijer** dat het afkicken best heftig was: “Oud-wethouder Floris de Gelder formuleerde dat ooit mooi: ‘Je komt ’s ochtends binnen en dan ben je relevant en je loopt ’s avonds naar buiten en dan is het niet meer relevant wat je vindt, want je bent geen bestuurder meer.’ Het is het dubbele gevoel van: oh heerlijk, ik heb nu even tijd en rust ook, omdat ik best moe was. Ik heb een maand veel gelezen, geslapen en niet veel gedaan. Maar tegelijkertijd heb je ook een heel dubbel gevoel als je de krant leest. Soms ben je enorm opgelucht omdat je er niet meer over gaat en soms denk je: shit ik ga hier niet meer over. Die twee kanten zijn er allebei. Het is een iets geleidelijker afloop, omdat de verkiezingen zijn geweest, het college wordt gevormd en dan druppelt je agenda langzamerhand wat leger. Dus het is niet *cold turkey*, zoals het is als je eruit wordt gegooid of opstapt. Maar het verschil met een altijd volle agenda en een agenda die je helemaal zelf moet vullen is wel heel erg groot. Het geeft ruimte en vrijheid, maar ook leegte. Je moet weer moeite doen om je eigen dag zinvol te besteden.”

Raja Fick-Moussaoui: “Na het aftreden heb ik veel app’jes en sms’jes mogen ontvangen, dat was heel fijn. Ik heb daarna de tijd genomen om even te kalibreren en te bepalen: ‘Wat wil ik? Wat ga ik doen?’ Ik had tot dan toe veel gewerkt en geïnvesteerd in opleidingen. Het ene moment was ik interessant bezig en het andere moment ben je weg, letterlijk weg.

Als mijn moeder vroeg: ‘Wanneer krijg ik een kleinkind?’ was mijn antwoord: ‘Sorry mama, ik ben gewoon te druk. Het gaat niet.’ Ik heb het daarom ook gezien als een kans om even mijn focus te leggen op het gezin. Ik ben met mijn man meegereisd naar het buitenland. Hij moest daar voor zijn werk zijn. Ik was uit het zicht van andere mensen. Dat was prettig. Ik werd ook zwanger in het buitenland. Als je dan terugkomt, kom je ook met heel iets anders terug. Met zijn drieën in plaats van met zijn tweeën. Dat is wel heel bijzonder.”

Maïta van der Mark: “Dan krijg je nog het officiële afscheid van de raad en ben je nog even in functie. Pas na die allerlaatste dag ben je echt thuis. Dan kun je eindelijk ruimte geven aan je vermoeidheid. Dan ben je nog zo in adrenaline. De meeste wethouders zitten in een waanzinnig hoge versnelling. Dus als je stopt, dan ben je als een soort topsporter en moet je afbouwen, daar gaat tijd overheen. De dag na mijn afscheidsreceptie ben ik gewoon naar de kerk geweest. En dan is het heel vers en iedereen spreekt je aan, je krijgt veel steunbetuigingen en zo. Maar dat was wel goed, ik dacht: dat heb ik al gehad.

In februari ben ik gestopt, in november ben ik even bij de begrotingsvergadering geweest, dat was ook een stap. En in januari naar de nieuwjaarsreceptie, maar natuurlijk kom ik dan met emoties thuis.

Iedereen vroeg: ‘Wat ga je doen?’ Ik wist het niet, ik wilde eerst afbouwen en loslaten: ‘Wil je in het bestuur?’ Nee dat hoeft niet. Dat is voor iedereen verschillend denk ik. Ik ben wandelend boodschappen gaan doen in plaats van snel op de fiets tussendoor. Ik ben redelijk snel gestart met coaching om een gesprekspartner te hebben.

Ik heb me niet beschikbaar gesteld voor de gemeenteraadsverkiezingen. De afdeling moet het op eigen kracht doen. Wel had ik me kandidaat gesteld voor een plek onderaan de lijst voor de Tweede Kamer. Zo pelde ik het af. Als je uit functie bent, ben je ook snel weg.

Ik ben na mijn aftreden dingen gaan doen waar ik eerder niet aan toe kwam, zoals opruimen, een cursus Duits, een Goethe-cursus en dansen met mijn man. Relatief vlot kwam er een opdracht voor VNG International in Oekraïne voorbij.”

Henk Mirck: “Wat je rond je aftreden over jezelf moet teruglezen is niet prettig. Gelukkig plopt alleen de eerste veertien dagen nog wat op, je bent maar korte tijd nieuws.”

Waar hij zelf merkt dat hij vol positieve energie een nieuwe werktoekomst opbouwt (het oprichten van zijn BV, netwerken, opdrachten verwerven), merkt hij dat anderen soms niet goed weten hoe ze moeten reageren: “Ik heb goed

contact met collega's uit mijn netwerken, maar sommige mensen weten zich niet goed houding te geven als ze mij tegenkomen. Dat is jammer, want het is een gegeven dat één op de drie wethouders aftreedt, dus het wethouderschap is niet voor bange mensen."

Terugblikkend vindt hij het wethouderschap nog altijd een prachtfunctie en is hij blij met wat hij allemaal met en voor de samenleving gerealiseerd heeft en wat hij daarvan geleerd heeft: "Ik ben geen wethouder meer, maar ik heb er enorm veel van geleerd en weet nu dat een bestuurlijke rol mij goed past."

Uit het oog

Over het verschil tussen persoon en functie merkt **Frits Lintmeijer** in 2017 op: "Grappig is dat sommige culturele instellingen mij nog blijven uitnodigen, maar bij de meeste ben ik van de lijst verdwenen. Dat zei ik ook altijd tegen mijn vrouw toen ik nog wethouder was: 'Het is niet omdat ze mij aardig vinden, maar omdat je een functionele rol hebt.'

Op het moment dat je denkt dat het om jezelf gaat, dan moet je stoppen, anders ga je te ijdel worden. Uiteindelijk gebeuren dingen omdat je die functie hebt, niet omdat je toevallig Frits uit Vleuten bent. Dat moet je je wel realiseren. Dan is het extra leuk als je af en toe nog wel een uitnodiging krijgt, dan gaat het een beetje meer om wat je ook als persoon hebt gedaan.

Ook als niet-wethouder kun je nog veel leuke mensen tegenkomen, maar de vanzelfsprekendheid waarmee je in de stad bij dingen komt, daar moet je meer je best voor gaan doen. Sommige dingen zijn ook wel echt, omdat je als wethouder dingen doet die je kwijt bent zodra dat eindigt."

Binding met het gemeentehuis na vertrek

Afen toe komt **Frits Lintmeijer** nog in het stadhuis: "Voor nieuwjaarsrecepties en afscheiden van mensen, dat soort dingen. Bruiloften en partijen zeg maar. Ik kom nog wel eens bij onze huidige GroenLinks-wethouders, soms om mee te denken en ook voor de gezelligheid. Ook kom ik in het veld mensen tegen, maar ik heb niet de neiging om als de wijsneus vooraan te gaan staan van '*seen it, done that*' en ik kom even vertellen hoe het moet."

Verder zit hij in de wethouderscommissie van GroenLinks Utrecht, dus hij selecteert de wethouderskandidaten voor de volgende ronde: "Voor zover dat nodig is, want we hebben twee wethouders die het goed doen en waarschijnlijk door willen. Ook zit ik als adviseur in het campagne team voor de komende verkiezingen."

Meerwaarde van het wethouderschap voor de nieuwe functie

Op de vraag wat het wethouderschap voor de huidige functie heeft gebracht, antwoordt **Lucas Vokurka**: "Ik werk hier samen met wethouders die in de regio iets willen bereiken. Mijn grote voordeel is dat ik weet wat ze meemaken, hoe ingewikkeld het af en toe is, ik spreek een beetje die taal."

Over de relevantie van zijn wethouderschap voor de Senaat merkt **Frits Lintmeijer** op: “De Eerste Kamer toetst wetgeving onder andere op haalbaarheid naast de juridische invalshoek, dan is het feit dat ik wethouder ben geweest in een grote stad wel een mooi ijkpunt om te kijken: als deze wet wordt ingevoerd en ik krijg hem als wethouder op mijn bord, wat zouden dan de effecten zijn? Die referentie om uitvoerend bestuur te zijn geweest in een stad heeft toegevoegde waarde die ik in de Kamer meeneem. Je kent het bestuur al van de uitvoerende kant, dat maakt de controlerende rol rijker.”

Mariëtte van Leeuwen: “Ik sta als bestuurder bij Horizon Jeugdzorg en Onderwijs nu echt midden in de samenleving. Horizon Jeugdzorg en Onderwijs vangt kinderen onder de twaalf jaar op die niet meer in een gezinssetting kunnen wonen, zij zitten hier achter hekken, maar in deze groep kunnen ze rechtstreeks naar hun school toe. Dit zijn de meest kwetsbaren in de samenleving. Als we voor hen wat kunnen betekenen, dan maak je echt verschil. Het gaat niet om alles er omheen, al die poeha. Het gaat erom dat, al zijn het er maar een paar, deze kinderen weer goed op hun pootjes terecht komen.

Het helpt dat ik makkelijk de brug kan slaan naar de gemeente. Ik weet natuurlijk veel van de decentralisaties. Ik ben nog niet helemaal uit de gemeente weg, ik zit er nog regelmatig, maar dan aan de andere kant van de tafel.”

Over haar werk voor VNG international zegt **Maïta van der Mark**: “In Oekraïne bestaat een grote behoefte aan burgerparticipatie, er is veel te doen, ook in het transparanter maken van bestuur. Dus mijn ervaring is daar zeer welkom.”

Zoetermeer

Gemeenteraadszetels

Partij	2006	2010	2014
D66	4	5	8
VVD	7	9	6
Lijst Hilbrand Nawijn	5	5	6*
PvdA	10	6	4**
SP	5	3	4
CDA	4	4	4
Zó! Zoetermeer	0	-	3*
ChristenUnie/SGP	2	2	2
GroenLinks	1	2	2
Trots op Nederland Lijst Rita Verdonk	-	1	-
Leefbaar Zoetermeer	1	2	0
Totaal	39	39	39

* Inmiddels zijn een raadslid van Lijst Hilbrand Nawijn en een raadslid van Zó! Zoetermeer de fractie Zoetermeer Vooruit begonnen.

** Het raadslid Ram Fatingan is uit de PvdA-fractie gestapt en vormt een zelfstandige fractie.

A black and white portrait of Mariëtte van Leeuwen, a woman with long, wavy hair, wearing a pearl necklace and a light-colored, long-sleeved top with a bow at the waist. She is standing with her arms crossed against a blurred background.

Mariëtte van Leeuwen

1975 (Lijst Hilbrand Nawijn)

Zoetermeer

Aantal inwoners: 121.532 (2011), 124.763 (2017)

Portefeuille in periode 2010-2014: onderwijs, jongeren, sportzaken, personeel & organisatie en het project brede school.

Samenstelling collegeperiode 2010-2014: PvdA (1), VVD (2), CDA (1), Lijst Hilbrand Nawijn (1), D66 (1).

Portefeuille in periode 2014-2017 (vertrek in 2017): jeugd, sport, economische zaken en handhaving.

Samenstelling collegeperiode 2014-...: D66 (2), VVD (1), Lijst Hilbrand Nawijn (1), PvdA (1).

DEVORST
Niccolo
Machiavelli

12 Reflectie

De waarde van het wethouderschap

Terugkijkend geeft **Frits Lintmeijer** aan dat hij vier ontzettend intensieve, slopende maar ook goede jaren heeft gehad: “Ik heb een groot deel van de agenda die GroenLinks binnen mijn portefeuille had, kunnen realiseren. Het is een verrijking voor jezelf dat je op een andere manier verantwoordelijkheid hebt kunnen nemen. Ik heb ontzettend genoten van alle contacten die ik opdeed in de stad, maar vond het ook slopend. Ik heb lang nagedacht of ik nog vier jaar door zou gaan en uiteindelijk besloten om dat niet te doen. Als mensen weleens vragen: ‘Heb je het druk?’ antwoord ik: ‘Sinds ik wethouder ben geweest vind ik niets meer druk.’ Verder gaat het leven ook weer gewoon door en moet je weer andere dingen doen.”

Lucas Vokurka: “Ik ben blij dat ik het gedaan heb. Het heeft me als mens veel gebracht. Een stukje ervaring dat ik niet graag had willen missen. Het operationeel besturen, kun je in een wethoudersbaan goed leren en dat heb ik leren waarderen. Ik heb veel leuke contacten eraan overgehouden, fantastische gesprekken gevoerd en leuke dingen gedaan. Ik kijk wat dat betreft positief terug op die vier jaar.”

Frits Lintmeijer: “Ik wees net een beetje flauw naar buiten van: ‘Kijk eens hoe mooi het hier is geworden.’ Dat is het leuke van een tijd wethouder te zijn geweest. Er zijn een heleboel plekken waar je het verhaal achter kent en ook weet hoe dingen tot stand zijn gekomen, hoe oplossingen tot stand zijn gekomen. Als argeloze bezoeker neem je de stad, zoals die is meer voor lief, *for granted*. Als je hier nu over het Domplein loopt en ziet hoe de ingang van DomUnder is gerealiseerd, dan ziet dat er logisch uit. Ik weet als oud-wethouder wat een gedoe het is geweest om een goede plek te vinden en ken de vraag of het van de Rijksdienst voor het Erfgoed wel mocht en ik weet wat nodig was om het binnen onze eigen welstand te realiseren. Het is leuk om op die manier het verhaal van de stad, de dingen die daarachter zitten, mee te krijgen.”

Lucas Vokurka: “Je leert om systematisch te werken. Het is een kwaliteit van een goede wethouder, om in interactie met je ambtenaren en omgeving te bedenken wat je wilt en het vervolgens ook te realiseren. Het leuke aan deze baan: je kunt echt iets maken, echt iets veranderen. Maar dan moet je het wel systematisch doen, je moet ook niet te veel willen, drie à vier dingen in die vier jaar, maar blijf daarover net zo lang zeuren totdat ze gerealiseerd zijn.” En wat er verder in die gemeente gebeurt: er zitten capabele ambtenaren, dat moet je gewoon aan hen laten. Er zit niet zoveel politiek in de bedrijfsvoering van de organisatie. Daar zitten gewoon experts en die kunnen dat.”

Het wethouderschap heeft hem veel gebracht: “Intellectueel kun je er ook veel uithalen. Het decentraliseren van de jeugdzorg is een grote systematische transformatie. Het is intellectueel leuk om na te denken over vraagstukken als: stel je bent jong en je hebt zorg nodig, wat voor type zorg zou je dan willen ontvangen en hoe moet dat functioneren? Het nadenken over een gebieds-ontwikkeling in de donkerste dagen van de vastgoedcrisis is leuk. Het nadenken over het opnieuw vormgeven van sociale voorzieningen in de stad, omdat we de oude norm niet meer kunnen betalen is leuk. Dat heeft niets met afbraak te maken of met wegbezuinigen of met de botte bijl, het heeft te maken met de veranderende samenleving: de invloed van internet, de invloed van langer thuis wonen, wat betekent dat en hoe creëer je nieuwe werkelijkheden die passen bij deze tijd en deze stad? Iedere stad is wat dat betreft anders.”

Het mooiste en het lastigste van het wethouderschap

De geïnterviewde wethouders kunnen moeiteloos duiden wat het wethouderschap voor hen bijzonder maakt.

Johan Hamster noemt de continue afwisseling in het werk: “In onderwerpen, in mensen en in niveaus. En voor hoeveel levens je iets kunt betekenen om het makkelijker en mooier te maken. Dat voelt bevoorrecht. Ik ga elke dag met plezier naar mijn werk.”

Lucas Vokurka: “Het leukste vind ik als ik ’s ochtends naar mijn agenda kijk en denk: wauw, wat een leuke gevarieerde dag. Wat ik het minst leuk vind is de altijd aanwezige druk, de permanente druk, dat er altijd wat onverwachts kan komen waar je geen rekening mee hebt gehouden en wel een oplossing voor moet hebben. Dat vind ik misschien wel het meest ingewikkelde.”

Toine Theunis: “Dat je dingen in beweging kunt zetten, richting kunt geven. Ik zou bijna zeggen dat de raad het minst leuke is, maar de raad is ook wel een beetje kicken, het heeft ook iets.

Het minst leuke is dat je niet iedereen kunt bereiken. Je bent niet altijd bij machte jouw verhaal te vertellen. Daar moet je losser in worden.”

In 2017 vult hij aan: “Soms spreek ik mensen die heel kwaad zijn. Na vijf minuten praten draait dat helemaal om, gewoon omdat je een persoonlijk gesprek voert. Alleen kun je helaas niet iedereen spreken.”

Mariëtte van Leeuwen: “Je kunt je tentakels in de maatschappij hebben, je kunt echt iets veranderen. Als je wilt dan kun je in de stad terugzien dat je hier vier jaar hebt gezeten.

Het minst leuke blijft dat ik veel van mijn kinderen mis. Tegelijkertijd probeer ik de momenten daarbuiten intensief met ze te beleven.”

Raja Fick-Moussaoui: “Het wethouderschap heeft iets magisch, maar ook iets zwaars. De debatten, de punten en de komma’s, af en toe is dat alles behalve leuk, vooral als je ziet waar het dan over gaat. Je hebt ook veel momenten, het formele, dat je staat voor een bepaald instituut. De zorgplicht die je hebt voor je inwoners. Het is een eer om die te mogen vervullen. Ik hou van de geschreven en ongeschreven regels die horen bij de functie. Je hebt altijd een bepaalde mate van aanzien, of je in spijkerbroek bent of in pak, je bent altijd in functie. Dat kan heel mooi zijn.”

Peter Verheij benadrukt dat een wethouder resultaten kan bereiken én noemt de contacten in de gemeenschap: “Ik ben meer een mensenmens geworden gedurende het wethouderschap. Ik geniet meer van de relaties en contacten. Ik ben daar spontaner en losser in geworden.”

Frits Lintmeijer: “Je mag je met alles bemoeien en je komt leuke mensen tegen. Vanmiddag was ik even met een archeoloog die enthousiast en bezeten is van zijn werk en met iemand die alles weet van oude speelinstrumenten, daar met passie over vertelt en bij wie je in de werkplaats over de schouder meekijkt. Je komt dingen tegen waarvan je het vermoeden niet had dat ze bestaan. Dat soort dingen zijn ontzettend leuk.”

Toine Theunis: “Je kunt tijd voor jezelf inruimen, maar in je hoofd gaat het nooit weg. Je kunt het nooit afsluiten.”

Ronald Mauer zegt in 2012: “Dat je iets kunt betekenen voor de gemeenschap, die contacten met die kinderen als je een school opent of contacten met sportverenigingen als je iets kunt doen voor ze of als je een clubgebouw hebt gerealiseerd.”

Hij zegt in 2017: “Ik maak meer keuzes. In het begin denk je: ik moet overal naar toe. Naar aanleiding van mijn verbroken relatie geef ik vaker aan: ‘Ik ben er even niet’. Ik heb dat helaas te laat geleerd. Vroeger dacht ik als ik mensen hoorde mopperen dat een overleg om half zeven ’s avonds begint: je moet maar geen wethouder worden als je per se thuis wilt eten.”

Heimwee naar het wethouderschap

Het wethouderschap is een bijzondere ervaring. De wethouders weten wat ze gaan missen als ze wethouder af zijn.

Jan Hoskam: “De contacten, de ambtenaren, midden in het centrum van gebeurtenissen staan.”

Peter Verheij: “Contactmomenten in de gemeenschap waar je nu makkelijk toegang toe hebt, de ondernemerskring, verenigingen waar iets te vieren valt en die je automatisch bezoekt als wethouder.”

Toine Theunis: “Misschien de aandacht. Van tevoren heb ik gezegd: het gaat niet om de aandacht. In het begin was ik de grote onbekende in Roosendaal.

Het gaat niet om het naar voren stappen, maar het heeft wel iets boeiends. Ik heb nu volgers op Twitter, maar als ik morgen geen wethouder meer ben is het klaar. Als je invloed krijgt, willen mensen met je te maken hebben, maar je moet nuchter genoeg zijn om dat te beseffen.”

Staf Depla: “Wat is er leuker dan je te bemoeien met wat er in de stad gebeurt? In Eindhoven gebeurt het.”

Raja Fick-Moussaoui: “Kleine dingen doen voor mensen en geen bestuurder meer zijn.”

In 2017 vult ze aan: “Het bijzondere van dit werk en wat je in ander werk niet zo gauw tegenkomt is de combinatie tussen regels, formaliteiten en het mogen dienen van jouw stad. Het gevoel van trots dat daarbij komt kijken is erg mooi. Dat gevoel zou ik missen.”

Karsten Klein: “Het team mensen dat ik hier om me heen heb, het cluster waarin je werkt, zou ik erg missen. Hele leuke collega's en de manier van samenwerken met de ambtelijke organisatie zou ik ook missen. Ik heb hier drie bestuursadviseurs, een communicatieadviseur en twee secretariaatsmedewerkers die direct voor mij werken, dat is een unieke manier van samenwerken.”

Al eerder is aangegeven dat **Lucas Vokurka** zijn college zal missen. In 2017 vult hij aan: “Wat ik ook echt mis is het contact met ambtenaren. Ik heb met hele goede mensen samengewerkt en we hebben hele grote dingen gedaan.”

Mariëtte van Leeuwen: “Mijn secretaresse.”

Henk Mirck: “Het zou jammer zijn als ik in de toekomst een functie heb waar je minder resultaat ziet van de dingen die je doet. Dat zal ik dan missen.”

In 2017 zegt hij: “Ik zou het zo weer doen.”

In de zomer van 2017 mist **Maïta van der Mark** het wethouderschap niet, maar: “Ik ga binnenkort weer actief zijn, ik weet dat ik er op een gegeven moment weer in ga en gebeld ga worden.”

Het zwaarste van het wethouderschap

Op de vraag wat hij niet gaat missen, antwoordt **Frits Lintmeijer:** “De enorme tijdsdruk.”

Johan Hamster: “Dat het altijd doorgaat.”

Karsten Klein: “Die eindeloze stroom van stukken ga ik niet missen, dat is nooit klaar. Dan heb je de ene map of de ene tas gedaan en dan heb je de volgende. Dat hoort bij die functie, net als midden in de nacht gebeld worden als je piketdienst hebt.”

Peter Verheij: “De lange vergaderingen, ik heb gisteren 12,5 uur vergaderd, eerst een B&W-conferentie over de Kadernota, daarna een commissievergadering over de Kadernota.”

In 2017 zegt hij: “Ook hier kunnen we in het openbaar bestuur leren van de psychologie en de kennis over het brein. Je kunt nooit zo’n lange dag effectief zijn en ook de late avondvergaderingen zetten goed bestuur weleens onder druk. Je merkt het ook aan mensen. Na tien uur ’s avonds worden mensen moe en dus soms kribbig en dat is niet goed voor goede besluitvorming. Raadsleden hebben er vaak een lange werkdag op zitten, dus in plaats van tot middernacht in een vergaderzaal door te brengen, is het in ieders belang stil te staan bij meer effectieve en efficiënte methoden om zaken te behandelen.”

In 2012 noemt hij het niet, maar in 2017 zegt **Lucas Vokurka:** “Ik mis niet het politieke gedoe. Dat is ook de reden dat ik ermee gestopt ben, een van de redenen.”

Persoonlijke groei

Peter Verheij: “Ik ben communicatiever geworden door contacten in het dorp, ook assertiever, andersom de waarheid zeggen als mensen op het bedreigende af met je praten. Daarin word je als bestuurder sterker. En meer in een bestuurdersrol gekomen.”

Jan Hoskam: “Ik ben zelfbewuster geworden.”

Raja Fick-Moussaoui: “Ik heb van het noodgedwongen moeten aftreden geleerd dat alles maar tijdelijk en relatief is. Vroeger dacht ik bij elke vergadering: daar moet ik bij zijn, dat kan ik niet missen. Nu denk ik: ik doe het wel, maar er is geen man overboord als het een keer echt niet lukt.”

Tips

Uiteraard hebben de wethouders ook adviezen voor de lezer die overweegt wethouder te worden. Het zijn tips die hen zelf geholpen hebben. Natuurlijk zal iedereen zelf moeten bepalen wat wel en niet werkt.

Door de verschillende accenten geven deze tips tegelijkertijd een samenvatting van dit boek door de wethouders zelf.

Over de aanloop

Johan Hamster: “Voorafgaand, oriënteer je goed op het vak en wat het concreet inhoudt. Ongetwijfeld kunnen veel mensen het goed, maar probeer het voor jezelf zeker te weten om jezelf en anderen daarin niet teleur te stellen.”

Over de formatie

Lucas Vokurka: “Wethouders met sport, cultuur en binnenstad in hun portefeuille zijn het hele weekend weg. Je moet je portefeuille zo samenstellen, dat je iets hebt waarmee je af en toe in de krant komt, maar tachtig tot negentig procent gebeurt onder de motorkap of in de machinekamer met je ambtenaren. Natuurlijk moet je weleens met je gezicht naar buiten, maar ik zou nooit aanraden om jezelf helemaal te overeten met een portefeuille waarmee je alleen maar extern bent.”

Over de eerste 100 dagen

Toine Theunis: “Bij de start moet je nadenken welke ambitie je wilt neerzetten, waarop je wilt scoren en hoe je bekend wilt raken.”

Johan Hamster: “Zorg dat je goed contact maakt en weet bij wie je waarvoor moet zijn.”

Staf Depla zegt in 2017: “Zorg ervoor dat er mensen met je meedenken van buiten jouw directe werkomgeving, maar die wel een beetje snappen hoe die wereld in elkaar zit.

Als ze het volstrekt niet begrijpen, gaan ze adviezen geven waar je helemaal niks mee kunt. Dat werkt niet. Maar het moeten mensen van buiten zijn.

Met Hans Krosse heb ik nog steeds eens in de zoveel tijd een gesprek. Het feit dat je erover na gaat denken wat je met iemand bespreekt, maakt dat je negen van de tien vragen al beantwoordt door ze zelf te stellen. Het is een bekend verhaal: als je zelf de vraag moet formuleren, is het antwoord waar je mee worstelt vanzelf al duidelijk.

Het moeten wel adviseurs zijn die het niet erg vinden dat je hun advies niet opvolgt.”

Ronald Mauer: “Zorg voor iemand waar je op terug kunt vallen om te sparren: ‘Hoe heb ik dat gedaan?’ en: ‘Hoe ga je hier mee om?’”

Staf Depla: “Ga niet meteen aan de slag, maar trek eerst een week uit om te kijken hoe het proces te organiseren, bijvoorbeeld door na te gaan welk overleg nodig is om doelen te realiseren. Zelf ben ik met een aantal mensen gaan praten, bijvoorbeeld een gemeentesecretaris van een andere gemeente, daar heb ik veel van geleerd.”

Over het college

Karsten Klein: “Besef dat het college geen normaal team is. Daar moet je zoveel mogelijk naar streven, maar per definitie zijn er verschillende kleuren. Als je dat van elkaar weet, dan raak je ook minder gefrustreerd als er niet goed wordt samengewerkt, je begrijpt het beter.”

Johan Hamster: “In het vak zelf: wees duidelijk naar je collega’s en naar je ambtenaren. *Choose your battles.*”

Raja Fick-Moussaoui: “Investeer in de collega’s. *Don’ts:* je voorgangers bekritisieren.”

Staf Depla: “Neem de tijd om een team te worden. Het huidige college heeft daar minder tijd in gestoken en daar heb je gewoon last van. Het grootste deel van de mensen ging door en dan denk je makkelijk: het is niet nodig. Je hebt echter andere verhoudingen. In de politiek ben je gedwongen collega’s van elkaar. Vaak gaat dat goed, maar op een gegeven moment kunnen irritaties oplopen. Je maakt dan samen een nieuwe start.”

Lucas Vokurka: “Het is lastig om je eigen stijl als wethouder te beschrijven. Ik denk dat ik een hele doelgerichte bestuurder was, niet extreem politiek, maar vooral bezig met de vraag: ‘Wat willen we met elkaar bereiken en hoe komen we daar?’ Ik wil ook graag dat alle meningen op tafel komen voordat we een besluit nemen, maar als we een besluit eenmaal genomen hebben, dan gaan we het ook doen.”

Over de fractie

Lucas Vokurka: “Achteraf denk ik – ik ben er ondertussen al vier jaar uit – dat wij die stad destijds heel pragmatisch bestuurd hebben. Ik zou dat iedere beginnende wethouder willen meegeven: wethouder is een baan. Je moet het ook in die zin beschouwen en je niet te veel laten meezuigen in allerlei partij-politiek gedoe. Je hebt als stadsbestuur een eigenstandige verantwoordelijkheid. Natuurlijk is het politiek bestuur, dus er zit een politieke laag omheen. Wethouders moeten niet iedere week aan de leiband van de fractie verantwoording afleggen over wat ze wel en niet doen. Ik heb die scheiding altijd prettig gevonden. Het is ook voor de fractie prettig.”

Over het duaal samenspel

Jan Hoskam: “Als wethouder ben en blijf je naast bestuurder ook partijpoliticus. Uit je beleid moet duidelijk zijn wat je politieke partij is. Anders maakt het partij-onderscheid niets meer uit.

Ik vind het daarom niet erg om dingen niet te halen, ik doe mijn best, ik ga voor mijn stukken, ik sta voor mijn stukken. Als ik geen meerderheid haal, is dat het democratisch proces. Dan heb ik wel een slechte dag, maar dat is democratie.”

Toine Theunis: “Ook al voel je je onzeker, je moet geen twijfel uitstralen. De raad moet geen bloed ruiken.”

Over de buitenwereld

Raja Fick-Moussaoui: “Ga zo nu en dan zelf op pad en bij mensen op bezoek.”

Karsten Klein: “Als bestuurder moet je veel naar buiten gaan, veel werkbezoeken doen. Ik heb deze zomer een aantal zomerstages voor mezelf gepland, waar ik meegeholpen heb in verzorgingstehuizen en bij de Raad voor de Kinderbescherming om in het jeugddossier praktijkervaring te proeven. Daar moet je je toe zetten, het is makkelijk om binnen te blijven.”

Lucas Vokurka: “Let op dat je je als beginnend wethouder niet ‘overeet’ aan bijeenkomsten. Ik had met mijn woordvoerder en mijn teampje altijd de afspraak: ‘Bijeenkomsten doen we op momenten dat ik een rol heb.’ Dat doe ik eigenlijk nog steeds, ik ben niet zo’n enorme borrelaar, ik hou er niet van. Ik heb een enorme waardering voor burgemeesters, altijd die sociale kant, dat moet je wel liggen.”

Staf Depla: “De verhouding binnen-buiten organiseer je zelf. Als je niet op-past, kun je gewoon vijf dagen binnen zijn. Daar moet je strak op sturen. Ik heb geaccepteerd dat ik veel binnen ben, want de opdracht was dat de financiën helder op orde zijn. Ik ben wel zoveel mogelijk bij bedrijven en organisaties op bezoek, om precies de vinger erachter te krijgen wat in Eindhoven nodig is, zodat die bedrijven niet naar het buitenland vertrekken.

Hoe drukker je bent, hoe meer je jezelf opsluit en dat moet je niet doen. Laatst ben ik een dagje bij Arjan Vliegenthart op bezoek geweest om te kijken hoe Amsterdam met jeugdwerkloosheid en statushouders omgaat. Ook met Utrecht hebben we uitgewisseld. Die uitwisseling, dat is mooi. Je bent meestal niet de enige gemeente in Nederland die met bepaalde onderwerpen te maken heeft. Als je een middag ergens anders gaat kijken, dan doe je veel ideeën op. Vertel waar je trots op bent en wat je wilt leren.

Dus: als je ergens bevriende wethouders hebt op een vergelijkbaar onderwerp, ga dan twee of drie keer per jaar met een clubje ambtenaren bij elkaar op bezoek. Dat heb ik ook met Almere een tijdje gedaan.”

Maïta van der Mark: “Hou contact met wethouders in andere gemeenten, dat helpt je te relativeren.”

Ronald Mauer: “Denk na over een spreekuur op locatie, als je constant wordt lastiggevallen in de supermarkt en bied mensen een perspectief op gesprek in de context van mensen zelf.”

Toine Theunis: “Pers en media heb je als bestuurder nodig in je communicatie met inwoners. Je kunt wel een goede communicatieadviseur hebben, maar zelf ben je de communicator.”

Raja Fick-Moussaoui zegt in 2017: “Een journalist incompetent noemen is een echte *no go*. Ook al is deze onzorgvuldig en is de kwalificatie terecht in jouw ogen. Daar blijf je namelijk last van hebben.”

Peter Verheij zegt in 2017: “Het is goed voor het functioneren hier en in de regio dat ik ook op andere vlakken (regionaal en landelijk) als bestuurder opereer. Je haalt kennis op die je hier kunt toepassen. Dat heeft meerwaarde boven alleen in de eigen biotoop te functioneren.”

Over het samenspel met de ambtenaren

Raja Fick-Moussaoui: “Lees je goed in op dossiers, luister goed naar onafhankelijke ambtelijke advisering en waardeer en stimuleer deze ook. Vervolgens moet je zelf de afweging maken.”

Ronald Mauer: “Zorg voor iemand die je helpt bij het kanaliseren van dossiers, het opruimen van je rotzooi. Paulus de Wilt heeft wel eens gezegd: ‘Ik wil een politiek assistent.’ Daar heb ik niet zo’n behoefte aan, het kan ook een managementassistente-plus zijn, iemand die weet waar het over gaat. Zorg voor iemand die je bestaan op het werk ontlast, je bestaan op je werk ordelijk maakt en structuur geeft aan je taak.”

Raja Fick-Moussaoui: “Laat niet alle mail en afspraken door je secretariaat afhandelen.”

Staf Depla: “Je krijgt regelmatig te horen dat je over allerlei dingen over de organisatie niet gaat. Je gaat er wel degelijk over. Je bent namelijk dagelijks bestuur. Keer op keer moet je daar scherp op zijn. Een belangrijke tip voor beginnende wethouders: lees de Gemeentewet¹. Daarin staat formeel, heel praktisch wat je positie is.”

¹ Onder titel III ‘De bevoegdheid van het gemeentebestuur’ onder Hoofdstuk X ‘De bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders zijn in de artikelen 160 tot en met 169 de bevoegdheden van het college geregeld.

Lucas Vokurka: “Luister goed naar je ambtenaren en dat is niet omdat ik zelf nu ambtenaar ben. Ik heb die interactie altijd als uitermate plezierig ervaren. Je kunt in politieke zin verder komen als je goed luistert en zaken met elkaar bespreekt, dus niet directief bestuurt, maar interactief bestuurt. Dat is misschien wel het belangrijkste om in je achterhoofd te houden. Zoek naar interactie met mensen die ervoor geleerd hebben. Je bent maar politiek bestuurder, zo belangrijk ben je nu ook weer niet. Je staat op de schouders van je voorgangers. Denk nooit dat je meer bent dan degene waarmee je samen de stad moet runnen. Ik geloof niet in hele politieke colleges en in hele directieve colleges. Ik vind dat een klassieke fout, die je vaak ziet.”

Maïta van der Mark: “Het eerste jaar kun je denken: ik moet alle stukken lezen. Dan stop je daar veel tijd in en kun je vergeten om bij de ambtenaar de onderliggende boodschap te checken. Het kan een valkuil zijn om te veel op de inhoud te focussen, je gaat daar geen betere beslissingen door nemen. Je gaat betere beslissingen nemen als je ruimte houdt om signalen op te vangen, als je ook echt ruimte geeft aan de ander.”

Over tijd en prioriteit

Ronald Mauer: “Denk goed na over de verhouding tussen werk en privé. In 2017 zegt hij: “Probeer ondanks alles een privéleven te hebben.”

Jan Hoskam: “Zorg voor privétijd: benut gestolen uren. Een vrije ochtend of middag is meer dan een echte vakantie, bijvoorbeeld vrijdagmiddag, woensdag of donderdagochtend.”

Raja Fick-Moussaoui: “*Don'ts*: je agenda laten volplannen met alleen bestuurlijke vergaderingen en interne overleggen, want je moet zichtbaar blijven.”

Frits Lintmeijer: “Zorg dat je twee goede speerpunten hebt. Dat geeft houvast in de dingen die je doet en maakt ook zichtbaar wat je wilt bereiken en wat je bereikt of niet bereikt.”

Johan Hamster: “Probeer de balans te vinden tussen werken en niet werken. Als ik maandag een debat heb, heb ik dat debat in het weekend al tig keer gevoerd in mijn hoofd.”

Na de eerste collegeperiode

Frits Lintmeijer: “Als je stopt: durf los te laten.”

Algemeen

Ronald Mauer: “Reflecteer constant op je stijl, na een paar jaar ervaring kun je variëren op je stijl. Blijf vooral jezelf, maar maak gebruik en leer van situaties om van stijl te veranderen, om iets gedaan te krijgen.”

Jan Hoskam: “Mensen gaan anders naar je kijken, zorg dat je als persoon niet anders wordt en denk: gij zijt slechts mens, je kunt ook weer vallen.

Ik heb een paar keer meegemaakt dat er een kop was: ‘Hoskam niet voor-gedragen.’ Je merkt dan meteen dat de wereld anders is. Je merkt het in de reactie van buiten, wat ook veel inzichten geeft. Als ik niet terug kom als wethouder, dan wordt iemand anders belangrijk. Daar moet je je altijd van bewust zijn, dat is de belangrijkste boodschap die ik wil overdragen. Weet dat het een functie is en zeker in grote plaatsen word je functioneel benaderd.”

Mariëtte van Leeuwen: “Laten we het woord ‘precedent’ uit de politieke bijbel schrappen. Ik bemoeide mij veel met de operatie, maar als wethouder moest ik besluiten tekenen. Er was een alleenstaande vrouw met drie gehandicapte kinderen. Eén daarvan moest ze altijd tillen. Kinderen hebben buiten-speelruimte nodig, maar ze woonden op een flat. Ze is een huis gaan bezichtigen met een traplift erin, maar omdat deze niet voor haar was geïnstalleerd mocht ze deze niet gebruiken. Ze is daar naartoe verhuisd, maar een traplift kreeg ze niet, want ze kon ook verhuizen naar een flat. Dan is er geen ratio meer die zegt: ‘We gaan die traplift regelen.’

Er zijn duizend ambtenaren in Zoetermeer, die weten allemaal prima hoe het moet en hoe het mag en daarvoor zijn ze. Als zij iets onhandig vinden, dan is er één persoon die daar makkelijk van kan afwijken. Dat is de wethouder. Wij hadden ook een gemeentesecretaris die vond dat buiten de lijntjes gekleurd kon worden: ‘Wij willen oplossingen, we willen geen systemen.’ Dat zat sowieso deels in het DNA van het college en in het DNA van de organisatie. We hebben heel onorthodoxe dingen verzonnen onder het motto: ‘Doe maar, de eerste de beste die ernaar vraagt leg ik het wel uit.’ Af en toe moet je gewoon even langs de randen schuren.”

Staf Depla: “Eens in de zoveel tijd moet je ook reflecteren over de vragen: waarom ben ik eigenlijk in de politiek gegaan? Wat wilde ik realiseren? Ben ik dat nog steeds aan het doen?”

Mariëtte van Leeuwen: “Je bent voor een bepaalde periode wethouder, dus word geen wethouder. Blijf jezelf, verander niet. Raak er niet te veel aan gehecht. Vergeet nooit waarom je dit doet, je zit er niet voor jezelf. Je bent een instrument om de stad een dienst te bewijzen, je bent geen doel op zich.

Toen ik binnenkwam hoorde ik: 'De eerste weken voelen alsof je zweeft, alsof je op een roze wolk zit.' Ik dacht: wat gaat er gebeuren dan? Natuurlijk zorgt een bode voor drinken, word je in de taxi overal naartoe gebracht en print mijn secretaresse alles voor me uit. Maar het moet wel functioneel zijn. Ik werk hard en heb mijn tijd nodig, het moet niet alleen gebeuren omdat ik er blij van word. Ik ga daar niet van op een wolk zitten.

Maak jezelf niet te groot, niet te mooi. Je bent een speler in het veld, maar je maakt het met een team.

Er is niks mis met een compromis, maak jezelf niet te belangrijk. De verleiding zit in macht. Macht doet iets met mensen. Je hebt als wethouder macht, dat is gewoon zo. Maar je blijft echt goed en leuk als je de verleiding kunt weerstaan en macht alleen gebruikt als het echt bijdraagt aan de doelen die je stelt voor de samenleving. Zonder macht is een utopie, dat kan niet. Maar maak jezelf niet groter.

Je maakt het met elkaar, je zit er niet voor jezelf. Daar begin ik mee en daar sluit ik mee af."

Maïta van der Mark: "Focus je net zoveel op onderliggende emoties als op de feitelijke inhoud."

Karsten Klein: "De afgelopen jaren heb ik geleerd dat voorbereiding belangrijk is, van raadsdebatten en van optredens, daar steek ik ook veel tijd in: dingen niet zomaar aannemen, maar je ook er ook echt goed in verdiepen, dingen niet onderschatten."

Maïta van der Mark: "Wat ik in mijn wethouderschap weleens vergat, was te zeggen: 'Ik heb dit en dat gedaan.' Natuurlijk heb ik dingen neergezet, maar qua persoon ben ik meer geïnteresseerd in de dynamiek. Dus vergat ik weleens te zeggen: 'Ik heb dit bereikt.'"

Het privéleven na het wethouderschap

De meeste wethouders kunnen na ongeveer een jaar wethouderschap moeiteloos aangeven wat ze privé meer of weer gaan doen als ze geen wethouder meer zijn.

Staf Depla gaat meer sporten, **Jan Hoskam** gaat meer golfen.

Ronald Mauer: "Als eerste mijn huis opruimen, dat is volstrekt verwaarloosd. Dan heb ik ook meer tijd voor mijn vriendin, maar of zij dan meer tijd voor mij heeft is maar de vraag. En meer reizen, naar mijn dochter in Miami."

In 2017 zegt hij: "Het is nog steeds zo dat ik mijn huis moet opruimen, maar je ziet het gelukkig niet zo."

Peter Verheij: “Meer ontspannen als gezin, zelfs op een zaterdag maken we nauwelijks een fietstochtje door de waard of komen we niet altijd toe aan al het familiebezoek.”

In 2017 zegt hij: “De zaterdag is meer de dag van het gezin geworden, dat probeer ik ook zo te houden. Alleen hebben we die zaterdag de handen vol om alles op orde te houden in plaats van dat we denken: we hebben een zaterdag om als gezin lekker een dagje uit te gaan.”

Karsten Klein: “Meer doen: meer lezen, meer privédingen, meer tijd met mijn vrouw en mijn dan – als het goed is – geboren kind, dat evenwicht is niet altijd in balans.”

Henk Mirck: “Als ik geen wethouder meer ben ga ik weer oude hobby’s (jaren 60/70 audio-apparatuur) uit de kast halen. Ik denk dat ik in de periode dat ik hier nu zit enkele uren daaraan heb besteed, vroeger was dat misschien tien keer zo veel. Ik moet nu kiezen of ik tijd steek in een hobby of mijn B&W-stukken lees.”

In 2017 zegt hij: “Ik heb het eerlijk gezegd behoorlijk druk met het opstarten van mijn bedrijf, dus ik ben nog niet aan andere dingen toegekomen.”

Raja Fick-Moussaoui: “Dan is er meer ruimte voor vrije tijd.”

Bespiegelingen over het vak en competenties

Maïta van der Mark heeft een persoonlijke missie om vrouwen te stimuleren politiek actief te worden en te bemoedigen om op een realistische manier de stap te zetten: “Vooral vrouwen denken vaker dat het in de politiek om macht gaat, maar het gaat om het uitoefenen van invloed. Invloed kan prettig zijn. Ik heb recent met een groep vrouwen gesproken over politiek actief worden. Toen heb ik gezegd: ‘Je hebt gewoon ruimte om te onderhandelen.

Er bestaat geen vastgelegd functieprofiel. Je zit niet in een hiërarchische relatie, ook niet ten opzichte van een fractie. Er zijn bepaalde regels, maar het is niet zo dat jij teamleider bent binnen een grote organisatie waar een manager in je nek loopt te hijgen en je moet klokken.’

Vooral voor vrouwen kan het spannend zijn om die ruimte te pakken. Ik vond het ook af en toe spannend. Bedenk van tevoren: wat wil ik?”

Over de competenties van de wethouder en de keuze voor kandidaten merkt **Johan Hamster** op dat je aan de voorkant nooit precies kunt zien wat het inhoudt: “Het is soms lastig om te beoordelen of het werkelijk een jas is die past, in die zin dat het lastig is om te zien en te checken of de competenties die gevraagd worden passen bij de persoon die ‘aangeleverd’ is. Ik vraag me af of bij politieke partijen voldoende in beeld is wat de inhoud van de functie is. Er wordt een zware commissie opgetuigd om een burgemeester te benoemen. Voor een

functie op nagenoeg hetzelfde niveau is het over het algemeen een voordracht van een paar mensen in de raad. Ik hoop dat het bewustzijn steeds meer indaalt welke complexiteit deze functie kent en wat dat vraagt van een persoon.”

Raja Fick-Moussaoui: “Het is handig als je snel informatie eigen kunt maken, goed kunt luisteren en analyseren en een goed gevoel hebt voor hetgeen soms niet uitgesproken wordt, maar vaak wel wordt bedoeld. Verder moet je het vermogen hebben om jezelf (en daarmee standpunten of een voorstel) goed te kunnen presenteren, doelen te stellen en deze ook te bereiken.”

Maïta van der Mark zegt over het wethouderschap: “Er is weinig geschreven over waarom zo’n wethouderfunctie zo uitzonderlijk is. Je kunt het niet vergelijken met een functie in het bedrijfsleven. Nederland is een ingenieursland. We houden van functieomschrijvingen, van processen, van duidelijke dingen. Zo’n wethoudersfunctie kun je niet inkaderen.”

Johan Hamster sluit af met een risico van het vak: “Je hebt te maken met veel belangen en ik merk soms dat ik dingen niet vertel. Niet dat ik leugens vertel of dingen achterhoud, maar dat ik mensen dat vertel waarvan ik denk dat het praktisch is dat ik het vertel. Dat hoort nu eenmaal bij deze baan.”

Zwijndrecht

Gemeenteraadszetels

Partij	2006	2010	2014
PvdA	9	4	3
CDA	6	4	4
VVD	4	5	4
ChristenUnie/SGP	4	4	5
Algemeen Belang Zwijndrecht	3	5	5
GroenLinks	2	2	1
D66	1	3	3
Zwijndrechtse Plus Partij	-	-	2
ZZP	-	-	3
Totaal	29	27	27

Henk Mirck

1965 (Algemeen
Belang Zwijndrecht)

Zwijndrecht

Aantal inwoners: 44.404 (2011), 44.417 (2017)

Portefeuille in periode 2010-2014: openbare ruimte, duurzaamheid en milieu, natuur en recreatie, verkeer en vervoer, parkeren, dienstverlening, personeel & organisatie, facilitaire zaken, informatisering, processen en automatisering (IP&A).

Samenstelling collegeperiode 2010-2014: VVD (1), ABZ (1), PvdA (1), ChristenUnie-SGP (1).

Portefeuille in periode 2014-2016 (vertrek in 2016): leefklimaat en bedrijfsvoering, integraal beheer en uitvoering openbare ruimte, natuur en recreatie, duurzaamheid en milieu, afval, grondstoffen en energie, personeel & organisatie, facilitaire zaken, informatisering, processen en automatisering (IP&A) en dienstverlening.

Samenstelling collegeperiode 2014-...: Algemeen Belang Zwijndrecht (1), ChristenUnie-SGP (1), VVD (1), D66 (1).

Naschrift: wethouders, waarachtige (ver)leiders

Eén aspect uit de interviews is tot nu toe onderbelicht gebleven. In alle gesprekken zijn de wethouders – ofwel bij de aandachtspunten voor het eigen wethouderschap ofwel bij de tips voor nieuwe wethouders – uitgebreid stil blijven staan bij de wens authentiek en waarachtig te blijven.

De woorden “spontaan en eerlijk blijven”, “oprecht” en “duidelijk willen zijn” vormen een rode draad uit de interviews. Het lijkt alsof iedereen zich zorgen maakt authenticiteit te verliezen en daarom sterk bezig is met het behouden van waarachtigheid. Om u niet te belasten met een opsomming van wethouders die het allemaal met elkaar eens zijn, beperk ik mij tot het citeren van twee wethouders die kern van de titel van dit boek treffend samenvatten.

Johan Hamster: “In de praktijk moet je deals sluiten, moet je meegaan in consensus. Bij consensus geef je altijd iets van jezelf op om een gemeenschappelijk iets te vinden. Het is altijd de vraag in hoeverre je idealen kunt opgeven. Het gaat om de grens waar je dingen kunt uitleggen waar je net niet helemaal achter staat en wanneer dat te ver gaat.

Het is puur verwachtingenmanagement: wat verwacht je van jezelf en wat mag de buitenwereld van jou verwachten? Wat we aan het doen zijn is de gemeente besturen en voor 95 procent is dat simpel zakelijk besturen en heel soms plopt er iets op dat te maken heeft met persoonlijke ethiek en met collectieve ethiek. Daar moet je goed over nadenken en vooral de rust voor jezelf pakken.”

Lucas Vokurka ziet daarnaast het wethouderschap als een uiterst systematische functie: “Het maakt niet zo heel veel uit of je een afvalbedrijf hebt dat in de problemen zit of een decentralisatie van de jeugdzorg. Natuurlijk is het dag en nacht verschil qua inhoud, maar wat je als wethouder moet doen met zo’n dossier is min of meer hetzelfde. Ik wil besturen geen trucje noemen, maar het komt neer op het volgende: je moet het overzicht houden, je moet zeggen wat je zelf belangrijk vindt, je moet een professional de ruimte geven om het vervolgens op een ordentelijke manier uit te werken. Daarna moet je het politiek toetsen: gaat dit lukken? Tenslotte moet je zorgen dat de besluitvorming goed tot stand komt.

Kortom, het nadenken over en het maken van beleid of een project, het bestuurlijk verkopen, het politiek verkopen, het in de stad verkopen en het realiseren.”

Dit is de perfecte opmaat naar het woord (ver)leiders. Zonder leiderschap gaat dit niet lukken en verleidingsvaardigheden zijn nodig om afspraken te maken, waar je zowel zelf achter kunt staan, als de ander. In een omgeving waarin voortdurend belangen van velen afgewogen moeten worden, zijn zowel

de moed van het leiderschap nodig om daadkrachtig te kunnen handelen als het luisterend oor en verbindend vermogen van de verleider om voldoende draagvlak te bereiken.

Wethouders moeten dus veel in hun mars hebben. In zowel pers als wetenschap wordt bovengemiddeld veel aandacht besteed aan vallende wethouders. Met dit boek heb ik beoogd te laten zien dat het wethouderschap zeker niet alleen vallen, zwikken en struikelen is, maar vooral ook staan met je hele persoon en gaan voor je idealen en de gemeenschap.

Verantwoording

Dit boek is opgebouwd rond 26 interviews met dertien personen die in de collegeperiode 2010 - 2014 voor het eerst wethouder werden. Ik heb hen geïnterviewd in 2011 of 2012, dus binnen de eerste twee jaar van hun wethouderschap.

Zomer 2017 heb ik iedereen opnieuw opgezocht en geconfronteerd met de uitspraken van het eerste interview.

Oorspronkelijk bestond de groep uit vijftien wethouders, maar één persoon heb ik in 2017 niet meer kunnen bereiken en een tweede persoon heeft na het tweede interview aangegeven huiverig te zijn voor mogelijke persaadacht als gevolg van dit boek en zich daarom teruggetrokken.

Omdat ik tijdens coaching, teambuilding of advieswerk wethouders zelden kan doorverwijzen naar collega's die hetzelfde meemaken – ik moet immers de vertrouwelijkheid van gesprekken waarborgen – wilde ik zes jaar geleden een boek samenstellen waarin praktijkverhalen centraal staan.

Ik wilde anekdotes optekenen over colleges waar collegialiteit soms wel en soms minder intens beleefd wordt, over het samenspel met de fracties en de achterban, waar de politieke sentimenten en ambities soms schuren met de pragmatiek van het besturen en compromissen sluiten, het spitsroeden lopen in raad en commissie, dit alles ondersteund door goede, minder goede en soms eigenwijze ambtenaren, onder het vergrootglas van de media en in een dynamiek met inwoners, buurgemeenten, instellingen en bedrijven.

Kortom, mijn doel was om wethouders zelf aan het woord te laten over wat hen verwondert, boeit, wat ze lastig vinden en waarom het wethouderschap ondanks de risico's – een derde van hen haalt immers de eindstreep niet en sommige wethouders maken vervelende dingen mee – toch zo fascinerend en absorberend is.

Mijn streven was een boek waarin mensen zo openhartig mogelijk vertellen wat het wethouderschap met hen als persoon, politicus en bestuurder doet.

Ik wilde de wethouders daarom de veiligheid bieden dat ze alles konden vertellen wat ze wilden, met de vrijheid achteraf te schrappen wat ze liever niet gezegd hadden willen hebben. Tegelijkertijd wilde ik geen onbegrensd podium bieden voor partij-ideologie of zelfpromotie. Uiteraard heb ik de vrijheid genomen om zelf te bepalen welke fragmenten op te nemen en waar mogelijk heb ik uitspraken getoetst via openbare bronnen.

Moeilijker was het om mijn eigen professionele oordeel opzij te zetten. Een voorbeeld: als Lucas Vokurka vertelt dat de grootste partij per definitie de formatie start, dan kan ik mij niet bedwingen om daar een voetnoot bij te plaatsen,

echter u als lezer zit niet te wachten op een boek dat wemelt van de nuancerende voetnoten. Ik heb mezelf daarom gedwongen terughoudend te zijn met eigen commentaar en me voornamelijk beperkt tot het ordenen van de fragmenten op zo'n manier dat mogelijke tegenstellingen zichtbaar zijn.

Gezien het doel van dit boek – het in kaart brengen van de persoonlijke ervaringen – heb ik dus uitsluitend via openbare bronnen zaken getoetst. Ter illustratie: er worden door verschillende geïnterviewden gesprekken aangehaald, waarbij ik me enkel baseer op het interview en geen wederhoor heb toegepast bij de gesprekspartners. Dat zou gezien het doel van dit boek te ver hebben gevoerd. Het boek beoogt geen reconstructie te zijn van gebeurtenissen in de dertien gemeenten, maar geeft enkel de beleving van de geïnterviewden.

Persoonlijk vind ik het niet aan mij om iets van deze belevingen te vinden. De verhalen dienen binnen de context van dit boek puur ter illustratie hoe de geïnterviewden het wethouderschap ervaren hebben en beleven, zodat wethouderskandidaten zich een beeld kunnen vormen over wat hen te wachten staat en zittende wethouders relativering en bemoediging kunnen halen uit de openhartigheid van de collega's.

Zelf ga ik in mijn proefschrift vast nog wel iets vinden en valideren, maar daarvoor zullen u en ik nog even geduld moeten hebben.

Het eerste interview nam ik af op 1 juni 2011 het laatste interview van de eerste serie vond plaats op 23 mei 2012.

Van deze interviews zijn transcripten gemaakt die ik jarenlang heb bewaard op opeenvolgende generaties computers.

De wethouders volgde ik gedurende deze periode via de (sociale) media, ik maakte printscreens van artikelen over hen en stuurde de wethouders zelf regelmatig met kerst een kaart met de boodschap dat ik hen niet vergeten was en nog een keer terug zou komen voor het vervolginterview.

Voor het zomerreces 2017 heb ik alle wethouders opnieuw benaderd.

Alle interviews zijn door mij persoonlijk afgenomen, in 2017 heb ik mij af en toe laten vergezellen door ondersteuning vanuit mijn bureau.

Voorafgaand aan de interviews heb ik in 2011/2012 met de geïnterviewden alleen over het doel van het interview en de hoofdthema's van het interview gecommuniceerd, maar de interviewvragen zelf heb ik niet vooraf verstrekt, omdat ik benieuwd was naar de primaire reactie op de vragen.

De geïnterviewden hebben bij de start van het interview allen dezelfde vragenlijst op een A3-vel overlegd gekregen. Gezamenlijk hebben we de clustering van vragen doorgenomen, waarbij door mij is aangegeven dat ik sommige vragen

aan iedereen wilde stellen, maar dat de geïnterviewden ook persoonlijke accenten konden leggen. De gehanteerde vragenlijst kunt u vinden op www.petrahabet.nl.

Om het tweede interview in 2017 net zo open in te gaan, heb ik de interviewverslagen niet vooraf toegezonden, maar hebben we ter plekke de teksten doorgenomen. Gezien de tijdklem aan het einde van de zomer heb ik op verzoek één keer wel vooraf het verslag van het eerste interview verstrekt.

Zoals hiervoor toegelicht, ben ik in beide interviewreeksen de gesprekken gestart met de boodschap dat de geïnterviewden in het uiteindelijke interviewverslag achteraf alles mochten schrappen wat ze liever toch niet kwijt wilden. Hier is slechts in beperkte mate gebruik van gemaakt.

Tot slot mijn keuze voor specifiek deze wethouders en niet voor die honderden andere nieuwe wethouders die gelijktijdig met hen gestart zijn. Ik heb gestreefd naar een spreiding over gemeentegrootte, regio, beroepsmatige achtergrond, politieke kleuren, leeftijd en gender, maar gezien de beperkte omvang van de groep is op mijn selectie van alles af te dingen.

Voor een beeld van de politieke verschuivingen binnen de colleges citeer ik de ‘Staat van het bestuur 2010 (pagina 151)’: *“Na de coalitievorming ontstaat voorlopig het volgende politieke beeld. De PvdA verliest haar positie als partij met de meeste wethouders aan de lokale partijen. De lokale partijen hebben het grootste aantal wethoudersposten erbij gekregen, gevolgd door D66 en de VVD.”*

“Het aantal wethoudersposten van de PvdA lijkt te halveren. Ook CDA en ChristenUnie verliezen een kwart van hun wethouders.”

“Het voornemen in veel verkiezingsprogramma’s was te komen tot kleinere colleges met minder wethouders, maar in de vijftig grootste gemeenten hebben de colleges met uitbreiding van het aantal wethoudersposten de overhand. Door de versplintering van het politieke landschap zijn er meer partijen nodig om een stabiel college te vormen.”

Het grootste aandeel nieuwe wethouders is in 2010 te vinden bij de grootste gemeenten.

Ten aanzien van gender heb ik de pech gehad dat de twee personen die afgevallen zijn beiden vrouw waren. Daarmee komt de verdeling in dit boek qua gender toevalligerwijs nog steeds hoger uit dan representatief voor het aantal vrouwen. Hoe groot het aandeel vrouwen onder de nieuw gestarte wethouders in 2010 is, heb ik niet kunnen achterhalen, maar het aandeel vrouwelijke wethouders in 2010 verschilt nauwelijks van 2009.

De Staat van het Bestuur 2014 geeft aan dat het aandeel vrouwelijke wethouders in 2010 negentien procent bedraagt. Dit is toevallig gelijk aan het percentage nieuwe wethouders in 2010 (pagina 216 en 220 van De Staat van het Bestuur 2014).

De geografische spreiding van de geselecteerde wethouders is verre van perfect, voor mij was belangrijk dat ik of persoonlijk of via een goede relatie het eerste contact kon leggen en daarmee voldoende vertrouwen kon creëren voor de voor mij gewenste openhartigheid.

Dit wil niet zeggen dat alles even uitputtend aan de orde is kunnen komen. Een voorbeeld. De meeste van de geïnterviewde wethouders zijn de enige vertegenwoordiger van hun partij in het college. Anderen nemen met z'n tweeën of zelfs drieën zitting in het college. Dit onderscheid leidt slechts op twee aspecten tot een zichtbaar verschil ten opzichte van de anderen. Als eerste pragmatisch, maar wel relevant gezien krappe agenda's: ze kunnen elkaar afwisselen in het contact met de fractie. Daarnaast heeft aftreden van de partijgenoot duidelijk impact voor de geïnterviewde wethouders die dit meemaken.

In hoeverre wethouders die partijgenoot zijn bijvoorbeeld gezamenlijk hun inbreng in de collegevergadering voorbereiden, is in de interviews slechts marginaal aan bod gekomen.

Rest mij alle wethouders te danken voor hun vertrouwen, openhartigheid, tijd en medewerking. Het waren prachtige gesprekken!

Ik bedank verder Kasper Driehuijs, Luuk Heijlman, Bert Homan en Johan Janssen voor het tegenlezen, Simon Kooistra voor de eindredactie en Lianne Gottenbos van Designwise voor de vormgeving, Jeroen van Gool van de Wethoudersvereniging voor de support, Arie de Jong en Gerda van den Berg, voor het spiegelen en de goede feedback, mijn echtgenoot Lex van Eijndhoven voor de tekeningen en het opjagen en Tess, Harm en Rick voor het harde werken in een zomer waarin anderen meer van hun vakantie genoten. Tenslotte ben ik Edo Haan, oud-voorzitter van de Wethoudersvereniging, zeer erkentelijk: als hij me zag, vroeg hij als een terriër wanneer ik mijn project nu eindelijk eens ging afronden. Op dergelijke momenten dook ik weleens voor hem weg, maar hij bleef mij duidelijk maken dat dit boek er moest komen. Ik hoop dat u, nu u hier bent beland, dat met hem eens bent.

Utrecht, september 2017

Petra Habets

www.petrahabet.nl

Voor vragen: info@petrahabet.nl

Namenregister

Aartsen, Jozias van 79

Aptroot, Charlie 187

Baådoud, Achmed 31, 57, 59, 102

Blase, Bert 134

Brok, Arno 56, 58

Brouwer, Annie 105

Camps, Hans 57, 77

Dekker, Sander 79

Depla, Paul 55, 75

Depla, Staf 21, 22, 25, 35, 39, 40, 45,
46, 49, 54, 55, 61, 63, 66, 75, 80,
82, 83, 89, 95, 99, 106, 107, 111,
114, 116, 122, 132, 133, 145, 146, 153,
164, 170, 181, 182, 192, 193, 194,
210, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 233

Dijsselbloem, Jeroen 55

Domburg, Patrick van 80

Donner, Piet Hein 110

Eurlings, Camiel 23

Fick-Moussaoui, Raja 17, 22, 25, 33,
48, 51, 52, 54, 57, 58, 60, 61, 62, 67,
71, 91, 95, 109, 113, 114, 116, 123,
127, 136, 139, 142, 147, 153, 154, 163,
171, 172, 180, 184, 188, 190, 195,
198, 201, 209, 210, 211, 213, 214,
215, 216, 219, 220, 233

Fiers, Mary 83

Franssen, Sandra 57

Frische, Geert 25

Gelder, Floris de 200

Gerbrands, Toon 55

Gijzel, Rob van 83

Haan, Edo 9, 79, 110, 230

Haersma Buma, Sybrand van 56

Hamster, Johan 18, 24, 33, 34, 35, 37,
38, 39, 40, 46, 48, 49, 50, 52, 53,
56, 58, 62, 63, 65, 71, 74, 75, 76, 78,
81, 90, 93, 101, 103, 105, 110, 114,
115, 122, 123, 125, 126, 127, 132, 136,
141, 145, 147, 156, 159, 167, 169, 171,
173, 177, 181, 186, 188, 191, 194,
208, 210, 212, 213, 216, 219, 220,
225, 233

Heijkoop, Jan 186

Hooijdonk, Lot van 38

Hoskam, Jan 21, 37, 47, 49, 50, 51,
56, 62, 63, 65, 73, 74, 78, 83, 84, 92,
108, 114, 119, 128, 135, 142, 143, 154,
155, 161, 169, 170, 180, 182, 188, 189,
192, 209, 211, 213, 216, 217, 218, 233

IJff, Gerard 72

Jongmans, Kees 79

Kagie, Paul 73

Kemp, Wim 72

Klein, Karsten 19, 23, 24, 34, 37, 39,
46, 56, 60, 62, 64, 65, 67, 69, 74,
79, 80, 93, 106, 110, 115, 116, 124,
125, 153, 155, 157, 158, 179, 183, 190,
191, 210, 211, 213, 214, 218, 219, 233

Krosse, Hans 55, 212

Leeuwen, Mariëtte van 19, 26, 33, 35,
36, 38, 39, 48, 49, 52, 56, 59, 64,
65, 67, 71, 75, 77, 79, 82, 89, 90,
93, 104, 110, 113, 116, 121, 122, 123,
126, 127, 128, 130, 133, 141, 145, 153,
155, 157, 159, 170, 171, 172, 178, 183,
184, 187, 196, 200, 203, 205, 208,
210, 217

Lintmeijer, Frits 19, 24, 32, 34, 36,
38, 47, 57, 63, 72, 93, 95, 102, 103,
105, 106, 109, 113, 121, 122, 132, 135,
143, 144, 153, 154, 162, 169, 172, 175,
177, 195, 197, 200, 202, 203, 207,
209, 210, 216
Logister, Eric 73

Marcouch, Ahmed 31
Mark, Maïta van der 20, 23, 24, 26,
31, 36, 41, 46, 48, 50, 51, 52, 54, 55,
56, 59, 64, 72, 77, 81, 87, 91, 94,
102, 105, 108, 110, 113, 117, 122, 127,
128, 141, 156, 157, 158, 173, 178, 185,
193, 194, 196, 199, 201, 203, 210,
215, 216, 218, 219, 220

Mauer, Ronald 18, 29, 31, 32, 46, 48,
57, 59, 60, 61, 65, 75, 76, 78, 82,
90, 101, 102, 109, 113, 122, 125, 126,
132, 133, 136, 144, 153, 155, 161, 164,
169, 182, 188, 189, 191, 192, 193,
209, 212, 215, 216, 217, 218, 233

Mirck, Henk 20, 24, 37, 45, 49, 50,
55, 56, 58, 59, 62, 64, 65, 72, 93,
105, 107, 115, 134, 156, 158, 159, 160,
170, 171, 183, 193, 196, 199, 201,
210, 219, 223, 233

Nawijn, Hilbrand 35, 65, 89, 93, 184
Noten, Han 182

Olden, Huib van 73
Opstelten, Ivo 17

Pauli, Bert 22

Rey, Jos van 17, 57, 72, 138, 188, 198
Rijk, Mirjam de 47
Rutte, Mark 17

Schenk, Saskia 186
Scholten, Antoin 49, 72
Schouten, Ruud 84

Schra, Klaas 104
Smitmans, Marianne 185
Son, Jos van 73
Speel, Frank 56, 76, 80
Spekman, Hans 22
Straaten, Elsbeth van 50
Straus, Karin 198

Theunis, Toine 20, 24, 35, 38, 39, 47,
49, 50, 53, 55, 56, 57, 58, 60, 64, 66,
79, 81, 89, 93, 108, 111, 114, 117, 121,
124, 125, 129, 131, 132, 133, 134, 145,
147, 151, 153, 156, 160, 161, 169, 177,
180, 182, 186, 193, 195, 208, 209,
210, 212, 214, 215, 233
Torunoglu, Yasin 181

Velden, Peter van der 56, 57
Verdonk, Els 57
Verheij, Peter 15, 19, 22, 25, 37, 41,
55, 58, 59, 60, 66, 81, 83, 91, 93,
96, 107, 109, 112, 114, 117, 124, 128,
134, 135, 143, 147, 153, 154, 157, 159,
160, 169, 171, 172, 179, 182, 183,
186, 190, 192, 193, 194, 209, 211,
215, 219, 233

Vliegenthart, Arjan 214
Vokurka, Lucas 17, 26, 32, 40, 43,
45, 48, 56, 57, 60, 72, 73, 75, 76, 77,
81, 82, 92, 95, 101, 103, 107, 109,
115, 116, 117, 121, 123, 126, 131, 133,
135, 148, 155, 157, 162, 163, 173, 178,
189, 191, 194, 195, 197, 198, 202,
207, 208, 210, 211, 212, 213, 214,
216, 225, 227, 233

Waajen-Crins, Angely 185
Wijnhoven, Geert 55
Willems, Wilbert 170
Wilt, Paulus de 215

Zalm, Gerrit 37
Zwijnenberg, Vincent 57, 72, 198

De geïnterviewde wethouders: facts & figures

Voor de profielen van de wethouders is naast de interviews gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- www.overheidinnederland.nl, ten behoeve van portefeuilles;
- www.statline.nl, ten behoeve van inwoneraantallen;
- www.verkiezingsuitslagen.nl, ten behoeve van de samenstelling van de gemeenteraad.

Daarnaast zijn de sites van de gemeenten en indien aanwezig de persoonlijke sites van de wethouders en linkedin-profielen geraadpleegd.

Ook is wikipedia geraadpleegd om te checken of er afsplitsingen zijn geweest. Vervolgens is gecheckt of de wikipediabron correct was aan de hand van kranten-artikelen.

Gemeente	Naam	Partij	Datum 1 ^e gesprek	Datum 2 ^e gesprek
Alblasserdam	Peter Verheij	SGP	23-05-2012	31-07-2017
Amsterdam Nieuw-West	Ronald Mauer	D66	17-01-2012	20-07-2017
Delft	Lucas Vokurka	D66	23-02-2012	08-08-2017
Den Haag	Karsten Klein	CDA	15-09-2011	23-08-2017
Diemen	Maïta van der Mark	SP	09-09-2011	10-05-2017
Eindhoven	Staf Depla	PvdA	01-06-2011	21-08-2017
's-Hertogenbosch	Jan Hoskam	VVD	06-02-2012	22-08-2017
Roermond	Raja Fick-Moussaoui	VVD	28-07-2011	31-08-2017
Roosendaal	Toine Theunis	Roosendaalse Lijst	21-07-2011	10-07-2017
Stadskanaal	Johan Hamster	ChristenUnie	08-09-2011	26-07-2017
Utrecht	Frits Lintmeijer	GroenLinks	13-09-2011	19-07-2017
Zoetermeer	Mariëtte van Leeuwen	Lijst Nawijn	18-07-2011	25-08-2017
Zwijndrecht	Henk Mirck	Algemeen Belang Zwijndrecht	13-01-2012	27-07-2017

Verklarende woordenlijst

Artikel 12

Heeft een gemeente over lange tijd grote financiële tekorten op de begroting? Dan kan die gemeente om extra geld uit het gemeentefonds vragen. De gemeente levert haar financiële zelfstandigheid voor een deel in en krijgt een zogenoemde Artikel 12-status.

Bron: www.rijksoverheid.nl

AWBZ

Per 1 januari 2015 is de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) gewijzigd. De AWBZ-taken zijn ondergebracht bij nieuwe en bestaande wetten, namelijk de Wet langdurige zorg (Wlz), de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Jeugdwet.

Bron: www.zorgwijzer.nl

Begrotingsbehandeling

De gemeenteraad heeft de bevoegdheid om financiële middelen beschikbaar te stellen. Dat heet ‘budgetrecht’. Door de begroting vast te stellen geeft de gemeenteraad het college toestemming om geld uit te geven aan de afgesproken activiteiten.

Bron: www.vng.nl onder “wegwijzer gemeentebegroting”

Bestuurscommissie

Een bestuurscommissie bestaat uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Het algemeen bestuur bestaat uit dertien of vijftien leden en oefent de taken en bevoegdheden uit die door gemeentelijke bestuursorganen aan haar zijn gemandateerd.

Het dagelijks bestuur is belast met de voorbereiding en uitvoering van de besluiten van het algemeen bestuur alsmede met de dagelijkse bestuur- en beheerstaken van de bestuurscommissie. De leden van het dagelijks bestuur worden benoemd door het algemeen bestuur.

Bron: Amsterdam 2020, Advies- en evaluatiecommissie bestuurlijk stelsel Amsterdam

Bestuursrapportage	Door het jaar heen houdt de gemeenteraad een vinger aan de pols. De raad kan vragen om een aantal tussentijdse rapportages over de uitwerking van de begroting. Hierover maken raad en college afspraken. <i>Bron: www.vng.nl onder “wegwijzer gemeentebegroting”</i>
Burap	Zie onder “Bestuursrapportage”
College van burgemeester en wethouders	Een bestuurscollege (Burgemeester en Wethouders, Gedeputeerde Staten), dat meestal werkt op basis van een gezamenlijk programma en waarvan de leden gezamenlijk en elk afzonderlijk verantwoordelijk zijn voor het gevoerde beleid. Een kabinet, hoewel als regel regerend op basis van een programma, is geen collegiaal bestuur omdat voor elke minister de individuele ministeriële verantwoordelijkheid geldt. <i>Bron: www.denederlandsegrondwet.nl</i>
Collegiaal bestuur	Binnen bestuurscolleges in Nederland (bijvoorbeeld het College van Burgemeester en Wethouders en Gedeputeerde Staten) zijn alle leden van het bestuurscollege gezamenlijk en elk afzonderlijk verantwoordelijk voor het gevoerde beleid. Deze gedeelde vorm van verantwoordelijkheid wordt collegiaal bestuur genoemd. <i>Bron: www.denederlandsegrondwet.nl</i>
Commissievergadering	Ter voorbereiding van de raadsvergadering heeft elke gemeente een verschillende werkwijze. Er zijn gemeenten die werken met een systeem van commissievergaderingen, waaraan ook niet-raadsleden kunnen deelnemen. Steeds meer gemeenten werken zonder commissievergaderingen maar hebben een werkwijze waarbij in overleg met inwoners thematisch en informatief voorstellen worden besproken ter voorbereiding van besluitvorming in de gemeenteraadsvergadering. <i>Bron: www.raadslid.nu</i>

Dagelijks Bestuur (DB) Zie onder “Bestuurscommissie”.

Decentralisatie Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen. Een deel van deze taken hebben de gemeenten overgenomen van de Rijksoverheid. Dit heet ook wel decentralisatie.
Bron: www.rijksoverheid.nl

Drechtraad De Drechtraad is het algemeen bestuur van de Drechtsteden. De Drechtraad telt 47 leden. Deze leden zijn de vertegenwoordigers uit de 47 fracties uit de gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwiindrecht. Op 1 januari 2018 treedt de gemeente Hardinxveld-Giessendam toe tot het netwerk van de Drechtsteden.
Bron: www.drechtsteden.nl

Dualisme Het bestuur en de volksvertegenwoordiging hebben duidelijk gescheiden rollen. Het bestuur (bijvoorbeeld het college) voert uit. De volksvertegenwoordiging (bijvoorbeeld de gemeenteraad) geeft de grenzen aan waarbinnen het bestuur zijn gang kan gaan, controleert het bestuur en vertegenwoordigt de kiezer.
Het systeem is vergelijkbaar met de Tweede Kamer en de regering. Ook ministers zijn geen lid van de Tweede Kamer.
Bron: www.prodemos.nl

Fractie(vergadering) Meerdere leden van dezelfde politieke partij in de raad (fractie) verdelen de werkzaamheden. Het onderling bespreken van de standpunten binnen de fractie, gebeurt in fractievergaderingen.
Bron: www.raadslid.nu

Fte Fte staat voor fulltime-equivalent. Het is een rekeneenheid waarmee de omvang van een functie of de personeelssterkte kan worden uitgedrukt. Eén fte is een volledige werkweek.
Bron: www.onzetaal.nl

Gemeentesecretaris	Een gemeentesecretaris is algemeen directeur. Hij leidt de gemeentelijke organisatie. Hij is strategisch adviseur. Hij adviseert het college van B&W en de burgemeester en vertaalt politieke ambities in hoogwaardige en uitvoerbare plannen. Hij is de schakel tussen wat het bestuur wil en de ambtelijke organisatie kan. <i>Bron: www.gemeentesecretaris.nl</i>
G4	Informeel samenwerkingsverband tussen vier grootste gemeenten van Nederland: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht.
G5	Informeel samenwerkingsverband tussen de vijf grootste gemeenten van Nederland: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Eindhoven.
G32	Het G32-stedennetwerk is het netwerk van 38 (middel) grote steden in ons land, die elkaar vinden in de stedelijke vraagstukken waar de leden van het netwerk voor staan. Het belangrijkste doel van het G32-stedennetwerk is het behartigen van de gezamenlijke belangen van de G32-steden op diverse beleidsterreinen richting kabinet, Eerste en Tweede Kamer en ministeries. <i>Bron: www.g32.nl</i>
Griffie	Zie onder “Raadsgriffier”
Kadernota	In het voorjaar voor een nieuw begrotingsjaar worden de grote lijnen van de nieuwe begroting aangegeven in de Kadernota. Soms wordt de Kadernota ook wel “voorjaarsnota” of “perspectiefnota” genoemd. Dit is een belangrijke nota omdat het college hier de prioriteiten aangeeft waar vervolgens de begroting op gebaseerd wordt. De gemeenteraad kan op dat moment nog daadwerkelijk keuzes maken en aangeven waaraan meer of minder moet worden uitgegeven. Vervolgens is het aan het college om deze voorstellen van de raad uit te werken in de begroting die in het najaar wordt behandeld. <i>Bron: www.vng.nl onder “wegwijzer gemeentebegroting”</i>

Monist(isch)	Wanneer parlement (met name de coalitiefracties in de Tweede Kamer) en kabinet, vooral informeel en achter de schermen, relatief nauw met elkaar samenwerken en afspraken met elkaar maken is sprake van monisme. In geval van dualisme komt de controlerende en bijsturende taak van het parlement dus meer en openlijker tot uiting. <i>Bron: www.parlement.com</i> Zie ook “Dualisme”
Onroerendezaak-belasting (ozb)	Gemeenten heffen belastingen op onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen om een deel van de taken van gemeenten te bekostigen. De OZB kan worden geheven op basis van artikel 220 van de gemeentewet. <i>Bron: www.vng.nl</i>
Peildatumbesluit	(In Amsterdamse context): Op grond van artikel 12 van de Huisvestingswet en artikel 2.6.8 van de Huisvestingsverordening kan de gemeente stadsvernieuwingsurgentie verlenen aan bewoners in aangewezen complexen. Het aanwijzen van complexen (adressen van woningen) die in aanmerking komen voor stadsvernieuwingsurgentie gebeurt door middel van een gemeentelijk peildatumbesluit. Met het vaststellen van een peildatum wordt bepaald dat bewoners van een specifiek adres die aan de urgentie-criteria voldoen vanaf een bepaalde datum met voorrang kunnen reageren op sociale huurwoningen. <i>Bron: Beleidsregels woonruimteverdeling en woonruimtevoorraad Amsterdam 2017</i>
Perspectiefnota	Zie onder “Kadernota”
Portefeuille	Vaak wordt er een portefeuillevverdeling gemaakt binnen het bestuurscollege. Een individueel lid heeft echter geen eigen beslissingsbevoegdheden in het aandachtsgebied van de portefeuille. <i>Bron: www.denederlandsegrondwet.nl</i>

Presidium

In sommige gemeenten fungeert een Presidium van de gemeenteraad, waarin de fractievoorzitters of de commissievoorzitters zitting hebben. Dit presidium is bij de dagelijkse werkzaamheden het aanspreekpunt van de griffier. Het Presidium stelt de agenda van de raad vast en houdt zich bezig met de hoofdlijnen van de organisatie van de raad. De griffie is dan belast met de uitvoering van de besluiten van het Presidium.

Bron: www.politiekcompendium.nl

Raadsgriffier

Artikel 100 van de Gemeentewet schrijft voor dat er in elke gemeente een griffier is: “In iedere gemeente is een secretaris en een griffier”. Het uit elkaar trekken van college en raad maakte de invoering van de griffiersfunctie noodzakelijk: de gemeentesecretaris (de hoogste gemeentelijke ambtenaar die voorheen raad en college terzijde stond) ging de ambtelijke ondersteuning van het college verzorgen.

De griffier wordt door de Gemeenteraad benoemd en ontslagen. Hij staat de gemeenteraadsleden bij in het uitoefenen van hun functie. In de grotere gemeenten wordt de griffier daarin bijgestaan door medewerkers waarmee hij gezamenlijk de griffie vormt.

Bron: www.politiekcompendium.nl

Raadsvergadering

In de raadsvergadering neemt het raadslid deel aan de uiteindelijke stemming over de voorstellen. Aanpassingen zijn dan nog mogelijk door middel van amendementen die raadsleden namens hun fractie kunnen indienen. Hoewel een raadslid deel uitmaakt van een politieke partij, zal hij of zij altijd een individueel besluit moeten nemen, waarvoor een grondige afweging van belangen noodzakelijk is. Op dit soort momenten is het wel of niet coalitiepartner zijn goed merkbaar. Het raadslid van een fractie buiten het college en daarmee buiten de coalitie beoordeelt een raadsvoorstel vooral vanuit een verkiezingsprogramma en de beginselen van de betreffende politieke partij. Voor een fractie die wel in het college is vertegenwoordigd, ligt dit anders. Een voorstel wordt namelijk ook getoetst aan de afspraken die binnen de coalitie zijn gemaakt.

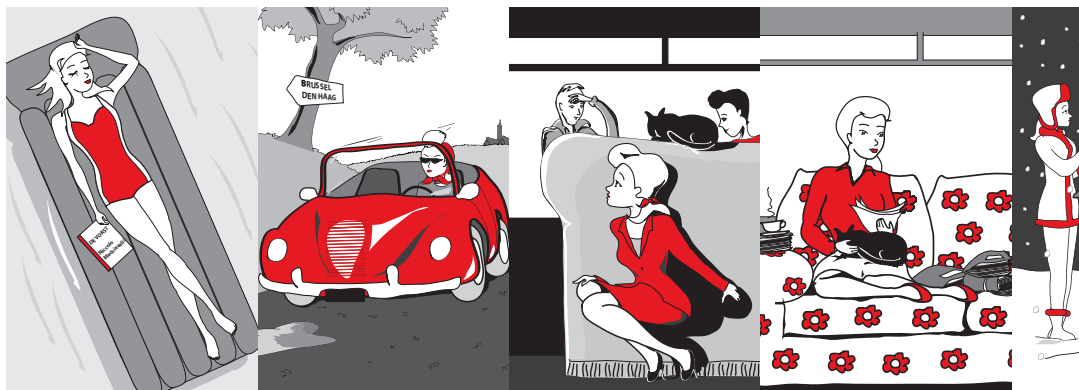
Bron: www.raadslid.nu

Rijks gelden	Een groot deel van het gemeentelijk budget komt van het Rijk. Op www.vng.nl treft u de publicatie “De financiële stromen van Rijk naar gemeenten” aan.
Sociaal domein	Zie onder “Decentralisatie”
Stadsdeelraad	In Amsterdam: voorganger van de bestuurscommissie.
SW'er	De Wet sociale werkvoorziening (WSW) is bedoeld voor mensen die door een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap niet onder normale omstandigheden kunnen werken. Mensen met een WSW-indicatie kunnen in of via een sociale werkvoorziening (SW) werken. Sinds 1 januari 2015 kunnen er geen mensen meer instromen in de WSW. <i>Bron: www.uwv.nl</i>
VNG	De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is de koepelorganisatie van de gemeenten in Nederland. <i>Bron: www.vng.nl</i>
Wmo	Gemeenten moeten er voor zorgen dat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. De gemeente geeft ondersteuning thuis via de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Officieel heet deze wet Wmo 2015. <i>Bron: www.rijksoverheid.nl</i>

Dertien wethouders die in de periode 2010-2014 voor het eerst wethouder zijn, laten zich in de eerste helft van deze collegeperiode interviewen over hun ervaringen als beginnend wethouder. Zomer 2017 zoekt Petra Habets hen opnieuw op en confronteert hen met hun ontboezemingen uit het eerste gesprek. Sommigen zijn nog steeds wethouder, anderen zijn door uiteenlopende omstandigheden geen wethouder meer. Hun achtergronden zijn heel verschillend, maar verrassend genoeg liepen en lopen ze vaak tegen dezelfde dingen aan, waarover ze op openhartige wijze vertellen.

Petra Habets is adviseur, procesbegeleider en coach binnen het openbaar bestuur. Ze doet promotieonderzoek naar wethouders en is dit interviewproject gestart omdat ze in haar adviespraktijk soms eenzame wethouders ziet worstelen in oncollegiale colleges, met veeleisende fracties, waarbij ze voor hun succes afhankelijk zijn van eigengereide ambtenaren in een weerbarstige buitenwereld. Met dit boek beoogt ze de nieuwsgierigheid te bevredigen van wethouders die willen lezen hoe hun collega's elders dit beroep ervaren. Verder wil ze beginnende wethouders praktische tips geven en het thuisfront een inkijkje bieden in de praktijk, die ook het privéleven raakt. Tot slot beoogt dit boek te helpen bij de afweging en voorbereiding van diegenen die overwegen wethouder te worden.

ISBN 978-94-92870-00-1

9 789492 870001 >

Petra Habets
Advies & Ontwikkeling

